476

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR
„C. BRĂILOIU"

ANUARUL INSTITUTULUI DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR „CONSTANTIN BRĂILOIU"

SERIE NOUĂ • Tom. 9–10 • 1998–1999

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Inv. 10883

COLEGIUL DE REDACŢIE

DIRECTOR:

Acad. MIHNEA GHEORGHIU

MEMBRI:

prof. dr. doc. MIHAI POP; dr. ROMULUS VULCĂNESCU, membru de onoare al Academiei Române; dr. SABINA ISPAS; dr. ION GHINOIU; dr. NICOLETA COATU; dr. MARIN MARIAN-BĂLAŞA; dr. ALEXANDRU DOBRE; drd. MARIAN LUPAŞCU.

RESPONSABILI DE NUMĂR:

dr. SABINA ISPAS
dr. MARIN MARIAN-BĂLAŞA

Autorii sunt rugaţi să înainteze articolele şi recenziile în două exemplare culese la calculator, împreună cu dischetele aferente. Tabelele vor fi culese pe pagini separate, notele şi diagramele vor fi executate în tuş, pe hârtie de calc. Explicaţia figurilor din text se va face în ordinea numerelor. Titlurile citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanţelor internaţionale.

Responsabilitatea asupra conţinutului articolelor revine exclusiv autorilor.

Pentru a vă procura *Anuarul* şi celelalte publicaţii ale Academiei Române, vă puteţi adresa la:

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5–42, Bucureşti, Tel. (4021) 411 90 08, (4021) 410 32 00, Fax (4021) 410 39 83, e-mail: edacad@ear.ro

RODIPET S. A., Piaţa Presei Libere 1, Sector 1, P.O. Box 35–37, Bucureşti, Tel. (4021) 618 51 03, (4021) 222 4126, Fax (4021) 222 64 07.

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L. Şos. Viilor, nr. 101, bl. 1, sc. 4, ap. 98, P.O. Box 77–19, Bucureşti, Tel. (4021) 301 87 86, Fax (4021) 335 02 96.

Manuscrisele, cărţile şi revistele pentru schimb, precum şi orice corespondenţă se vor trimite colegiului de redacţie al *Anuarului* pe adresa: str. Tache Ionescu nr. 25, Bucureşti, cod 70166.

INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE
ŞI FOLCLOR „C. BRĂILOIU"
Str. Tache Ionescu nr. 25
Tel. (4021) 212 88 72
Fax (4021) 212 88 73
e-mail: etnograf@sunu.rnc.ro

© 2002, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Calea 13 Septembrie nr. 13
76117 – Bucureşti, sector 5
Tel. (4021) 410 32 00 / int. 2116, 2119
e-mail: edacad@ear.ro
web: www.ear.ro

https://biblioteca-digitala.ro

P.E. 776

ANUARUL

INSTITUTULUI DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR „C. BRĂILOIU"

SERIE NOUĂ

Tom. 9–10 • 1998–1999

Inv. 10883

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR
„C. BRĂILOIU"

ANUARUL INSTITUTULUI DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR „CONSTANTIN BRĂILOIU"

SERIE NOUĂ • Tom. 9–10 • 1998–1999

Institutul de Folclor BIBLIOTECA

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS

Jubileul Institutului de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu" al Academiei Române (1949–1999)

ARC PESTE TIMP

Constantin Brăiloiu, *Schiţă a unei metode de folklore muzical* (facsimil) 11
Instituţionalizarea preocupărilor pentru cercetarea culturii populare 25
Tiberiu Alexandru, *Constantin Brăiloiu şi „Institutul de Folklore Muzical"* 26
Arhivele Naţionale Române – Dosar 283/1950 28
Decretul nr. 136 din 6 aprilie 1949 31
Hotărârea Guvernului României din 3 martie 1990 32
Personal de specialitate care a activat în institut 33
Bibliografie selectivă 35
Programe de cercetare (1999–2000) 50
Research Programs (1999–2000) 50
Specialişti: domenii de calificare, de afirmare, de excelenţă (1999) 52
Opinii testamentare: Harry Brauner, Sabin V. Drăgoi, Mihai Pop, Ovidiu Bîrlea, Alexandru I. Amzulescu, Romulus Vulcănescu 54

*

Acad. RĂZVAN THEODORESCU, *Urban, Popular, Peasant Culture – in Wallachia Two Centuries Ago* 63
SABINA ISPAS, *The National Archives of Folklore and Ethnography* 69
NICOLETA COATU, *50 de ani de folcloristică modernă / Fifty Years of Modern Folkloristics* 77
CONSTANTIN COSTEA, *Etnocoreologia românească / Romanian Ethnochoreology* 101
GERMINA COMANICI, *Cercetarea etnografică în Institutul de Etnografie şi Folclor* 119
MARIA BÂTCĂ, *Un secol de peliculă cinematografică* 127
MARIAN LUPAŞCU, *Valorificarea discografică a arhivei institutului* 133
ION GEORGESCU, *Momente din evoluţia serviciului tehnic* 141
NICOLAE TEODOREANU, *Probleme ale conservării pe suporturi optice a înregistrărilor sonore din Arhiva Institutului de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu"* 149
ELENA BERCEANU, *Biblioteca Institutului – un fond de publicaţii de specialitate de o mare valoare ştiinţifică* 163

ILUSTRAŢII 169

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 1–222

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Jubileul Institutului de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu" al Academiei Române (1949–1999)

Acad. Eugen Simion, preşedintele Academiei Române, la aniversarea institutului (14 aprilie 1999):

Foto: E. Pârvu

A.I.E.F. (1999)

„Am ţinut să venim toţi membrii conducerii Academiei, la această sărbătoare foarte importantă nu numai pentru Institut, ci pentru toată fiinţa românească. E vorba de împlinirea a cincizeci de ani de la înfiinţarea Institutului şi de a aduce omagiul nostru atâtor oameni de ştiinţă din domeniul etnografiei şi folclorului. Acest Institut reprezintă, prin patrimoniul său, o bogăţie naţională de care uneori nu suntem conştienţi; aici se găseşte, probabil, cea mai mare colecţie de documente grăitoare pentru cultura noastră, o arhivă a spiritualităţii româneşti, de-ar fi să amintim doar «moştenirea» lui Constantin Brăiloiu. [...] În numele Academiei Române vreau să-i felicit pe cei care lucrează în acest Institut, să exprim gratitudinea şi omagiile noastre faţă de atâţia oameni eminenţi care au trecut pe aici şi au lăsat urme în cunoaşterea culturii populare. [...] Ştiu că trebuie să vedem într-o zi realizate şi acele atlase etnografice, la care lucrează de atâta vreme specialiştii Institutului. Sperăm că vom reuşi împreună să le publicăm, cum am reuşit cu atlasele lingvistice, ca şi cu atâtea alte lucrări".

(Revista „Academica", anul IX, nr. 6, aprilie 1999, p. 24)

Acad. Virgil Cândea, vicepreşedintele Academiei Române, la aniversarea institutului (14 aprilie 1999):

„Stimaţi prieteni, îmi exprim admiraţia reală pentru munca dumneavoastră în acest Institut. În general, activitatea de cercetare ştiinţifică, în zilele noastre, este o

https://biblioteca-digitala.ro

chestiune de pasiune, de credință. Nimeni nu mai lucrează dezinteresat, cercetarea nu reprezintă azi o treaptă de înălțare socială. Cei care rămân, în aceste condiții, să cerceteze tradiția, cultura românească, o fac din dragoste, din convingerea că nu s-ar putea realiza, desăvârși, decât în acest fel. Am dorit să vă exprim acest sentiment. Sper că am o viziune clară asupra a ceea ce înseamnă cercetarea pe care o faceți pentru identitatea noastră ca popor, ca spiritualitate, artă și vorbire, în cunoștință de cauză. Vă doresc succes în cercetările pe care le întreprindeți".

(Revista „Academica", anul IX, nr. 6, aprilie 1999, p. 24)

Foto: E. Pârvu

A.I.E.F. (1999)

Aniversarea a 50 de ani de la înființarea Institutului de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu" a fost onorată de prezența conducerii Academiei Române: acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române, acad. Maya Simionescu, vicepreședinte, acad. Ionel Haiduc, vicepreședinte, acad. Viorel Barbu, vicepreședinte, acad. Andrei Țugulea, secretar general, acad. Mihnea Gheorghiu, președintele Secției de Arte, Arhitectură și Audiovizual, acad. Virgil Cândea, vicepreședinte.

https://biblioteca-digitala.ro

ARC PESTE TIMP

https://biblioteca-digitala.ro

CONSTANTIN BRĂILOIU
(1893–1958)

https://biblioteca-digitala.ro

SCHIȚĂ A UNEI METODE DE FOLKLORE MUZICAL

CONSTANTIN BRĂILOIU

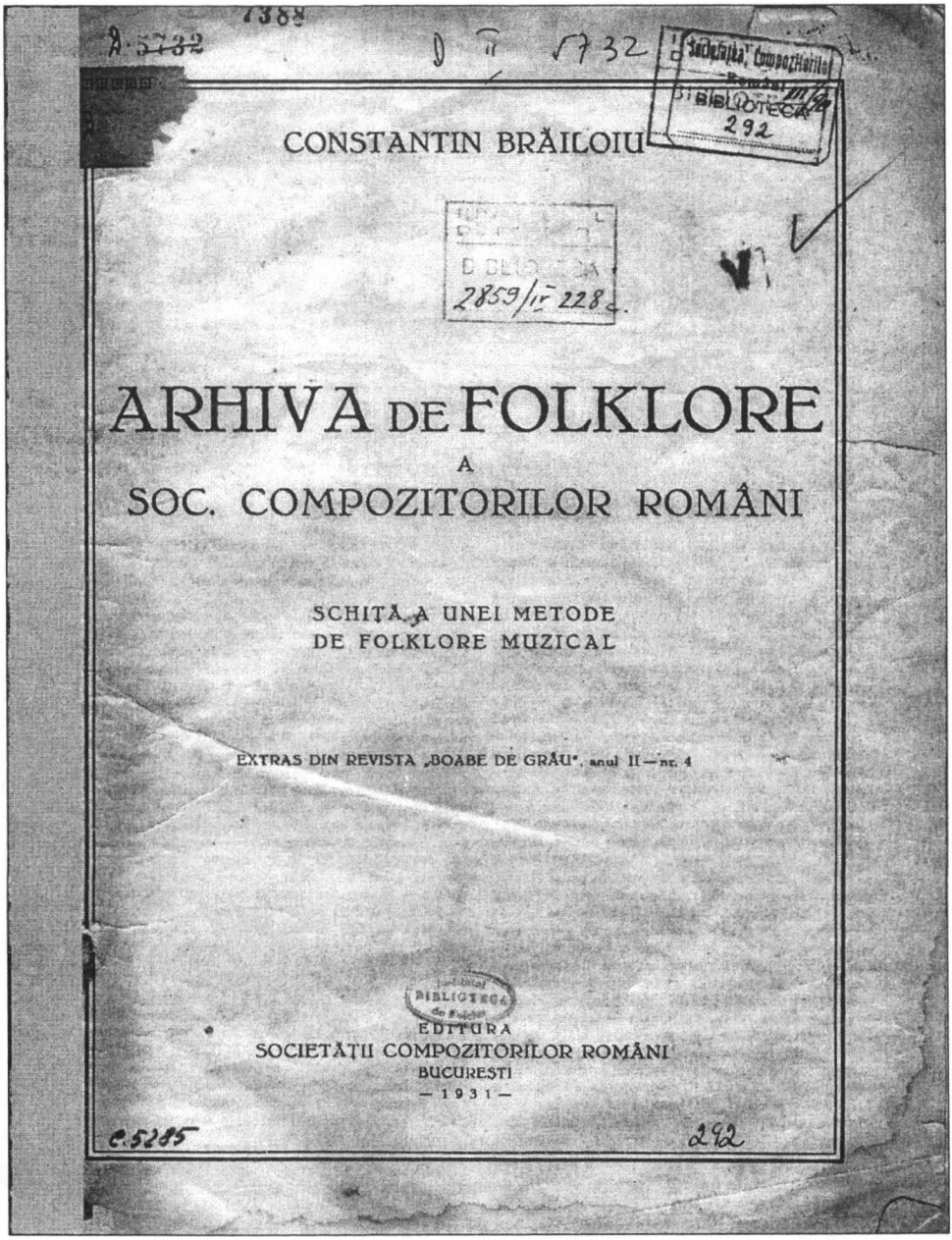

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 11–62

https://biblioteca-digitala.ro

Jocul de-a ocolul, desen de Sibe Codrea, 12 ani
Deșeuș (Făgăraș), August 1929

Arhiva de folklore a Societății Compozitorilor Români

Articolul 4 al Statutelor sale spune că Societatea Compozitorilor Români a fost chemată la viață ca „să ajute desvoltarea și expansiunea muzicii românești".

Mijloacele de care Societatea s'a slujit spre a-și atinge scopul sunt îndeajuns de cunoscute: cu bani numărați și în împrejurări grele au fost date zeci de concerte de muzică românească, au fost tipărite zeci de lucrări de ale compozitorilor români, au fost căutate legături cu străinătatea muzicală, a fost impus respectul proprietății artistice prin înființarea unui birou pentru perceperea drepturilor de autor.

Incredințată că „înflorirea unei arte originale crescută organic din viața sufletească a obștei" va fi cu neputință dacă nu ne vor rămâne creatorii mereu stăpâniți de tradiția muzicală pământeană, Societatea — prin premii și publicații — a îmbărbătat pe culegătorii de melodii populare, iar când mijloacele i-au îngăduit-o, a întemeiat un centru bine înzestrat pentru culegeri și studii de folklore, o „arhivă". Rândurile ce urmează urmăresc lămurirea metodei urmate atât pe teren, la strângerea materialului, cât și în arhivă, la clasarea lui [1]).

•

In vremea din urmă folklorul muzical a ajuns o disciplină autonomă, un soi de muzicologie rurală, o știință a muzicii țărănești. Știința aceasta s'a născut, împreună cu alte discipline „speciale", din voința de a adânci anume probleme, până ieri neștiute sau socotite accesorii, și prin urmare de a micșora tot mai mult câmpul fiecărui soi de cercetări.

Ingrădirea domeniului explorat înseamnă însă lărgire a metodelor de explorare: cu cât obiectul nostru va fi mai restrâns, cu atât mai viu vom simți nevoia, spre a-l înțelege deplin, de a studia, odată cu fenomenele, condiția fenomenelor și filiația lor. Și de câte ori scopul nostru va fi cunoașterea unui fapt uman sau legat de realitatea umană, vom ajunge negreșit la convingerea că nu este cu putință înțelegerea nici unui rod al vieții fără înțelegerea vieții acesteia însăși. Astfel, tendința spre specializare și disociere a avut drept corolar paradoxal o voință tot mai puternică de sinteză, încât am văzut ivindu-se o nouă „Filozofie", după concepția antică, o nouă știință a științelor, care îmbrățișează prin cadrele ei totalitatea cunoștințelor: sociologia, știința societății. „Societatea" nefiind altceva decât viața omenească însăși, scopul sociologiei este cercetarea acestei vieți colective, a tuturor condițiilor și manifestărilor ei.

Iată de ce disciplinele care nu râvnesc decât la lămurirea uneia din condiții sau manifestări își aleg anevoe metodele: prea îngrădite, investigațiile lor le-ar răpi o seamă de mijloace de a cunoaște: prea întinse, stăruind asupra unor probleme periferice, le-ar desființa prin rezorbția totală în sociologie.

Folkloristul muzical cu deosebire se lovește de termenii acestei dileme, fiindcă obiectul științei sale este un produs al obștei, un „fapt social" prin excelență. Dela definirea acestui obiect se vădește apropierea primejdioasă a domeniului folkloric de cel sociologic. Obiectul folklorului e știut: muzica populară. Ce să înțelegem însă prin cuvântul „popular"? Cei mai mulți cred că „popular" înseamnă aici „țărănesc", că prin urmare folkloristul va cerceta numai muzica de origină și uz țărănesc, având

https://biblioteca-digitala.ro

drept singură ţintă identificarea stilurilor melodice populare autentice, mai ales pe calea comparaţiei.

„Popular" s'ar putea numi însă deasemenea complexul melodiilor ce trăesc la un moment dat într'un mediu ţărănesc dat, ori care ar fi origina şi stilul lor. Dacă primim definiţia aceasta, sarcina noastră s'ar schimba dintr'o dată cu totul: din studiul *muzicii* populare s'ar preface în studiul *vieţii muzicale* populare şi ne-am trezi în plină sociologie. Încă necesară, analiza formelor muzicale nu ne-ar mai fi un scop, ci un mijloc. Procese organice ca alterarea rapidă a unui repertor arhaic prin infiltraţii urbane (de pildă în urma înfiinţării unei „curse" de autobuz), pierderea caracterului dialectal al unui stil regional prin atingerea cu stilul altei regiuni (de pildă la munte, în urma exploatărilor forestiere lucrând cu muncitori veniţi de departe), ivirea unor specimene muzicale hibride prin asimilarea pripită a muzicii culte (de pildă în urma înmulţirii „patefoanelor" la sat sau a cumpărării unui receptor radiofonic de către şcoală): acestea şi altele de acelaş fel ni s'ar părea atunci pe bună dreptate fapte mult mai vrednice de luare aminte — fiindcă mai *vii* — decât păstrarea sporadică a unor tipuri melodice vechi.

Greutăţile cresc, când e vorba de metodă. Ne vom putea oare mărgini la cercetarea realităţilor strict muzicale, slujindu-ne, spre a le lămuri, numai de criterii tehnice? Ori vom fi nevoiţi să cerem deslușiri — întocmai ca sociologul — când ştiinţelor economice, când istoriei, când demografiei, când geografiei? Sărăcia unui repertor ritual festiv poate fi datorită unor pricini economice. Întrebuinţarea unor anume elemente muzicale (scări, ritmuri) îşi poate avea obârşia în vreo înrâurire trecută. Cheia unor repartiţii teritoriale surprinzătoare ne-ar putea-o da căile transhumanţei şi pare de crezut că unele cântece călătoresc pe drumurile oilor. Vom urmări toate aceste cauzalităţi? Le vom ocoli toate? Ori vom urmări unele, ocolind celelalte, statornicind astfel un hotar între ştiinţa noastră şi alte ştiinţe?

Un răspuns categoric nu este cu putinţă. Numai timpul în care lucrăm, locul unde lucrăm, felul materialului asupra căruia lucrăm pot hotărî în ce măsură folklorul va fi silit să se apropie de sociologie, păzindu-şi neatârnarea. Negreşit, acolo unde melodii ţărăneşti nu se mai păstrează decât în amintirea câtorva, fără nici o legătură cu viaţa societăţii, informaţia muzicală va fi deajuns. Unde dimpotrivă cântecele vieţuiesc cu adevărat, se nasc, mor, se prefac, nedespărţite de traiul mediului din care s'au ivit, realitatea muzicală va rămâne neînţeleasă fără cunoaşterea realităţii sociale. Tot astfel un repertor — firește teoretic — din care ar lipsi cu totul genurile ocazionale, ar putea fi studiat aproape numai cu ajutorul unor date muzicale, pe când altul — teoretic deasemenea — care n'ar cuprinde decât genuri ocazionale, ne-ar cere neapărat cel puţin descrierea ocaziilor.

Cât priveşte repertorul popular românesc, când a fost întemeiată arhiva Societăţii Compozitorilor Români, nu încăpea îndoială că organizatorii ei nu se vor putea mulţumi să adune şi să claseze acolo numai fapte muzicale, ci că va fi nevoe să se ajute studiul acestora printr'o seamă de informaţii şi de mărturii, să se rezeme documentaţia acustică pe o altă documentaţie a cărei întindere rămânea să fie hotărâtă.

Aşa cereau natura muzicii noastre populare şi starea societăţii noastre ţărăneşti din clipa de faţă.

Se ştie că este deosebit de caracteristică pentru repertorul popular românesc împărţirea lui în genuri definite, de stil şi întrebuinţare deosebite, legate în cea mai mare parte de un ritual sau de un prilej. Unul singur e „autonom": cântecul liric, cântat oricând şi oriunde, cântecul „propriu zis". Dar şi acela, fie amintit în treacăt, are, de privești mai de aproape, prilejul lui. Ni-l spune o poezie populară, când încheie povestirea chinurilor „inimii cu doruri multe" cu aceste cuvinte, poate cele mai adânci ce s'au spus vreodată despre muzică:

Am noroc că ştiu cânta.

Nici vorbă că unei ştiinţe care se exercită asupra unui material de felul acestuia nu-i este îngăduit să ocolească cercetarea fenomenului social — prilejul — în care cel muzical e integrat.

Informaţia accesorie s'ar fi putut mulţumi cu înregistrarea faptelor imediat vecine cu muzica, având, să zicem, cu ea o înrudire de gradul întâiu, dacă pe tot întinsul teritoriului românesc ar mai locui un tip ţărănesc uniform, dacă civilizaţia rurală arhaică s'ar păstra pretutindeni în integritatea ei, cu ideaţia ei tradiţională, cu manifestările ei concrete. Din nefericire (sau din fericire, — nu mi se cade să hotăresc) folkloristul român de astăzi nu lucrează în această lume statică. Pe măsură ce neam însuşit formele apusene de viaţă, lumea rurală românească a fost prinsă într'o evoluţie ici grăbită, colo încetă, pretutindeni activă. Revista franceză „L'Illustration" a publicat în numărul din 4 Aprilie, anul acesta, o mărturie izbitoare a acestei evoluţii: aceste două fotografii luate de mine în toamna 1930 la un cules de vii în judeţul Rămnicul Sărat, câteva clipe una după alta şi înfăţişând două ţărănci de vreo 20 ani, una dintr'un sat de munte, la 35 km. de oraş, cealaltă dintr'un sat aşezat la 7 km. de acelaş oraş, amândouă venite la munca culesului. „Ancienne et nouvelle Roumanie" într'adevăr: cea dintâi, asemenea unei fete de ţăran de acum un veac, îmbrăcată ţărăneşte din cap până'n picioare (opinci, fotă, brâu, cămaşă), cealaltă din cap până'n picioare „nemţeşte" (pantofi, ciorapi, fustă, „cazacă", şiraq de perle albe), una desăvârşit tributară a industriei ţărăneşti manuale şi a economiei închise, cealaltă a industriei mecanice şi a schimbului monetar (fig. 1).

O nouă generaţie ţărănească s'a ivit deci, şi ceea

https://biblioteca-digitala.ro

5

ce îngreuiază munca folkloristului este uimitorul fapt că ivirea ei nu înseamnă sfârşitul ori cărei creaţii populare, cel puţin muzicale. Ca în Ungaria — şi poate în alte ţări prea puţin cercetate ale Orientului european — un stil muzical popular modern s'a născut în România. Stilul acesta, în care uimitorul instinct de adaptare al colectivităţii ţărăneşti a topit elemente de tot felul într'o sinteză neaşteptată, e în plină floare azi şi produce în fiecare zi specimene mai mult sau mai puţin fericite.

Din „L'Illustration"

Fig. 1.—Ţărance din Râmnicul-Sărat

La întâlnirea vechei lumi fără alfabet cu lumea nouă a cărţii şi a maşinii se desfăşoară în societatea noastră rurală un proces spontan neaşteptat: o îndoită sforţare de asimilare şi de integrare, care încearcă, pedeoparte să cuprindă atributele civilizaţiei moderne în cadrele tradiţiei, iar pedealtă parte să lungească viaţa tradiţiei silind-o să îmbrace formele civilizaţiei moderne. In cazul dintâi ţăranul îşi taie opinca dintr'o „anvelopă" de automobil, în cazul al doilea şcolarul dela ţară vine spre oraş într'un „sacou" occidental, dar croit din postav ţesut de mamă-sa pe străvechiul război casnic. Asemenea opincii de cauciuc este buciumul de tinichea, asemenea sacoului de dimie ghitara italiană *cobzită*, cu trei strune din şease, a „cântăreţelor" din tarafurile gorjene ale zilelor noastre (fig. 2).

Fig. 2.—Ioana Zlătaru, „cântăreaţă" Ruucu (Gorj) August 1930

Cele spuse lămuresc îndeajuns condiţiile folklorului în cazul românesc. Metodele lui nu sunt astfel decât schiţate, dar nu este îngăduit arhivistului să dicteze ştiinţei legile ei. Destul că am însemnat popasurile unui drum fatal. Arhivă înseamnă depozit de materiale sistematizate, nici decum academie, iar grăbita privire aruncată asupra muzicii noastre populare şi a mediului ei ne-a învăţat ce materiale, definite prin natura lucrurilor, avem de adunat: melodiile şi tot ce poate lămuri origina, stilul, viaţa lor. De aici încolo va fi deci vorba mai ales de tehnică.

Atât în timpul culegerii documentelor, cât şi în timpul clasării lor un principiu va trebui să stăpânească neîncetat munca noastră: excluderea în extrema măsură a posibilului a oricărui element subiectiv. In practică stricta observare a acestui principiu ne va pricinui felurite greutăţi şi va suferi, din nefericire, unele amendamente. Ea ne va feri totuşi de primejdia interpretării îndoielnice şi a concluziei pripite.

Grija obiectivităţii ne va impune mai întâi înregistrarea mecanică a melodiilor. Numai maşina este obiectivă şi numai reproducerea ei este întreagă şi netăgăduită. Ori cât de bine am scrie o melodie sub dictat, tot va lipsi ceva notaţiilor noastre, de n'ar fi decât timbrul vocii şi colorăţia aceea deosebită datorită emisiunii populare, ca să nu mai vorbim de instrumente. De altă parte nu se închipue lucrare ştiinţifică lipsită de un permanent mijloc de control. Maşina noastră este fonograful, de preferinţă fonograful Edison tip „Standard", e drept vechi de 25 ani, dar astăzi încă cel mai potrivit, mai ales din pricina cântarului său mic, care îngăduie întrebuinţarea lui în orice loc. Aparatele acestea au ajuns însă atât de rare, încât Arhiva, nemulţumită de fonografele germane mici, lipsite de rezistenţă, a construit de curând la Budapesta aparate moderne, înzestrate cu unele perfecţionări, dar a căror mânuire e mai puţin lesnicioasă.

Fonograful are cusururile lui: sunet slab, înregistrare pe cilindre de ceară fragile, unice, supuse stricăciunii şi uzate după 15-20 audiţii. Pedeasupra înregistrarea unui ansamblu e cu neputinţă. Spre a feri exemplarele preţioase, Arhiva a prefăcut şi mai preface unele cilindre în discuri de gra-

https://biblioteca-digitala.ro

6

mofon şi totodată face înregistrări electrice prin casele străine. (Vezi, de pildă, plăcile editate de firma „His Masters Voice" AM 2734, AM 2737, AM 2746 etc.).

In acelaş timp, Arhiva, spre a aduna o documentaţie cât se poate de bogată asupra muzicii populare româneşti, a sporit propria sa colecţie de discuri şi cilindre prin cumpărarea discurilor utilizabile editate şi prin schimburi cu alte arhive. Aceste schimburi sunt cu putinţă, decând îi stă la îndemână una din cele două maşini existente pentru multiplicarea cilindrelor prin copie mecanică.

Auzul fără greş al diafragmei de înregistrare va afla un colaborator nepreţuit în văzul fără greş al obiectivului fotografic. Aici începe acea documentaţie auxiliară de care vorbeam. În parte iconografică, îi cerem mai întâi să ne păstreze înfăţişarea decorului muzicii, a ocaziei muzicale.

Fig. 3.—„Brazi" în pograda (cimitirul) din Runc

Vom mai simţi o palpitaţie de viaţă în sunetele cutărui cântec de la îmbrobodirea cutărei mirese din cutare loc, dacă pelicula fotografică ne va învia amintirea clipei în care a fost cântat. Vederea scenelor rituale ale unei înmormântări va da o intensitate expresivă deosebită fonogramei unui bocet şi va ajuta mult înţelegerea textului său. Cântecul bradului, ritual la mort în Oltenia, îl va însoţi în arhivă fotografia acestui brad, la casa mortului, în drum, la biserica pe mormânt. (Fig. 3).

Aparatul fotografic ne este însă cu deosebire necesar pentru controlul izvoarelor. Nimic mai important în folklor decât cunoaşterea exactă a acestor izvoare pentru fiecare fapt în parte. Melodia populară nu are nici o realitate palpabilă în sine. Ea nu prinde fiinţă decât în clipa când este cântată şi nu vieţuieşte decât prin voia interpretului şi în chipul voit de el◄ creaţie şi reproducere se confundă aci — fapt asupra căruia nu se poate stărui deajuns — într'o măsură de tot necunoscută practicii muzicale bizuite pe tipar, şi toţi cercetătorii au rămas uimiţi de libertatea cu care interpreţii populari mânuesc melodiile interpretate, privite de ei ca un bun absolut al lor. Este deci esenţial, să ştim cine a fost aceşti interpreţi, cum simt şi judecă muzica, dacă au călătorit şi au putut astfel suferi înrâuriri sau importa melodii ş. a. m. d., iar chipul lor îl vom păstra asemenea.

Anticipând puţin, să deschidem un fişier al Arhivei, scoţând următorul document (fig. 4).

SAFTA DIONISIE RACU

Făgăraş (Drăguş)

42 a., analf. - a fost servitoare în Pojorta (Făgăraş), Voila (Făgăraş), a fost la Câmpulung (Muşcel)

A cântat : not. 9 (fgr.) ,not. 11 (fgr.)

Fire foarte emotivă.Plânge

3.urm.

cântând şi auzindu-şi cântecele la fonograf.Orfană de mică,şi-a pierdut bărbatul,rămanand cu trei copii.Zice că "fetele de azi nu mai cantă cantece aşezate,cantă numai de badiu"- şi : "Eu plang,cand mă cant după omul meu".

Fig. 4.—Fişă „de informator"

Drăguş , 21.7.29

Putem crede că în femeia aceasta — săracă, analfabetă, statornică, străină de duhul vremii de azi — vom afla o depozitară autorizată a stilului arhaic, iar informaţiile dobândite despre ea din „fişa de informator" vor călăuzi analiza melodiilor, înlăturând unele îndoieli, întărind credinţa noastră în caracterul local sau vechimea cântecelor culese dela ea. Anume fişe de informator au o întindere însemnată, a acelui bătrân cioban din ţara Oltului, de pildă, căruia arhiva îi datoreşte o „Mioriţă" de deosebită frumuseţe: aceasta cuprinde, afară de datele

https://biblioteca-digitala.ro

strict biografice, toate amintirile unei vieți păstorești clasice, precizii asupra migrațiilor informatorului spre „țara bună, țara caldă" a Cojanilor peste munți, prin Câmpulungul Muscelului și prin București, oraș mare, pe care „nu-l poate ocoli un om călare într'o zi" și unde a văzut, pela 1860, „un bătrân și o bătrână" scăldându-se „îmbrăcați, cu haine cu tot" în apa pe-atunci curată a Dâmboviței. Mai cuprinde și informații asupra ideației tipice a personajului, stăpânită întreagă de dragostea mistică pentru oaie, animal sfânt, care nu se culcă niciodată fără să facă semnul crucii în țărână. De multe ori vom înlocui aparatul fotografic cu cinematograful, mai ales când e vorba de un ceremonial. Pentru studiul în laborator vom prefera filmul îngust (în cazul Arhivei Societății Compozitorilor deocamdată „Pathé-Baby"), pentru simpla ilustrație filmul normal. Nici vorbă că în lipsa unei orchesografii practice, cinematograful rămâne și singurul mijloc pentru studiul jocurilor (fig. 5 și 6).

Cu obiectivitatea mașinii va lucra deasemenea și creerul folkloristului, când va face pe teren constatările și va culege mărturiile, ce vor alcătui dosarul privitor la viața melodiilor. Elaborarea acestei „biologii" muzicale (să riscăm termenul discreditat) presupune un sistem, al cărui instrument, în practică, e chestionarul. Vom întâlni numaidecât un chestionar „minimal", întrebuințat pentru culegerile obișnuite. Uneori culegătorul va putea sau va trebui să adâncească interogatorul-tip, spre a aduna, potrivit cu principiile mai sus lămurite, date cât mai amănunțite, deoparte asupra muzicii însăși, să zicem: asupra obiectului, — dealtăparte asupra lumii muzicale rurale — să zicem: asupra subiectului. Nevoia unor informații suplimentare se simte mai cu seamă când e vorba de descrierea unui ritual, unei tehnici, unor instrumente, etc.

Fig. 5.—„Jocul Mireseî" și nuntași, jud. Odorhei

Strângerea materialelor o face deobicei o echipă de doi specialiști (un muzicant și un filolog însărcinat cu notarea fonetică a textelor cântate) pornită dela București și înzestrată cu un fonograf, un aparat fotografic, un aparat cinematografic, o seamă de imprimate și un cifru pentru clasarea provizorie a melodiilor culese. O asemenea echipă străbate de cele mai multe ori o regiune — nu prea întinsă — aleasă în chip cu totul arbitrar, spre a înlătura orice criteriu aprioric: odată cules, materialul, ne va arăta el însuși realitatea și ne va învăța cartografia muzicală. Corespondenți provinciali, lucrând după îndrumările centrului, vor aduce și ei foloase câteodată însemnate. Izvoare întâmplătoare (o slujnică dintr'un colț depărtat al țării venită de curând la oraș, un profesional în trecere, un precupeț) vor întregi culegerea, ba ne vor pune la îndemână, uneori, specimene prețioase, ce s'ar fi dobândit anevoe altfel.

In toate cazurile culegătorii ne vor aduce de pe teren cel puțin: o seamă de înregistrări, texte, fotografii, eventual filme, un catalog provizoriu al melodiilor culese. In fiecare cilindru vom afla fișele fonogramelor de pe acel cilindru: sunt chestionarele amintite (fig. 8).

Modul de prelucrare a întregului material, în vederea integrării lui în arhivă, se va vedea îndată.

Investigațiile noastre le vom putea duce mult mai departe, atunci când vom întreprinde studiul monografic al unei unități: un gen muzical, o colectivitate omenească, etc. Zăbovind un timp mai îndelungat într'un sat, de pildă, spre a pătrunde cât mai adânc în viața lui muzicală, vom putea întrebuința o seamă de procedee tehnice cu neputință în alte împrejurări, între altele ancheta cu ajutorul informatorului-tip. Informatori-tip ar fi ciobanul și văduva pomenite adineauri: amândoi elemente de conservare. Informator-tip (dar element-tip de disolvare) este în aceeaș măsură tânărul țărăe-brău cu 5 clase primare și pe deasupra cu o memorie fără greș, (fig. 7) plecat din sat la vârsta de 18 ani în tovără-

Fig. 6.—Nuntași: «găina»—«soacra», jud. Odorhei

https://biblioteca-digitala.ro

8

şia unui fotograf, ajuns agent de desfacere al piuelor de dimie din satele vecine („duceam făcute şi aduceam nefăcute"), grătaragiu la „Regina Nopţii"

Fig. 7.—„Informator tip"

din strada Buzeşti la Bucureşti, soldat în Basarabia, jud. Bălţi şi Orhei, timp de un an şi două luni („slab la instrubţie şi n'am avut nij tată, nij mamă"), lucrător tot acolo („făceam la şosele"), lucrător la un tunel al liniei Bumbeşti-Livezeni, cioban, iarăşi la piuă, iarăşi cioban, servitor la un proprietar din Ialomiţa, în cele din urmă din nou „plugar" acasă. Repertorul lui stă fireşte în strânsă legătură cu biografia : este alcătuit din felurite „şlagăre" de periferie ca „Eu sunt Jenică, mardeiaş de meserie...", „Sunt şofer de rassă..." şi altele asemenea, dar şi din cântecele copilăriei, între care acea baladă „a lui Ştirbei", deopotrivă interesantă pentru folklorişti şi pentru cercetătorii legiuirilor agrare :

Şi iar verde trei costrei,
Când fu pe cinzecişitrei,
De se 'ncoronă Ştirbei,
Puneai plugul unde vrei
Şi arai pe cât putei.
Iar acum cinzecişişasă
Pe Ştirbei mi-l destronase,
Tot pământul mi se luase...

Dar „tipice" sunt mai ales specimenele umane medii, când le place să cânte : un copil sub zece ani, o fată sau un băiat între 15 ani şi căsătorie, un om sau o femee după căsătorie (cam 30—45 ani), un bătrân sau o bătrână (mai mari de 50 ani).

De altă parte, vom înzestra fiecare melodie cu un fel de „stare civilă": în clipa înregistrării o notăm în chip sumar, după auz, şi pe măsură ce informatorii se perindă în faţa pâlniei fonografului, insemnăm numele acelora cărora le este cunoscută, înregistrând-o din nou când o vom întâlni schimbată, iar când un informator ar cânta-o sistematic cu un text anume, mulţumindu-ne cu notarea acestui text nou. Intocmim astfel acele „fişe de frecvenţă" mulţumită cărora dobândim mijlocul de a

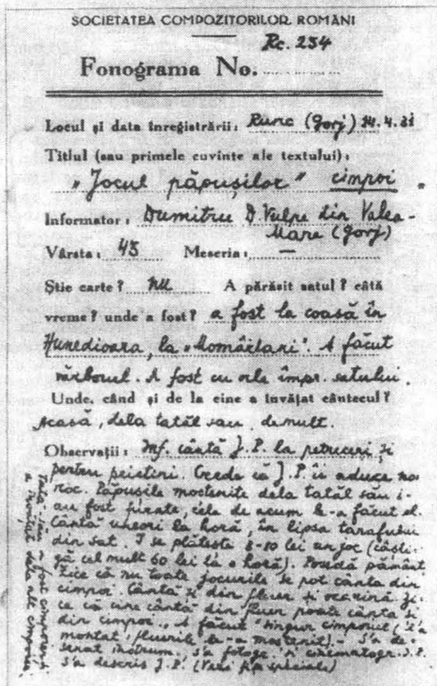

SOCIETATEA COMPOZITORILOR ROMANI

Rc. 254

Fonograma No. ....

Locul şi data înregistrării: Runc (Gorj) 14.4.31

Titlul (sau primele cuvinte ale textului): „Jocul păpuşilor" cimpoi.

Informator: Dumitru D. Vulpe din Valea-Mare (Gorj)

Vârsta: 45 Meseria: —

Ştie carte? nu A părăsit satul? câtă vreme? unde a fost? a fost la coasă în Hunedioara, la „Românlani". A făcut războiul. A fost cu [illegible] împr. satului.

Unde, când şi de la cine a învăţat cântecul? acasă, dela tatăl său, demult.

Observaţii: Inf. cântă J.P. la petreceri şi pentru prietini. Crede că J.P. îi aduce noroc. Păpuşile moştenite dela tatăl său i-au fost furate, cele de acum le-a făcut el. Cântă uneori la horă, în lipsa tarafului din sat. I se plăteşte 8-10 lei un joc (câştigă cel mult 60 lei la o horă). Posedă pământ. Zice că nu toate jocurile se pot cânta din cimpoi. Cântă şi din fluier şi ocarină. Zice că cine cântă din fluier poate cânta şi din cimpoi. A făcut singur cimpoiul (l-a montat, fluierile le-a moştenit). - S'a desenat instrum., s'a fotogr. şi cinematogr. J.P. S'a descris J.P. (Vezi fişa specială)

Tatăl său a fost cimpoier ... dela alte cimpoiuri

Fig. 8.—Fişă „de campanie" (provizorie)

reconstitui repertorul întreg al satului, identificând statistic părţile lui vii şi cele moarte sau pe cale de a muri. Un cântec viu este un cântec frecvent, şi este vie melodia — cântată *allegro giusto* — de pe fişa alăturată (fig. 9), melodie cunoscută multor informatori sub 25 ani şi înregistrată cu bună ştiinţă de mai multe ori.

https://biblioteca-digitala.ro

lată şi câţiva dintre aceşti informatori (fig. 10).

La cealaltă extremitate a graficului de frecvenţă vom afla melodii ca cea dela fig. 12 — cântată *lento rubato* — şi întâlnită o singură dată în timpul une campanii întregi.

rămăşiţă din alte vremuri. Caracterele stilurilor se desluşesc astfel la simpla confruntare a fişelor : de am constata de multe ori faptul dovedit prin fişa dintâi: mare frecvenţă a unei melodii în *tempo giusto*, şi de multe ori iarăşi faptul dovedit prin fişa

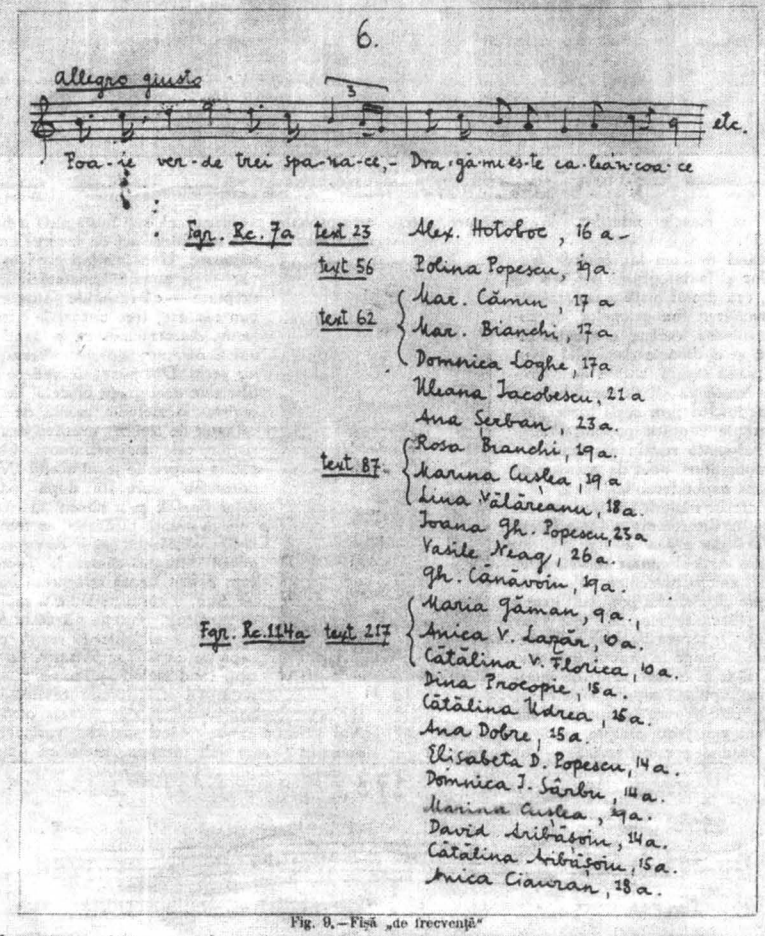

Fig. 9.—Fişă „de frecvenţă"

Informatoarea dela care a fost culeasă nu seamănă de fel cu tineretul de mai sus (fig. 11).

Nu încape îndoială că melodia dintâi face parte din repertorul generaţiei de azi, care o cântă mereu acum (în clipa culegerii), pe când cealaltă pare o

a doua : mică frecvenţă a unei melodii în *tempo rubato*, am putea socoti pe bună dreptate că melodiile cântate rar şi liber — probabil arhaice — dispar din mediul social cercetat.

Fişe de acest fel pot fi redactate şi „asupra fap-

https://biblioteca-digitala.ro

10

Fig. 10

Uleana Iacobescu 21 ani | Cătălina Udrea 15 ani | Marioara Bianchi (a lui Tălianu), 17 ani | Domnica I. Sârbu 14 ani | Elisabeta D. Popescu 14 ani | Alexandrina Hotoboc 16 ani | Vasile Neag 20 ani

tului", la mesele nunților, la șezătoare, etc. (fig. 13).

Trecând deacum la clasarea materialelor și la integrarea lor într'un sistem, cea dintâi grijă a noastră va fi transcrierea fonogramelor, operație anevoioasă, cerând o atenție încordată și o dibăcie deosebită. Numai o mână sigură, slujită de o ureche încercată va ști să reproducă în chip credincios prin scris toate particularitățile cântării populare, adevărat bel-canto rural: alunecări ale vocii, apogiaturi, note de pasaj și de ornament imponderabile.

Am crezut nimerit să dăm, pe cât cu putință, tuturor notațiilor o formă apropiată de aceea a fig. 14, un bocet din Ardeal cântat sub stăpânirea unei emoții puternice.

Se știe că melodia populară este o scurtă plăsmuire muzicală, pe care cântărețul o repetă de câte ori e nevoe, ca să ajungă la capătul unui text poetic. Dar la fiecare repetiție interpretarea populară supune linia melodică și ritmul unor schimbări mai mult sau mai puțin simțite, ce le putem numi variații. Studiul acestor variații — abea început — este probabil problema cea mai însemnată a folklorului muzical: ne apropiem aci de izvorul creației populare. Unii învățați cred în adevăr — și anume constatări le dau dreptate — că variațiile datorite unui bun cântăreț trec uneori în uzul colectiv, statornicindu-se și dând naștere unor tipuri noui prin alterarea celor vechi. Din punct de vedere științific este deci greșit obiceiul de a înregistra o melodie numai de două, cel mult de trei ori, arătând doar variațiile cele mai izbitoare. Ca să putem surprinde jocul acelui „Variationstrieb", care stă după părerea d-lui Bartok și a altora la temelia intregii creații țărănești, ar trebui să lăsăm cântărețul să-și cânte nestingherit întregul cântec la fonograf, cum a fost lăsată interpreta bocetului citat, a cărui melodie a repetat-o de nouă ori. Notația s'a făcut astfel, ca această melodie întreagă să încapă pe un singur portativ. La repetiții, când melodia rămâne neschimbată, s'a scris numai textul, silabă sub silabă și sub notele corespunzând acestor silabe; când melodia variază, s'au însemnat fiecare sub formula melodică inițială:

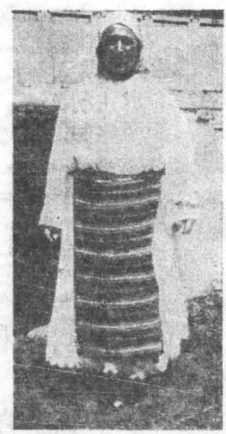

Fig. 11

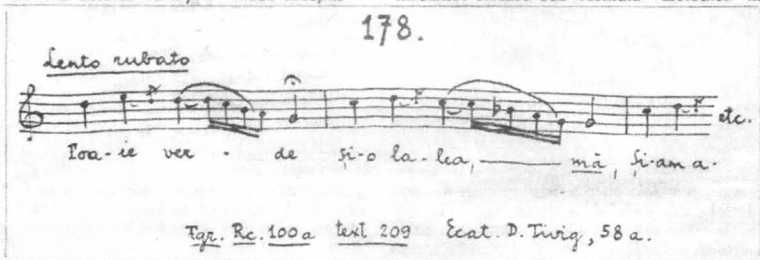

Fig. 12 — Fișă «de frecvență».

https://biblioteca-digitala.ro

11

SEZĂTOARE - la Nr 147

4·8·30 – 22·30 – 1·15 Rumc

Inf.: Mărioara Cămin, 17 a.
Domnica Loghie, 17 a.
Ana V. g. Serban, 23 a.
Ileana Iacobescu, 21 a.
Maria Bianchi, 17 a
I. Dedin, 22 a.

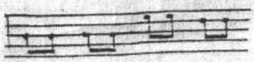
2 ori cf. fgr 25 a.

2 ori cf. fgr 11 c, 72 a

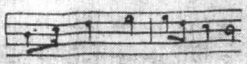
1 dată cf. fgr. 42 c

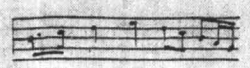
1 dată cf fgr. 21 c

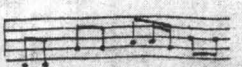
1 dată Not. (fișă 73)

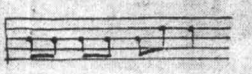
1 dată cf. fgr 63 b

1 dată Not. (fișă 96)

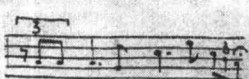
1 dată Not. (fișă 91)

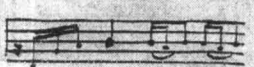
1 dată cf. fgr 76 c

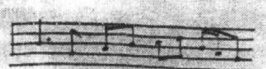
1 dată cf. fgr. 13 b

Fig. 13. — Fișă de frecvență

C. 6573

https://biblioteca-digitala.ro

Borcel

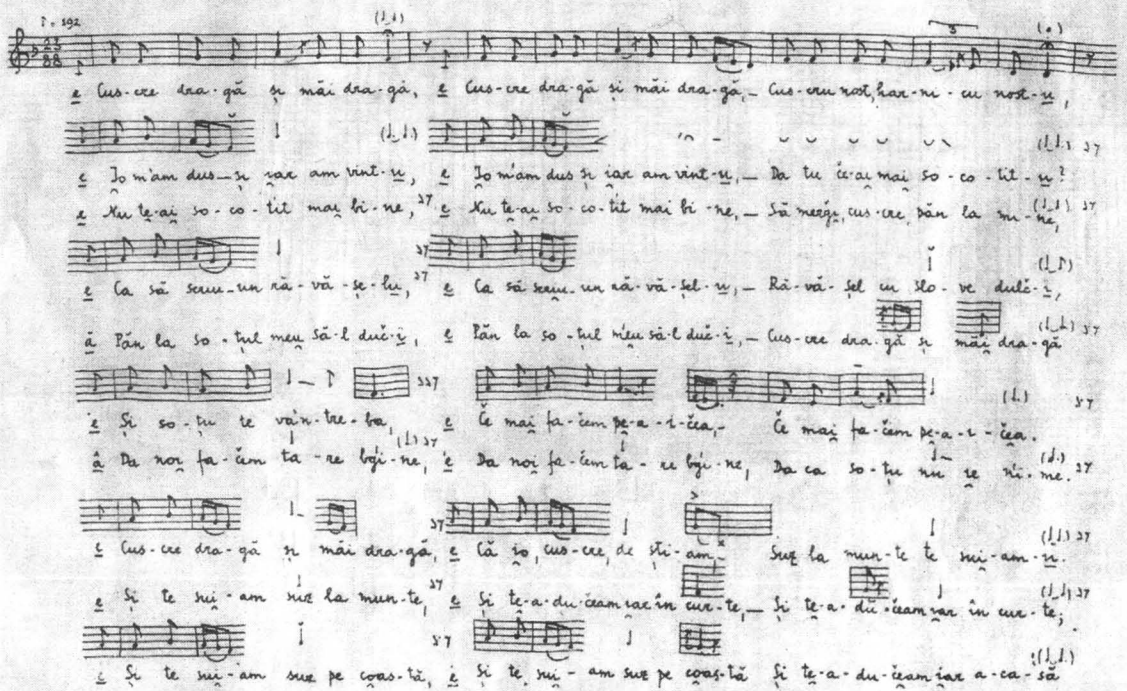

Fig. 14

https://biblioteca-digitala.ro

Bocet

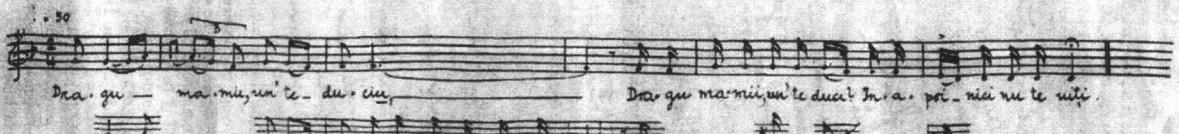

Fig. 15.—Bocet din Málini (Baia), Moldova

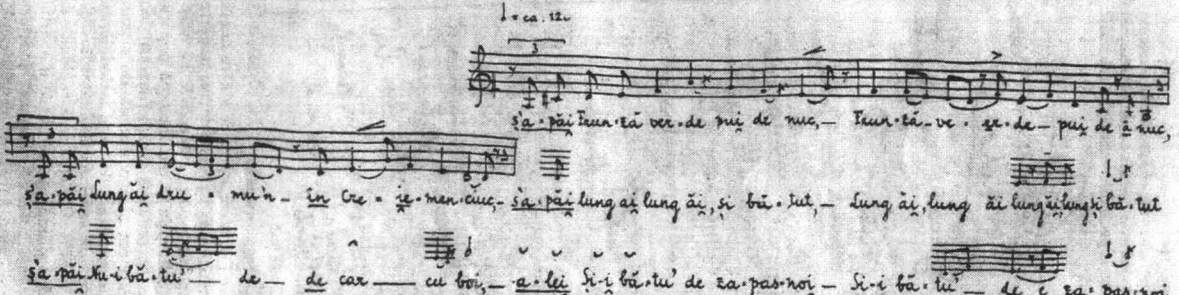

Fig. 16.— Cântec din Huzun (Lăpușna), Basarabia

https://biblioteca-digitala.ro

variaţiile ritmice s'au arătat numai prin semne de durată..

La cea dintâi privire ne dăm seamă oricine din noi care sunt părţile ocolite de instinctul variaţiei, statornice şi probabil esenţiale (locurile albe), care sunt cele mereu prefăcute de acest instinct. Se întâmplă ca interpretarea populară, întotdeauna întrucâtva asemănătoare unei improvizaţii, să meargă până la prefacerea tiparului arhitectonic însuşi, cum se poate vedea dintr'o ochire din fig. 15, deasemenea notaţia unui bocet, dar dela capătul celălalt al ţării: Nordul Moldovii, unde intepretul a lărgit tiparul, sau din fig. 16, un cântec din Basarabia, unde dimpotrivă a sărit una din frazele melodiei.

Intrând în dosare, melodiile primesc un simplu număr de inventar, asemenea cilindre intrând în dulapuri. Clasarea lor nu se face aici, ci în catalogul de fişe. Voinţa noastră de a rămâne mereu obiectivi va întâlni la întocmirea acestuia o seamă de greutăţi. Ce criterii vor hotărî sistemul de clasare? E mare ispita de a cere aceste criterii analizei muzicale, dar concluziile analizei vor cuprinde neapărat o parte subiectivă. Să orânduim potrivit cu concepţia şi terminologia poporului? Dar acestea se schimbă după timp şi loc. După lungi şovăiri am ales o metodă de clasare care nu ţine nici o socoteală de stilul melodiilor, ci râvneşte să reproducă oarecum realitatea însăşi: s'a întocmit un dublu catalog, după regiunea de origină a melodiilor şi după genul căruia îi aparţin. Împărţirile geografiei politice — numele judeţelor aşezate alfabetic — sunt suficiente pentru catalogul regional şi permit aflarea cântecelor din orice parte a ţării: ştim că Vrancea e în judeţul Putna, că judeţul Făgăraş e în Ţara Oltului ş. a. m. d. Suntem totuşi nevoiţi aci la cel dintâi compromis. Un cântec oltenesc cântat de un Oltean în Bucureşti va trece la repertoriul Olteniei? Ori îl privim ca o parte a fondului folkloric bucureştean din momentul culegerii? Socotindu-l oltenesc, l-am analizat implicit. Socotindu-l bucureştean, înfrângem în cazul unui exemplar tipic chiar clasificarea populară. Soluţia aleasă în asemenea cazuri este de a urma indicaţiile informatorului. Cât priveşte orânduirea după genuri, nelovim de nesfârşita varietate a termenilor tehnici întrebuinţaţi de popor pentru unul şi acelaş lucru. De la un capăt la altul al teritoriului românesc întâlnim aceleaşi genuri muzicale, însă numirile lor se schimbă din provincie în provincie, de nu din sat în sat. Ca să ne mărginim la un singur exemplu: melodia nearhitectonică şi nemodulantă descrisă de Bartok în una din variantele ei, cea maramureşeană, pe care o numim deobiceiu doină, nu se chiamă astfel tocmai acolo unde putem crede că ar fi patria ei; atât în Maramureş, cât şi în Oltenia se zice că o asemenea melodie este „lungă" sau „prelungată", deci „cântec lung oltenesc, „horă" lungă maramureşeană [1]). S'au ales prin urmare la clasare termeni convenţio-

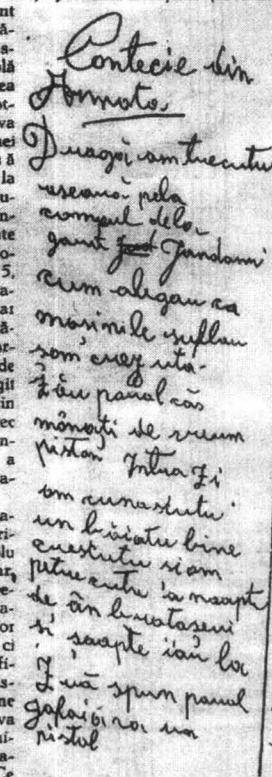

Fig. 17.-Pagină din caetul cu cântece din armată al soldatului Năstase Lutian (Drăgus)

[1]) Mărturiile sunt decisive: fata Călina Arbagic, 23 a., ştie carte, întrebată cum se numesc cântecele cântate de ea („doine") răspunde: *d'eştea prelungate*". (Runc. Gor). 23, 8. 30). Fata Lina Cuşlea, rugată să cânte o „doină", răs-

https://biblioteca-digitala.ro

nali, lămurindu-se înţelesul fiecăruia în fruntea catalogului, restabilirea terminologiei reale rămânând pe seama fişierului de observaţii, de care va veni vorba.

În felul acesta grupăm laolaltă toate melodiile din acelaş judeţ, iar pedealtă parte toate melodiile cu acelaş rost. Mai departe subdiviziile ar urma în catalogul regional: ordinea alfabetică a satelor, ordinea alfabetică a genurilor, apoi ordinea cronologică a înregistrărilor, iar de s'ar fi cules în aceeaş zi în acelaş sat mai multe exemplare ale aceluiaş gen, ele s'ar orândui după vârsta informatorilor, începând cu cei mai tineri. Numai atunci, când melodiile poartă în popor un titlu, am alătura în cuprinsul fiecărui gen pe cele cu acelaş titlu: toate cântecele „ale lui Ghiţă Cătănuţă", toate sârbele, etc.

In catalogul pe genuri am înşira alfabetic titlurile, dacă sunt, de nu, deadreptul satele, clasând apoi, ca în cel regional, după data înregistrării şi vârsta informatorilor.

Rămâne deacum să cuprindem într'un sistem şi materialul informativ.

S'a văzut că tot ce priveşte persoana informatorului trece pe fişa lui, inclusiv repertorul, când e vorba de un „informator-tip", dar exclusiv datele privitoare la tehnică, terminologie şi la problema creaţiei. Faptul că fata Floarea Dragomiroaiei din Jugur (Muscel), de pildă, *schimbă*, după părerea celorlalte fete din sat, *toate cântecele* („Creaţie"), nu va fi menţionat pe fişa de informator.

Tot astfel vom trece pe fişele catalogului ceeace nu priveşte decât melodiile în parte, informaţiile având un caracter general, precum şi cele despre tehnică, terminologie şi problema creaţiei fiind menite unui fişier deosebit. Că un anume informator cântă o anume melodie numai în anume împrejurări este un amănunt accidental legat de acea melodie: îl amintim în catalog. Prilejul unui gen de sine stătător, ca al cântecelor „de pahar" din Basarabia, interesează o categorie întreagă de melodii şi trebue descris în altă parte.

Fişa provizorie citată mai sus am prelucra-o deci în chipul următor:

Extragem întâi datele individuale ale lui Dumitru D. Vulpe: din Valea Mare (Gorj), 43 a., analfabet, elev al tatălui său, fost şi el cimpoier; ştie să cânte din fluer şi ocarină; a umblat cu oile în jurul satului, a făcut războiul; a fost la coasă în jud. Hunedioara la „Momârlani"; crede că „Jocul Păpuşilor" îi poartă noroc.

Acestea, împreună cu fotografia lui Vulpe, vor servi la redactarea „fişei de informator".

Credinţa informatorului, că cine ştie să cânte din fluer poate cânta şi din cimpoi, sunt în legătură cu probleme tehnice. Întrebuinţarea cimpoierului în locul lăutarului priveşte repertorul regiunii, iar câştigul lui se leagă şi el de repertor, deşi amănunt economic, fiindcă deosebirea foarte mare dintre acest câştig şi câştigul lăutarilor este un indiciu al pereferinţei ţăranilor de acolo pentru taraf. Numai două date rămân aşadar nedespărţite de exemplarul melodic: prilejul (întâmplător) şi provenienţa (caz particular). Acestea vor trece pe fişele catalogului, a căror înfăţişare va fi aşadar următoarea [1]) (fig. 18).

Din celelalte elemente vom redacta următoarele fişe auxiliare:

R. 101. — Gorj (Valea Mare, Runc şi împrejurimi). Inform.: Dumitru D. Vulpe, cimpoier, 43 a., analf. In satele amintite se mai joacă uneori „după cimpoi" la horă: atunci când lipsesc lăutarii. Un joc din cimpoi se plăteşte 3—10 lei (câştigul unei zile fiind de cel mult 60 lei) faţă de 20—40 lei un joc cântat de taraf.

[1]) In catalogul pe genuri ordinea elementelor este, cum am spus. în cazul acesta: *Jocul Păpuşilor, Gorj, Valea Mare* etc.

punde: *Păi dacă nu ştiu ce-i ăla.* (Runc, 25. 8. 30). Omul de serviciu Tudor Cioc, 40 ani, din Deveseł (Mehedinţi): *La noi nu se zice „doine", zicem: „cântece prelungate".* (Buc., Oct. 1930). Etc., etc.

G O R J

Valea Mare

"JOCUL PAPUSILOR"

Fgr.631 (C.Brăiloiu) - Not.802 (C.Brăiloiu)

Înreg.Runc(Gorj)14.4.31 - din cimpoi - Dumitru D.Vulpe,43 a.,analf.

Vezi fişele:inform.,R 101,T 134,T 135,T 136,T 137, fotogr. XVII-1,XVII-2,XVII-3,XVII-4,film SF 21

Inf.a învăţat J.P.dela tatăl său,demult.Îl joacă la petreceri şi pentru prieteni

Fig. 18

https://biblioteca-digitala.ro

INSTITUȚIONALIZAREA PREOCUPĂRILOR PENTRU CERCETAREA CULTURII POPULARE

1866 – 1 aprilie – Societatea Academică Română (decret semnat de Locotenența domnească pe baza raportului ministrului instrucțiunii publice C.A. Rosetti);
1875 – Secția Etnografică a Societății Geografice Române (București);
1879 – Academia Română (prin transformarea Societății Academice Române);
1905 – Muzeul Istoric şi Etnografic al Astrei – Sibiu (C. Diaconovici);
1906 – Muzeul de Etnografie, Artă Națională, Artă Decorativă şi Industrială – București (Al. Tzigara-Samurcaş);
1909 – Curs de antropografie şi etnografie – Catedra de geografie a Universității din București (S. Mehedinți);
1922 – Muzeul Etnografic al Transilvaniei – Cluj (R. Vuia);
1923 – Societatea Etnografică Română – Cluj (G. Vâlsan);
1926 – Cursuri, seminarii şi doctorate în etnografie – Catedra de etnografie şi folclor a Universității din Cluj (R. Vuia);
1927 – Arhiva fonogramică a Ministerului Artelor – București (G. Breazul);
– Catedra de dialectologie şi folclor a Universității din București (I.A. Candrea);
1928 – Arhiva de Folklore a Societății Compozitorilor Români – București (C. Brăiloiu);
– Cercetarea monografică a localității Fundu Moldovei realizată de Institutul Social Român – București (D. Gusti);
1930 – Catedra de istorie a literaturii române vechi şi folclor a Universității din București (N. Cartojan);
– Catedra de istorie a literaturii române moderne şi folclor a Universității din București (D. Caracostea);
– 27 mai – Arhiva de Folclor afiliată Muzeului Limbii Române – Cluj (I. Muşlea)
1936 – Muzeul Satului – București (D. Gusti);
1939 – Cercul de Studii Etnografice şi de Folclor – Cluj (R. Vuia);
1940 – Comisia de Folclor a Academiei Române;
1943 – Muzeul Etnografic al Moldovei – Iaşi (Decret al Ministerului Cultelor – I. Chelcea);
– Catedra de etnografie a Universității din Iaşi (I. Chelcea);
1949 – Institutul de Folclor – București (Decret nr. 136/6 aprilie 1949), cu o secție la Cluj. Arhiva Ministerului Artelor şi Arhiva de Folklore a Societății Compozitorilor Români devin componentele de bază ale institutului nou-creat;
– Secția de artă populară, în cadrul Institutului de Istoria Artei;
1954 – Sectorul de etnografie din cadrul Institutului de Arheologie al Academiei Române – București;
1960 – Sectorul de artă populară şi etnografie, înființat în cadrul Institutului de Istoria Artei, prin transferul sectorului de etnografie din cadrul Institutului de Arheologie;
– Comisia de Antropologie şi Etnologie a Academiei Române;

https://biblioteca-digitala.ro

1962 – Institutul de Folclor trece din subordinea Consiliului de Stat pentru Cultură şi Artă în subordinea Academiei Române (HCM nr. 686, art. 6);
1963 – Institutul de Etnografie şi Folclor al Academiei Române se constituie din Institutul de Folclor şi sectorul de etnografie al Institutului de Istoria Artei;
1964 – Sectorul de antropologie socială şi culturală – Centrul de Antropologie al Academiei Române;
1970 – 1 februarie – Institutul de Etnografie şi Folclor trece din subordinea Academiei Române în subordinea Consiliului de Stat pentru Cultură şi Artă (HCM nr. 76/5 februarie);
1973 – Se stabilesc normele unitare de structură pentru institutele cultural-educative (Decret nr. 703 din 1973: Direcţia monumentelor istorice şi de artă, Oficiul de expoziţii, Institutul de Etnografie şi Folclor, Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă, Universitatea Populară Bucureşti şi Administraţia caselor de creaţie Mogoşoaia şi Sinaia se organizează ca unităţi bugetare cu personalitate juridică);
1974 – Se înfiinţează Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice (ICED) prin comasarea Institutului de Etnografie şi Folclor, Centrului de Cercetări Fonetice şi Dialectale şi Centrului Naţional de Îndrumare şi Valorificare a Creaţiei Populare (Decret nr. 139 din 30 aprilie);
1975 – Colectivul de Artă Populară de la Institutul de Istoria Artei este trecut la ICED;
1980 – Comisia de Etnologie a Academiei Române;
1986 – Comisia de Folclor a Academiei Române;
1990 – ICED trece în subordinea Academiei Române, institutele îşi recapătă identitatea: Institutul de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu"; Institutul de Fonetică şi Dialectologie „Al. Rosetti" al Academiei Române (HG nr. 210/3 martie). Centrul Naţional de Conservare şi Valorificare a Tradiţiei şi Creaţiei Populare trece în subordinea Ministerului Culturii;
1992 – Comisia de Etnografie şi Folclor a Academiei Române (prin comasarea Comisiei de Etnologie şi a Comisiei de Folclor).

CONSTANTIN BRĂILOIU ŞI „INSTITUTUL DE FOLKLORE MUZICAL"

TIBERIU ALEXANDRU, şef al sectorului muzical (1968–1974)

„După cum se ştie, Arhiva de Folklore a Societăţii Compozitorilor Români, întemeiată de Constantin Brăiloiu în 1928, instituţie particulară, a cunoscut o dezvoltare prodigioasă, fără nici un ajutor material din partea puterilor publice. Prin munca rodnică, însufleţită de elan şi pasiune a lui Constantin Brăiloiu şi a

https://biblioteca-digitala.ro

colaboratorilor săi, arhiva a devenit una din cele mai mari din lume. Fac mărturie cele două volume cu date statistice, *Musique et chanson populaires* (1934) şi *Folklore musical* (1939), publicate la Paris de Institutul Internaţional de Cooperare Intelectuală al fostei Ligi a Naţiunilor. În lumina cifrelor, Arhiva de Folklore a Societăţii Compozitorilor Români, colecţie unitară a muzicii populare a unui singur popor, a fost încă în acea vreme cea mai mare din lume. Mai mult decât numărul mare al documentelor, a făcut-o celebră extraordinara metodă de cercetare elaborată de Brăiloiu, după prescripţiile căreia au fost culese, orânduite şi studiate.

Înregistrărilor pe cilindri de fonograf făcute de-a lungul şi de-a latul ţării, însoţite de numeroase date suplimentare (texte poetice, fişe ale informatorilor, fişele melodiilor înregistrate, numeroase alte informaţii, fotografii, filme şi multe altele), li s-au adăugat tot mai multe discuri cu caracter riguros ştiinţific, comandate cu foarte mari speze principalelor case editoare din ţară («Electrecord», «Lifa») şi din străinătate («Columbia», «His Master's Voice», «Odeon», «Lindstrom»). Scopul final era elaborarea «Antologiei sonore a muzicii populare româneşti», pe vetre folclorice, ca şi pe diversele categorii ale folclorului nostru.

Prodigioasa dezvoltare pe care o cunoaşte Arhiva a solicitat fonduri din ce în ce mai mari din partea Societăţii Compozitorilor Români, pe care aceasta a început să nu le mai poată suporta. După o seamă de încercări neizbutite, Constantin Brăiloiu s-a oprit la crearea unui «Institut de folclor muzical» pe lângă Ministerul Propagandei Naţionale, al cărui consilier tehnic era din anul 1940 [...].

Succesele de netăgăduit dobândite l-au încurajat pe Constantin Brăiloiu să purceadă la întemeierea institutului pe care îl dorea, de fapt prefacerea Arhivei de Folklore a Societăţii Compozitorilor Români într-un institut de stat, sub oblăduirea Ministerului Propagandei Naţionale. A găsit un sprijin de nădejde în Secretarul General al ministerului, cunoscutul om de cultură Alexandru Bădăuţă, şi în Octavian Neamţu, Directorul Propagandei, totodată Directorul General al Fundaţiilor Culturale Regale «Regele Mihai I».

A urmat un şir nesfârşit de memorii, referate, avize, adrese ş.a. La temelie se afla, pe câte ştiu, o întâmpinare din 1941 a lui George Enescu, Preşedintele Societăţii Compozitorilor Români. Un memoriu din 1943, adresat Vicepreşedintelui Consiliului de Miniştri şi Ministru al Propagandei Naţionale, de asemenea iscălit de George Enescu, dar şi de Mihail Jora, Vicepreşedintele Societăţii Compozitorilor Români propunea conducerii ministerului să studieze «posibilitatea înfiinţării unui aşezământ de stat autonom, cu mijloace de lucru sporite şi având drept scop culegerea şi cercetarea muzicii (şi implicit a riturilor) populare româneşti» [...]

Căile spre Institut au fost lungi şi anevoioase. Pas cu pas au fost străbătute toate formalităţile preliminare: finalizarea decretului-lege de înfiinţare şi funcţionare, stabilirea bugetului până la finele anului şi pentru anul următor,

https://biblioteca-digitala.ro

găsirea fondurilor necesare, multă corespondență cu Serviciul Contencios al Ministerului şi cu Ministerul Finanțelor ş.a.m.d.

Institutul de Folclor Muzical urma să fie «persoană juridică de drept public, cu sediul în Bucureşti, funcționând pe lângă Ministerul Propagandei Naționale, având drept scop cercetarea muzicii populare româneşti şi conservarea ei prin mijloacele reproducerii sonore, precum şi studiul manifestărilor populare legate de muzică». Directorul de drept urma să fie «Titularul catedrei de Folklor Muzical de la Conservatorul Regal de Muzică din Bucureşti». Trebuia să fie sprijinit de un «Comitet de Conducere» din care făcea parte. Cercetătorii ştiințifici ai Arhivei de Folklore a Societății Compozitorilor Români urmau să fie încadrați în noul institut. Acesta va prelua întreg patrimoniul Arhivei de Folklore. Totodată îi va păstra metodele de lucru specifice.

În cursul lui august 1944 totul era gata. Decretul-lege a fost semnat [...].

După cum am arătat cu alt prilej, străduințele neîmplinite ale lui Constantin Brăiloiu au fost reluate şi duse la bun liman de apropiatul său colaborator Harry Brauner, în anul 1949, când a luat ființă *Institutul de Folclor*. «Urmând un vechi deziderat al lui Brăiloiu, H. Brauner a strâns sub acelaşi acoperământ şi în jurul aceluiaşi gând pe toți slujitorii muzicii populare disponibili în acea vreme, sporindule numărul prin recrutarea unor cadre noi, dintre care unii au devenit cercetători de nădejde ai folclorului muzical românesc. A sporit zestrea institutului prin înglobarea «Arhivei fonogramice», întemeiată de G. Breazul în 1927, şi prin includerea unor importante secții destinate cercetării literaturii populare şi dansului popular".

(*Constantin Brăiloiu şi „Institutul de Folklore Muzical"*,
în *Centenar Constantin Brăiloiu*. Îngrijitori de ediție
Vasile Tomescu şi Michaela Roşu,
Bucureşti, 1994, p. 45, 46, 47).

ARHIVELE NAȚIONALE ROMÂNE – DOSAR 283 / 1950

„Prin 1928 a luat ființă, la Societatea Compozitorilor Români, Arhiva de Folclor, destinată să culeagă cântecele populare româneşti şi să le pună la îndemâna compozitorilor noştri. Inițiativa a avut-o prof. Brăiloiu, secretar general al societății.

De la început Brăiloiu a fost ajutat în munca de culegere a cântecelor populare de elevul său Harry Brauner şi nu peste mult timp, de un alt elev al său, Ilarie Cocişiu, de Gheorghe Abălaşei, tot de pe atunci.

https://biblioteca-digitala.ro

Cheltuielile întreținerii acestei arhive erau suportate din cota de 10% din drepturile cuvenite membrilor societății ca drepturi de autor. Această sumă, care, obișnuit la societățile pe baze capitaliste, mergea la întreținerea unui consiliu de administrație, a constituit «fondul cultural» al SCR. (De observat că din acest fond, destul de puțin important, de altfel, se dădeau concerte de muzică românească – care totdeauna se soldau cu deficite, se tipărea muzică românească – și SCR a tipărit cele mai multe pagini de muzică românească până la 23 August 1944 – și se întreținea Arhiva de Folclor.) Până la 23 August 1944 SCR nu a primit nici un leu de la statul burghezo-moșieresc. Dimpotrivă, nu o dată a trebuit să se lupte cu fiscul, care era înclinat să o socotească la fel ca pe oricare societate comercială, pe criteriul că «încasează diferite sume la concerte și spectacole cu muzică» (de fapt, drepturile de autor, care erau ulterior repartizate membrilor ale căror compoziții se cântau).

Din 1934 a început să lucreze la Arhivă Paula Carp; din 1935, Tiberiu Alexandru; Gh. Ciobanu a început să lucreze de prin 1936, iar Emilia Comișel cam tot de pe-atunci. Au mai lucrat cu intermitențe și alți elevi ai prof. Brăiloiu, între care A. Stoia, Ion Nicola, Aurora Șotropa și alții.

Pe măsură ce Arhiva se dezvolta, cheltuielile deveneau din ce în ce mai mari. Salariile erau foarte mici, iar cercetările se făceau cu foarte mare economie. Investițiile înghițeau cei mai mulți bani (procurarea de cilindri, de aparate de înregistrat, înregistrarea și presarea de discuri etc.).

Cu mijloace foarte modeste, cu mari sacrificii și fără vreun ajutor oficial, însă printr-o muncă îndărătnică, dezinteresată și plină de elan, SCR a izbutit să dea țării Arhiva de Folclor, unul din cele mai importante fonduri de muzică populară din lume. (Potrivit statisticilor publicate de fostul Institut Internațional de Cooperație Intelectuală al fostei Ligi a Națiunilor, în 1934 și 1939 Arhiva de Folclor a SCR era cea mai mare colecție de muzică populară din lume.)

Dezvoltarea Arhivei a pus SCR sarcini financiare pe care fondul cultural nu le mai putea acoperi. (De altfel, în ultimii ani înaintea războiului, aproape toate sumele acestui fond au fost alocate Arhivei, în dauna tipăriturilor și organizării de concerte, ceea ce nemulțumea din ce în ce pe compozitori.) Din această pricină, în 1939 s-a încercat trecerea Arhivei la Serviciul Social. Desființarea acestuia (oct. 1939) a făcut ca planul să fie părăsit.

Prin 1938 H. Brauner a fost înlăturat din cauza unor nemulțumiri pe care le-a pricinuit profesorului Brăiloiu [...]. Înlăturarea nu a avut nici un motiv rasial. Paula Carp, de pildă, a continuat colaborarea cu institutul și în perioada dictaturii antonesciene, lucrând camuflată.

https://biblioteca-digitala.ro

În timpul bombardamentelor Arhiva a fost evacuată în 6 localităţi din ţară. După plecarea din ţară a prof. Brăiloiu (oct. 1949) cu conducerea Arhivei a fost însărcinat Tiberiu Alexandru.

După 23 August 1944 Arhiva a fost adusă la Bucureşti şi instalată în vechiul sediu din str. Lipscani nr. 110, et. V (acum nr. 102). Conducerea a fost încredinţată lui H. Brauner, pe atunci consilier tehnic la Fundaţia «Regele Mihai I». Prin noiembrie 1945, printr-o convenţie de colaborare încheiată între SCR şi Fundaţie, Arhiva a trecut la Fundaţie. Ea continua să poarte numele «Arhiva de Folclor a SCR» şi Fundaţia urma să-i sprijine activitatea. Între clauzele acestei convenţii era una care prevedea că, în cazul desfiinţării Fundaţiei, Arhiva va trece înapoi la SCR, lucru care nu s-a făcut atunci când monarhia a fost înlăturată.

Vechii colaboratori ai Arhivei, la care din 1945 s-a adăugat şi Sache Bogosian, înainte funcţionară la Soc. Română de Editură, au fost încadraţi la Fundaţie. Arhiva a fost întreţinută de Fundaţie.

Prin octombrie – noiembrie Arhiva de Folclor a fost mutată în str. Dionisie Lupu nr. 10, în casa criminalului de război Stelian Popescu, obţinută de H. Brauner prin mijlocirea lui Pătrăşcanu, pe atunci ministru de justiţie, cu care era în bune relaţii.

După înlăturarea monarhiei Arhiva a rămas un timp într-o situaţie nelămurită. Nu a fost preluată de SCR, aşa cum convenţia prevedea, şi câteva luni nu s-au putut plăti nici salariile, nici alte cheltuieli de întreţinere. După o vreme, Ministerul Artelor şi Informaţiilor a dat Arhivei o subvenţie. De asemenea, primăria a dat într-o vreme o subvenţie Arhivei.

Prin decretul prezidenţial nr. 285 din 5 aprilie 1949, publicat în Buletinul Oficial nr. 16 din 6 aprilie 1949, Arhiva de Folclor a devenit Institutul de Folclor. Trecerea fostei Arhive de Folclor în patrimoniul Institutului nu ştiu să se fi făcut cu vreo formă. S-a preluat însă cu dresarea unui proces-verbal fosta Arhivă Fonografică a Ministerului Artelor. Personalul a fost încadrat cu grade universitare şi de atunci Institutul a fost întreţinut printr-un buget special alocat. Niciodată mijloacele financiare ale Arhivei de Folclor nu au fost aşa de însemnate. Vechii colaboratori ai Arhivei de Folclor nu au bănuit în trecut nici în vis că vor avea vreodată asemenea mijloace de lucru. Din păcate, din pricina unei conduceri administrative rele, progresul muncii ştiinţifice nu a fost în raport cu mijloacele acordate. De asemenea, veşnicele şovăieli ale conducerii au stingherit activitatea şi au împiedicat munca, provocând adesea cheltuieli inutile. (De exemplu, o lucrare comandată la tipografia Dobrogeanu-Gherea a fost părăsită în momentul când s-a început paginaţia, zaţul a fost stricat şi Institutul a trebuit să plătească peste 100 000 lei fără să fi dobândit în schimb decât câteva clişee de zinc, pe care să le poată utiliza la altă tipăritură.)".

p. conformitate,
(ss) Tiberiu Alexandru
3 iulie 1950

https://biblioteca-digitala.ro

DECRETUL NR. 136 DIN 6 APRILIE 1949

BULETINUL OFICIAL
AL REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Anul I. Nr. 16, Miercuri 6 aprilie 1949
DECRETE PREZIDENȚIALE
MINISTERUL JUSTIȚIEI

PREZIDIUL MARII ADUNĂRI NAȚIONALE A REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

În temeiul art. 44, pct. 2 şi art. 45 din Constituția Republicii Populare Române, văzând decizia Consiliului de Miniştri cu nr. 285 din 29 martie 1949, emite următorul DECRET nr. 136 pentru înființarea Institutului de Folklor.

Art. I. Se înființează Institutul de Folklor, cu sediul în Bucureşti.

Art. II. Institutul de Folklor este persoană juridică de drept public şi funcționează sub controlul Ministerului Artelor şi Informațiilor.

Art. III. Obiectul şi scopul Institutului de Folklor este studierea şi promovarea creației populare prin:

a) Culegerea şi studierea folklorului;

b) Inițierea şi formarea cadrelor de folkloriști;

c) Stimularea interesului pentru folklor;

d) Organizarea de coruri şi fanfare populare, conferințe cu exemplificări, echipe artistice populare, concursuri şi manifestări populare;

e) Reproducerea cu mijloace tehnice adecvate a creațiilor de folklor.

Art. IV. Prin decizia Ministerului Artelor şi Informațiilor, la propunerea Institutului de Folklor, se pot înființa secții ale Institutului în principalele centre din provincie, cu aprobarea prealabilă a Comisiunii pentru simplificarea şi raționalizarea aparatului de Stat.

Art. V. Institutul de Folklor este condus de un director, ajutat de un director adjunct, angajați de Ministerul Artelor şi Informațiilor. Directorul Institutului de Folklor reprezintă Institutul în justiție şi în raporturile cu autoritățile şi particularii.

Art. VI. Întregul personal al Institutului de Folklor este supus prevederilor Legii nr. 29 pentru reglementarea drepturilor şi îndatoririlor salariaților administrativi şi personalului tehnic de conducere din instituții şi întreprinderi de Stat şi cooperative de orice fel din 29 ianuarie 1949.

Art. VII. Cheltuielile de personal şi material necesare funcționării Institutului de Folklor vor fi înscrise în bugetul Ministerului Artelor şi Informațiilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Art. VIII. Arhiva fonogramică a Ministerului Artelor şi Informaţiilor cu inventarul aferent trec în folosinţa Institutului de Folklor.

Art. IX. Normele de funcţionare ale Institutului de Folklor, precum şi cadrele de personal se vor stabili prin deciziunea Ministerului Artelor şi Informaţiilor, dată cu avizul Comisiei pentru simplificarea şi raţionalizarea aparatului de Stat.

Dat în Bucureşti la 5 aprilie 1949

C.I. PARHON
MARIN FLOREA IONESCU
Ministrul artelor şi informaţiilor, Edward Mezincescu
Ministrul finanţelor, Vasile Luca
Ministrul justiţiei, A. Bunaciu

HOTĂRÂREA GUVERNULUI ROMÂNIEI DIN 3 MARTIE 1990

HOTĂRÂRE
privind trecerea unor unităţi de cercetare la Academia Română

În conformitate cu prevederile Decretului-Lege nr. 10/1989 privind constituirea, organizarea şi funcţionarea Guvernului României şi ale Decretului-Lege nr. 4/1990 privind organizarea şi funcţionarea Academiei Române, Guvernul României hotărăşte:

Art. 1. – Pe data prezentei hotărâri, Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice trece, din subordinea Ministerului Culturii, la Academia Română, în următoarea organizare:

a) Institutul de Fonetică şi Dialectologie;

b) Institutul de Etnografie şi Folclor.

Art. 2. – Institutele prevăzute la art. 1 trec la Academia Română cu întreg activul şi pasivul, pe baza bilanţului de la 28 februarie 1990.

Fondurile necesare funcţionării institutelor vor fi prevăzute în bugetul de venituri şi cheltuieli pe anul 1990, aprobat de conducerea Academiei Române.

Art. 3. – Institutele prevăzute la art. 1 vor funcţiona în spaţiile actuale.

Art. 4. – Ministerul Economiei Naţionale şi Ministerul Finanţelor vor introduce modificări corespunzătoare în planul şi bugetul de stat pe anul 1990, ca urmare a prezentei hotărâri.

Prim-ministru: Petre Roman
Bucureşti, 3. III. 1990, nr. 210.

https://biblioteca-digitala.ro

PERSONAL DE SPECIALITATE CARE A ACTIVAT ÎN INSTITUT

ABĂLAŞEI Gheorghe – tehnician (1949–1956) / ALDEA Gheorghe – etnograf / ALEXANDRU Tiberiu – etnomuzicolog (1949–1974) / AMZULESCU Alexandru I. – folclorist (1950–1983) / ANCUŢA Sava – arhivist (1968–1999) / ANGHELESCU Şerban – folclorist (1972–1990) / BALACI Emanuela – coreolog (1953–1972) / BĂRBULESCU Corneliu – folclorist (1951–1980) / BÎRLEA Ovidiu – folclorist (1949–1969) / BENKÖ Otto – etnograf / BENTOIU Pascal – compozitor (1953–1956) / BERNEA Ernest, etnolog (1965–1972) / BETEA Carmen – etnomuzicolog / BRAUNER Harry – etnomuzicolog, director (1949–1950) / BRĂTULESCU Monica – folclorist (1955–1982) / BREAZNA Constantin – etnomuzicolog / BODEUŢ Petre – coreolog / BRILL Tony – folclorist (1950–1967) / BUCŞAN Andrei – coreolog (1954–1983) / BUFNEA Florica – documentarist / CAJAL-MARIN Irina – etnograf (1975–1986) / CALMACIUC Margareta – bibliotecar / CALUDI Georgeta – redactor / CAPESIUS Roswith – etnograf (1975–1984) / CARP-PELATI Paula – etnomuzicolog (1949–1968) / CERNEA Eugenia (COHN Janeta) – etnomuzicolog (1949–1950) / CHIRIAC Mircea – compozitor, etnomuzicolog (1949–1953) / CIOBANU-STAHL Anca – etnograf / CIOBANU Gheorghe – etnomuzicolog (1949–1971) / CIOCOIU Mira – documentarist bibliograf (–1990) / ing. CIOCOS Paul – operator sunet (1949–1957) / COCIŞIU Ilarion – etnomuzicolog (1949–1952) / COMAN Nicolae – etnomuzicolog (1960–1963) / COMIŞEL Emilia – etnomuzicolog (1949–1964) / COMIŞEL Florin – compozitor (1949–1950) / COSTEA Constantin – coreolog / CULEA Harry – etnograf (1975–1989) / DĂNCUŞ Elena – documentarist bibliograf / DOLINESCU Elisabeta – muzicolog (1960–1968) / DON Radu – tehnician (1957–1976) / DOSIOS Victoria – folclorist / DRĂGOESCU Ion – etnograf (1964–1983) / DRĂGOI Sabin – etnomuzicolog, director (1950–1964) / DUMITRESCU Liana – etnograf (1975–1987) / DUNĂRE Nicolae – etnograf / DUŢESCU Olimpia – documentarist / ELEKEŞ Dionisie – coreolog / ENĂCHESCU Maria Elena – etnograf / ENIŞTEANU Constantin – tehnician (1952–1955) / ERETESCU Constantin – folclorist (1964–1979) / FEYER Eliza – muzicolog / FLOREA Ion – muzicolog / FIRCA Clemansa Liliana – etnomuzicolog (1981–1983) / FOCHI Adrian – folclorist (1957–1964, 1997–1982) / FOTINO-CIOBANU Stanca – folclorist (1968–1990) / GEORGESCU Corneliu Dan – etnomuzicolog (1962–1984) / GEORGESCU Elena Ligia – folclorist (1957–1988) / ing. GEORGESCU Ion (1956–1999) / GEORGESCU Maria, cartograf / GEORGESCU STĂNCULEANU Lucilia – muzicolog (1949–1982) / GHEORGHE Ghiţă – bibliotecar / GHINDU Lucia – cartograf (1992–1995) / GIURCHESCU Anca – coreolog (1953–1979) / GLODEANU Liviu – etnomuzicolog (1961–1962) / GOLOPENŢIA-ERETESCU Sanda – folclorist, lingvist-semiotician / HABENICHT Gottfried – etnomuzicolog (1957–1973) /

https://biblioteca-digitala.ro

HERȚEA Iosif – etnomuzicolog (1960–1980) / IACOBOVSCHI Eugen – tehnician (1968–1985) / IAGAMASI I. – muzicolog / IEREMIA Mircea Bob – operator film documentar (1949–1952) / ILIȘIU Ion – director (1978–1990) / IONESCU-MILCU Ioana – etnograf (1968–1978) / IONESCU Matilda – operator film (1965–1990) / IOSIPESCU Puia Silvia – etnograf (1970–1997) / IVANCIU Marin – fotograf (1973–1979) / JULA Nicolae – documentarist / KAHANE Mariana – etnomuzicolog (1949–1981) / LANG Lucreția – etnograf / LORINȚ/LAURENȚIU Florica Elena – etnograf / LUPAȘCU Vlad – muzicolog (1974–1982) / MARCU Boris – muzicolog / MARCU Gheorghe – muzicolog / MARINESCU Marina – etnograf (1975–1978) / MAXIM Elena – etnograf (1972–1998) / MĂNESCU Nicolae – tehnician (1954–1995) / MEITERT Mira – etnograf (1967–1981) / MICZNIK Veronica – coreolog / MIHĂILESCU Corina – documentarist / MIRONESCU Nicolae – etnograf / MOANȚĂ Ion Constantin – folclorist (1967–1994) / MOLDOVEANU Elisabeta – etnomuzicolog (1949–1981) / MUNTEANU Voichița / MUREȘANU Lucia – etnograf (1963–1973) / NICOLA Ioan – muzicolog / NICOLAU Irina – folclorist (1970–1990) / NICOLESCU Mircea – cartograf (1970–1999) / NICOLESCU Vasile – etnomuzicolog (1949–1967) / NICULESCU Radu – folclorist (1950–1987) / NISTOR Nicolae / ing. M. PÂRVĂNESCU / PESTRIȚU Gheorghe – bibliotecar / PETRESCU Paul – etnograf (1975–1987) / POGORILOVSCHI Ion – etnograf (1994–1999) / POP Mihai – folclorist, director (1949–1974) / POP Nicoleta, coreolog / POPA Constantin – operator film (1956–1965) / POPESCU Alexandru – etnograf (1966–1990) / POPESCU Alice – documentarist / POPESCU Constantin – fotograf (1953–1973) / POPESCU Ioana – etnograf (1974–1990) / POPESCU-JUDEȚ Eugenia – coreolog / POPESCU Mioara – cartograf (1960–1991) / POPOV Elena – arhivist (1961–1990) / POPOVĂȚ Petru – etnograf / PRICHICI Constantin – etnomuzicolog (1950–1959) / PROCA-CIORTEA Vera – coreolog (1949–1961) / RĂDULESCU Nicolae – etnomuzicolog (1959–1967) / RĂDULESCU Speranța – etnomuzicolog (1974–1990) / RĂUTU Radu – folclorist (1968–1983) / ROMANOVSCHI Camelia – documentarist bibliograf / RUSU Gheorghe – operator sunet (1958–1964) / SACHELARIE Adriana – etnomuzicolog (1949–1964) / SADOVEANU Mircea – etnograf / SĂNDULESCU Eugenia – muzicolog / SÂRBU Aurora – documentarist / SIMINEL-FUSTERI Maria – folclorist (1949–1956) / SIMIONESCU Paul – etnograf (1968–1980) / SPIRTARU Constanța – documentarist / STIHI-BOOS Constantin Dan Iulian – muzicolog (1970–1974) / STOICA Lia Maria – etnograf (1963–1995) / STROESCU Sabina Cornelia – folclorist (1953–1970) / SULIȚEANU Ghizela – etnomuzicolog (1949–1979) / SUSLĂNESCU Paul – tehnician (1957–1958) / SZEGÖ Julia – muzicolog / ȘTEFĂNESCU Paraschița – documentarist / TĂUTU Cornelia – compozitor / TEODORESCU Maria – operator film (1966–1988) / TRIFU Alexandru – desenator artistic / TRUȚĂ Doina – folclorist (1960–1983) / ULPIU Vlad – etnomuzicolog

https://biblioteca-digitala.ro

(1977–1980) / VEINER Florica – desenator / VETIŞANU Vasile – etnograf (1975–1997), director (1990–1997) / VICOL Adrian (WEISZ Iosif) – etnomuzicolog (1949–1981) / VINTILESCU Constantin – operator sunet (1957–1960) / VLAD Micu – operator film / VLĂDUŢIU Ion – etnograf (1961–1968, 1970–1990) / VUIA Romulus – etnograf (1963) / VULCĂNESCU Ioana Maria – cartograf etnograf (1971–1983) / VULCĂNESCU Romulus – etnograf (1963–1978) / WEISS Rodica – etnomuzicolog / ZAMFIR Constantin – muzicolog (1949–1964) / ZDERCIUC Boris – etnograf (1975–1980).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ*

1955

Amzulescu, Alexandru I., *Doine, cântece, strigături* (Antologie întocmită de... şi G. Ghiaţă), Bucureşti, ESPLA, 1955, 413[–416] p. (BPT).

Ciobanu, Gheorghe, *Anton Pann – Cântece de lume.* Transcriere din psaltică în notaţie modernă, cu un studiu introductiv de..., Bucureşti, ESPLA, 1955.

Proca-Ciortea, Vera, *Jocuri populare româneşti.* Culegere alcătuită sub îngrijirea Institutului de Folclor. (Coperta de S. Sergiu. Planşele de M. Rubingher. Vignetele de A. Mihăilescu), [Bucureşti], ESPLA, [1955], 148 p. + 6 f. pl. + 30 p. text muzical + erată (Institutul de Folclor).

1956

Alexandru, Tiberiu, *Instrumente muzicale ale poporului român,* Bucureşti, ESPLA, 1956, 386[–388] p. + note muzicale + 16 f. pl. (Institutul de Folclor).

Amzulescu, Alexandru, I., *Voinicii.* Balade prelucrate de..., coperta de Perahim, [Bucureşti], Editura Tineretului, 1956, 137[–140] p.; ediţia a II-a 1958.

Bărbulescu, Corneliu, *Spătarul Nicolae Milescu. Jurnal de călătorie în China.* Ediţie îngrijită de..., Bucureşti, ESPLA, 1956, 458[–463] p. + 5 pl. + 1 h. (ed. I); 1958, XLVII + 502[–508] p. (ed. a II-a); 1962, XXXV + 450[–452] p. (ed. a III-a); 1974, Editura Eminescu, 334[–338] p. (ed. a IV-a).

1957

Bucşan, Andrei, *Jocuri din Ardealul de Sud,* Bucureşti, ESDP, 1957, 116 p.

* * * *Din înţelepciunea poporului. Proverbe, zicători, ghicitori.* Adunate şi rânduite de Corneliu Bărbulescu şi Gheorghe Ghiţă, Bucureşti, Editura de Stat pentru Imprimate şi Publicaţii, 1957, 204[–207] p.

* Prezenta bibliografie, care cuprinde cărţile publicate de cercetătorii institutului, a fost întocmită de dr. Rodica Raliade.

https://biblioteca-digitala.ro

Moldoveanu-Nestor, Elisabeta, *Solistul vocal amator,* Bucureşti, Editura de Stat pentru Imprimate şi Publicaţii, 1957, 128 p.

* * * *Snoave şi ghicitori.* Culegere de folclor (Antologie alcătuită de Ovidiu Bîrlea). Ilustraţii Etta Zücherman. [Bucureşti], Editura Tineretului, 1957, 72 p. („Înşiră-te mărgărite", „Cartea şcolarilor mici").

1958

Alexandru, Tiberiu, *Béla Bartók despre folclorul românes,.* Bucureşti, Editura Muzicală, 1958, 128[–132] p. + note muzicale + 3 f. facs. + 3 f. portrete (Institutul de Etnografie şi Folclor).

Bucşan, Andrei, *Jocuri populare din Muscel şi Bran,* [Bucureşti], Editura de Stat Didactică şi Pedagogică, 1958, 186 p.

* * * *Lupul pârcălab.* Poveşti cu animale. Ediţie îngrijită de Corneliu Bărbulescu, [Bucureşti], Editura Tineretului, 1958, 120[–123] p.; 1960, 115[–120] p. (ed. a II-a) (Colecţia „Mioriţa").

Stroescu, Sabina Cornelia, *Poveşti şi legende.* Ediţie îngrijită de..., [Bucureşti], Editura Tineretului, 1958, 197[–207] p. (Colecţia „Mioriţa").

Zamfir, Constantin, Victoria Dosios, Elisabeta Moldoveanu-Nestor, *132 de cântece şi jocuri din Năsăud,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1958, 190 p.; ed. a II-a (adăugită şi îmbunătăţită), *Folclor muzical din Bistriţa-Năsăud,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1988, 416 p. + note muzicale.

1959

Amzulescu, Alexandru, *Capra cu clopoţel.* Prelucrare de..., [Bucureşti], Editura Tineretului, 1959, 20[–24] p.

* * * *Antologie folclorică din ţinutul Pădurenilor (Hunedoara).* (Alcătuită de un grup de folclorişti din cadrul Institutului de Etnografie şi Folclor, condus de Emilia Comişel), [Bucureşti], Editura Muzicală, 1954, 144 p. + note muzicale; 1964, 178[–180] p. (ed. a II-a).

Sachelarie, Adriana, *Cântece populare noi (texte şi melodii),* Bucureşti, Editura Muzicală, 1959.

1960

* * * *Flori alese din poezia populară. Antologia poeziei lirice.* Prefaţă de Mihai Pop, Bucureşti, ESPLA, 1960, LIV + 496 p. (BPT).

1961

Costea, Constantin, *Jocuri fecioreşti din Ardeal,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1961, 166 p.

https://biblioteca-digitala.ro

1962

Proca-Ciortea, Vera, *40 de dansuri populare.* Colecție alcătuită de sectorul coregrafic al Institutului de Folclor, format din Andrei Bucșan, Emanuela Balaci, Constantin Costea, Anca Giurchescu și Petre Ștefănescu. Coordonator: Vera Proca-Ciortea, București, Institutul de Folclor, 1962 (multigrafiat în 50 de exemplare).

Coman, Nicolae, *Maria Tănase. Cântecele mele.* Ediție critică, București, Editura Muzicală, 1962.

Vuia, Romulus, *Portul popular din Țara Hațegului. Bazinul de la Hațeg,* [București], Editura Meridiane, 1962, 84[–88] p. + il. („Carte de artă populară").

1963

Prichici, Gh. Constantin și Vasile D. Nicolescu, *Cântece și jocuri populare din Moldova,* București, Editura Muzicală, 1963.

1964

Amzulescu, Alexandru, *Balade populare românești* (Introducere, indice tematic și bibliografic, antologie de ...), [Vol.] I–III, [București], EPL, 1964, 3 vol. (Ediții critice de folclor. Genuri) (Premiul Academiei).

*** *Basme satirice ruseşti.* În românește de M. Sevastos și M. Protopopov. Ediție îngrijită și prefață de prof. univ. Mihai Pop, București, EPLU, 1964, 195 [-200] p.

Carp-Pelati, Paula și Alexandru Amzulescu, *Cântece și jocuri din Muscel,* București, Editura Muzicală, 1964.

Fochi, Adrian, *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte.* Cu un studiu introductiv de Pavel Apostol, București, Editura Academiei, 1964, 1106 p.

Rădulescu, Nicolae, *Spre lumină.* Culegere de cântece revoluționare, București, Editura Muzicală, [1964], 296 p.

Vuia, Romulus, *Tipuri de păstorit la români (sec. XIX – începutul sec. XX).* Prefață: Tiberiu Morariu, [București], Editura Academiei, 1964, 253 p. + il. (Academia Română, „Studii de etnografie", III).

1966

*** *Basme populare.* Pentru clasele V–VIII. Ediție îngrijită și prefațată de Corneliu Bărbulescu, [București], Editura Tineretului, 1966, 139[–144] p. („Biblioteca școlarului", 120).

Bîrlea, Ovidiu, *Antologie de proză populară epică* (vol. I–III), [București], Editura pentru Literatură, 1966, 3 vol. (Ediții critice de folclor. Genuri).

Bîrlea, Ovidiu, *Proverbe și zicători românești. Proverbes et dictons roumains,* București, Editura Didactică și Pedagogică, 1966, 56 p. (Universitatea

https://biblioteca-digitala.ro

Bucureşti. Cursurile de vară şi colocviile ştiinţifice de limbă şi literatură, istoria şi arta poporului român. Seria „Literatură", 5).

Cernea, Eugenia, Monica Brătulescu, Vasile D. Nicolescu, Nicolae Rădulescu, *Cântece şi strigături populare noi*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1966, 173[–175] p.

Vulcănescu, Romulus, *Etnografia: ştiinţa culturii populare*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1966.

1967

Amzulescu, Alexandru, *Balade populare româneşti*. Prefaţă de Al. I. Amzulescu. [Vol.] I: *Toma Alimoş*; [vol.] II: *Meşterul Manole*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1967, 2 vol., XXIV + 484[–487] p.

* * * *Basme africane*. Antologie şi traducere de Corneliu Bărbulescu. [Vol.] I: *Nity – învingătorul şarpelui boa*. [Vol.] II: *Furt de cămile noaptea*, [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1967, XLVII[–XLIX] + 314[–317] p. (I); 429[–432] p. (II). (BPT, 371–372).

Bîrlea, Ovidiu, *Poveştile lui Creangă*, [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1967, 317[–320] p. („Studii de folclor").

Dolinescu, Elisabeta, *Anton Pann. Viaţa în imagini*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1967, 47[–49] + 23 f. pl.

* * * *Făt-Frumos. Basme populare româneşti*. Ediţie îngrijită şi prefaţată de Corneliu Bărbulescu, [Bucureşti], Editura Tineretului, [1967], 251[–256], p. („Biblioteca şcolarului", 14).

Pop, Mihai, *Îndreptar pentru culegerea folclorului*, Bucureşti, 1967, 109[–112] p. (Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă. Casa Centrală a Creaţiei Populare).

Vlăduţiu, Ion, *Polinezienii*, [Cluj], Editura Tineretului, 1967, 191 p. + 1 h. + 16 il.

Vulcănescu, Romulus, *Boşimanii*, Bucureşti, Editura Tineretului, [1967], 160 p. + 12 f. il. + 1 h.

Vulcănescu, Romulus, *Agricultura în Clisura Dunării*, Craiova, [f. edit.], 1967, 16 p. (Comunicări. Seria „Etnografii". I. Academia Română, Grupul de cercetări).

* * * *Studii de folclor şi literatură*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1967, 750 p. + 14 il. (Autori: H.H. Stahl, Dan Simonescu, Ernest Bernea, Eugeniu Speranţia, Tony Brill, Al.I. Amzulescu, Gh. I. Neagu, Vasile Netea, Constantin C. Giurescu, Ovidiu Bîrlea, Eugen Todoran, Vasile Voiculescu, I. Apostol Popescu).

1968

Costea, Constantin, *Folclor coregrafic – Bihor*. Vol. I. Zona Aleşd, Oradea, Casa Creaţiei Populare a judeţului Bihor, [1968], 433[–436] p. il.

https://biblioteca-digitala.ro

Fochi, Adrian, *Bibliografia generală a etnografiei şi folclorului românesc.* Cuvânt înainte de Mihai Pop. Prefaţă de Adrian Fochi. Vol. I (1800–1891), [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1968, XVI + 740 p.

Fotino, Stanca, *G. Dem Teodorescu. Basme române.* Ediţie îngrijită de..., [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1968, XXI + 258[–263] p.

Georgescu, Corneliu Dan, *Melodii de joc din Oltenia*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1968, 200 p.

Jarnik Ioan Urban şi Andrei Bârseanu, *Doine şi strigături din Ardeal.* Ediţie definitivă (studiu introductiv, inedite, note şi variante) de Adrian Fochi, Bucureşti, Editura Academiei, 1968, 968 p. + il.

Moraru, Georgeta şi Florica Lorinţ, *Aztecii*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1968, 144 p.

1969

Bîrlea, Ovidiu, *Metoda de cercetare a folclorului*, [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1969, 325[–328] p. + 8 f. facs. („Studii de folclor").

Balaci, Emanuela şi Andrei Bucşan, *Jocuri din Transilvania de Sud. Monografie coregrafică*, Braşov, [f. edit.], 1969, 546[–548] p. + note muz.

Ciobanu, Gheorghe, *Lăutarii din Clejani. Repertoriu şi stil de interpretare*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1969, 220 p.

Stroescu, Sabina Cornelia, *La typologie bibliographique des facéties roumaines*. [Traduit du roumain par Elena et Anton Marin]. [Vol.] I–II. [Bucarest, Éditions de l'Académie Roumaine], 1969, 2 vol.: XXVIII + 922 p. (I); 923–1767 p. + erata (II). (Académie Roumaine. Institut d'Ethnographie et de Folklore Roumain) („Colecţia Naţională de Folclor").

Vulcănescu, Romulus, *Die Ethnographie eine Wissenschaft der Volkskultur* („Etnografia – ştiinţa culturii populare") (Ubersetzung), Bukarest Wissenschaftlicher Verlag, 1969, 117 [–120] p. + 4 f. pl. (Horizonte) [+ versiune în limba maghiară].

1970

Bîrlea, Ovidiu şi Ion Muşlea, *Tipologia folclorului. Din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hasdeu,* Bucureşti, Editura Minerva, 1970, 636 p.

Belcin, Cornelia şi Alexandru Popescu, *Incaşii,* [Bucureşti], Editura Albatros, 1970, 172[–175] p. + 8 f. pl.

Brill, Tony, *Legende populare româneşti. Legende istorice.* Antologie de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1970, 248 p.

Herţea, Iosif, *Melodii de joc,* Târgu-Mureş, Casa Centrală a Creaţiei Populare, 1970.

Vulcănescu, Romulus, *Etnologie juridică.* Coperta de Mihu Vulcănescu, Bucureşti, Editura Academiei, 1970, 339 p. + 1 h.+ 1 f. il.

Vulcănescu, Romulus, *Măştile populare,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1970, 345[–347] p. + 1 f. h. + 40 f. pl.

https://biblioteca-digitala.ro

1971

Bucşan, Andrei, *Specificul dansului popular românesc,* Bucureşti, Editura Academiei, 1971, 454 p.

Fochi, Adrian, *George Coşbuc şi poezia populară,* Bucureşti, Editura Minerva, 1971, 362[–364] p. + 1 f. portrete („Universitas").

Ispas, Sabina şi Lia Stoica, *Voinicul Ineluş. Basme populare româneşti.* Ediţie îngrijită de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1971.

Stroescu, Sabina Cornelia, *Nevasta cea isteaţă.* Snoave populare româneşti. Ediţie îngrijită de..., prefaţă de Ovidiu Bîrlea, Bucureşti, Editura Minerva, 1971, XLVI + 258 p.

1972

Cernea, Eugenia, *Folclor muzical din Sălaj, Zona Sub-Mezeşului şi a Barcăului,* Sălaj, Centrul Judeţean de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă, 1972, 197 p.

Costea, Constantin, *Folclor coregrafic – Bihor.* Vol. II, Zona Beiuş, Oradea, [f. edit.], 1972.

Fochi, Adrian, *Recherches comparées de folklore sud-est européen,* Bucureşti, 1972.

Moldoveanu, Elisabeta, *Folclor muzical din Buzău,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1972, 218 p.

Pleşca-Belcin, Cornelia, *Zuluşii,* Bucureşti, Editura Tineretului, 1972.

Vlăduţiu, Ion, *Arta populară din Vâlcea,* Râmnicu-Vâlcea, Centrul Judeţean de Îndrumare a Creaţiei Populare, 1972.

Vulcănescu, Romulus, *Coloana cerului,* Bucureşti, Editura Academiei, 1972, 269 p. + il. + 9 f. pl.

Zamfir, Constantin, *Tiberiu Brediceanu. Melodii populare din Banat – Colecţia 310 melodii populare din Banat,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1972.

1973

* * * *Cât e ţara-n lung şi lat. Poezie populară contemporană.* Selecţie şi alcătuire: Cornelia Călin şi Nicolae Rădulescu, Bucureşti, 1973, 80 p. + il. (Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste, Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă, Institutul de Etnografie şi Folclor).

Costea, Constantin, *Folclor coregrafic din Bihor,* 1973, 421[–424] p. il.

Vlăduţiu, Ion, *Etnografia românească. Istoric. Cultură materială. Obiceiuri,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1973, 507 p. + 1 il.

1974

Amzulescu, Alexandru, *Cântece bătrâneşti.* Antologie, Bucureşti, Editura Minerva, 1974, XI + 591[–594] p. (Ediţii critice de folclor. Genuri).

https://biblioteca-digitala.ro

Bîrlea, Ovidiu, *Istoria folcloristicii româneşti*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1974, 598 p.

Brill, Tony, *Legende geografice româneşti*. Ediţie îngrijită de..., Bucureşti, Editura pentru Turism, 1974, 177[–180] p. (Colecţia „Locuri şi legende").

* * * *Dansuri şi obiceiuri de pe Valea Hârtibaciului*. Volum realizat de un colectiv alcătuit din: Andrei Bucşan, Emanuela Balaci, Corneliu Dan Georgescu, Lia Stoica, Stanca Fotino, Măriuca Vulcănescu. Coordonator: Andrei Bucşan, Sibiu, [f. edit.], 1974.

Dunăre, Nicolae, *Nestemate bihorene*, Bucureşti, Editura Tehnică, 1974, 124 p.

Giurchescu, Anca şi Constantin Eretescu, *Folclor coregrafic din Ţara Vrancei*, Focşani, [f. edit.], 1974.

Moanţă, Ion Constantin, *Nunta la români. Oraţii*. Ediţie îngrijită de..., prefaţă de Ion Alexandru, Bucureşti, Editura Minerva, 1974, 142 p.

Petrescu, Paul, *Ceramica românească tradiţională*, Bucureşti, Editura Meridiane, 1974.

Vulcănescu, Romulus, *Drumuri şi popasuri străvechi*, Bucureşti, Editura Albatros, 1974, 150[–152] p. + 12 f. pl. + 4 f. h.

1975

Alexandru, Tiberiu, *Muzica populară românească*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1975, 266[–268] p., (50 melodii cu versuri) + note muzicale + 14 f. pl.

Marinescu, Marina, *Arta populară românească. Ţesături decorative*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975, 127[–130] p. + il. + 30 f. pl.

Niculescu, Radu, *Bulgăre de aur în piele de taur. Ghicitori*, Ediţie îngrijită, prefaţă, bibliografie şi index bibliografic de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1975, XLVI + 225 p.

* * * *Studii de etnografie şi folclor din zona Brăilei*. (Vol. I). Îngrijirea volumelor: Geta Moraru, Ghizela Sulițeanu..., Brăila, [f. edit.], 1975, 293[–295] p. il. (Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă a judeţului Brăila). [Autori: Ghizela Sulițeanu, Geta Moraru, Cornelia Tăutu, Speranţa Rădulescu, Mihai Canciovici, Radu Răutu].

Vuia, Romulus, *Studii de etnografie şi folclor*. Ediţie îngrijită de Mihai Pop şi Ioan Şerb. Prefaţă de Mihai Pop. Bibliografie comentată de Ioan Şerb. (Text stabilit de Florica Şerb), vol. I, Bucureşti, Editura Minerva, 1975, XXXV + 417[–421] p. il. + 23 f. pl. + 6 f. h.

Vulcănescu, Romulus şi Gheorghe Vrabie, *Etnologia. Folcloristica*, Bucureşti, Editura Academiei, 1975, 184 p. (Seria „Istoria ştiinţelor în România").

1976

Belcin, Cornelia şi Alexandru Popescu, *Vikingii*, Bucureşti, Editura Albatros, 1976, 165[–167] p. il. + 1 f. h. (Atlas).

https://biblioteca-digitala.ro

Bîrlea, Ovidiu, *Mică enciclopedie a poveştilor româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976, 478 p.

Fochi, Adrian, *Datini şi eresuri populare de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Răspunsurile la chestionarele lui Nicolae Densuşianu*, Bucureşti, Editura Minerva, 1976, 392 p. + tab.

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiţionale româneşti,* Bucureşti, 1976, 192 p.

Pop, Mihai şi Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1976, 368 p.

Vlăduţiu, Ion, *Turism cu manualul de etnografie,* Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1976, 359 p. + 20 p. + 1 h.

1977

* * * *Bistriţa-Năsăud. Studii şi cercetări etnografice.* Coordonator: N. Dunăre, Bistriţa-Năsăud, [f. edit.], 1977, 366 p.

Cernea, Eugenia, *Melodii de joc din Dobrogea,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1977, 184 p. + note muzicale.

Marinescu, Marina, *Ana Comneana: Alexiada.* Traducere de..., prefaţă, tabel cronologic şi note de Nicolae Şerban-Tanaşoca, Vol. I–II, Bucureşti, Editura Minerva, 1977, 2 vol., XXXIX[–XLI] + 298[–302] p. (I); 356[–360] p. (II). (BPT, 906–907).

Moanţă, Ion, *Nunta la români.* Antologie din poezia ceremonialului nunţii. Prefaţă de Mihai Beniuc. Ediţie îngrijită de..., ilustraţii de C. Dipşe, Bucureşti, Editura Minerva, 1977, 310 p.

* * * *Studii de etnografie şi folclor din zona Brăilei* (Vol.II). Îngrijirea volumelor: Geta Moraru, Ghizela Sulițeanu..., Brăila, [f. edit.], 1977, 655 p. il. + 3 f. h. detaşate. (Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă a judeţului Brăila). [Autori: Ghizela Sulițeanu, Geta Moraru, Cornelia Tăutu, Speranţa Rădulescu, Mihai Canciovici, Radu Răutu].

1978

Popescu, Alexandru, *Şerban Cantacuzino,* Bucureşti, Editura Militară, 1978, 174[–176] p. + 6 f. pl. („Domnitori şi voievozi", nr. 12).

1979

Amzulescu, Al. I., *Antologie de la poésie populaire roumaine* (Textes choisis par Al. I. Amzulescu). Traduction par Annie Bentoiu (et) Andreea Dobrescu-Warodin, Bucureşti, Editura Minerva, 1979, 392[–395] p.

Bîrlea, Ovidiu, *Poetică folclorică*, Bucureşti, Editura Univers, 1979, 296 p.

* * * *Arta populară a aromânilor din Dobrogea.* Colectiv de autori: Al. Guduvan, Paul Petrescu, Marina Marinescu, Ioana Vlasiu-Drăgănoiu, Irina Cajal-Marin.

https://biblioteca-digitala.ro

Introducere de Paul Petrescu şi Al. Guduvan, [Bucureşti], Editura Meridiane, 1979, 40 p. + rez. engl. *Macedo-Romanic Folklore in Dobrudja* de Georgeta Ciocâltea.

Cioară-Bâtcă, Maria, *Zona etnografică Rădăuţi*, Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1979, 156 p. + 32 pl. il.

Dunăre, Nicolae, *Ornamentică tradiţională comparativă*, Bucureşti, Editura Meridiane, 1979, 160 p.

Maier, Radu Octavian, *Arhitectura ţărănească în vestul ţării,* Arad, [f. edit.], 1979, 164 p. (Centrul de Îndrumare a Creaţiei Populare şi a Mişcării Artistice de Masă).

Vulcănescu, Romulus, *Dicţionar de etnologie.* I. *Terminologie.* II. *Personalităţi,* Bucureşti, Editura Albatros, 1979, 438 p. („Dicţionarele Albatros").

1980

Alexandru, Tiberiu, *Folcloristică, organologie, muzicologie. Studii*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1980, 284 p. (2 vol.).

Bîrgu-Georgescu, Ligia, *Antologie de lirică populară românească,* Ediţie îngrijită şi studiu introductiv de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1980, XXXVIII + 610 p.

Fochi, Adrian, *Estetica oralităţii,* Bucureşti, Editura Minerva, 1980, 416 p. („Universitas").

Fochi, Adrian, *Mioriţa (Texte poetice alese).* Antologie, prefaţă şi bibliografie de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1980, 213[–216] p. („Meşterul Manole").

* * * *Introducere în etnologie.* Coordonator ştiinţific: prof. dr. Romulus Vulcănescu. Prefaţă de academician Ştefan Milcu, Bucureşti, Editura Academiei, 1980, 244 p. (Academia Română, Comisia de Antropologie şi Etnologie. Seria „Biblioteca Anthropologica et Ethnologica Romaniae"). [Autori: Romulus Vulcănescu, Nicolae Dunăre, Ion Ghinoiu, Radu Maier, Andrei Bucşan, Ofelia Văduva, Cornelia Belcin, Alina Ciobănel, Al. Popescu etc.].

Vuia, Romulus, *Studii de etnografie şi folclor.* Ediţie îngrijită de Mihai Pop şi Ioan Şerb. Prefaţă de Mihai Pop. Bibliografie comentată de Ioan Şerb. (Text stabilit de Florica Şerb), vol. II, Bucureşti, Editura Minerva, 1980, 609[–611] p. il. + f. pl.

1981

Amzulescu, Alexandru I., *Cântecul epic eroic. Tipologie şi corpus de texte poetice*, Bucureşti, Editura Academiei, 1981, 733[–735] p. (Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, „Colecţia Naţională de Folclor") (Premiul Academiei).

* * * *Artă populară şi decorativă.* Cuvânt înainte de Paul Petrescu. (Selecţia de imagini şi texte de Paul Petrescu, Nicolae Nestor, Eugenia Trifan, Gh. Poenaru. Text în versiune română, germană, rusă, engleză, franceză, spaniolă.), [Bucureşti], Editura Meridiane, 1981, 168 p. + 301 il. (alb-negru şi color).

https://biblioteca-digitala.ro

Bîrlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, Bucureşti, Editura Minerva, 1981, 496 p. vol. I (Colecţia „Momente şi sinteze").

Brill, Tony, *Legendele populare româneşti.* Ediţie critică şi studiu introductiv de..., prefaţă de I. Dodu-Bălan, Bucureşti, Editura Minerva, 1981, 742 p.

Dunăre, Nicolae, *Arta populară din Munţii Apuseni,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1981, 98 p.

Ghinoiu, Ion, *Popasuri etnografice româneşti,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981, 115[–119] p. („Ştiinţa pentru toţi. Cunoştinţe despre om şi societate", 133).

Petrescu, Paul, *Arta populară românească,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1981, 146 p. + 132 il.

Popa, Steluţa, *Obiceiuri de iarnă. Folclor muzical din repertoriul copiilor.* Tipologie muzicală. Colecţie de cântece, Bucureşti, Editura Muzicală, 1981. (Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, „Colecţia Naţională de Folclor").

Vlăduţiu, Ion, *Creatori populari contemporani din România,* Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1981, 252[–254] p.

1982

Bîrlea, Ovidiu, *Eseu despre dansul popular*, [Bucureşti], Cartea Românească, 1982, 172[–175] p.

Fochi, Adrian, *Femeia lui Putiphar (K 2111). Cercetare comparată de folclor şi literatură*, Bucureşti, Editura Univers, 1982, 326 p. + il. (Colecţia „Studii").

1983

Amzulescu, Al., *Balada familială. Tipologie şi corpus de texte poetice,* Bucureşti, Editura Academiei, 1983, 464[–457] p. (Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, „Colecţia Naţională de Folclor").

Bîrgu-Georgescu, Ligia, *Dragi îmi sunt izvoarele, Luna şi cu soarele. Cântece despre natură*. Ediţie îngrijită, prefaţă, bibliografie şi index bibliografic de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1983, 320 p.

Bîrlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, Bucureşti, Editura Minerva, 1983, 498 p. (vol. II). (Colecţia „Momente şi sinteze").

Petrescu, Paul, *Arcade în timp,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1983, 342 p.

Petrescu, Paul, *Arta populară din Mehedinţi,* Drobeta Turnu–Severin, [f. edit.], 1983.

1984

Canciovici, Mihai, *Domnitori români în legende.* Antologie de legende populare româneşti, Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1984, 260 p.

https://biblioteca-digitala.ro

Coatu, Nicoleta, *Lirica populară românească cu tematică actuală – clasificare tematică a variantelor motivice,* Bucureşti, Editura Minerva, 1984, 444 p. („Colecţia Naţională de Folclor").

Dunăre, Nicolae, *Civilizaţia tradiţională românească în Curbura Carpatică Nordică,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, 310 p. + 43 foto. [Vol. colectiv].

Fochi, Adrian, *Paralele folclorice. Coordonatele culturii carpatice,* Bucureşti, Editura Minerva, 1984, 326 p. (Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice) („Confluenţe").

Georgescu, Corneliu Dan, *Jocul popular românesc. Tipologie muzicală. Corpus de melodii instrumentale*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1984, 646 p. („Colecţia Naţională de Folclor").

Petrescu, Paul şi Elena Secoşan, *Portul popular de sărbătoare din România,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1984.

Rădulescu, Speranţa, *Taraful de acompaniament armonic în muzica de joc,* Bucureşti, Editura Minerva, 1984, 724 p. („Colecţia Naţională de Folclor").

1985

Cioară-Bâtcă, Maria şi Vlad Bâtcă, *Zona etnografică Teleorman,* Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1985, 184 p.

Drogeanu, Paul P., *Practica fericirii. Fragmente despre sărbătoresc*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985, 382 p.

Fochi, Adrian, *Cântecul epic tradiţional al românilor. Încercare de sinteză,* [Bucureşti], Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, 512[–516]p.

Ispas, Sabina şi Doina Truţă, *Lirica populară de dragoste.* Ediţie îngrijită, bibliografie şi index bibliografic de..., prefaţă de Sabina Ispas, Bucureşti, Editura Minerva, 1985, 299[–303] p. (Seria „Meşterul Manole").

Ispas, Sabina şi Doina Truţă, *Lirica de dragoste: index motivic şi tipologic,* Bucureşti, Editura Academiei, vol. I (A–C), 400 p. („Colecţia Naţională de Folclor").

Petrescu, Paul, *Tentaţia confluenţelor*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985, 204 p.

1986

Amzulescu, Al. I., *Cântecul nostru bătrânesc.* Cuvânt înainte de Iordan Datcu, Bucureşti, Editura Minerva, 1986, 344 p. („Universitas").

Cernea, Eugenia şi Nicoleta Coatu, *Cântecul popular nou,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1986, 264 p. + note muzicale (Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, „Colecţia Naţională de Folclor").

Coatu, Nicoleta, *Legende populare geografice,* Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1986.

Ghinoiu, Ion şi Vladimir Trebici, *Demografie şi etnografie,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986, 328 p. (Premiul Academiei).

https://biblioteca-digitala.ro

Volume din „Colecția Națională de Folclor".

Popescu, Alexandru, *Tradiții de muncă românești în obiceiuri, folclor, artă populară,* București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, 318[–320] p. + scheme.

Sulițeanu, Ghizela, *Cântecul de leagăn,* București, Editura Muzicală, 1986, 912 p. („Colecția Națională de Folclor") (Premiul Academiei).

Ispas, Sabina și Doina Truță, *Lirica de dragoste: index motivic și tipologic,* București, Editura Academiei, vol. II (D–H), 1986, 672 p. („Colecția Națională de Folclor").

1987

Fochi, Adrian, *Valori ale culturii populare românești.* Introducere și tabel cronologic de Iordan Datcu. Ediție îngrijită de Rodica Fochi. Vol. I–II, București, Editura Minerva, 1987–1988, 2 vol. (XXVIII + 524 p. il.; 521[–523] p. il.).

Georgescu, Dan Corneliu, *Repertoriul pastoral „semnale de bucium".* Tipologie muzicală și corpus de melodii, București, Editura Muzicală, 1987, 262 p. („Colecția Națională de Folclor").

Georgescu, Elena Ligia, *Basme cu animale și păsări,* București, Editura Minerva, 1987.

Ispas, Sabina, *Flori dalbe de măr. Din poezia obiceiurilor de iarnă.* Antologie, bibliografie, glosar și postfață de..., București, Editura Academiei, 1987, 190[–192] p.

https://biblioteca-digitala.ro

1988

Amzulescu, Alexandru, *Balade populare româneşti (Cântece bătrâneşti)*, Antologie, prefaţă, glosar şi bibliografie de..., Bucureşti, Editura Minerva, 1988, 2014 p.

Dobre, Alexandru, *Idealul unităţii naţionale,* Bucureşti, Editura Minerva, 1988, 316 p. (Premiul Academiei).

Ghinoiu, Ion, *Vârstele timpului,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1988, 309[–311] p. + 8 f. pl. („Curente şi sinteze", 51); ed. a II-a, 1992.

Kahane, Mariana şi Lucilia Georgescu-Stănculeanu, *Cântecul Zorilor şi Bradului,* Tipologie muzicală, Bucureşti, Editura Muzicală, 1988, 823 p. + il. (Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, „Colecţia Naţională de Folclor") (Premiul Academiei).

Ispas, Sabina şi Doina Truţă, *Lirica de dragoste: index motivic şi tipologic,* Bucureşti, Editura Academiei, vol. III (I–R), 1988, 584 p. („Colecţia Naţională de Folclor").

1989

Amzulescu, Alexandru, *Repere şi popasuri în cercetarea poeziei populare*, Bucureşti, Editura Minerva, 1989, 388 p.

Ispas, Sabina şi Doina Truţă, *Lirica de dragoste: index motivic şi tipologic,* Bucureşti, Editura Academiei, vol. IV (S–Z), 1989, 424 p. („Colecţia Naţională de Folclor") (Premiul special al juriului pentru studii antropologice „Pitre Solomone Marino", Italia).

1990

Coatu, Nicoleta, *Legende populare româneşti.* Ediţie îngrijită, cuvânt înainte, note, glosar, bibliografie de..., Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1990, 136 p. („Locuri şi legende").

Moanţă, Ion Constantin, *Nunta la români. Oraţii,* Bucureşti, Editura Minerva, 1990.

Rădulescu, Speranţa, *Cântecul. Tipologie muzicală.* I. *Transilvania meridională,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1990 („Colecţia Naţională de Folclor").

1991

Niculescu, Radu, *Folclorul – sens – valoare.* Postfaţă de Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Ediţie îngrijită de Victor Nişcov, Bucureşti, Editura Minerva, 1991, 396 p.

Marian-Bălaşa, Marin, *Păsărea măiastră. Sensul creator al existenţei umane ca revelaţie a folclorului,* Bucureşti, Editura Minerva, 1991, 396 p.

https://biblioteca-digitala.ro

Marian, Marin, *Chipul geniului. Eseu despre creativitatea exemplară*, Bucureşti, Editura Muzicală a UCMR, 1991, 256 p. + note muz.

1992

Marian B., Marin, *Mitologia oului,* Bucureşti, Editura Minerva, 1992, 96 p. + note şi bibl. + rez. engl. + rez. fr.

1993

Călin, Cornelia, *Jurnalul oral. Index tipologic şi motivic, antologie de texte,* Bucureşti, Editura Erasmus, 1993, 178 p. + glosar (Academia Română, Institutul de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu", „Colecţia Naţională de Folclor").

1994

Canciovici, Mihai Alexandru, *Ştefan cel Mare în tradiţia populară românească,* Chişinău, Editura Ştiinţa, 1994, 176 p.

1995

Canciovici, Mihai Alexandru, *Povestitul în Vrancea,* Focşani, Editura Neuron, 1995, 320 p.

Călin-Bodea, Cornelia, *Din legendele şi tradiţiile Dunării.* Postfaţă de Dan Bodea, Bucureşti, Editura SAS, 1995, 170 p.

Ispas, Sabina, *Cântecul epic-eroic românesc în context sud-est european. Cântecele peţirii,* Bucureşti, Editura Minerva, 1995, 188 p. + bibl. + rez. engl. (Premiul Academiei).

Marian, Marin, *„Oedip" sau despre sensul eroic al existenţei în dramă,* Bucureşti, Editura Minerva, 1995, 116 p. + note.

1996

Bâtcă, Maria, *Costumul popular românesc,* Bucureşti, Departamentul Informaţiilor Publice al Guvernului României în colaborare cu Fundaţia Culturală Ethnos, Editura Datini, 1996, 112 p. („Spiritualitate românească", 7) (Premiul Ethnos).

Canciovici, Mihai Alexandru, *Domnitori români în legende. Antologie de legende populare româneşti,* Bucureşti, Editura Alfa, 1996.

Văduva, Ofelia, *Paşi spre sacru. Din etnologia alimentaţiei româneşti,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1996, 242[–244] p. + rez. fr. + rez. engl. (Premiul Academiei).

https://biblioteca-digitala.ro

1997

Bâtcă, Maria, *Însemn şi simbol în vestimentaţia ţărănească.* Prefaţă de prof. dr. Victor Crăciun, Bucureşti, Casa Abeona – Tipografia „Semne", 1997, 106 + 37 il. (Liga culturală pentru unitatea românilor de pretutindeni).

Canciovici, Mihai Alexandru, *Tudor Pamfile, Mitologie românească.* Ediţia (a II-a) îngrijită, cu studiu introductiv şi notă asupra ediţiei de..., Bucureşti, Editura Alfa, 1997, 498 p.

* * * *Folclor muzical din Moldova – Folklore musical de Moldova.* Traducerea în limba franceză a textelor: Mihaela Şerbănescu – IEF „Constantin Brăiloiu" – Bucureşti, Chişinău, [f. edit.], 1997.

Ghinoiu, Ion, *Obiceiuri populare de peste an. Dicţionar,* Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1997, 286[–288)p. + index tematic + bibl. (Premiul Ethnos).

Văduva, Ofelia, *Magia darului,* Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997, 268 p. + bibl. + rez. engl. (Premiul Ethnos).

1998

Bâtcă, Maria, *Dimensiunile spirituale ale Basarabiei. Studii etnologice,* Bucureşti, Fundaţia Culturală „Libra", 1998, 196 p. (Colecţia „Studii etnologice").

Budiş, Monica, *Microcosmosul gospodăresc. Practici magice şi religioase de apărare,* [Bucureşti], Editura Paideia, [1998], 320 p. (Colecţia „Paideia Ştiinţe" – Seria „Antropologie culturală şi etnografie").

Canciovici, Mihai Alexandru, *Păcală – eroul comic din snoava populară românească. Studiu comparat.* Cuvânt înainte de prof. dr. doc. Dim. Păcurariu, Craiova, Editura Hyperion, 1998, 200 p.

Călin-Bodea, Cornelia, *Românii şi otomanii în folclorul românesc,* Bucureşti, Editura Kriterion, 1998, 256 p.

Coatu, Nicoleta, *Structuri magice tradiţionale,* Bucureşti, Editura ALL, 1998, 288 p.

* * * *Poezia pădurii.* Antologie. Coordonator: Radu Cârneci, Vol. 1: *Pădure, mândră pădure. Poezie populară românească.* Vol. îngrijit de Nicoleta Coatu, Bucureşti, Editura Orion, 1998, 262 p.

Pop, Mihai, *Folclorul românesc,* I–II. Ediţie îngrijită de Nicolae Constantinescu şi Alexandru Dobre, Bucureşti, Editura Grai şi Suflet – Cultura Naţională, 1998, 356 p. (I); 356 p. (II).

* * * *Sub aripa cerului.* Sabina Ispas, *Comentariu etnologic asupra colindei şi colindatului.* Constantin Brăiloiu, *Colinde şi cântece de stea.* Antologie de Sabina Ispaş, Mihaela Şerbănescu şi Otilia Pop-Miculi, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1998, 304 p. + note muz.

https://biblioteca-digitala.ro

1999

Călin-Bodea, Cornelia, *Folclorul rezistenței anticomuniste*. Studiu introductiv și notă asupra ediției de... Antologie de texte de..., postfață de Dan Bodea, Cluj-Napoca, Editura Studium, 1999, 200 p. (vol. I).

Cristescu, Constanța, *Chemări de toacă. Repertoriul românesc. Monografie, tipologie și antologie muzicală*, București, Editura Academiei Române, 1999, 400 p. („Colecția Națională de Folclor").

Ghinoiu, Ion, *Lumea de aici, lumea de dincolo. Ipostaze românești ale nemuririi*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1999, 329[–332] p. + 4 f. il. („Antropologie culturală").

Popa, Steluța, *Folclor muzical din Basarabia – Cântecul propriu-zis. Repere funcționale și tipologice*. Prefață de prof. univ. Emilia Comișel, Timișoara, Editura Augusta, 1999, 192 p.

PROGRAME DE CERCETARE (1999–2000)

Programul I

ELABORAREA ȘI PUBLICAREA SINTEZELOR FUNDAMENTALE PENTRU ETNOGRAFIE–ETNOLOGIE, FOLCLORISTICĂ, ETNOMUZICOLOGIE, ETNOCOREOLOGIE

1. Etnologie românească. I. Folcloristica
2. Atlasul Etnografic Român
3. Colecția Națională de Folclor
4. Ediții critice din fondurile inedite ale Arhivei de Folclor și Etnografie
5. Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc. Secțiunea curentă

Programul II

ACTUALIZAREA ȘI MODERNIZAREA ARHIVEI („BĂNCII DE DATE"), ÎNREGISTRATĂ SONOR ȘI VIZUAL, DIN INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR „C. BRĂILOIU"

1. Culoare europene de civilizație și cultură românească (Dunărea și Marea Neagră; Carpații)
2. Consemnarea, conservarea și sistematizarea documentelor
3. Crearea, sistematizarea și valorificarea prin publicare (carte, disc, casetă) a documentelor de etnografie și folclor
4. Informatică și memorie socială

https://biblioteca-digitala.ro

RESEARCH PROGRAMS (1999–2000)

Program I

ELABORATION AND PUBLICATION OF FUNDAMENTAL SYNTHESES IN ETHNOGRAPHY – ETHNOLOGY, LITERARY FOLKLORE, ETHNOMUSICOLOGY, ETHNOCHOREOLOGY

1. Romanian Ethnology. I. Folkloristics
2. Romanian Ethnographic Atlas
3. National Collection of Folklore
4. Critical editions from the unpublished funds of the Archives of Folklore and Ethnography
5. General Bibliography of Romanian Ethnography and Folklore. Current issues

Program II

UPDATING AND MODERNIZATION OF THE ARCHIVES (DATA BASE) SONOROUSLY AND VISUALLY RECORDED IN THE "CONSTANTIN BRĂILOIU" INSTITUTE OF ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE

1. Corridors of Romanian culture and civilisation (the Danube and the Black Sea; the Carpathians)
2. Recording, preserving and systematizing documents.
3. Creating, systematizing and turning to account ethnographical and folklore documents by printing (books, discs, casettes).
4. Informatics and cultural patrimony

Purpose of the activity

- Updating, systematizing, interpretation and publication of the information funds of Romanian oral culture, studied by ethnological disciplines (folklore studies, ethnomusicology, ethnochoreology, ethnography-ethnology), according to typological, historical and geographical criteria;
- Identification of the elements of unity, diversity and continuity in space and time;
- Specification of the place and contribution of Romanian oral culture within the European and universal cultural patrimony;
- Preservation of oral culture by using modern technology and high-technology equipment, turning to account the ethnic specific character;

https://biblioteca-digitala.ro

- Achievement of documentation sources for theoretical and applied research;
- Carrying on the tradition of the "Constantin Brăiloiu" Folklore Archive of Bucharest, creating and treasuring documents from all Romanian provinces, from speakers of Romanian dialects south of the Danube and from the diaspora;
- Recording and treasuring the folklore of minorities;
- Updating the funds with new records and collections of folklore so that irreversible and unrepeatable aspects of the oral creation should provide a picture of society's evolution, for specialists interested in the historical, geographical, functional and structural dynamics of cultural meanings, human mentalities and behaviors, both local and zonal.

SPECIALIŞTI – DOMENII DE CALIFICARE, DE AFIRMARE, DE EXCELENŢĂ (1999)

Dr. Ispas Sabina (1966), cercetător principal I, director (1997–), folclorist: metodologia culegerii, a indexării şi arhivării; tipologie; teoria genurilor (lirică, epos eroic, baladă, legendă, basm, colind); literatură apocrifă, carte populară, folclor şi religie.

Dr. Ghinoiu Ion (1967), cercetător principal I, secretar ştiinţific (1997–), etnolog: reperele cosmice şi terestre ale calendarului popular; mentalitatea populară şi comportamentul demografic; cartografie; geomorfismul şi antropomorfismul spiritului uman; dinamica istorică şi geografică a peisajelor etnografice româneşti; taxonomia civilizaţiei şi culturii populare.

Dr. Dobre Alexandru (1991), redactor-şef al publicaţiei „Revista de etnografie şi folclor", folclorist: editarea folclorului, istoria cercetării, folclorul taberei militare.

https://biblioteca-digitala.ro

Dr. Bâtcă Maria (1975), cercetător principal I, etnolog: artă populară, costum.

Dr. Văduva Ofelia (1968–1983; 1990), cercetător principal I, etnolog: alimentație rituală și ceremonială, ocupații tradiționale, creație meșteșugărească contemporană.

Dr. Coatu Nicoleta (1968), cercetător principal II, folclorist: poetica și retorica oralității, poezia ritual-ceremonială, descântecul.

Dr. Comanici Germina (1965), cercetător principal II, etnolog: obiceiuri populare, simbolistică.

Dr. Canciovici Mihai Alexandru (1968), cercetător principal II, folclorist: culegerea și cercetarea prozei populare (snoava, legenda).

Dr. Călin Cornelia (1969), cercetător principal II, folclorist: legendă; comparativism româno-turc, editare bilingvă; folclor contemporan, culegere de folclor.

Dr. Morariu Georgeta (1963), cercetător principal II, etnolog: paleoetnologie, etnoistorie, etnologie agrară, etnologie urbană.

Dr. Budiș Monica (1964), cercetător principal II, etnolog: așezări, gospodărie, instalații tehnice populare, obiceiuri de construcții, comunități românești în sudul Dunării.

Dr. Pleșca Cornelia (1966), cercetător principal II, etnolog: etnoistorie, etnologia locuinței.

Dr. Marian-Bălașa Marin (1990), cercetător principal II, eseist, muzicolog, etnomuzicolog: antropologie muzicală, analiza și hermeneutica repertoriilor ceremoniale melopoetice, enescologie, problemele interrelației muzică – experiență religioasă, evoluția ideilor în etnomuzicologie, valorificare multimedia.

Drd. Drogeanu Paul (1972), cercetător principal III, etnolog: heortologie (teoria sărbătorii), antropologie urbană, antropologie politică, antropologia creștinismului.

Drd. Ciobănel Alina (1973), cercetător principal III, etnolog: antropologie socială, relații de rudenie, toponimie etnologică, structura așezărilor.

Dr. Ofrim Alexandru (1999), cercetător principal III: istoria mentalităților, istoriografia culturii, raporturi între cultura scrisă și cea orală, religie populară.

Dr. Obădean Carmen (1995), cercetător principal III, folclorist: folclorul românilor din sudul Dunării.

Drd. Lupașcu Marian (1990), cercetător principal III, etnomuzicolog: muzică instrumentală, ritmica muzicală, instrumente, formații instrumentale, interpreți.

Alexandru Ion (1972) cercetător principal III, folclorist: folclor și literatură de autor, poezia rituală de nuntă, poetică.

Dr. Chițimia Silvia (1994), cercetător principal III, etnolog: simbologie, hermetism, mitologie.

Popa Steluța (1975), cercetător, etnomuzicolog: culegător de folclor muzical tradițional și contemporan, folclorul copiilor, cântec propriu-zis.

Drd. Diculescu Felicia (1981), cercetător, etnomuzicolog: organologie, cercetări fizico-acustice, tehnici de execuție.

https://biblioteca-digitala.ro

Drd. Nubert-Cheţan Mihaela (1990), cercetător, etnomuzicolog: ritualuri funerare, muzica în teatrul popular.

Drd. Teodoreanu Nicolae (1990), cercetător etnomuzicolog, compozitor: psihoacustică, mijloace computerizate de analiză a sunetului, sisteme melodice şi intonaţionale.

Drd. Miculi-Pop Otilia (1991), cercetător, etnomuzicolog: editarea folclorului muzical, rituale calendaristice (colindul).

Drd. Şerbănescu Mihaela (1991–1993, 1994), cercetător, folclorist: folclorul şi mass-media, folclorul pe internet, studiul relaţiilor interetnice.

Dr. Raliade Rodica (1990), cercetător, folclorist: bibliografie, istoria folcloristicii, ediţie critică de folclor.

Drd. Jiga Laura (1995), cercetător, folclorist: metodă de culegere, naratologie, carte populară, rituale funerare contemporane, istorie orală.

Ţîrcomnicu Emil (1999), asistent cercetare etnografie: sociologie, comunicare şi mass-media.

Popa Luiza (1999), asistent cercetare etnocoreologie.

Neamu Cristina (1999), custode arhiva de folclor.

Vuşdea Dan (1974), tehnician sunet.

Ostafi Constantin (1999), subinginer sunet

Pârvu Emanuel (1979), tehnician imagine.

Berceanu Elena (1992), bibliotecar.

Munteanu Carmen (1987), contabil-şef.

Agripinei Gabriela (1986), referent.

OPINII TESTAMENTARE

HARRY BRAUNER
(director, 1949–1950)

Foto: A. Vicol

A.I.E.F.: R.F. 1001/2 (1972)

„Nu-mi vine greu să depăn firul amintirilor. Întâmplări demult petrecute îmi sunt proaspete. Atât de vii încât am impresia că timpul nu mi-a răpit nenumăraţii ani.

Eram tânăr, foarte tânăr, când a început să mă cuprindă patima muzicii populare. Lucram la Arhiva de Folclor a Societăţii Compozitorilor. Ucenicia mi-o făcusem alături de profesorul meu Constantin Brăiloiu. Luasem parte la monografiile sociologice iniţiate de către Institutul Social Român sub conducerea

https://biblioteca-digitala.ro

savantului profesor Dimitrie Gusti. Acolo am avut prilejul să ne iniţiem împreună în tainele sociologiei, să ne dăm seama de rolul însemnat pe care îl are cântecul în viaţa socială a poporului.

Cutreieram ţara în lung şi-n lat, culegând cântecele oamenilor. Cu câtă nerăbdare, întors la Bucureşti, ascultam şi reascultam înregistrările făcute pe cilindrii fonografului Edison, punându-le în ordine, catalogând grijuliu cântecele şi informaţiile adunate. Din când în când pofteam la Arhivă prietenii, cărora, plin de mândrie, le dădeam prilejul să se împărtăşească din frumuseţile necunoscute care mie îmi îmbogăţeau necontenit viaţa. Cu nespusă emoţie aşteptam vremea înregistrărilor pe discuri. Se întâmpla obişnuit cam de vreo două ori pe an, când reprezentanţii caselor străine (*His Master's voice,* Columbia) aduceau specialişti în vederea completării cataloagelor de muzică românească. Aveam rezervate pentru Arhiva de Folclor câteva feţe de discuri necomerciale, destinate vocilor şi cântecelor mai reprezentative, alese cu atenţie din materialul aflător în arhivă. [...]

Prin valorificarea folclorului, deci printr-o grijă deosebită manifestată faţă de bunurile ce reprezintă însăşi esenţa spiritualităţii poporului, se poate pune – în mare măsură – stavilă procesului de destrămare, de dizolvare a creaţiei artistice populare moştenite.

Am această credinţă, împotriva multora care socotesc categoric că în actualul stadiu de dezvoltare a societăţii noastre orice intervenţie este inutilă, neavând sorţi de izbândă.

De altfel, pesimiştii, în sarcina cărora unora le revenea chiar nobila misiune de a veghea asupra bunurilor artistice ale poporului, şi-au făcut viaţa comodă decretând definitiv pierdute anumite creaţii de neîntrecută frumuseţe. Numai datorită acestui pesimism dăunător s-au putut strecura diferitele surogate folclorice, imitaţii stângace ale baladelor sau cântecelor bătrâneşti – aşa-zis dispărute – aducând prejudicii artei populare şi împiedicând chiar, de multe ori, procesul de creaţie al geniului popular. Tocmai din pricina acestui fapt s-a simţit nevoia lămuririi lucrurilor, punându-se atât de puternic accentul – în ultima vreme – pe autenticitate [...].

Perenitatea cântecului popular românesc se datoreşte tocmai faptului că el s-a născut şi s-a dezvoltat pe baza unor severe legi nescrise.

A împrumuta sau a transmite folclorului anumite concepte caracteristice esteticii artei culte înseamnă a comite greşeli neîngăduite.

Armate de savanţi îşi storc creierul spre a înţelege tainele vieţii, ale organismului omenesc. Pe măsură ce ştiinţa se îmbogăţeşte, semnele de întrebare se înmulţesc şi ele.

Unii dintre învăţaţii noştri, care se ocupă cu studierea muzicii populare, trudesc spre a cuprinde în adâncime fenomenele legate de viaţa cântecului românesc. Savanţii la care mă gândesc constată, la rândul lor, că, pe măsură ce adevărurile ies la iveală, şi întrebările cu privire la tainele ce asigură perenitatea muzicii noastre populare se înmulţesc la rândul lor.

https://biblioteca-digitala.ro

Mii şi mii de melodii sunt orânduite, clasate, grade de rudenie sunt stabilite în urma nenumăratelor analize, comparaţii etc. Cu cât studiile se adâncesc, înaintează, cu atât se desprinde ordinea perfectă care domină lumea de miraj a cântecului popular românesc".

(*Să auzi iarba cum creşte,* Bucureşti,
Editura Eminescu, 1979, p. 9, 339, 446)

SABIN V. DRĂGOI
(director, 1950–1964)

„Graiul muzical românesc nu se rezumă numai la cunoaşterea şi întrebuinţarea câtorva intonaţii, formule şi caracteristici de suprafaţă, prin folosirea cărora de către toţi se ajunge la o monotonie, uniformitate, o modă vremelnică menită să se epuizeze şi să obosească. Pentru aceasta e nevoie ca să cunoşti folclorul muzical în întregimea şi adâncimea lui, din toate regiunile şi epocile. Toate genurile, intimitatea actului de creaţie, evoluţie şi transformare, viaţa şi istoria cântecului, rostul său în diferitele împrejurări social-economice şi politice pe care le reflectă. Nu ajunge numai să-l culegi tu însuţi. În laborator să-l diseci, să-l studiezi amănunţit, să umbli de sute de ori cu el, ca să-i descoperi şi tainele cele mai ascunse. Numai astfel poţi ajunge la o bogăţie şi varietate de particularităţi subtile care te înarmează cu un vocabular muzical atotcuprinzător ca să creezi opere muzicale româneşti.

Marele folclorist şi genialul compozitor Béla Bartók ne învaţă că trebuie să cunoaştem graiul muzical al poporului tot aşa de bine ca limba maternă ce o vorbim, ca să ne putem exprima ideile muzicale în limba lui, ca sa ne înţeleagă. Este un adevăr asupra căruia nu mai trebuie insistat. Dar pentru a putea realiza acest imperativ e necesar să fii compozitor dotat şi folclorist pătruns de dragostea pentru creaţia poporului, pentru viaţa şi năzuinţele lui în aceeaşi persoană, aşa cum a fost el. Una fără alta nu merge. Dacă eşti numai compozitor de seamă şi folclorist de suprafaţă şi cunoşti folclorul din culegerile altora, fără să fi trudit ani îndelungaţi la culegerea şi aprofundarea lui, nu poţi asimila formule, expresii, particularităţi specifice, într-un cuvânt, tot ce cuprinde vocabularul muzical şi tot ce se desprinde din el ca element generator spre continuă dezvoltare. Iar dacă eşti un folclorist desăvârşit fără a fi şi compozitor de prestigiu, înţeleg un compozitor cu preocupări reformatoare, inovatoare, nu poţi observa şi desprinde subtilităţile care creatorului i se impun cu mai mare uşurinţă.

https://biblioteca-digitala.ro

Născut şi crescut în mediul ţărănesc plin de cântece, am avut prilejul să asimilez imagini muzicale din toate genurile care s-au întipărit în memoria mea ca şi graiul vorbit, limba maternă, datorită receptivităţii proprie copiilor. Plecat la şcoală în oraş, creierul meu a fost ispitit să imprime imagini noi, ca muzică populară maghiară, corală, fanfară, muzică de operă şi operetă, într-un cuvânt muzică cultă, orăşenească şi chiar muzică uşoară. Acest strat de nou bagaj muzical s-a aşezat deasupra celui iniţial, pe care, dacă nu l-a astupat, dar în tot cazul l-a acoperit, făcându-l mai greu accesibil. Acest strat a continuat să se îngroaşe tot mai mult, pe măsură ce cunoşteam muzica cultă clasică şi didactică la şcoală, începând cu anul al 15-lea al vieţii mele. [...]

De culegeri masive m-am apucat abia după reîntoarcerea de la Praga (1922–1925), adunând peste 2000 melodii cu texte din toate genurile. Studiind folclorul apoi în laborator sub toate aspectele (care mă interesau ca compozitor şi folclorist – înţeleg prin aceasta aplicarea elementelor muzicii universale în cântecul popular ca metru, ritm, melodie, moduri şi altele, ba chiar şi unele procedee proprii numai cântecului nostru popular, care acumulându-se în memoria mea au alcătuit un adevărat dicţionar al limbii muzicale), am reuşit încet şi treptat să mi-l însuşesc într-atât ca să-l pot utiliza în creaţia mea de acum înainte ca şi limba maternă. În ce măsură am reuşit se cade să o judece alţii".

(*Cum am învăţat şi folosit limba muzicală românească,*
în „Revista de folclor", tom. 4, nr. 3–4/1959, p. 7–8)

MIHAI POP
(director, 1964–1974)

„Parte importantă a culturii româneşti, folclorul a devenit obiect al studiului ştiinţific de îndată ce în locul interesului romantic pentru consemnarea lui scrisă şi al entuziasmului subiectiv pentru «marile lui frumuseţi», s-a simţit nevoia unei atitudini obiective, a unei baze ştiinţifice în punerea în valoare în cultura românească modernă. [...] Viziunea de sistem obligă la integrarea faptelor şi fenomenelor de folclor în contextul socio-cultural tradiţional şi contemporan şi duce în chip firesc la organizarea de cercetări interdisciplinare. Aceasta face să se manifeste tot mai insistent interesul pentru conlucrarea diferitelor domenii particulare ale folcloristicii, în studierea concomitentă şi coordonată a diferitelor limbaje – verbal, muzical, coregrafic, gestic, mimic – care concură la realizarea faptelor de folclor ca acte sincretice. Dar dincolo de aceasta, interesul pentru cercetarea interdisciplinară apare ca foarte

https://biblioteca-digitala.ro

stringent atunci când se tinde să se determine, atât în perspectivă istorică, cât şi pentru contemporaneitate, locul, funcţia faptelor de folclor în raport cu structura socială, cu condiţiile economice, cu concepţia despre lume, cu relaţiile interpersonale, cu principiile etice şi modurile de comportare etc., cu structura de ansamblu a culturii populare. Sub unghiul de incidenţă al raportului dintre microstructurile unui sistem cultural şi al raportului cu macrostructura întregii culturi şi sub cel al dinamicii sociale producătoare de mutaţii funcţionale, de schimbări de valori, este firesc ca orientarea cercetării folclorice actuale să depăşească nivelul descrierilor de suprafaţă şi prin analize integratoare să tindă la dezvăluirea sensurilor, a semnificaţiei fiecărui fapt, a rostului fiecărui fenomen în ansamblul vieţii culturale.

Având un statut propriu, cu domenii de cercetare şi problematică bine precizate, cu baza teoretică modernă şi cu metode de cercetare adecvate folcloristicii actuale, atât din necesitatea cercetării interdisciplinare, cât şi din tendinţa de a-şi valida principiile şi a-şi perfecţiona metodele [...] folcloristica se găseşte într-un dialog deschis cu celelalte ştiinţe sociale. [...] Efortul care se cere folcloristicii româneşti în etapa actuală pentru ca studiile ei să capete eficienţa socio-culturală dorită este să reuşească să înlăture această neconcordanţă, să extindă dialogul în limbajul ştiinţific actual asupra întregii sfere de preocupări folclorice, oriunde s-ar plasa aceste preocupări. Dar pentru a putea realiza un dialog este nevoie ca toţi partenerii lui să vorbească acelaşi limbaj în emiterea şi receptarea mesajelor, să se plaseze la acelaşi nivel de obiectivitate".

(„Contemporanul", 1974)

„Sistematizarea tipologică oferă posibilitatea stăpânirii multitudinii faptelor de care dispunem. Organizarea pe tipuri proprii fiecărui domeniu, fiecărei categorii, alegerea variantelor semnificative a acestor tipuri constituie pentru realizarea Corpusului o lucrare prealabilă de aceeaşi pondere ca şi culegerea sistematică şi transcrierea lor, fixarea grafică a faptelor de absolută autenticitate. În raport cu tipurile, variantele, pentru a fi semnificative, trebuie să fie reprezentări desăvârşite ale genului sau diferenţiatoare ale etapelor de evoluţie a stilurilor regionale sau a realizărilor individuale, în cazul creatorilor şi păstrătorilor cu deosebită pondere în viaţa folclorică a anumitor medii. Corpusul folclorului românesc va fi lucrarea fundamentală prin care creaţiile folclorice tradiţionale, ca parte importantă a moştenirii culturale, se vor integra cu mijlocirea cercetării ştiinţifice, în cultura patriei noastre. Va fi, de fapt, ediţia critică definitivă, a folclorului nostru, similară, ca valoare, ediţiilor critice pe care am dori să le avem pentru toate operele scriitorilor şi, poate, şi ale muzicienilor noştri. Astfel

https://biblioteca-digitala.ro

concepută şi realizată, Colecţia Naţională de Folclor va fi o carte fundamentală care să se găsească, în viitor, în biblioteca oricărui român cultivat. Va fi, însă, pentru oamenii de ştiinţă, acel «corpus» de materiale folclorice spre care ne-a orientat şcoala lui B.P. Hasdeu, cartea de temelie a cercetărilor viitoare".

(*Corpus-ul folclorului românesc,*
în „Revista de etnografie şi folclor", tom. 14, nr. 3/1969, p. 173–174)

„Înclinarea specialiştilor, şi deci şi cercetările, oscilează între faptele arhaice şi folclorul contemporan, balanţa aplecându-se la foarte mulţi spre cele dintâi. Lipsa unei cunoaşteri mai adânci a vieţii folclorului de către specialiştii tuturor domeniilor şi unele confuzii teoretice fac cu neputinţă înţelegerea deplină a procesului de evoluţie a folclorului, a legăturii naturale dintre tradiţie, contemporan şi înnoire.

Chiar şi atunci când nu neagă existenţa unui folclor al oraşelor, interesul cercetătorilor se îndreaptă, categoric, spre folclorul satelor fără a ţine seamă de interdependenţa celor două şi fără a pricepe că, atât în stadiul actual al dezvoltării, cât şi în trecut, anumite aspecte din viaţa folclorică şi unele schimbări din structura cântecelor, jocurilor şi literaturii săteşti nu pot fi înţelese fără cunoaşterea folclorului oraşelor.

Interpretarea faptelor de folclor este, natural, de multe ori obiectivistă, neclară. În lămurirea problemelor teoretice generale ce se discută mai des îndeosebi spre sfârşitul acestei perioade, nu se foloseşte îndeajuns confruntarea cu folclorul viu. Insuficienta lui cunoaştere de către cei ce discută aceste probleme face ca discuţiile să rămână pe un plan dogmatic şi să fie tributare unor teorii străine, importate. Se nesocoteşte astfel posibilitatea pe care o oferă folclorul viu al ţării lămuririi disputelor teoretice, posibilitate pe care folcloriştii din ţările apusene nu o au întotdeauna şi nici pentru toate problemele.

Lucrările de mare cuprindere cu care folcloristica noastră a rămas în urma folcloristicii multor popoare, corpusul folclorului românesc, catalogul tematic, bibliografia şi atlasul folcloric, când nu sunt doar deziderate sau teme de discuţie, se opresc în faza începuturilor ori sunt realizate de specialişti cu perseverenţă, numai pentru anumite genuri. Aceasta, din lipsa unui interes susţinut din partea oficialităţii şi din lipsa unei coordonări a cercetărilor de folclor.

Dar, cu toate inconsecvenţele şi lipsurile arătate, cele înfăptuite în acest răstimp îngăduie folcloriştilor noştri să facă azi paşi mai repezi spre cunoaşterea întregului folclor al ţării. În dezvoltarea neîntreruptă a folcloristicii noastre, cercetările de azi se sprijină pe o puternică tradiţie naţională, în care interesul pentru cultura şi arta poporului şi ideile înaintate se îmbină cu grija pentru o

https://biblioteca-digitala.ro

temeinică documentare, fără de care cunoaşterea folclorului în toată complexitatea lui nu este cu putinţă".

(*Problemele şi perspectivele folcloristicii noastre,*
în „Revista de folclor", tom. 1, nr. 1–2/1956, p. 17)

OVIDIU BÎRLEA
(şef al sectorului de folclor literar, 1950–1969)

„Folclorul constituie într-un fel, prin rădăcinile sale arhaice, preistoria literară, muzicală şi coregrafică a unui popor. Importanţa i se dezvăluie mai pregnant de îndată ce se păşeşte la determinarea originilor literaturilor europene. Pe alocuri, procesul e încă nebulos, conturarea lui amănunţită întâmpină dificultăţi, unele insolvabile datorită împrejurării că literaturile europene moderne sunt tributare atât folclorului, cât şi literaturii clasice, îndeosebi elene. [...]

La noi, contribuţia folclorului se dezvăluie mai limpede. Spre deosebire de literaturile europene mai vechi, mai cu seamă cea franceză, adânc modelate de literatura antică şi mai opace la glasul folclorului, literatura română este din plin tributară creaţiei populare, ca şi unele literaturi germanice şi slave. În genere, modelele literaturii române vin din literaturile europene mai vechi, dar limba literară s-a cimentat având la temelie limba folclorului. [...]

Dar folclorul prezintă interes pentru însăşi valoarea lui artistică, nu numai documentară, ca expresie a însuşirilor creatoare ale poporului de-a lungul istoriei sale. Studiul lui trebuie să pună în lumină, cum s-a subliniat încă de la început, specificul unui popor, zestrea lui spirituală deosebită pe care o aduce în patrimoniul umanităţii. În căutarea răspunsurilor la această întrebare fundamentală, folcloristica mai aruncă lumină şi asupra începuturilor neamului. Dacă până acuma glasurile competente au aparţinut numai istoriei şi lingvisticii, se impune ca şi folcloristica, alături de etnografie, să-şi spună cuvântul său autorizat, făcând suma celor trei jumătăţi de secol de investigaţii şi corectând afirmaţiile sporadice din trecut, insuficient fondate datorită stadiului precar de atunci al disciplinei".

(*Istoria folcloristicii româneşti,* Bucureşti,
Editura Enciclopedică Română, 1974, p. 597)

https://biblioteca-digitala.ro

ALEXANDRU I. AMZULESCU
(secretar ştiinţific, 1958–1970; şef al sectorului de folclor literar, 1971–1983)

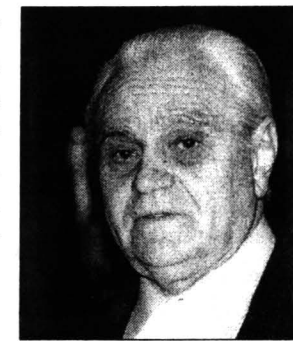

„Având rădăcinile adânc înfipte în viaţa obştii, dar purtând în sine tendinţa firească de afirmare a personalităţii creatoare, cultura populară reprezintă în curgerea veacurilor contribuţia aleasă a necunoscuţilor făurari, ca cei ai *Mioriţei* şi ai *Meşterului Manole*, ai doinelor, ai legendelor şi proverbelor – din rândul cărora s-au desprins, cu vremea, şi a prins a purta numele lor desluşit: Dosoftei şi Neculce, Eminescu şi Creangă, Sadoveanu, Arghezi şi Blaga, Enescu ori Brâncuşi... Trecerea făcându-se fără graniţe tăioase, prin salt dialectic firesc, *integrarea* culturii populare în ansamblul culturii naţionale este mai mult decât o nesfârşită osmoză între domenii învecinate sau suprapuse, e însăşi expresia creşterii organice a culturii naţionale, care s-a dezvoltat şi se alimentează fără încetare din seva culturii milenare a maselor populare.

Între numeroasele «probleme» care se ridică astăzi, când arborescenţa culturii naţionale şi-a căpătat prin forţa evoluţiei diversificarea cerută de complexitatea vieţii veacului nostru, problema păstrării legăturii vii cu tradiţia culturii populare nu trebuie privită doar ca grijă înţeleaptă pentru «tezaurizarea» muzeală a ceea ce mai curând se *transformă* şi se asimilează decât «se pierde», nici ca preocupare de artificială autohemoterapie şi altoire a «valorificării» cu orice preţ prin înrămare (fie în cadrul muzeului şi al expoziţiei, al cărţii şi albumului, al scenei, microfonului şi al micului ecran, al căminului cultural şi al casei de cultură, ori al străduinţelor artizanale), ci ca silinţă luminată şi competentă de cultivare metodică şi de şcolire a gestului şi a înţelegerii pătrunzătoare spre valorile *adânc umane* ale tradiţiei. Valorificarea trebuie gândită mai curând ca formă organizată a *educării* de adâncime în spiritul consubstanţialităţii dintre tradiţia culturii populare şi actualitatea culturii naţionale, între care nu pot exista hotare despărţitoare.

În acest sens, trebuie depăşită concepţia mărunt folclorizantă a preocupării excesive pentru latura «artistică» şi spectaculară, mai cu seamă pitorească, a cântecului, jocului, costumului popular, precum şi a depozitării şi expoziţiilor muzeale. Se cuvine îmbogăţit eşichierul atenţiei pentru a ne îndrepta totodată şi tot mai mult spre punerea în lumină a *tuturor* virtuţilor, a valorilor etice ale înţelepciunii tradiţionale, ale comportamentului şi ale formelor de convieţuire socială, cuprinse în *toate* «genurile» şi formele creaţiei populare şi ale modului de manifestare în viaţa intimă şi obştească de fiecare zi, în tradiţii şi obiceiuri până în zilele noastre.

Etnografia şi folclorul nu sunt nici rude sărace, nici unelte festive utile pentru distracţie şi ceremonii, prilej de concursuri şi trofee, ci veşnic tinerele

https://biblioteca-digitala.ro

mume ale culturii noastre naţionale, materiale şi spirituale, izvor de omenie, de înţelepciune nepieritoare, mândrie îndreptăţită şi forţă de afirmare creatoare a spiritului naţional, în marele context al culturii universale".

(„Contemporanul", 1974)

ROMULUS VULCĂNESCU
(şef al secţiei de etnografie, 1963–1978)

Foto: E. Pârvu

A.I.E.F.: F.L. 4240/35

„Procesul de decantare al etnologiei române este anterior celei de-a doua jumătăţi a secolului al XX-lea, însă abia în vremea noastră el a început să fie perfectat. Teoretic s-au dezbătut, scris şi difuzat conţinutul, principiile şi obiectul etnologiei; metodologic s-a luat atitudine tranşantă împotriva descriptivismului, factologiei şi schematismului etnografic, folcloristic şi în ştiinţa artei populare, promovându-se metoda comparativ - istorică, a analogiei recurente şi a ipotezei integrate; iar problematic s-au dezbătut toate ideile care frământă etnologia, repunându-se în discuţie [...]

Este de reţinut că procesul de autonomizare a etnologiei este paralel cu cel al polisemiei domeniului etnologiei. În prima lui formă, procesul de autonomizare a fost numai declarativ şi pragmatic şi abia către sfârşitul perioadei interbelice a devenit real şi concret. În privinţa polisemiei constatăm o situaţie relativ contrară. Polisemizarea etnologiei, deşi redusă şi modestă, a fost la început reală şi concretă şi abia spre sfârşitul perioadei interbelice a început să devină dezvoltată şi impulsivă, de astă dată fiind ideală şi abstractă. Totuşi, după cel de-al doilea război mondial *polisemia etnologiei* parcă a reînviat, prinzând forţe noi, devenind o dominantă a etnologiei".

(*Istoria ştiinţelor în România – Etnologia*,
Bucureşti, Editura Academiei, 1975, p. 5, 49)

https://biblioteca-digitala.ro

URBAN, POPULAR, PEASANT CULTURE – IN WALLACHIA TWO CENTURIES AGO

Acad. RĂZVAN THEODORESCU

Some three decades ago, under the same dome of the Academy, I was trying to point out the reasons why one could accept the slow but persistent outlining of a peasant culture especially after 1700, within the wider range of a popular culture. I was then a young researcher with great expectations and I made use of the disjunction between Hauser's "Bauernkultur" and "Volkskultur", between Muchenbled's "culture populaire urbaine" and "culture populaire rurale" and between Burke's "craftsman culture" and "peasant culture".

I must specify that the popular culture, of more recent origins, especially visible in post-Brancovan Wallachia, related to the Balkans of a folklore-like cultural explosion in Thessaly, Epirus and Thrace up to the Serbian Banat, was characteristic of some petty market–towns and was shared by craftsmen, merchants, small clergymen and even more important country squires.

By 1800, the scenery differed ever more from that of villages in the proximity of towns, despite the numerous rural traces in the peasant architecture, dress, language, melos and literary folklore. Even though a skin-deep observer, aware of western standards but not conversant with the specificity of the urban tradition of post-Byzantine Eastern Europe, would preserve the prejudice of "peasant towns" in the Balkan-Romanian area, of an "urbs in rure", to use Toynbee's favourite concept.

In individualising the peasant culture – that is the peasant creation meant for the peasant community – the eighteenth century holds pride of place, as the century of a genuine "folklore explosion", as already mentioned. Peasant culture should be viewed apart from the so-called culture of the middle social strata of towns or even of the rural milieu. It refers to founders of churches, who had left the rural community a long time ago or more recently, and who resorted to peasant craftsmen for the buildings. In the eighteenth century, several social mutations brought about novelties at a cultural level; it is now that popular mentality – both of the village and of the town, in a perfect continuity to the mediaeval mentality – turned into a way of thinking which exceeded the boundaries of the "tiers état". Despite its contradictions, which were not few, it participated in the genesis of the modern Romanian mentality. We should not forget that it was an age when the oral and figurative language prevailed over the written one and we should understand

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 63–68

https://biblioteca-digitala.ro

the way in which texts and images coincided, in the same cultural expression, in its spirit rather than in the morphologies which were mutually influencing themselves. Texts were very different, they did not necessarily fall in the strictly literary category, but they all expressed a collective mentality in full stylistic mutations. Images were unequal in point of quality, not all of them belonged to the classical domain of art history, but they all became valuable materials for a history of civilisation.

I ventured to unravel this way, in the final chapter of one of my books written a decade ago, devoted to our civilisation between the mediaeval age and the modern one. I dealt with the question of the so-called "popular and peasant elements in the art of 1800".

I wish to recall a fact which provides the necessary nuances to an argumentation that may sometimes be accused either of globalization or of some populist pathos. Even though the Romanian peasantry of the eighteenth century was evermore "a group of cultural pressure", according to Jacques Le Goff's words, used for another meridian and another age; even though important elements of the visual and literary folklore language of a rural type penetrated the high-educated creation – according to the axiom proclaimed by the "School of Annals" so prone to the anthropological approach, which stated that everywhere, in any learned culture, there are residues of popular culture –, either by the craftsmen used or by the life contacts of the artists (as in the case of the Brancovan ornamentation or in the case of Neculce's chronicle), the cultural initiative could not belong to the peasantry first and foremost. It was far less mobile than the world of townsmen and it turned rather into the recruiting mass of those village and town social layers, even more active from a historic standpoint, which asserted their personality, distinctly and loudly, within a "popular style", that continued and transformed, by own norms, the previous official cultural style of churches or chronicles due to princes or to Romanian nobles, the so-called "boyars".

The most relevant case is that of Wallachia and Oltenia, where a great many churches were founded by border guard heads, captains or mere clergymen, from Buzău to Mehedinți counties, in the hilly areas close to the mountains. There, peasants were free and strong, local rulers came from the village milieu and turned to account their fortune to erect churches (at Tițești, Ciuta, Oteșani, Șubești, Chiciura-Păușești Măglași), where, between 1750 and 1850, they took over the Brancovan artistic tradition. Post-Brancovan creation was similarly expressed in architecture, painting and sculpture, and it is still misinterpreted in some writings as "ruralized" in the period just mentioned.

In these monuments and images of an ineffable picturesqueness, the simplicity and the ancient measure of the folklore artistic horizon combine their balance and a certain hierarchy of shapes, known for centuries in the mediaeval sacred art. In larger towns, there occurred monuments proving the interference of town and village in those socio-urbanistic units called "mahalale" (suburbs). There

https://biblioteca-digitala.ro

were scores of such suburbs in Bucharest, at the end of the Phanariot period. Thus, the "Fachwerk" technique was used both in urban and in rural buildings. It was noticed, however, that some houses of Bucharest townsmen were more sophisticated and more decorated than the peasant houses on the outskirts of the Wallachian capital. The dresses of peasants and townsmen were largely identical, with brown or grey colours; the town house looked almost the same as the village one, in zones like Argeş or Muscel. Finally, the manners and language of the Bucharest *mahalagii* (inhabitants of suburbs) did not differ from those used in the villages of Ilfov or Teleorman counties. Farther away, in small market towns that began to flourish – Târgu-Jiu, Târgul Cărbuneşti, Târgul Horezu, Drăgăşani, Pietroşiţa – or in freeholder villages, there appeared other monuments and folklore images, which were not characteristic of peasantry proper, but of those intermediate popular groups originating from it, including both the intelligentsia just taught to read and write, bearers of the rural outlook (priests, itinerant teachers) and the so-called "mahalagii" (merchants, craftsmen, clergymen) and the ever more numerous country squires, in an age where titles were easily granted by some money-loving Phanariot princes, such as Matei Ghica or Nicolae Mavrogheni. These are popular groups or of popular extraction, and their literary expression still wears a mediaeval garb–chronicles and rhymed stories or such writings also entitled "chronicles", though not always appropriately.

The Romanian social classes south of the Carpathians were open, quite different from those in Moldavia. (I have dealt with this question in another paper, bringing further proofs to the perception of inter-Romanian cleavage, as pointed out by literary historians and critics Ibrăileanu and Lovinescu.) Throughout the eighteenth century up to the *Réglement organique,* that open character resulted in the appearance of country squires, of petty boyars, of elements from the free peasants, who still lived in a popular way in the fortified manors *(cule)* of Argeş, Gorj, Vâlcea counties. There also appeared clerks and high prelates, from the families of country priests, as some steps taken by Phanariot princes (as well as by Austrians in Oltenia between 1718 and 1739) encouraged the rise of the spiritual guides of the masses. An eloquent instance is that of the Magherus or around 1810 that of Simeon, the son of "Constantin the priest, son of Ştefan the priest" from the Bucharest suburb of Slobozia, who in 1810 was said "to have learned Greek grammar and to be learning French now".

These "new people" at the turn of the eighteenth century resorted to Oriental or Western dresses. About the house in the vicinity of Drăgăşani of the border guard head Ioan Popescu, nicknamed Urşanu, a Frenchman, Théodore Margot wrote that it was "most beautiful ... elegantly furnished, which is not seen in many richer owners". When founding churches, these people co-operate with members of the social layer they have come from. The differentiation by rank is marked in the figurative representations or even in the texts, within the same social group of

https://biblioteca-digitala.ro

popular origin: border guard heads, together with free holders and merchants, erected the churches of Pietroşiţa, in Dâmboviţa county (1765–1767) and of Bâscenii de Jos-Calvini in Buzău county (1775); in 1800, at Urşani, the above mentioned Ioan Urşanu was helped by a great many villagers, recorded according to peasant tradition only by their Christian name, both in the founders' list and in the impressive founders' fresco in the church narthex – a real emblem of the popular outlook of the time. That picture represents almost forty persons with stereotyped aspect – priests, deacons, villagers dressed in local costumes. The last ten had a common inscription, specifying that they helped by running errands. In 1814, when the church of Schela Horezu – Gorj county – was erected, the villagers who helped in building it were mentioned in inscriptions and portrayed in the mural painting. In 1801, at Izvoare – Prahova county – a letter of a villager to his neighbours specified that they could help even by feeding the craftsmen who were supposed to build the church and that their portrait was to be painted on the wall. In the church built in 1758–1759 at Gura Văii – Argeş county –, Radu the painter portrayed the founder in a boyar dress and close to him Ana, the wife of master Ion and hostess of the painters, in her peasant dress, standing near a peasant table. In 1812, in St. Nicholas Church of Târgu-Jiu, the painter represented a man who collected food for the painters, "Sandu" or "Şandru", dressed in homespun clothes, with a coloured belt. Somewhat earlier, at Voloiacu, on the Motru Valley, captain Gheorghe Izvoranu, the founder, was portrayed on a large scale, according to his social status. A "Maria of the old man" was also portrayed, as she also helped in a way.

After 1750, in Bucharest or Craiova a great many churches were erected by petty but wealthy townsmen, merchants and craftsmen, living in houses whose architecture and decoration recalled both the Balkan world and the villages. Their churches differed little from those in the vilages. They are not peasant monuments, but rather expressions of a mediaevalizing art in the folkloric spirit at the beginning of a modern age.

Sometimes churches were built by people associated within their social group. Thus the Bucharest church "Izvorul Tămăduirii" was founded by a candle maker, a draper, a tailor, a carpenter and a brick maker. Churches begun by boyars were sometimes completed by other townsmen. Sometimes members of various social categories co-operated in erecting a church. Thus in the capital of Wallachia, "Saint Elephtherius" church was founded by a usurer and a metropolitan bishop of Wallachia, together with a merchant, Maxim (the testament of the latter was exemplarily studied by an ethnologist, in the light of his ethnographic data). "Olari" church was founded by a great treasurer using the money of a grocer. In 1800, the guild of the tailors completed the building of "Flămânda" church, initiated by a great dignitary. Between 1780 and 1820, in Craiova, at Cerneţi and Târgu-Jiu, boyars of more or less ancient descent, from the families Brăiloiu, Ştirbei, Obedeanu, Pleşoianu, Glogoveanu, Măldărescu, Cămărăşescu, Crăsnaru, Magheru, founded churches together with merchants or heads of the tailors or

https://biblioteca-digitala.ro

furriers guilds (It is illustrative of the outlook of the time, that in 1796 a noble boyar like Barbu Ştirbei wrote to the merchant Hagi Pop a letter from Vienna, stating that he considered him his "brother and true friend").

The "tiers état" of the villages and towns was democratic in its way, though it observed the still mediaevalizing hierarchies of that age of transition and deep-going innovation. It faced the world with infinite ingenuity, characteristic of people with little learning but great imagination. They used to read or only to listen to quasi-fabulous exploits of the history of mankind, narrated to their liking and suited to their intellectual level, by thick and naïve chronographs of remote Byzantine tradition. These were often illustrated and copied in town by Flor, the priest, or by a certain Constantin, "the horse furniture maker". They could learn some facts about characters from the Old Testament, but also about queen Cleopatra, presented as an amazon, about a certain victorious sultan, as well as about a certain Byzantine iconoclast emperor "where devils were hosted". Peasants, craftsmen, priests and merchants outlined a morality of their own, based on which they weighed their fellow creatures, sometimes sarcastically or humorously. They also entered by means of their fairy-like fancy in a world like that of folk tales, despite its tangible realities. "Gazettes" started writing about a world of emperors and kings, who used to speak and behave quite like "mahala"-dwellers. Ioan, the furrier, deacon at "Batişte" church (founded before 1764 by a head of the butchers' guild and by other townsmen), was the author of a racy chronicle. The same as Dionisie the Ecclesiarch, his contemporary, he was a true forerunner of Caragiale's *Conu Leonida.* He narrated contemporaneous European events, as seen from his Wallachian "mahala", in the same off-banded and chaotic way. In his opinion, Napoleon Bonaparte was of "Greek-Romeos" extraction, his father-in-law was "Frantescus, the German emperor", and he had a child with "the German's daughter". It was his own way of recording what he knew about emperor Francis II, about archduchess Marie Louise and about the unhappy "king of Rome" and duke of Reichstadt. He also recorded his own marriage in 1811 to Evdochia, daughter to "jupan Drăghici, shalwar-maker", in connection with the travels to or from the country of some Wallachian metropolitan bishops and Russian high commanders.

The peasant mentality and sensitivity is a fundamental and ancient layer of the popular ones. As such, it is largely influencing the folkloric creations and outlook in areas which come less in touch with the town, with learned forms of art and civilisation. That world of sheer ethnographic character was denied the major attribute of culture by illustrious historians and theoreticians. Yet, in the eighteenth century, everywhere in Europe and especially in the East and Southeast of the continent, where the rural character was more pronounced, that world witnessed an effervescence of spiritual life, marked by history, with regional peculiarities and artistic expressions which cannot and should not be mistaken for those included in the wider range of the "popular", such as the churches which imitated seigniorial or princely architecture, bearing the stamp of the Brancovan style.

https://biblioteca-digitala.ro

The cultural differences between village and town, recorded also in the France of the seventeenth-eighteenth centuries, in terms of reading and knowing popular books, may be supplemented by cultural differences existing in the village milieu itself. In the case of the Romanian area, the differences in point of social condition and wealth as regards free-peasants, apt to take cultural steps and initiatives – namely the freeholders of Moldavia *(răzeşi),* Wallachia and Oltenia *(moşneni),* Transylvania *(săteani* sau *poporeani)* – are liable to account for the various nuances of a map of peasant church-foundations proper.

It was from this peasantry that the "rural bourgeoisie" gradually emerged in the eighteenth century with its "neamuri", "mazili", "postelnicei", "armăşei", "ceauşi", "căpitani" and "logofeţi". From among these, there appeared Tudor Vladimirescu, the future political actors called generically "forty-eighters", and the future unionists. That bourgeoisie had a cultural initiative, and almost ostentatiously attempted to individualise itself by founding churches especially in Wallachia and Oltenia.

If possibly conjugated researches of ethnologists and historians of art and literature might lead to a synthesis of Romanian spiritual geography – something which might resemble that "small map with literary geography" which George Călinescu dreamt about more than fifty years ago –, it is certain that texts and images two hundred years old would result in most interesting conclusions. On this occasion, one might notice the imaginative availability and inventive power of the peasant and townsman of Vâlcea county, as well as of those from Argeş and Gorj, materialized in so many painted images, inspired from popular books and Apocrypha (which the official church severely condemned). One will also observe the quaint, vivid and coloured spirit, the wide opening up to the Balkan area of the texts or architecture due to Bucharest or Craiova townsmen and merchants, as well as the world of the Danube Plain villages – where Anton Pann was to gather folklore, and where Caragiale's characters were to be born.

Anyhow, a unitary history of Romanian civilization – achieved hopefully under the patronage of our Academy – will have to elucidate all these aspects of the eighteenth century, "the golden age" of some remote texts. We might distinguish then the specificity of an age where the Enlightenment and the Folklore, the peasant and the urban horizons were both complementary and divergent.

With a view to such an intellectual pursuit, I hope that some of the nuances which I have tried to point out will be found useful.*

* Important segments of this communication reproduce fragments from the chapter "Popular and peasant elements in the art of 1800" of my book *Civilizaţia românilor între medieval şi modern. Orizontul imaginii (1550–1800),* II, Bucharest, 1987, p. 196–227.

https://biblioteca-digitala.ro

THE NATIONAL ARCHIVES OF FOLKLORE AND ETHNOGRAPHY

SABINA ISPAS

An objective approach to contemporary culture ought to take into account also that specific form of expression named, as a rule, "traditional culture", or "folk culture".

The folklore is a component part of mankind's cultural heritage. It incorporates tradition-based and group-oriented creations – the work of groups or individuals reflecting the hopes of the respective communities, the adequate expression of their cultural and social identity. Standards and values are transmitted orally. Folklore forms include, among others, the language, literature, music, dance, games, mythology, rituals, customs, crafts, architecture and other forms of aesthetic expression. It represents a body of tradition-based creative forms of physical, gestual, oral and intellectual expression. As an intrinsic part of the social, economic and political values, it holds a place in contemporary history. Experts say that the process requires a twofold approach: historical, because the folklore preserves some old structures and forms of expression imposed by concrete conditions, while adding new forms and structures when certain situations give rise to new necessities; the second approach should focus on the birth of folklore, which is the outcome of a concrete and direct process of creation. The folklore is one of the aspects of popular culture. It provides a community with distinct patterns of its cognitive and affective manifestation toward other peoples, toward the environment and the universe. One's outlook on the outer world explains the attitudes and habits that shape human action. One's outlook on the universe usually emerges as a projection of one's immediate, circumstantial, economic perceptions.

The identity of a society relies on its main symbols, beliefs, signs and traditions that lend meaning to the togetherness of a group, enabling the latter to recognize its own members from among a crowd of individuals. The folklore expresses the cultural identity of family, occupational, national, regional, religious, ethnic and like groups. It establishes inter-group relationship if the group boasts similar affinities. Identity presupposes a fusion between territory, languages and people, legitimized by genealogy and the territory they live in. The forms of folk expression – songs, dances, rituals, religious practices, etc. – shape the common destiny of the group. In this way, identity justifies individual existence. It becomes

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 69–76

https://biblioteca-digitala.ro

a psychological and social structure that engenders feelings of security, substantiating the landmarks of the group's original status. "The folklore is the basic modality of society to discover and build its own identity". Ethnic identity is shaped by folklore, by religion and language and is governed by internal and external political circumstances. Growing individual self-consciousness is determined by the progress of social organization. In the shift of personal-to-social identity, individual identity is determined by the development of one's ability to structure, in an active manner, one's cognitive experience in terms of personal ideals, conflicts, etc. Specialists contend that the man of the future is fragile just because he has few identity landmarks. Folk culture tends to become a substitute for the anxieties of our times. Thus, individual or group alienation, the dissolution of traditional structures and institutions are responsible, on the cultural plane, for some species dropping into the passive stock. Once there, folklore forms cannot be re-actualized unless there is a change of function, context, etc. Modern society has a dynamic character. If the necessities of life ask for it, new values will be created, new creative personalities will emerge.

The Pontic and Carpathian area owing to the large rivers flowing into the Black Sea from the massif of Central Europe (the Danube) or from the depth of the steppe and to the vast network of continental highways that reach its harbors, deserves, like many other countries better washed by offshore currents, the name of a big international traffic and international exchange "turntable". Romanian history cannot be understood unless those particularities are taken into consideration.

A specific trait of folk culture in the Romanian territory was the unitary, stable, well-balanced rural community. This was the situation until the end of the Second World War. Since that community did offer normative models, it was the focus of folklorists and ethnographers in their oral culture studies. With the rapid and, in some cases, forced industrialization and urbanization drive, the rural community began to fall apart. The town became a point of maximum agglomeration and, at the same time, the focus of new normative systems based on administrative and political regulations. The town, therefore, became the vital center, the nucleus of cultural radiation. And so, folklore studies had to proceed from this point back into the countryside, which is just the reverse of the normal route.

In contemporary times we have to cope with an ethnical crisis in respect of social-cultural identity, that "senseless" identity as specialists term it, a kind of irrational ritualism, which guides one's daily actions, a kind of superficial festiveness.

For the time being, changes in the rural show up only in style, context, content and frequency of folk expression. That would explain the confusion, the uncertainty and moreover, the weakening of some structures of folk creation, which paves the way for the accumulation of worthless data, devoid of any specific significance, for the development of a "subculture".

https://biblioteca-digitala.ro

The rural family, in its turn, and the village itself have been undergoing change in point of age, sex, occupation and religious structure, as well as system of ownership. These have turned the functions of some folk species into the spectacular, festiveness and improvisation.

The invasion of modern technology, a threat to the development of cultural traditional forms, is jeopardizing the very existence of some of these forms. We are witnessing the emergence of two cultural worlds, bordering on relative conflict. The mass media share in eroding traditional culture by disseminating the "industrialized culture". Today's informational "cannonade" is more aggressive than ever before. There is excessive listening on radio broadcasts, there is excessive TV watching, there is excessive attachment to modern music and dance, to foreign scenarios borrowing and imitation of what is fashionable, often cosmopolitan. All of which alienate (especially the youth) from traditional cultures. In the absence of a value system of selection, choosing is a random undertaking. The elements that have not been assimilated give birth, in a first stage, to worthless hybrids. But, what is important, indeed, is the ever broader penetration of some transnational folk elements into national folk cultures. And its repercussions are hardly foreseeable. The very sophisticated technical audio and video equipment, practically accessible to all social categories, acquaint people, especially the youth, with the remotest and most exotic folkloric realities. In this way, the scene is set for adapting some models miles away from local ones. This phenomenon goes beyond ordinary cosmopolitanism. In our opinion, the geographical area we live in is influenced by North American models, in the first place, and by the already familiar ones of the East Mediterranean zone.

Modern society is very dynamic: it is certain that new values and new creators will emerge. But for new values to emerge it is necessary to have access to correct and comprehensive information. The community ought to be acquainted with the results which contemporary society holds as well-established values. These will be the groundwork for restructuring the folklore product according to group requirements in keeping with the new framework.

Oral culture renders perennial only those products which are truly necessary. It often happens that rural or semirural areas develop a keen sense of abandonment, in which case the respective communities become more sensitive to the perception of some inconsistencies and lack of identity.

Oral creation today, stamped by ethnic specificity, and inevitably marked by the education level of the rural and urban areas, is expected to play an active part in preserving the specific elements of identity. As community members become better educated, the quality and function of various creations are subject to improvements.

Under those circumstances, the role of the folklore archives seems to be very important. The folklore phenomenon is an irreversible and unrepeatable process.

https://biblioteca-digitala.ro

Folklorists have some major targets, namely to collect, preserve, systematize and study folklore production. The first two targets are assigned to all National Folk Archives.

The National Folk Archives are a repository of national, cultural values. They are an "institution" called to preserve folklore facts in their genuine, specific forms: they are an efficient and objective social instrument for the collective memory, whose function is to make scientific selections and collections; they have the capacity to put to better use these products of man's conscience. Establishing a national archives means institutionalizing the cultural conscience, so that the great national assets could be protected and used in a more rational manner; a folk archive had to offer cultural models for studying, as well as for performers. This institutionalization should have an active character, it should keep with what is going on; it should be in permanent progress; it should be capable to store in time what the evolution of society is producing and what is worth being stored. To this end, one must distinguish the principles underlying the systematization of materials, so that researchers could find them structured and organized in advance. Archives should illustrate the real situation of the folklore phenomenon from a historical and geographical perspective, and the structure of the folk cultural phenomenon with regard to folklore "dialects" and "languages".

Folk archives are the creators and preservers of the authentic documents of identity: audio-visual and manuscript documents.

The folk productions did exist as a well-individualized phenomenon, perceived as such by the people of the time, and was sporadically attested by 16th–17th century information. With the publication of the first Romanian folklore collection (the very print belonging to V. Alecsandri, 1852) *Poesii poporale. Balade*, people became acquainted with the prerequisites of folklore study. Throughout the 19th century and the early 20th, men of culture strove to make accurate and comprehensive gatherings of folklore productions. They put out numerous collections of lyrical poetry, versified epic, prose, incantations, and descriptions of traditions, etc. It is again the 19th century that witnessed the establishment of folklore study as a science.

Folklore research enjoyed the attention of the Academic Society, which turned into the Romanian Academy in the year 1879. In the period spanning the interval between 1881 and 1931 the Romanian Academy published 85 works, among which numerous collections, judiciously achieved, gathered support to the searching and printing of folk culture materials. Carrying out a science-based activity constituted a major concern. I. Bianu proposed in 1908 the elaboration of a serial publication entitled *From the Life of the Romanian People*. His proposal was accepted and this forty-volume work continued until 1931. The subjects broached are wide-ranging folklore texts, monographs, ethnographic studies, and regional or local collections.

https://biblioteca-digitala.ro

Ovid Densusianu was one of the first men of culture who advocated the establishment of a folklore archive of the Romanian Academy, the publication of an Encyclopaedia of the Romanian Folklore, a Folklore Atlas, an Ethnographic Atlas, and also a Linguistic Atlas. He also insisted upon regional monographic studies. Densusianu emphasized that what should be gathered are not only the facts of tradition, but also the facts of the new creations of various groups, of that which is characteristic of everyday life.

Establishing an adequate methodology, implying the institutionalized research, a Phonogram Archive, attached to the Ministry of Culture and Art, and a Folklore Archive, belonging to the Romanian Composers Society, were set up in 1927 and 1928, respectively. Head of the former was G. Breazul, while C. Brăiloiu undertook the direction of the latter. In 1949, the two archives merged into the Institute of Folklore, constituting the nucleus of the present Ethnography and Folklore Archives within the Romanian Academy's Institute of Ethnography and Folklore. By the Museum of Romanian Language, in Cluj, a Folklore Archive of the Romanian Academy was set up in 1929. From that time on, collections acquired a rigorously scientific character. Many monographs pursued the folkloric phenomenon in all its complexity. Monographic research was specific to the inter-war period. It was initiated by the Romanian Social Institute led by Dimitrie Gusti. They used to work out comprehensive systems of card-indexing, recording, storing and holding the gathered data, thereby providing a scientific methodology for studying the phenomenon. The folklore phenomenon used to be searched in the light of its many regional, local and individual variants, and it was viewed as a part of the community's spiritual manifestation. C. Brăiloiu would maintain close collaboration with the Institute, and with its team of researchers: ethnographers, philologists, folklorists, anthropologists, sociologists, geographers, physicians and economists. He succeeded in producing the first science-based collections (kept in the present Ethnography and Folklore Archives). From the very beginning, these archives were conceived as an institute called to provide research with an objective presentation of folklore facts. Accurate recording meant eliminating any prejudice to the folklore product caused by the irreversibility of the act of performing. The first recordings were made on phonograph cylinders.

Professor D. Caracostea, as head of the History of Modern Romanian Literature and Folklore Department at the University of Bucharest, promoted the elaboration of a "corpus" or a "dictionary" of motifs, grouped by families, that was to highlight similitudes and disparities, and to show the motifs geography.

In 1946, the Literary Folklore Commission came into being. It was charged with supervising the Academy's archive works. A priority task was the development of that *Corpus Carminus Romaniae*, consisting of typologies and bibliographies.

The first Romanian institution which was assigned with studying the syncretic manifestation of folklore was set up in 1949, as the Institute of Folklore.

https://biblioteca-digitala.ro

It grew into the Institute of Ethnography and Folklore through the development of an ethnography section, in 1963. In 1974, its name was changed into Institute of Ethnological and Dialectological Research. It regained its former denomination, namely Institute of Ethnography and Folklore of the Romanian Academy, in 1990. This is the institution that shelters the National Archives of Ethnography and Folklore.

An animator of the first Folklore Archives, C. Brăiloiu elaborated a scientific method of classifying folk collections, a method taken over and improved by the research teams of the Institute of Ethnography and Folklore. Inventorying means noting the chronology of materials; this is a key operation for further classification. The inventory number is assigned to the main piece of the collection, and is registered on all the pieces adjacent to it, and deposited in the archives. If the archive is aimed primarily at collecting and storing sound documents (as it is the case of our archive), then each sound document is assigned an inventory number. This number is written down on the individual cards for each piece existing on the sound document, together with an alphabetical index showing the position held by the respective piece on the tape, on the cards of informers who had supplied the gathered material, on the cards of musical instruments, of literary texts noted at the moment the collection was made in the field, and in which it is transcribed subsequently in summaries, in any kind of transcription (literary, musical, choreographic), photographs, sketches, information, cinematographic film, video-cassettes, etc. Chronological recordings are made in catalogues with standard columns, as the material is entering the archives. Catalogues record the data peculiar to each piece present on the document: inventory number, type of document (magnetic tape, phonogram, disc, cassette, etc.), collection time, the genre or species it belongs to (as established by the collector and doubled by the informer's indications, if the respective category is given a different name), the name of the material as given by the informer, type of performance (vocal, instrumental, etc.), the singer's name and age, the geographical area they come from (village, commune, region), place of collection, name of collector, time, length, special remarks (auxiliary materials: films, photos, sketches, etc.). All these columns found in the registration catalogues will be so many systems of retrieving the archive documents, offering at the same time the possibility to make cross-references to various types of documents. There are few groups of documents related with the basic substances: tape, disc, photographs, film, paper, etc.

Once the thematic groups peculiar to the forms of folklore manifestations (musical, literary, choreographic and ethnographic), the folklore of the calendar cycle, of family habits, each group having corresponding thematic sub-groups organized by genre, species and subspecies, have been singled out, we proceed to establishing the categories of files in which the individual cards, filled according to collection documents, will be inserted. The researcher will place each piece extent

https://biblioteca-digitala.ro

on the sound document in the corresponding thematic category; he will fill in a subject card, giving all previously mentioned indications pointing out the subject group the piece belongs to. The cards must also include references to international or national typologies or catalogues, when these exist, mention being made to the categories of existing genres and species within each group. The syncretic character of the folklore product makes it necessary for the unitary subject file to include the products of the literary, musical, choreographic folklore, as well as those connected with customs, etc., providing cross-references from one chapter to the other. There are: a distinct file of informers, in alphabetical order, and a distinct file of localities studied by the team of specialists. These files must observe the administrative territorial division of the country, according to official indicators.

A file of collectors, especially if they are specialists in a certain problem, or in a certain zone, also facilitates the access to information. Auxiliary materials like films, photographs, sketches will be arranged by thematic criteria: every card will comprise the following: what occasioned the collection, informers, place and time of collection, the author of the film, photo, sketch and the inventory number of the collection. The collector will card all these data thematically and the ensuing cards will be inserted in the general subject catalogue.

Repertoire cards, information about customs, the occasions when a folklore fact or a tradition is consummated, which were completed during field investigations, now will be given the same inventory number as the subject card, the informer's card, etc., making handy the several distinct materials. It is advisable that each type of information gathered during field investigation should be registered independently, in order to facilitate thematic classification. The informers' manuscripts will also be deposited along with the archive's cards, attached to it.

There is also a *special* manuscript fund, containing the manuscripts – studies, collections – of different specialists. The acquisition was paid for by the archive. They are registered in a separate inventory, in numerical order, by author's name. Studying and publishing them is a very special task.

In order to consult the archive material without deteriorating it, lest it should be irretrievably lost, it is recommendable to have one or two sound copies made and all the principal texts attached to it typed or xerographed in several copies.

The ethno-folkloric documents that do not belong to the archive holdings, coming mostly from private collections, have, as a rule, rather an informative value.

The archive team of specialists has to keep territorial evidence of collections with a view to working out future collection projects: further evidence will show the genres and species existing as the spiritual lore of a given community. It is necessary to have detailed maps of the territorial units drawn up, specifying collection sites, investigated localities and areas scheduled for future research.

The archive's team has begun to develop a data-based project in order to process the primary documents of the Archives. There are millions of different

https://biblioteca-digitala.ro

manuscript items, 6,000 tapes, 14,000 wax cylinders, thousands of photographs, movies etc. Folklore documents are created from Romanian folklore and folk creation of the minorities of Romania.

Archives provide a scientific method of classifying folk collections, a method taken over and improved by the research teams of the "C. Brăiloiu" Institute of Ethnography and Folklore.

The Archives are aimed primarily to collecting and storing sonorous documents (wax cylinders, magnetic tapes, discs, CDs and SCROMs), adjacent materials (information), cards, transcriptions (literary, musical, choreographic), photographs, slides, sketches, documentary films, video and audio cassettes, indexes, catalogues, manuscripts (studies and collections) of different specialists, ethnofolkloric documents coming from private collections, etc. It is, indeed, quite difficult to keep an evidence by genres and species, but this is the only way to get a comprehensive picture of the folklore reality, to have the possibility of tracing back its history, of learning the trend of the folk communities' preferences in the course of time, in different geographical areas.

One of the task of the archives' workers is, among other things, to make literary, musical, choreographic transcriptions and to elaborate critical editions, which is the soundest and most efficient science-based form of preserving the material.

A most efficient modern means for the functioning of an archive and for the preservation of materials is to have several systems fed into a computer. Folklore archives, that is, non-conventional archives, should be equipped with the latest technology in order to detect the process through which traditional models, cultural patterns are changing in the wake of most unexpected and strange contacts. In the fast-going process we live in, time and space appear to acquire different dimensions. Therefore, beside contributing to preserving traditional models, folklore archives must detect the emergence of new, transcultural and transnational models.

REFERENCES

Ov. Bîrlea, *Istoria folcloristicii românești,* Bucureşti, 1974.
Lauri Houko, *Personal and Socio-Cultural Identity,* in *Symposium of Identity,* Uppsala, 1982.
Idem, *Tradition and cultural Identity,* Uppsala, 1988.
Idem, *The Folklore Process,* Turku, 1990.
H. Bausinger, *On Cultural Identity and Symbols of Identity,* Turku, 1991.
Lauri Houko, *Changing National Identity: Finland,* in "Mare Balticum", vol. 5, nr. 2, 1996.
A. Dundes, *Defining Identity through Folklor,*[f.l.], [f.a].
Sabina Ispas, *Cultură orală şi informaţie transculturală,* in "Anuarul Arhivei de Folclor", Cluj-Napoca, 1994–1996.

https://biblioteca-digitala.ro

50 DE ANI DE FOLCLORISTICĂ MODERNĂ

NICOLETA COATU

S-a observat cu deplină luciditate şi justeţe că folcloristica românească se află în prezent în faza unei maturităţi, dobândind rigoare, obiectivitate, perspectivă, prin delimitarea de disciplinele înrudite şi prin elaborarea unei metodologii proprii, adecvate obiectului de studiu.

Într-un proces evolutiv firesc, de consolidare a structurilor teoretice şi metodologice, disciplina folcloristică şi-a perfecţionat – esenţial – primul etaj al instrumentarului de cercetare. Bibliografia generală a etnografiei şi folclorului românesc, instrument de lucru indispensabil pentru ştiinţele etnologice, se impune ca o lucrare deschisă, de la primul volum (realizat de un colectiv condus de Adrian Fochi), cuprinzând bibliografia dintre 1800–1891, apărut încă din 1968, până în prezent şi în continuare, ca proiect cu caracter permanent, realizabil prin efortul folcloristei Rodica Raliade.

La cel de al doilea etaj al instrumentelor de cercetare, tipologiile de gen şi specie vin să configureze, în ansamblu, o lucrare vastă, de sinteză, cu reprezentativitate naţională: Colecţia Naţională de Folclor. „Cercetarea folcloristică din ultimele decenii a avut la dispoziţie un material documentar teoretic riguros întocmit, un corpus de texte bogat şi variat şi a putut fi orientată spre mari lucrări de sinteză, cum sunt tipologiile de gen sau specie, uneori gândite din perspectivă comparată"[1]. Diverşi cercetători[2] şi-au propus să urmărească şi să reconstituie evoluţia proiectului general, de alcătuire a Colecţiei. Tipologiile realizate individual sau într-o viziune colectivă – de la caz la caz –, de către un grup de specialişti din Institutul de Etnografie şi Folclor din Bucureşti, au făcut permanent, pe parcursul elaborării lor, obiectul unor studii[3], cu comentarii metodologice, clarificări terminologice – cu acest

[1] Sabina Ispas, *Balada populară românească – argumente şi comentarii*, în „Anuarul IEF", serie nouă, 1, Bucureşti, Editura Academiei, 1990.

[2] Mihai Pop, *Problemele şi perspectivele folcloristicii noastre*, în REF, 1, nr. 1–2, 1956; idem, *Corpus-ul folclorului românesc*, în REF, 14, nr. 3, 1969; Alexandru I. Amzulescu, *Cântecul epic în „Colecţia Naţională de Folclor"*, în REF, 14, nr. 3, 1969; v. şi Al. I. Amzulescu, *Colecţia Naţională de Folclor*, în REF, 39, nr. 1–2, 1994.

[3] Doina Truţă, Sabina Ispas, *Propuneri pentru Catalogul liricii orale româneşti*, în REF, 18, nr. 2, 1974; idem, *Index motivic şi tipologic al poeziei erotice orale româneşti*, în REF, 28, nr. 2, 1983; Radu Niculescu, *Privire critică asupra unor procedee actuale de sistematizare şi clasificare a liricii populare*, în REF, 14, nr. 3, 1969; Corneliu Bărbulescu, *Aperçu sur le catalogue des contes populaires roumains*, în volumul colectiv *Aspekte der Volksprosaforschungen in Rumanien. Aspects des*

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 77–99

https://biblioteca-digitala.ro

prilej se redefinesc anumiți termeni operaționali –, cu sugestii și configurări teoretice. Fiecare volum al Colecției, precedat de un amplu studiu introductiv, sintetizează tipologia și bibliografia unui gen sau a unei specii, cuprinzând în continuare *corpusul*, cu ilustrarea selectivă a variantelor reprezentative pentru tipuri și subtipuri. Tipologiile concepute motivic sau prin considerarea textului ca entitate și antologiile însoțite de ample analize de structură și bibliografii detaliate oferă modele diverse de ordonare și sistematizare științifică. Deși s-a apreciat critic drept regretabilă „marea *varietate* graduală a seriozității și adâncimii cu care diferitele volume au fost realizate, de la caz la caz", Colecția Națională de Folclor constituie, într-un fel, „ediția definitivă, enciclopedică a folclorului românesc"[4], rămâne „un model științific pe care multe culturi nu-l posedă, una dintre realizările de prestigiu și notorietate pe plan mondial ale științei românești"[5].

Unele volume ale Colecției Naționale de Folclor, elaborate de specialiști din Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu" al Academiei Române, au intrat deja, prin publicare, în circuitul științific:

– Sabina Stroescu, *La Typologie bibliographique des facéties roumaines*, Bucarest, Édition de l'Académie, 1969, 2 volume;

– Monica Brătulescu, *Colinda românească. The Romanian Colinda (Winter-Solstice Songs)*, București, Editura Minerva, 1981;

– Alexandru I. Amzulescu, *Cântecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte poetice*, București, Editura Academiei, 1981; idem, *Balada familială. Tipologie și corpus de texte poetice*, București, Editura Academiei, 1983;

– Sabina Ispas și Doina Truță, *Lirica de dragoste. Index motivic și tipologic*, București, Editura Academiei, 4 volume: 1985 (I), 1986 (II), 1988 (III), 1989 (IV);

– Cornelia Călin-Bodea, *Jurnalul oral. Index tipologic și motivic, antologie de texte ilustrative, index bibliografic, glosar*, București, Editura Erasmus, 1993.

Alte volume – în Fondul de manuscrise al IEF – se află în pregătire pentru tipar sau, pur și simplu, își așteaptă, cu un gând optimist, rândul la publicare:

– Corneliu Bărbulescu, *Tipologia basmului fantastic*; 2 volume;

– Tony Brill, *Basme cu animale și legende;*

– Monica Brătulescu, *Index bibliografic și antologie tipologică a liricii populare de dor și dragoste (Flori, păsări și animale);*

– Stanca Fotino-Ciobanu, *Indexul motivic al liricii satirice;* idem, *Tipologia textelor de leagăn*; idem, *Tipologia textelor liricii de cătănie și război*; idem, *Practici și texte ceremoniale cu valoare premaritală;*

recherches sur les narrations populaires en Roumanie, București, Editura Academiei, 1969; idem, *Catalogul poveștilor populare românești*, în REF, 5, nr. 1–2, 1960; Tony Brill, *Quelques remarques sur la typologie bibliographique des légendes populaires roumaines*, în volumul colectiv citat (*Aspekte...*); idem, *Principiile clasificării legendelor populare românești*, în REF, 11, nr. 3, 1966; Sabina Stroescu, *Cu privire la sistemul de clasificare a snoavei populare românești*, în REF, 10, nr. 6, 1965.

[4] Al. I. Amzulescu, *Colecția Națională de Folclor*, în REF, tomul 39, nr. 1–2, 1994, p. 27.

[5] Alexandru Dobre, *Colecția Națională de Folclor*, REF, tomul 39, nr. 1–2, 1994.

https://biblioteca-digitala.ro

– Stanca Fotino-Ciobanu, Irina Nicolau, *Tipologia poeziei ritualului funebru;* idem, *Obiceiuri la naştere. Structuri şi semnificaţii;*

– Ion T. Alexandru, *Indicele tipologic şi bibliografic al poeziei ceremonialului nupţial românesc* (zonele Olteniei, Munteniei, Dobrogei, Moldovei, Bucovinei, Basarabiei şi Bucovinei de nord);

– Sabina Ispas, Radu Niculescu, *Lirica socială. Index motivic şi tipologic;*

– Ion Moanţă, *Indexul tipologic al poeziei ceremonialului nunţii transilvănene.*

În sfârşit, unele sinteze tipologice sunt încă în curs de elaborare, marcând aspectul deschis al Colecţiei şi continuitatea în operaţia de perfecţionare a instrumentarului de cercetare :

– Mihai Canciovici, *Catalogul tipologic al legendelor populare româneşti* (lucrare elaborată de Tony Brill şi, în continuare, de Mihai Canciovici);

– Nicoleta Coatu, *Tipologia descântecului românesc.*

Istoria folcloristicii şi etnografiei româneşti din primele decenii ale secolului consemnează – în ciuda unor critici aduse, nu întotdeauna întemeiate – ca un moment demn de relevat, colecţia „Din viaţa poporului român", cu cele 40 de volume ale sale, apărute între 1908 şi 1931, sub egida Academiei Române, din iniţiativa lui Ioan Bianu. Este – aşa cum s-a observat – „o lucrare cu largă adresabilitate", care-şi propune „să abordeze aspecte de importanţă majoră din toate domeniile culturii noastre populare, tratate într-un stil accesibil, dar cu rigoarea ştiinţifică necesară, de specialişti de prestigiu"[6]. Buna înţelegere a rolului acestei ample lucrări se descifrează şi în propunerea făcută în 1985, către conducerea Academiei Române, în sensul reluării publicării colecţiei, într-o nouă serie, cuprinzând materiale, studii, sinteze[7].

În operaţia ştiinţifică de editare a textelor folclorice – „act cu implicaţii grave pentru istoria culturii naţionale"[8] – fie că este vorba de ediţiile critice ale unor lucrări mai vechi, ori de editarea produsului folcloric provenit din culegeri inedite sau din manuscrise[9], se simte nevoia teoretizării, din tendinţa pozitivă de evitare a

[6] Al. Dobre, N. Constantinescu, *Reluarea publicării „Din viaţa poporului român"*, în REF, tomul 39, nr. 1–2, 1994.

[7] *Ibidem*, p. 173.

[8] Sabina Ispas, *Comentarii privind problema editării textelor folclorice*, în *Memoriile Secţiei de Ştiinţe Filologice, Literatură şi Arte,* seria IV, tomul VIII, 1986.

[9] Prezentăm selectiv câteva ediţii de texte folclorice îngrijite de specialişti folclorişti, semnalând în mod deosebit, ca exemplu de ediţie riguros ştiinţifică, antologia de proză îngrijită de Ovidiu Bîrlea – *Antologie de proză populară epică*, I, II, III, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966; idem, *Snoave şi ghicitori,* Bucureşti, Editura Tineretului, 1957; idem, *Proverbe şi zicători româneşti*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1966; Corneliu Bărbulescu (în colaborare), *Din înţelepciunea poporului. Proverbe, zicători, ghicitori*, Bucureşti, ESIP, 1957; Alexandru Amzulescu, *Balade populare româneşti*, 3 volume, Bucureşti, 1964; Monica Brătulescu, *La luncile soarelui. Antologie a colindelor laice*, Bucureşti, Editura pentru LIteratură, 1964; idem, *Ghicitori şi proverbe*, Bucureşti, ESPLA, 1957; Radu Niculescu, *Bulgăre de aur în piele de taur. Ghicitori*, Bucureşti, Editura Minerva, 1975; Sabina Stroescu, *Snoava populară românească*, Bucureşti, Editura Minerva, vol. I / 1984, vol. II / 1986, vol. III / 1987, vol. IV / 1989; idem, *Poveşti şi legende*, Bucureşti, Editura Tineretului, 1958; Tony Brill,

https://biblioteca-digitala.ro

diletantismului şi a impresionismului. Trebuie menţionate, în acest sens, sugestiile oferite de studiul citat al Sabinei Ispas, cu comentarii şi recomandări în vederea elaborării unei ediţii de ţinută ştiinţifică. Cunoaşterea şi dezvăluirea sensurilor şi valorilor culturii tradiţionale înseamnă şi augmentarea exigenţei pentru reproducerea lor, în diversitatea modalităţilor de editare.

Acumularea de fapte şi informaţii, prin cercetare nemijlocită, dar şi sistematizarea lor prin perfecţionarea instrumentarului explică creşterea interesului pentru interpretare, concretizat în numeroase studii, apărute în cele cinci decenii de progres ştiinţific, studii care îmbogăţesc şi nuanţează hermeneutica diferitelor tipuri de texte folclorice, variat contextualizate, adâncind înţelegerea trăsăturilor specifice, a semnificaţiilor particulare[10]. „Nu e deloc întâmplător – scrie Nicolae Constantinescu, marcând prezenţa a două contribuţii monumentale, esenţiale pentru

Legende populare româneşti. Legende istorice, Bucureşti, Editura Minerva, 1970; idem, *Legende populare româneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1981; Sabina Ispas, *„Flori dalbe de măr". Din poezia obiceiurilor de iarnă*, Bucureşti, 1987; Mihai Canciovici, *Domnitori români în legendă*, Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1984; idem, îngrijirea ediţiei Tudor Pamfile, *Mitologie românească*, Bucureşti, Editura Alffa-All, 1997; Nicoleta Coatu, *Legende populare* geografice, Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1986; idem, *Legende populare româneşti*, Bucureşti, Editura Sport–Turism, 1990; Ion Moanţă, *Nunta la români. Oraţii*, Bucureşti, Editura Minerva, 1990.

[10] Ovidiu Bîrlea, *Cântece rituale funebre din ţinutul Pădurenilor (Hunedoara)*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1968–1970", Cluj, 1971; idem, *Bocetele şi versurile funebre din ţinutul Pădurenilor – Hunedoara*, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1971–1973", Cluj, 1973; Al. I. Amzulescu, *Repere şi popasuri în cercetarea poeziei populare*, Bucureşti, Editura Minerva, 1989; Monica Brătulescu, *Câteva consideraţii asupra colindelor cu corb*, în REF, 14, nr. 2, 1969; Radu Niculescu, *Contribuţii la cercetarea problematicii literare a cântecului de leagăn*, în REF, tomul 15, nr. 2, 1970; idem, *Cântecul Iancului. Schiţă a unei analize de text*, în „Revista de istorie şi teorie literară", XXVIII, nr. 2, 1979; Sabina Ispas, *Consideraţii asupra baladei „Şarpele" în folclorul românesc*, în REF, tomul 22, nr. 2, 1977; idem, *Comentarii preliminare la „Vidros" (baladă şi colind)*, în REF, tomul 14, nr. 5, 1969; idem, *Trei fraţi cu nouă zmei*, în „Studii şi comunicări. Etnologie", Sibiu, Editura Academiei, tomul VII, serie nouă, 1993 ; idem, *Ciclul narativ despre regele Solomon în literatura română*, în „Anuarul IEF", serie nouă, tomul 3, 1992; Mihai Canciovici, *Aspecte ale snoavei din comuna Gropeni*, în „Studii de etnografie şi folclor din zona Brăila", Brăila, vol. I, 1975; idem, *Snoava populară – permanenţă de spiritualitate românească*, în *Imagini şi permanenţe în etnologia românească*, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1992; Cornelia Călin, *Contribuţii la cercetarea baladei „Iancu Moruzi"*, în REF, tomul 23, nr. 2, 1978; idem, *Încercare de reconsiderare a „jurnalului oral românesc"*, în REF, tomul 27, nr. 1, 1982; idem, *Cântecul istoric în folclorul românesc*, în „Revista de istorie şi teorie literară", nr. 2, 1986; idem, *Categoria literară a memoratului – coordonate teoretice*, în *Imagini şi permanenţe în etnologia românească*, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1992; idem, *Text şi context în definirea contemporană a memoratului*, în „Anuarul IEF «C. Brăiloiu»", serie nouă, tomul 5, 1994, Bucureşti, Editura Academiei; Alexandru Dobre, *Folclorul taberei militare. Câteva observaţii în legătură cu motivul liric „ciuruieşte-mi cămeşa"*, în REF, tomul 17, nr. 6, 1972; idem, *Folclorul taberei militare. Despărţirea de uneltele de muncă*, în REF, tomul 25, nr. 1, 1980; idem, *Folclorul taberei militare*, în *Memoriile Secţiei de Ştiinţe Filologice, Literatură şi Arte*, seria IV, tomul III, 1981, Bucureşti, Editura Academiei; idem, *Note asupra proverbului românesc*, prima parte publicată în *Memoriile Comisiei de Folclor*, I, 1987, Bucureşti, Editura Academiei, 1990; a doua parte este publicată în REF, tomul 40, nr. 1, 1995; Ion T. Alexandru, *Cântecul ritual-ceremonial nupţial al bradului*, în „Anuarul IEF", serie nouă, tomul 7, 1996; idem, *„Nuneasca" – cântec şi joc ritual nupţial românesc*, în „Anuarul IEF", serie nouă, tomul 3, 1992.

https://biblioteca-digitala.ro

disciplina folcloristică – faptul că abia după destinderea de la începutul anilor '60 apar şi primele lucrări fundamèntale pentru folcloristica română postbelică – *Balade populare româneşti*, 3 vol. (1964) de Al. I. Amzulescu şi *Mioriţa. Tipologie, circulaţie, geneză, texte* (1964) de A. Fochi"[11].

Într-un sens foarte general, printr-un act de teoretizare cu implicaţii epistemologice, s-a putut aprecia că, privită în ansamblu, cultura populară este ea însăşi istorie (socială, economică, religioasă), segment de istorie, şi anume unul ireductibil; pe de altă parte, ea determină istoria ca factor şi rezultă din istorie ca efect[12]. Referinţa la *istoric* este necesitate, impusă de însăşi axioma istoriei ca perspectivă universală, integratoare, afirmată convingător de C. Lévi-Strauss: totul este istorie şi ea „constă în întregime în metoda sa, metodă care – experienţa o dovedeşte – este indispensabilă pentru inventarierea tuturor elementelor oricărei structuri, fie umană sau nonumană"[13].

În disciplina folcloristică modernă – în continuitatea unor contribuţii rămase de la înaintaşi – s-a insistat permanent asupra istoricităţii folclorului, din unghiuri diferite. Viziunea diacronică asupra obiectului de cercetare a menţinut în mod firesc preocuparea pentru permanenta corelare a tradiţiei cu noutatea, pentru analiza procesualităţii, a evoluţiilor şi involuţiilor – de la caz la caz –, a mutaţiilor la diferite niveluri, vizând textul folcloric (structură, elemente semantice şi stilistice) şi contextele, în varietatea lor, cu implicarea schimbărilor funcţionale şi a transformărilor legate de circulaţia faptelor folclorice şi, nu în ultimul rând, de mentalitate[14].

Exegezele despre geneza şi evoluţia faptelor de folclor reprezintă „unul din demersurile ştiinţifice frecvente. Principiile şi metodele acestei exegeze variază în

[11] Nicolae Constantinescu, *Lucidă şi statornică iubire*, în REF, tomul 41, nr. 5–6, 1996, p. 324.

[12] Radu Niculescu, *Aspecte epistemologice ale relaţiei istoriei cu cercetările de cultură populară*, în volumul *Folclorul – sens – valoare*, p. 137. Textul publicat a făcut obiectul unei comunicări, în cadrul seminarului ştiinţific ICED, în 1979.

[13] Claude Lévi-Strauss, *Pensée sauvage*, ed. românească, Bucureşti, 1970, p. 433.

[14] Exemplificăm selectiv, decupând câteva titluri de studii apărute în ultimele trei decenii. Corneliu Bărbulescu, *Aspecte actuale ale cercetării naraţiunilor populare în România*, în REF, tomul 10, nr. 4, 1965; idem, *Analiza istorică a basmului „Fata cu mâinile tăiate" (A. Th. 706)*, în REF, tomul 11, nr. 1, 1966; idem, *Basmul, martor al vechimii, unităţii şi continuităţii culturii orale poporane româneşti*, în „Anuarul ICED", Bucureşti, seria A, 1980, nr. 2; Mihai Pop, *Caractere naţionale şi stratificări istorice în stilul basmelor populare*, în REF, 10, 1965, nr. 1; idem, *Caracterul istoric al epicii populare*, în REF, 9, 1964, nr. 1; Alexandru Amzulescu, *Vlăduţ. O variantă recentă a baladei „Radu Vodă şi Drăgan"*, în REF, 9, 1964, nr. 2; Constantin Eretescu, *Stadiul actual al cântecului epic în Ţara Loviştei*, în REF, 16, 1971, nr. 1; Adrian Fochi, *Tradiţie şi inovaţie cu specială privire asupra aşa-zisului Cântec nou*, în „Anuarul ICED", seria A, 3, 1981; Sabina Ispas, *Consideraţii privind determinarea istorică a speciilor narative*, în „Dacoromania", nr. 6, 1981–1982; Mihai Cancicovici, *Contribuţii la studiul naraţiunii populare contemporane*, în „Anuarul ICED", seria A, 3, 1981; idem, *Basmul popular românesc în folcloristica contemporană*, în „Anuarul IEF «C. Brăiloiu»", serie nouă, tomul 3, 1992; idem, *Despre dinamica contextelor narativităţii snoavei româneşti*, în „Anuarul IEF «C. Brăiloiu»", serie nouă, tomul 6, 1995; ş.a.

https://biblioteca-digitala.ro

funcție de perspectiva universală, națională (etnogeneză) sau zonală în care este integrat fenomenul studiat"[15]. Metodologia unei cercetări genetice – cercetare de mare dificultate, presupunând o deosebită prudență și flexibilitate în emiterea ipotezelor – se bazează pe retrospectivă și reconstrucție, „drumul parcurs fiind de la documentul folcloric contemporan, pe care îl oferă cercetarea nemijlocită, la documentul primar, care trebuie reconstituit sau supus ipotezei"[16].

Complementară interesului pentru dimensiunea diacronică a fenomenului cultural-folcloric, preocuparea pentru varietatea zonală, pentru diferențierile legate de dimensiunea geografică, vizează un spectru divers, de la elemente de conținut și structură, la aspecte stilistice. Reținem selectiv câteva titluri de studii și nume de autori[17]. Acceptând ideea de diversitate, I.C. Chițimia observa cu mai mulți ani în urmă – într-un studiu publicat în „Revista de etnografie și folclor" – că „folclorul românesc nu se remarcă atât prin ceea ce are comun pe arie națională, cât mai ales prin ceea ce însumează ca varietăți regionale, în cântec, muzică, dans, port național"[18].

Perspectiva diacronică deschide un câmp larg de cercetare, prin studierea aspectelor genetice și de evoluție a faptelor de folclor[19], a relației dintre folclor și elemente de specificitate, istorică[20], ideea de permanență istorică și culturală fiind o constantă a preocupărilor folcloristicii și etnografiei naționale[21]. Cercetările asupra relației tradiției folclorice cu istoria, cu aplicații diverse[22], se distanțează voit de

[15] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, p. 16.

[16] *Ibidem*, p. 16.

[17] Mihai Pop, *Elemente comune și trăsături naționale proprii în poezia epică din zona Carpaților*, în *Analele Universității București*, București, Seria „Științe Sociale–Filologie", XIII, 1964; Radu Niculescu, *Constante ale cântecului epico-liric din Transilvania*, în volumul *Studii de poetică și stilistică*, București, Editura pentru Literatură, 1966; Ovidiu Bîrlea, *Diferențierea teritorială a liricii populare*, în REF, 12, nr. 5, 1967.

[18] Ion C. Chițimia, *Valori permanente regionale și naționale în folclorul liric românesc*, în REF, tomul 35, nr. 5–6, 1990.

[19] Adrian Fochi, *Cum se naște un cântec epic și avatarurile sale*, în „Anuarul ICED", seria A, 4, 1982; idem, *Contribuție la problema genezei cântecului epic: Cântecul lui Oroveanu*, în REF, 30, 1985, nr. 1.

[20] O. Bîrlea, *Folclorul și unele probleme ale poporului român*, în REF, 4, 1959, nr. 1–2.

[21] Al. Dobre, *Permanența istorică a poporului român – o constantă a preocupărilor folcloristicii și etnografiei naționale*, în REF, 32, 1987, nr. 4.

[22] Ilustrăm selectiv cu câteva studii: A. Fochi, *Istorie și folclor*, în „Revista de folclor", 1, 1956, nr. 1–2; Al. I. Amzulescu, *Răscoala țăranilor din 1907 oglindită în folclor*, în Revista de folclor, 2, 1957, nr. 1–2; Radu Niculescu, *Unele observații asupra lui Pintea Viteazu ca personaj istoric*, în „Revista de folclor", 7, 1962, nr. 1–2; Adrian Fochi, *Adevăr istoric și ficțiune artistică: episodul românesc al unei legende internaționale*, în *Memoriile Secției de Științe Filologice, Literatură și Arte*, 1981, seria IV, 3, 1983; Irina Nicolau, *Continuitatea elementului latin în credințele despre ursitoare*, în „Anuar ICED", seria A, 2, 1980; Alexandru Dobre, *Specificul înmormântării războinicilor geto-daci*, în „Folclor literar", V, Timișoara, 1983; idem, *Folclorul taberei militare*, în REF, tomul 25, nr. 1, 1980; idem, *Soldatul român pe câmpul de luptă și în cântecele sale*, în REF, tomul 40, 1995, nr. 4; Stanca Ciobanu, *Un document recent înregistrat – marcă a legăturii dintre istorie și folclor*, în REF, tomul 40, 1995, nr. 4.

https://biblioteca-digitala.ro

„obsesia istorizantă", încercându-se de fiecare dată nuanţarea procesului de transfigurare a faptului istoric, de integrare estetică, pe baza ideii esenţiale că alcătuirea textului ca mediu reflectant al istoriei este de ordinul mentalităţii, al convingerilor, credinţelor, stereotipiilor de gândire. „A vorbi despre prezenţa, în tradiţia orală, a evenimentelor semnificative din viaţa unei personalităţi istorice ca Avram Iancu [...] – observă Sabina Ispas într-un studiu asupra modului de integrare a acestei figuri istorice în memoria şi cultura orală – înseamnă de fapt a demonstra gradul de asimilare a eroului cu omologii săi prezenţi în cultura spirituală orală românească, asimilare obţinută prin specifica «integrare motivică»"[23]. Memoria colectivă, care funcţionează în limitele a două-trei generaţii (100–120 ani), selectează ceea ce este semnificativ şi cu rezonanţă pentru mediul comunitar-folcloric, ficţiunea impunându-se progresiv asupra realităţii, pe măsura trecerii timpului şi a distanţării de faptul concret.

Printr-o mutare de accent de la obiect la ştiinţă, păstrând contextul istoriei şi imaginea parcursului evolutiv, remarcăm păstrarea interesului ştiinţific pentru domeniul istoriei folcloristicii, prin permanenta aprofundare şi inovare teoretică a aspectelor devenirii disciplinei, legate de prezenţa diferitelor personalităţi implicate pe traseul progresiv al acesteia[24]. Mai mult decât argumentarea cu elemente inedite, studiul contemporan al istoriei folcloristicii propune şi reorientări metodologice, „în perspectiva anilor 2000"[25], în acord cu interesul general de reconsiderare a tuturor palierelor disciplinei, în directă relaţie cu evoluţia obiectului, a fenomenelor reale investigate.

Diversificarea metodelor şi a unghiurilor de abordare teoretică a folclorului se explică prin complexitatea obiectului însuşi care solicită răspunsuri la multiple

[23] Sabina Ispas, *Avram Iancu în tradiţia populară orală*, în REF, tomul 19, nr. 1, 1974, p. 55.

[24] Mihai Pop, *Eminescu şi folclorul*, în volumul *Studii eminesciene*, Editura pentru Literatură, 1965; Adrian Fochi, *Nicolae Iorga şi folclorul*, în REF, 11, 1966, nr. 5–6; idem, *Contribuţia profesorului Dumitru Caracostea la dezvoltarea folcloristicii româneşti*, în *Analele Academiei*, 113 (1979), seria IV, 1980, vol. XXIX; idem, *George Coşbuc şi creaţia populară*, Bucureşti, Editura Minerva, 1971; Cornelia Călin, *Contribuţii la istoria folcloristicii româneşti: un manuscris vechi aparţinând lui Bizantin P. Densuşianu*, în REF, 18, 1973, nr. 5; idem, *<Condica limbii rumâneşti...> şi contribuţia lui Iordache Golescu la cunoaşterea culturii noastre populare*, în REF, 21, 1976, nr. 1; idem, *Literatură şi mitologie populară în <Condica limbii rumâneşti...> a lui Iordache Golescu*, în „Revista de istorie şi teorie literară", 1, 1977; Radu Niculescu, *Contribuţie la istoricul preocupărilor folcloristice româneşti între cele două războaie*, în „Limbă şi literatură", Bucureşti, vol. XIV, 1967; idem, *Ovid Densusianu şi actualitatea exegezei Mioriţei*, în REF, 18, 1973, nr. 6; Alexandru Dobre, *Folclor şi etnografie în opera lui Miron Costin*, în REF, 28, 1983, nr. 2; idem, *Tudor Pamfile – cu prilejul centenarului naşterii*, în REF, 29, 1984, nr. 1; idem, *Alexandru Odobescu, folclorist. Aspecte inedite*, în REF, 30, nr. 2, 1985; idem, *Folclor şi etnografie în preocupările lui Ion Bianu. I*, în *Memoriile Secţiei de Ştiinţe Filologice, Literatură şi Arte*, seria IV, tomul VII, 1985; idem, *Ion Diaconu în lumina unor documente inedite sau mai puţin cunoscute*, în REF, tomul 35, 1990, nr. 3–4; idem, *I.A. Candrea. Contribuţii la cunoaşterea operei de folclorist*, în REF, tomul 40, nr. 2, 1995; Rodica Raliade, *Manuscrisele etnologice ale lui Ion Pop Reteganul*, în REF, tomul 40, nr. 5–6, 1995; ş.a.)

[25] Alexandru Dobre, *Istoria folclorului, a folcloristicii, etnografiei şi artei populare în perspectiva anilor 2000. Necesitatea unei noi abordări*, în REF, tomul 40, 1995, nr. 2.

https://biblioteca-digitala.ro

întrebări, fiecare perspectivă hermeneutică aducând, de fiecare dată, noutatea şi contribuţia la dezvoltarea ştiinţei şi la sporirea cunoaşterii realităţii etnoculturale.

O deschidere deosebită, care integrează esenţial cercetarea românească în contextul ştiinţific european, şi mai larg, universal, aduce direcţia de cercetare comparată, cu o paletă variată de aplicaţie, de la fixarea unor teme ale folclorului universal, regăsite în folclorul românesc[26], la analiza asemănărilor şi a deosebirilor specifice, vizând diferite categorii folclorice, cu subdiviziunile lor interne. Să semnalăm, de pildă, alături de studii comparate cu referire la diferite creaţii folclorice[27], cartea Sabinei Ispas despre cântecele peţirii, în context sud-est european[28] sau cartea lui Mihai Canciovici, un studiu monografic cu referiri comparative, al unui personaj comic, reprezentativ pentru snoava românească, Păcală[29], şi, în primul rând, contribuţiile etnologului Adrian Fochi[30], care şi-a consacrat cu predilecţie activitatea ştiinţifică comparativismului. A. Fochi a dăruit totodată folcloristicii moderne o expunere istorică a contribuţiei româneşti în cercetarea folclorului în context sud-est european, în cartea *Recherches comparées du folklore sud-est européen* (1972), a cărei importanţă este marcată elogios de Ovidiu Bîrlea, prin aceea că ea înscrie „implicit în analele folcloristicii europene partea românească de scrutare, mult mai adâncă de cum se crede de obicei"[31].

Devenirea disciplinei folcloristice, în cadrul instituţionalizat al IEF, în a doua jumătate a secolului XX, este marcată de apariţia unor sinteze prestigioase, menite să cuprindă esenţializat gândirea teoretică şi metodologică a premergătorilor,

[26] Corneliu Bărbulescu, *Thèmes du folklore universel demeurés vivants dans le folklore roumain*, conferinţă susţinută în 1973, la Institut national des langues et civilisations orientales din Paris, şi în 1976, la Institut d'Etudes roumaines de Paris – Sorbonne.

[27] Nicoleta Coatu, *Studiul comparat al variantelor româneşti de basm tip 300 A. Th.*, în REF tomul 30, nr. 1, 1985; idem, *Mecanismul combinatoriu al basmului tip 300 A. Th. în perspectivă comparată*, în REF, tomul 30, nr. 2, 1985; Cornelia Călin, *Aspects comparatifs des jeux des marionettes turcs et roumains*, în vol. III, „Milletlerarasi turk folklor Kongresi bildileri", Ankara, Başbakanlik Basimevi, 1987; idem, *Boricenii – essai de reconstitution d'une ancienne danse de „căluşari". Parallèle avec certaines coutumes balkaniques*, în vol. „Makedonskij folklor", Skopje, 1984, an. VII, nr. 34.

[28] Sabina Ispas, *Cântecul epic-eroic în context sud-est european. Cântecele peţirii*, Bucureşti, Editura Minerva, 1995.

[29] Mihai Canciovici, *Păcală, eroul comic din snoava populară românească*, Craiova, Editura Hyperion, 1998.

[30] Adrian Fochi, *Coordonate sud-est europene ale baladei populare româneşti*, Bucureşti, Editura Academiei, 1975; idem, *Cântecul Plevnei în folclorul sud-est european*, în volumul „Studii" I, Bucureşti, Editura Academiei, 1971; idem, *Versiunea românească a unui subiect internaţional: Fata rău măritată*, în REF, 25, nr. 1, 1980; idem, *Versiuni extrabalcanice ale legendei despre „jertfa zidirii"*, în „Limbă şi literatură", 12, 1966; idem, *Recherches de folklore comparé sud-est europeen en Roumanie (XIX-e siècle)*, în „Revue des Etudes Sud-Est Européennes", 6, 1968, nr. 1; idem, *Die rumanische Volksballade „Uncheşii" und ihre sudosteuropaischen Parallelen*, în „Revue des Etudes Sud-Est Européennes", 4, 1966, nr. 3–4; idem, *Femeia lui Putifar (K2111). Cercetare comparată de folclor şi literatură*, Bucureşti, Editura Univers, 1982; vezi şi volumul *Valori ale culturii populare româneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1988.

[31] Ovidiu Bîrlea, *Istoria folcloristicii*, p. 557.

https://biblioteca-digitala.ro

pentru a cantona în modernitatea prezentului, sugerând deschiderile novatoare. În încercarea de abordare atotcuprinzătoare a folclorului românesc, spiritul profund şi riguros ştiinţific al unui specialist ca Ovidiu Bîrlea s-a impus persuasiv în trei mari sinteze, diversificate ca profil, şi prin aceasta, fericit complementare faţă de cerinţele disciplinei. În 1969, Ovidiu Bîrlea punea la dispoziţia specialiştilor, dar şi „a celor care vor să se iniţieze în cercetarea folclorului, precum şi celor care predau folclor în învăţământul superior", o însemnată sinteză metodologică, structurată în două părţi distincte: prima secţiune a cărţii este o cuprindere analitică a metodei de culegere, aşa cum a fost practicată de la Constantin Brăiloiu încoace, cu unele întregiri ce i s-au adus în practica culegerilor de la Institutul de Etnografie şi Folclor, iar cea de a doua secţiune include metoda de interpretare, cu împlinirile metodologice urmărite până în acel moment, de la o privire retrospectivă la prezentarea succintă şi elocventă a mai multor şcoli: mitologică, latinistă, istorico-geografică şi sociologică[32]. Să observăm ca o realitate de netăgăduit, care confirmă valoarea lucrării realizate, faptul că sinteza metodologiei de teren a constituit şi constituie şi astăzi un instrument indispensabil al specialistului. Sigur că în prezent se impune, mai mult ca oricând, o reconsiderare a metodei cercetării aplicate, o dezvoltare şi o firească adecvare la realităţile satului şi ale oraşului. În această reformulare a metodologiei anchetei, lucrarea lui Ovidiu Bîrlea oferă, indiscutabil, o mare bogăţie de informaţie şi sugestii valabile şi azi. La data apariţiei *Metodei de cercetare a folclorului* (1969), O. Bîrlea constata cu un ascuţit simţ critic – manifestat permanent în studiile sale – că în stadiul de atunci al disciplinei mai existau „încă multe aspecte parţiale de cercetat, unele cu totul indispensabile, încât lucrările de sinteză sunt încă sortite a avea un caracter provizoriu"[33].

Câţiva ani mai târziu, apărea la Editura Enciclopedică Română (Bucureşti, 1974) o lucrare monumentală, *Istoria folcloristicii româneşti*, sub semnătura aceluiaşi autor, etalând exemplar un alt registru de cercetare, cel istoriografic. Nu trece nici un deceniu şi reputatul cercetător avea să pună la dispoziţia specialiştilor încă o carte, în două volume, *Folclorul românesc* (vol. I, în 1981, vol. II, în 1983, Bucureşti, Editura Minerva), reprezentând un comentariu diversificat asupra genurilor şi speciilor folclorice.

În 1976 iese de sub tipar o sinteză de un pronunţat modernism – *Folclor literar românesc* (Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1976) – volum elaborat prin efortul conjugat a doi autori de prestigiu, Mihai Pop şi Pavel Ruxăndoiu, o carte care creează mari deschideri disciplinei, prin apelul la noutatea teoretică şi metodologică, adecvată, pe de o parte, dinamicii obiectului de studiu, iar pe de altă parte, evoluţiei gândirii ştiinţifice, în contextul larg al disciplinelor socioumane. Deşi ne despart peste două decenii de la data apariţiei ei, această lucrare cu caracter sintetic rămâne şi

[32] Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1969.
[33] *Ibidem*, p. 192.

https://biblioteca-digitala.ro

azi o carte de referință, prin bogăția de informație teoretică și de sugestie metodologică, prin suplețe, finețe și complexitate interpretativă.

Orientarea crescândă a interesului științific spre interpretare vizează încercarea permanentă de surprindere a specificității, cu analiza predilectă a „caracterelor folclorului", în studii special consacrate, deschise inovării opticii și comentariilor critice[34]. Strâns legat de registrul specificității abordate din unghiul caracterelor folclorului, studiul esteticii folclorice vine să adâncească și să afineze diferențele particulare ale fenomenului artistic oral. În general, punctele de vedere sunt convergente în ideea esențială a unei estetici particulare, (implicând o metodologie adecvată, cu tehnici și mijloace derivate din specificul obiectului de cercetat), circumscrise esteticii generale, contribuind la integrarea valorilor folclorice în coordonatele culturii moderne. Comentariile, mai ample, grupate în paginile unor cărți, precum *Poetica folclorică* a lui Ovidiu Bîrlea sau *Estetica oralității* scrisă de Adrian Fochi[35], ori mai restrânse, la limitele unor studii și articole, cuprind alături de aspecte generale de teorie și metodă cu aplicație la sfera esteticii[36], analizele unor figuri cu configurare particulară în creația orală[37] sau determinarea specificității estetice la nivelul unor categorii folclorice[38]. Exegeza estetică implică „o pluralitate de orientări și principii metodologice, de la empirism și evaluare intuitivă până la încercări de aplicare riguroasă a metodelor cu care operează științele pozitive. În aceste condiții, confruntările de opinii și controversele abundă, antrenând nu numai lumea specialiștilor, ci și cercuri largi de esteticieni, istorici și critici literari, scriitori etc."[39]. În general, controversele gravitează în jurul a două atitudini polarizate, legate

[34] Stanca Ciobanu, *Oral, sincretic, colectiv, anonim în folclorul contemporan*, în „Anuarul ICED", seria A, 1987, nr. 6–7. Se remarcă în mod deosebit, pentru bogăția sugestiilor, studiile lui Radu Niculescu, *Considerații pe marginea anonimatului creației populare*, în REF, 10, nr. 2, 1965; *Actualitatea problematicii oralității folclorice*, în REF, 15, nr. 3, 1970; *Perspectiva autenticului. Considerații critice asupra cercetărilor de folclor*, în REF, 18, nr. 1, 1973.

[35] Ovidiu Bîrlea, *Poetică folclorică*, București, Editura Univers, 1979; Adrian Fochi, *Estetica oralității*, București, Editura Minerva, 1980.

[36] Mihai Pop, *Perspective în cercetarea poetică a folclorului*, în *Studii de poetică și stilistică*, București, Editura Pentru Literatură, 1966; idem, *Cercetări interdisciplinare și studiile de poetică și stilistică ale lui Ovid Densusianu*, în REF, 11, nr. 5–6, 1966; Nicoleta Coatu, *Retorica receptării textului oral-folcloric*, în SCL, anul XXXIX, nr. 1, 1988; idem, *Considerații asupra poeticii oralității folclorice*, în SCL, XLIII, nr. 5, 1992.

[37] Monica Brătulescu, *Contribuții la cercetarea metaforei în folclorul din Maramureș*, în REF, 9, nr. 1–2, 1964; Nicoleta Coatu, *Considerații asupra metaforei folclorice*, în „Anuarul IEF", serie nouă, 1, 1990; idem, *Sincretism și figură (metafora descifrată) în relație cu textul oral-folcloric*, în SCL, anul XLI, nr. 2, 1990; idem, *Metaforă și discurs folcloric*, în „Anuarul IEF", serie nouă, tomul 3, 1992.

[38] Monica Brătulescu, *Ghicitoarea, elemente de structură stilistică*, în REF, 9, nr. 5, 1965; idem, *Contribuții la cercetarea poeticii colindelor*, în REF, 12, nr. 6, 1967; Radu Niculescu, *Une contribution roumaine à l'étude de l'esthétique du conte*, în „Revista de istorie și teorie literară", XXIV, nr. 3, 1975; Mihai Canciovici, *Contribuții la studierea comicului din snoava populară românească*, în „Anuarul IEF". serie nouă, tomul 5, 1994.

[39] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, p. 16.

https://biblioteca-digitala.ro

de ideea raportării cu necesitate a esteticului la specificitatea obiectului tradițional-oral și la atributele particularizatoare ale receptării și evaluării în mediile comunitare folclorice, față de ignorarea voită și tratarea aspectelor oralității, cu instrumentarul analizei estetice livrești.

Mai vechi sau mai noi, studiile despre relația folclorului cu literatura au fost[40] și se mențin ca permanență, în zona de interes a cercetării folcloristice, semnalând în registrul acestei interacțiuni, notele de originalitate ale fiecărei personalități creatoare, de la I. Budai-Deleanu la M. Eminescu și L. Blaga.

În cea de a doua jumătate a secolului, cu deosebire în perioada 1960–1980, orientarea modernă în domeniul folcloristicii vizează aspectele structurale, printr-o deschidere de netăgăduit a cercetării de profil spre celelalte discipline umaniste, cu deosebire lingvistica, marcate de o evidentă receptivitate la principiile structuralismului. În cercetarea structurală, dincolo de multiplicitatea procedeelor și tehnicilor utilizate de specialiști, în studiile cu caracter aplicativ asupra diferitelor tipuri de texte folclorice, se pot determina cu destulă precizie o unitate de concepție teoretico-metodologică și o intenționalitate comună. Făcând referiri generale la istoria cugetării, impregnată, în grade și forme diferite, de modul de gândire structuralizant, Radu Niculescu sesiza, într-un studiu despre metoda structurală în etnologie, că „se poate vorbi de existența verificabilă a unui mod structural caracteristic transistoric, de a concepe obiectul, în mod estompat, pasiv, sporadic, în anumite perioade și planuri ale istoriei cunoașterii, vădit și persistent în altele[41]". Sintetizând observațiile făcute în timp asupra orientării structurale se cuvine să relevăm noutatea, rigurozitatea și coerența acestui tip de analiză care a depășit nivelul descriptivist și impresionist al unor demersuri și a reușit să recupereze – esențial – sensul obiectului ca semn. Structurarea implică dinamică, procesualitate. „Organizare (textură de relații) și transformare (proces) ființează în structură nu numai complementar – precizează Radu Niculescu –, ci și în interpenetrație; transformarea este organizată; la rându-i organizarea există ca dat și ca sens, numai prin secvențe de transformări; ambele deci sunt caracterizate de o dinamică invariantă"[42].

[40] Ovidiu Bîrlea, *Folclorul în „Țiganiada" lui Ion Budai Deleanu*, în „Studii de folclor și literatură", București, Editura pentru Literatură, 1967; Alexandru Dobre, *Călin Nebunul – basm popular și poem eminescian de inspirație folclorică*, în REF, 34, nr. 3, 1981; Sabina Ispas, *Funcția formativă a folclorului și personalitatea creatoare a lui Mihai Eminescu (poemul „Miron și frumoasa fără corp")*, în REF. 34, nr. 2, 1989; Ion T. Alexandru, *Rădăcini folclorice în poezia lui Lucian Blaga*, (I–II), în REF, tomul 29, 1984, nr. 1–2); idem, *Ultima poezie a lui Lucian Blaga și folclorul*, în REF, tomul 41, nr. 3–4, 1996; idem, *Relația poezia română „cultă" – folclor în contemporaneitate*, în *Imagini și permanențe în etnologia românească*, Chișinău, Editura Știința, 1992; Nicoleta Coatu, *Aspecte poetice blagiene – sentimentul identificării telurice*, în REF, tomul 41, nr. 3–4).

[41] Radu Niculescu, *Metoda structurală în etnologie*, în *Folclorul – sens – valoare*, București, Editura Minerva, 1991, p. 144; studiul a fost publicat, inițial, în *Introducere în etnologie*, București, 1980, p. 183–200.

[42] *Ibidem*, p. 163.

https://biblioteca-digitala.ro

Abordarea structurală a fenomenului etnologic a fost primită cu unele neînțelegeri și confuzii, cu aderări pripite și entuziaste sau, dimpotrivă, cu reticențe și chiar respingeri mai puțin sau mai vădit ostile. Reținem însă atitudinea mai obiectivă, de considerare lucidă, *selectivă*, a teoriei și a metodei structurale, pentru câștigul real științific relevat în operația de modelare a textelor folclorice și în analiza propriu-zisă a unor modele. Recunoașterea unor virtuți nu elimină sesizarea unor carențe și limite determinate de excese interpretative și de un tehnicism uneori prea pronunțat, în defavoarea mobilității textuale reale. Nu de puține ori cercetătorii au simțit nevoia nuanțării și a aplecării cu prudență asupra realității complexe pe care o reprezintă modelul și operația de modelare, cu avantajele și limitele ei. La capătul strădaniei de a determina modelul funcțional al eposului eroic românesc, pornind de la „opera profetică" (*Morfologia basmului*) a lui V.I. Propp, Alexandru I. Amzulescu notează că rațiunea modelului este „de a circumscrie anumite limite ale logicului structurii, dar el se confruntă în permanență cu ilogicul varietății existenței, care îl confirmă, dar îl și infirmă adesea. El decupează și organizează logic unele compartimente din ilogicul fenomenologiei"[43]. Remarcând „o anumită tiranie a modelului", între anumite limite, autorul recunoaște prezența realității culturale „cu întreaga ei multiformitate" și diversitate, în care „modelele se exclud și se interferează necontenit"[44]. Ținem să mai evidențiem – în acest context – o observație deosebit de subtilă emanată din concluziile aceluiași studiu, privind existența frumosului în cadrele normei și ale modelului. „Unul din temeiurile frumuseții deosebite a variantelor lui *Iovan Iorgovan* – scrie Al. Amzulescu – constă în însăși «distorsionarea» modelului eposului eroic, prin acumularea de diverse elemente și influențe din lumea basmului și a legendei"[45]. Într-un anumit sens, conchide autorul, neadecvarea și contestarea contribuie la precizarea și cristalizarea, dar și la distrugerea și înlocuirea treptată a structurii anterioare, în dinamica textului, căci „dincolo de morfologie și structură, istoria își spune cuvântul"[46]. Analiza structurii categoriilor – necesară, nu și suficientă într-o cercetare complexă – este utilă pentru cunoașterea obiectivă și sistematizarea faptelor culturale, dar exagerările și unilateralitatea demersului produc inevitabil efectul de înstrăinare de varietatea manifestării fenomenului folcloric, de calitatea lui estetică. Cele mai fertile aplicații ale metodologiei structurale vizează în mod firesc basmul fantastic, care reprezintă tipul de text folcloric cu gradul cel mai înalt de formalizare. Elaboratele teoretice oferă un spectru variat, de la considerații cu caracter general[47], la determinarea

[43] Alexandru I. Amzulescu, *Modelul funcțional al eposului eroic românesc*, în REF, tomul 16, nr. 3, 1971.

[44] *Ibidem*, p. 203.

[45] *Ibidem*, p. 204.

[46] *Ibidem*, p. 204.

[47] Mihai Pop, *Caracterul formalizat al creațiilor orale*, în „Secolul XX", nr. 5, 1967; ***Metode noi în cercetarea structurii basmelor***, în „Folclor literar", I, Timișoara, 1967; *Aspects actuels sur la structure des contes*, în „Fabula" (Germania), 9 Band, 1967, Heft 1–3.

https://biblioteca-digitala.ro

unor modele specific categoriale, mai restrânse sau mai extinse, privind – de pildă – basmul[48], balada[49], sau lirica[50]. În genere, autorii implicați în operațiile de modelare explicitează caracterul deschis al investigațiilor făcute, punctând necesitatea continuării și dezvoltării acestora, cu sugestii în acest sens. Rămâne „încă considerabil de făcut în domeniul construirii unei gramatici complete a epicii populare românești. Mai mult chiar. Rămâne încă de rezolvat, în detaliu – propunea Radu Niculescu la capătul unei laborioase și convingătoare intervenții pentru determinarea unui model structural al baladei – însuși domeniul interpretării tuturor implicațiilor logice și istorice ale modelului dublu definit de expunerea noastră. Nu mai insistăm asupra necesității de a raporta, extrinsec, componentul pur epic al baladei la proiecția sa transcendentă, la fondul cultural «contextual», la sistemul mitologic și etic al societății corespunzătoare"[51]. Privitor la eposul eroic românesc, aprecierea că „nu a fost încă precis, nici consecvent delimitat pe criterii structurale", conduce la opinia că, după investigarea conținutului, genezei și evoluției, abordarea structurală completează cu necesitate, în sensul unor clarificări, cunoașterea științifică a eposului[52]. Analogiile cu domeniul cercetării lingvistice și aplicațiile în sensul elaborării unor *gramatici* mai restrânse sau mai extinse se înscriu predilect pe paleta cercetărilor din ultimele decenii ale secolului al XX-lea. Determinarea modelului funcțional al eposului eroic românesc, pornind de la *Morfologia basmului* a lui V.I. Propp, este apreciată de Al. Amzulescu, ca o cercetare de „gramatică a narațiunii, cu intenția unei contribuții preliminare la cunoașterea <literarității> și a <narativității> eposului eroic"[53]. Urmărind să schițeze noutatea și împlinirile moderne în cercetarea folcloristică, dar și perspectivele disciplinei, la începutul celui de al șaptelea deceniu al secolului al XX-lea, Mihai Pop își exprima părerea că, resistematizând rezultatele analizelor structuraliste, se poate ajunge la „o gramatică a folclorului românesc", care – desigur – „nu va reproduce gramatica limbii, ci va constitui un sistem coerent de corelații între elementele metodologice pertinente ale fiecărui mod de expresie a creației noastre populare"[54]. În creionarea perspectivelor unei bune cercetări fondate pe metoda structurală, Mihai Pop întrevedea structurarea, în continuare, a acestui sistem, pe diferite planuri, cum ar fi – de exemplu – pentru folclorul literar, planul arhitectonicii, al versificației, al tropilor ș.a.

[48] Stanca Fotino, *Modelare în basmul fantastic*, în REF, tomul 14, nr. 4, 1969.

[49] Radu Niculescu, *Model și sens în balada populară românească*, în volumul *Folclorul – sens – valoare*, București, Editura Minerva, 1991 (studiul a apărut în 1972, în volumul *Educație și limbaj*, București, Editura Didactică și Pedagogică); Sabina Ispas, *Observații cu privire la funcția <recunoaștere> în baladă*, în REF, tomul 16, nr. 3, 1971.

[50] Stanca Fotino, *Aspecte structurale ale liricii populare de înstrăinare*, în REF, tomul 16, nr. 1, 1971.

[51] Radu Niculescu, *op. cit.*, p. 290.

[52] Alexandru Amzulescu, *art. cit.*, p. 192.

[53] *Ibidem*, p. 192.

[54] Mihai Pop, *Realizări și perspective în folcloristica românească*, în REF, tomul 15, nr. 1, 1970.

https://biblioteca-digitala.ro

În ciuda divergențelor reale, cu deosebire de ordinul rigorii teoretice, între structuralism şi funcționalism există o serie de afinități, mai cu seamă în viziunea conceperii realității culturale ca sistem deschis. Ele au fost uneori sesizate teoretic, dar mai mult au fost puse în valoare prin studii aplicative. Studiul funcționalității este amplu diversificat datorită configurării obiectului real care se cere investigat, a fenomenului folcloric în relație cu diferite contexte integratoare. Varietatea abordării funcționale vizează şi opțiunea specialiştilor, de la caz la caz, de la aspectele generale la aplicații, la nivelul unei specii sau subspecii folclorice. Fără a minimaliza contribuțiile cu caracter aplicativ, asupra cărora nu putem insista în cadrul restrâns al acestei sinteze, preferăm să facem referiri la conținuturi generale, indispensabile pentru orice analiză cu implicații funcționale. „Pornind de la constatarea că funcția faptelor de folclor este marcată cu pregnanță în structura şi substanța lor, folcloristica modernă acordă o importanță sporită analizei funcționale interne"[55]. Nu se poate comenta perspectiva funcțională în teoretizarea folcloristică fără a aminti de sincretismul funcțional, frecvent invocat şi aplicat la diferite tipuri de texte folclorice, variat contextualizate. A stat mereu în atenția specialiştilor studiul contextualizat al fenomenului cultural-folcloric şi cunoaşterea contextelor conotate psihologic, social şi cultural. Teoria structural-funcțională a folclorului a subliniat că cele mai multe fapte de folclor pot avea mai multe funcțiuni delimitate în raport cu contextul în care apar, această pluralitate de funcții ierarhizate fiind definită prin sintagma de sincretism de funcții[56].

În spiritul cercetării moderne, racordarea teoriei interpretării / emiterii şi acceptării / receptării cu teoria comunicării, într-o valorificare originală – mutând accentul de la folclorul ca produs la folclorul ca procesualitate, porneşte cu peste douăzeci de ani în urmă, când reputatul specialist Mihai Pop afirma că „orice act de folclor este un fapt de cultură şi orice fapt de cultură presupune un schimb, este deci un act de comunicare"[57]. Şi tot la începutul anilor '70, Radu Niculescu încerca, din această perspectivă, chiar o definiție a folclorului, considerând că acesta există real numai ca act performativ al unui interpret dat, „consacrând totodată o nouă variantă a datului preexistent şi transmițându-se numai prin performanță altor interpreți potențiali, (fiind) păstrat ca virtualitate numai în memorie"[58].

Analiza folclorului ca act comunicativ impune un anumit relief în studiul fenomenologiei performerului, a individului înzestrat cu harul povestitului, al cântatului. Unele studii atrag atenția asupra individualității creației ca act de concepție şi interpretare, asupra singularității şi originalității care produce diversitate

[55] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1990, p. 16.

[56] *Ibidem*, p. 79.

[57] Mihai Pop, *Realizări şi perspective în folcloristica românească*, în REF, tomul 15, nr. 1, 1970.

[58] Radu Niculescu, *Perspectiva autenticului*, în REF, tomul 17, nr. 5, 1972.

https://biblioteca-digitala.ro

în oralitatea artistică. Dar libertatea care generează variația este relativă, cenzurată de norme, de relația cu receptorul colectiv, cu multipli factori de constrângere[59].

Aplicarea principiilor semiotice în analiza textului oral ca produs și a textualității ca proces, dă un sens novator cunoașterii fenomenului folcloric. Într-un studiu publicat în 1992, observam că „un criteriu care ne permite să atribuim textului folcloric calitatea de discurs ar fi unul de ordin pragmatic (n.n. *pragmatic* în sens semiotic), formulat ca posibilitate de a recunoaște situația comunicativă în care acesta a funcționat sau funcționează ca obiect de schimb, corelând produsul folcloric cu datele esențiale ale unei situații de comunicare și cu cele două instanțe comunicative, emițătorul și receptorul; [...] structurarea textului se află în legătură directă cu cele două aspecte pragmatice esențiale, *activitatea de construcție* și *intenția de comunicare*. Într-o perspectivă pragmatică, noțiunea de text folcloric implică referirea la *activitatea de construcție* în relație cu conceptele de *coerență*, *expectație*, *permisivitate*, raportate la cei doi poli ai comunicării, instanța emițătoare și cea receptoare"[60]. În același cadru teoretic, operând cu definiția textualității în termeni semiotici, cu aplicație la discursul folcloric, înțelegem acceptarea ca text a unei configurații de semne ca realizare a unei intenții de comunicare în conformitate cu codul specific tipului de text, cu conceptul de permisivitate. Promovând, cu un accent deosebit în studiul procesualității, rolul celui care primește mesajele, observam tot într-un studiu din 1992, că expectația și permisivitatea, la polul receptării, nu elimină, ci dimpotrivă, presupun variabilitatea și inovația la nivel textual; inovația acceptată indică un anumit grad de expectabilitate, iar inovația respinsă atestă disconformitatea cu expectația[61].

Viziunea modernă asupra textului folcloric, studiat în multiple relații contextuale, solicită din ce în ce mai mult urmărirea sincretismelor, pe multiple planuri, impuse de configurația complexă a obiectului cercetării. Într-un sens, studiul sincretismului de expresie, al conlucrării limbajelor, permite determinarea articulațiilor textului folcloric, a limbajului verbal-poetic în interacțiunea cu celelalte limbaje: melodic – gestual ritual / neritual – mimic – obiectual ritual, în forme diferite, de la caz la caz. Pe un alt plan, studiul sincretismului funcțional oferă posibilitatea determinării pluralității funcționale, în raport cu diversitatea contextelor analizate. „Diferitele strategii discursive produse în contexte specifice,

[59] Doina Truță, *Sechei Machedon – povestitor din Braniștea, județul Năsăud*, în REF, 12, nr. 3, 1967; Alexandru Amzulescu, *Elisabeta Ștefăniță – povestitoare și pictoriță cu acul*, în REF, 14, nr. 4, 1969; Constantin Eretescu, *Un caz singular de creator popular: Ambrose Moga*, în REF, 19, nr. 2, 1974; Mihai Canciovici, *Stan Lazu, un bun povestitor brăilean*, în „Studii de etnografie și folclor din zona Brăila", Brăila, volumul II, 1977; Sabina Ispas, *Studiul sincronic al povestitorului într-un sat dobrogean*, în „Anuarul ICED", seria A, nr. 6–7, 1987.

[60] Nicoleta Coatu, *Considerații asupra poeticii oralității folclorice*, în SCL, XLIII, nr. 5, 1992, p. 463; vezi și Nicoleta Coatu, *Comunicare și structuri poetice rituale*, în SCL, XLIV, nr. 4, 1993; idem, *Intertextualitate la nivelul textului oral-folcloric*, în SCL, XXXVI, nr. 1, 1995.

[61] Nicoleta Coatu, *Metaforă și discurs folcloric*, în „Anuarul IEF", serie nouă, tomul 3, 1992.

https://biblioteca-digitala.ro

corespunzător unor coduri proprii, cumulează funcţii care le conferă un statut particular, diferenţiator"[62]. Aceasta explică „necesitatea abordării unor poetici funcţionale în raport cu tipologia discursivă", având ca punct de plecare „distincţia esenţială între textul ritual-ceremonial şi textul neritual, fără a exclude însă mecanismul de cooperare între cele două tipuri textuale (relaţia de intertextualitate) în dinamică discursivă[63].

Într-un alt sens, printr-o extensie a registrului interpretativ, cu implicaţii interdisciplinare, studiul diversificat al sincretismelor culturale, vizează relaţia textelor folclorice – de la caz la caz, în mod adecvat – cu diferite elemente de conţinut, formă şi mentalitate magice – mitice – religioase[64]. Considerând că „legăturile existente între cultul Maicii Domnului, practicat în biserica ortodoxă, semnificaţiile acestuia şi exprimarea în textul folcloric românesc au fost tratate superficial şi fără un interes deosebit", Sabina Ispas propune – de pildă, într-un studiu – „o primă *accepţie îmbunătăţită* a raporturilor dintre perspectiva ortodoxă privind doctrina marială şi exprimarea acesteia în textul legendei populare româneşti"[65]. Într-o carte publicată de curând, *despre structurile magice tradiţionale*, în care intenţionăm o abordare complexă a descântecului în contextul descântatului, urmărind structura de comunicare, sincretismul funcţional şi sincretismul limbajelor (ş.a.), consacrăm un spaţiu larg tratării sincretismelor culturale (magie – mit – religie), cu referire specială la aspecte legate de intertextualitatea text magic / text religios şi la strategiile discursive care proiectează actul de vindecare şi de restabilire a echilibrului în registrul exemplarităţii sacre, mitice şi / sau religios-creştine, prin raportarea la modelul arhetipal[66]. Implicarea studiului sincretismelor culturale şi a mentalităţilor în fenomenele folclorice creează folcloristicii moderne o deschidere antropologică, de circumscriere a specificităţii într-un registru amplu al interdisciplinarităţii.

[62] Nicoleta Coatu, *Consideraţii asupra poeticii oralităţii folclorice*, în SCL, XLIII, nr. 5, 1992, p. 463.

[63] *Ibidem.*

[64] Nicoleta Coatu, *Simbolul cultural al apei în tradiţia poetică românească*, în „Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor «Constantin Brăiloiu»", serie nouă, tomul 6, 1995; idem, *Soarele – simbol cultural*, în „Anuarul Arhivei de Folclor", XII–XIV (1991–1993), Editura Academiei, 1993; idem, *Metafora descifrată – de la magic la artistic*, în „Studii şi comunicări. Etnologie", serie nouă, tomul VII, 1993, Sibiu, Editura Academiei Române; idem, *Tabu şi metaforă – între magic, ludic şi estetic*, în „Anuarul Arhivei de Folclor", XV–XVII (1994–1996); idem, *Structuri simbolice în tradiţia funebră românească*, în *Imagini şi permanenţe în etnologia românească*, Chişinău, Editura Ştiinţa, 1992; *Traditional Mentality and Romanian Funeral Poetical Structures*, în „European Journal For Semiotic Studies", vol. 6 (3,4), Wien, 1994.

[65] Sabina Ispas, *Maria – Maică a Domnului, Maică a întregii umanităţi, în sens ontologic*, în „Anuarul IEF «Constantin Brăiloiu»", serie nouă, tomul 5, 1994 (studiul acesta este parte componentă a celui de-al III-lea capitol al volumului *Legenda românească, între canonic şi apocrif*, a cărei redactare a fost încheiată în 1992 şi care se află în manuscris).

[66] Nicoleta Coatu, *Structuri magice tradiţionale*, Bucureşti, Editura All, 1998.

https://biblioteca-digitala.ro

Întemeiată intrinsec, prin complexul de relaţii pe care le impune folclorul – ca obiect de cercetare – perspectiva teoretico-metodologică multi- şi interdisciplinară cunoaşte în timp un spectru întins de variabile de ordinul concepţiei. Interdisciplinar constituită, folcloristica şi-a perpetuat, ca şi alte ştiinţe ale omului, vocaţia complexităţii disciplinare, în efortul de configurare autonomă, de consolidare a specificităţii intrinseci. Dar drumul anevoios al fundamentării şi promovării disciplinei cu coordonate proprii s-a făcut – cu rezultate mai bune sau mai slabe, mai superficiale sau mai profunde – printr-o înţelegere integrativă, de coordonare a notei particulare cu ansamblul. Este lesne de observat că cercetarea s-a confruntat şi se confruntă cu un obiect care comportă fenomene interconexate (de ordin istoric, psihologic, sociologic, lingvistic, estetic, etic, filozofic etc.) şi se prezintă ca o alcătuire solidară, cu componente intim şi coerent sudate. O cercetare specializat-monodisciplinară a unei faţete a obiectului, prin ştiinţele autonome – precum folcloristica – sacrifică deliberat totalitatea acestuia, pentru a aprofunda o componentă a întregului. Optica cvasiautonomiei unidisciplinarităţii corespunde ideii de „specializare în izolare". Izolarea specializată nu este niciodată absolută, conform principiului că nimic nu există în sine şi în afara relaţiilor; ca atare orice disciplină – deci şi folcloristica, la care facem referiri speciale – are punctele sale de conexiune în altă parte decât în ea însăşi.

Meritul cercetărilor multidisciplinare şi interdisciplinare rezidă în străduinţa de a surprinde complexitatea eterogeneităţii şi unitatea şi coeziunea fenomenului folcloric. A gândi şi a interpreta pluri- şi interdisciplinar obiectul de studiu înseamnă a ne apropia de înfăţişarea reală a fenomenului. Unitatea a tot ceea ce există ia oarecum forma unor „noduri" de coeziune, oricărui „nod' sau formă specifică de coeziune a unui domeniu al realităţii corespunzându-i cu necesitate un aspect propriu interdisciplinarităţii[67]. Pentru că rigoarea terminologică şi, mai mult decât atât, însăşi logica lucrurilor impuneau deosebirea dintre demersul interdisciplinar şi cercetarea multidisciplinară, un teoretician de marcă precum Radu Niculescu, a simţit nevoia acestei distincţii, realizate deosebit de sugestiv. „Multidisciplinaritate – scrie acesta – nu poate însemna [...] decât unitate de obiect şi juxtapunere de metode de abordare şi decupaje. Acelaşi bolovan, de pildă, poate fi studiat de către o echipă complexă din punct de vedere geometric, mecanic, optic, chimic, cristalografic, geologic etc. Cercetare eventual onorabilă, făcând să avanseze cunoaşterea concretului. Epistemologic, ea nu va institui însă o instanţă nouă în raport de obişnuita abordare (numai chimic, numai cristalografic etc.)"[68].

Dimpotrivă, demersul interdisciplinar, cu caracter de sinteză, este „prin definiţie novator," şi el „nu poate fi stagnant în nici un sens. O sinteză

[67] Mihai Pop, *Problèmes généraux d'ethnologie européenne* – conferinţă susţinută la primul congres de etnologie europeană, august 1971, şi publicată în „Folclor literar", Timişoara, volumul IV, 1977.

[68] Radu Niculescu, *Aspecte epistemologice ale cercetărilor interdisciplinare şi cultura populară*, în REF, 20, nr. 2, 1975, p. 110; vezi şi Radu Niculescu, *Deschidere interdisciplinară, imperativ al stadiului actual al cercetărilor de cultură populară*, în REF, 18, nr. 4, 1973.

https://biblioteca-digitala.ro

interdisciplinară o dată împlinită va marca – conform naturii însesi a sintezei – finele unei etape, începutul unei etape noi, deschizătoare de piste către jonctiuni noi interdisciplinare[69].

Din unghiul organizării activității de cercetare interdisciplinară se pot distinge două forme de lucru, aplicate; interdisciplinaritatea încercată individual şi interdisciplinaritatea de grup (micro- sau macrogrupală).

În spațiul atât de diferențiat şi totuşi unitar al cercetării folcloristice instituționalizate, studiile cu caracter monografic îşi impun profilul variat, de la abordarea unei zone, la cea a unei specii, subspecii – cu o atenție deosebită acordată cântecului epic versificat – sau la cea a unui tip, în cadrul unei categorii textuale[70]. În 1993 apărea la Bucureşti, prin efortul special de coordonare al Institutului Național de Cercetări Economice un studiu-sinteză, cu profil multidisciplinar, reunind lucrări ştiințifice ale unor cercetători din domeniul economiei agrare, sociologiei rurale, geografiei, etnografiei şi folclorului, în intenția – realizată – de a surprinde dimensiunile esențiale ale vieții satului (demografice, economice, socioculturale), tipologia comunităților rurale, fenomene şi procese determinative pentru starea actuală a sistemului rural, unele schimbări produse în structurile rurale, relația rural-urban (contradicții, obstacole, conflicte) şi posibile evoluții. În acest context pluridisciplinar, studiul folclorului nativ-rural, cu sincretismele specifice, relevă tendințele de disoluție sau, dimpotrivă, de manifestare a vitalității, alături de schimbări structurale, funcționale, morfologice şi stilistice, semnalând dependența dinamicii formelor etnoculturale (în particular, literare) de dinamica mentalităților corelate cu diferențierile zonale şi cu tipologia grupurilor[71].

Ca şi studiile consacrate ruralității, investigarea folcloristică a urbanității – situată încă, în prezent, în planul secund al interesului cercetării – solicită multiple interrelații cu complexul disciplinelor socioumane, adecvarea unor structuri teoretice, concepte, idei venite din zona sociologiei, psihologiei, filozofiei culturii, istoriei, geografiei, ş.a. Implicațiile mai largi, etnologice ale urbanității vizează un traseu deosebit de diversificat, de la fixarea unor repere metodologice la explicitări terminologice, de la teoria comunitarului, a mentalității folclorice urbane, la

[69] Idem, *Aspecte epistemologice ale cercetărilor interdisciplinare şi cultura populară*, în REF, 20, nr. 2, 1975, p. 110.

[70] Adrian Fochi, *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte*, Bucureşti, Editura Academiei, 1964 – o construcție monografică remarcabilă, impresionantă prin dimensiuni şi prin minuțiozitatea analizei; Doina Truță, *Aspecte ale evoluției povestitului în Drăguş – Făgăraş (o prezentare comparativă a culegerilor monografice din 1938–1939 şi din 1964–1965)*, în REF, 13, 1968; Mihai Canciovici, *Povestitul în Vrancea*, Focşani, Editura Neuron, 1995 – o cercetare monografică asupra povestitului din zona Vrancea, într-o conlucrare folcloristică preponderentă, cu implicații sociopsihologice şi axiologice; ş.a.

[71] *Satul românesc contemporan*, Centrul de Informare şi Documentare Economică, Bucureşti, 1993; vezi capitolul *Dimensiunea etnofoclorică*, p. 78–86.

https://biblioteca-digitala.ro

considerații privind varietatea grupurilor sau mediilor urbane şi a modelelor culturale proprii oraşului[72].

Credem că, mai mult ca oricând, studiile moderne de folcloristică, circumscrise viziunii integratoare etnologice, trebuie să fie centrate pe diversitatea *grupurilor*, a *mediilor*, care conferă eterogenitate ruralului şi, mai ales, urbanului. Într-un studiu de etnologia oraşului, bogat în sugestii de teoretizare a urbanului, cu surprinderea notelor particulare se propune, interesant, o clasificare strict formală a mediilor, după cum urmează:

– medii relativ perene, de lungă durată şi cu un câmp de interacțiuni slabe, dar persistente;

– medii incerte, de durată mai scurtă, dar cu „un câmp de interacțiune acută";

– medii conjuncturale, adaptate proceselor alerte, crizelor şi surprizelor;

– medii ciclice repliate, favorabile reconversiunilor şi „revenirii la matcă";

– medii de alternanță între inerție şi sincronism[73].

Etnologia urbană, ca şi cea rurală, întronează o gândire integrativă, la nivelul căreia folcloristica se întâlneşte şi cooperează cu celelalte ramuri ale disciplinelor etnologice, etnografia urbană şi dialectologia urbană (mica interdisciplinaritate), şi intră în interacțiune cu alte ştiințe: sociologia urbană, psihologia urbană, antropologia urbană, istoria, geografia oraşului, demografia urbană etc. (interdisciplinaritate lărgită).

Urmărind liniile de orientare ale cercetării, avem convingerea că voința modernă de sinteză, legată de conceptul teoretic şi metodologic de interdisciplinaritate, se impune sporit, dinspre prezentul spre viitorul cercetării. Într-o gândire prospectivă, emanând din preajma anilor '75, la întrebarea – care se menține şi astăzi – care vor fi căile viitoare ale sintezei interdisciplinare, teoretice şi aplicative, în cercetările de cultură populară, s-a încercat ca răspuns demn de comentat, „ipoteza unui concentrat interdisciplinar sub dublă dominanță: semiotică şi axiologică"[74]. Dominanța semiotică este motivată – cu douăzeci de ani în urmă, şi credem că îşi află justificarea şi astăzi – prin ideea de maximă pertinență că „*semnul* şi *textul* ca rețea de semne, par [...] categoriile operaționale cele mai cuprinzătoare, mai elastice şi, totodată, mai consistente, în măsură să ordoneze coerent ansamblul elementelor disciplinare care coexistă, de fapt, în cercetările de cultură populară"[75].

[72] Cornelia Călin, *Pentru un model de cercetare etnofolclorică în urbanitate*, în „Anuarul IEF", serie nouă, 1, 1990, ş.a.; H. Culea, Nicoleta Coatu, *Etnologia oraşului. Considerații etnosociologice (un program de cercetare etnologică a urbanului) (I)*, în REF, tomul 36, nr. 5–6, 1991.

[73] H. Culea, Nicoleta Coatu, *Etnologia oraşului*, în REF, tomul 36, nr. 5–6, 1991, p. 221.

[74] Radu Niculescu, *Aspecte epistemologice ale cercetărilor interdisciplinare şi cultura populară*, în REF, 20, nr. 2, (1975), p. 125.

[75] *Ibidem*, p. 125.

https://biblioteca-digitala.ro

Direcţia modernă de cercetare semiotică a folclorului, ilustrată printr-o diversitate de studii, demonstrează viabilitatea şi randamentul acestei sinteze de cooperare ştiinţifică, chiar dacă ea nu s-a impus tocmai ca o dominantă, în timp şi în prezent, în cercetarea folcloristică din IEF. „Dominanţa axiologică" a fost prognozată teoretic printr-un raţionament esenţial, legat de conceptul de valoare, care „reprezintă punctul focal implicit al oricărei manifestări culturale, ca şi justificarea ansamblului oricărei culturi; valoarea va reprezenta, probabil, de fiecare dată, semnificatul-limită"[76].

Şi mai palid pare să se fi impus, în devenirea cercetării folcloristice, abordarea axiologică explicită; cu atât mai puţin ca *dominanţă*. Dar, chiar dacă structurile teoretice şi conceptele axiologice nu au fost utilizate sistematic în analizele folcloristice, numeroase studii abordează implicit variate aspecte legate de valoare – valorizare – atitudine axiologică, sau menţionează, cel puţin, câştigul cognitiv al unui asemenea demers.

Nu credem că riscăm întărind aceste ipoteze parţial confirmate de productivitatea ştiinţifică realizată în timp, din preajma anilor '70 în prezent, pentru a aduce şi în atenţia generaţiilor viitoare necesitatea cooperării folcloristicii cu semiotica şi axiologia, fiindcă fiinţa şi fiinţarea cultural-tradiţională se definesc emblematic prin semn şi valoare.

Imperativul interdisciplinarităţii se conturează astăzi, din ce în ce mai pregnant, printr-o largă deschidere cultural-antropologică, legată de efortul de formare corespunzătoare a unor competenţe plurale, de educare a unei viziuni unitare, integrative, care solicită, indiscutabil, o cultură solidă şi vastă, o acomodare reală şi profundă cu domeniul ştiinţelor omului.

Pe traseul disciplinei, schimbările impuse de obiectul de studiu supus el însuşi, inevitabil, devenirii societăţii, dar şi deschiderile permanente ale folcloristicii spre modernitate ştiinţifică, în mersul evolutiv alături de şi în relaţie cu celelalte discipline socioumane, s-a manifestat mereu viu spiritul ştiinţific, prin coerenţă şi rigoare, prin nevoia de perfecţionare, de clarificare teoretică. În acest sens, definirea conceptelor şi redefinirea lor – acolo unde realitatea o impunea – dezambiguizarea terminologică au stat şi continuă să stea în atenţia cercetătorilor, impunându-se ca un parametru esenţial al cercetării. În repetate rânduri specialiştii au solicitat rigoare în folosirea conceptelor, acordând importanţă preciziei terminologice[77], prin relaţia acesteia cu demonstraţia însăşi, dar şi cu claritatea

[76] *Ibidem*, p. 125.

[77] Constantin Eretescu, *Motiv, variantă în lirica populară românească*, în REF, 17, nr. 2, 1972; Monica Brătulescu, *Despre câteva concepte şi opinii referitoare la folclor*, în REF, 17, nr. 6, 1972; Stanca Ciobanu, *Conceptul de folclor în cercetarea contemporană*, în REF, 20, nr. 1, 1975; Sabina Ispas, *Sugestii privind conceptul de „sintagmă nucleu narativ" în cercetarea actuală a epicii populare versificate*, în „Anuar ICED", seria A, nr. 3, 1981); idem, *Balada populară românească – argumente şi comentarii*, în „Anuarul IEF", serie nouă, 1, Bucureşti, 1990; ş.a.

https://biblioteca-digitala.ro

stilului ştiinţific. „S-ar cere – scria Adrian Fochi în *Estetica oralităţii*[78], criticând complacerea într-o terminologie imprecisă – o cât mai urgentă revizuire a conceptelor cu care se operează, pentru a aduce mai multă claritate în exprimare, dar şi pentru a conferi teoriei o mai temeinică utilizare logică". Nu este mai puţin adevărat că ambiguizările terminologice sunt determinate şi de complexitatea obiectului de studiu, de frecventele interrelaţii, relativizări ale unor graniţe, care sporesc gradul de dificultate în definirea termenilor sau în revizuirea terminologică. Impasul în limpeziri conceptuale terminologice este determinat de unele aspecte greu de delimitat, dar care conferă specificitate, precum intertextualitatea, interacţiunile diferitelor categorii folclorice, dar şi de ritmul alert al transformării folclorului, în contextul societăţii româneşti actuale.

Deşi în ultimele decenii ale cercetării folcloristice, spiritul scientist s-a impus cu evidenţă, reconsiderarea conceptelor, cu deosebire a conceptului esenţial, de *folclor*, rămâne deschisă discuţiei şi reformulării adecvate, conceptul fiind încă folosit în sensuri restrictive şi inadecvate realităţilor etnoculturale actuale. Perspectiva cercetării solicită, mai mult ca oricând, nu doar o „simplă" redefinire a termenilor operaţionali (folclor, grup, text folcloric ş.a.), ci corelat, pornind de aici, clarificarea unor structuri teoretice, ale aparatului conceptual, dar şi reconsiderarea şi lărgirea metodologiei legate de cercetarea teoretică şi aplicată. Sunt imperative venite dinspre obiectul de studiu, dinspre fenomenele şi comportamentele folclorice actuale ale satului şi ale oraşului, într-o societate cu o dinamică accelerată, cu multiple şi pregnante transformări şi mutaţii, care imprimă schimbarea mentalităţilor generatoare de cultură şi implicit, a formelor de obiectivare şi a proceselor culturale.

FIFTY YEARS OF MODERN FOLKLORISTICS

Romanian folklore research has acquired maturity, rigor, objectivity and far-reaching prospect. It gets distinct features as compared to related disciplines and it has a methodology of its own. It improved its research instruments by publishing *The General Bibliography of Romanian Ethnography and Folklore,* an important working tool.

Typologies of genre and species make up a comprehensive synthesis representative of the whole country: *The National Folklore Collection.* Typologies were worked out following studies, with terminological comments and redefinition of operational terms. Every volume of the Collection synthesizes the typology and bibliography of a genre or species, including a *corpus,* with selective illustrations of variants representative for types and subtypes. Typologies are conceived according to

[78] *Op. cit.*, p. 63.

https://biblioteca-digitala.ro

motifs or by considering the text as an entity. The National Folklore Collection is the final encyclopedic edition of the Romanian Folklore, a scientific model for many cultures, one of the achievement of Romanian science, widely acclaimed abroad.

Between 1908 and 1931, the Romanian Academy published 40 volumes in the collection "From the Life of the Romanian People", initiated by Ion Bianu. In 1985, a new series of the collection was started.

The scientific activity of publishing folklore texts – either critical editions of former works, or publication of unknown collections or manuscripts – implies theorizing, greater exigency in reproducing them, in various publishing modalities. The interest in interpreting texts was materialized in studies which enriched the hermeneutics of the various types of folklore texts, according to context. Exegeses on the genesis and evolution of folklore acts, evince various principles and methods, depending on the universal, national or zonal angle.

Folk culture, as a whole, is also history (social, economic, religious), an irreducible segment of history, determining it and being its outcome. The diacronic outlook correlates tradition with novelty, analyses the processuality, evolutions and involution, mutations of the folklore text and various contexts, changes of function and mentality. The interest in the diacronic dimension of the natural-folkloric phenomenon is supplemented by the concern for zonal variety, geographic dimension, referring to content and structure, stylistic aspects. The relationship between folklore and historic specificity elements, the cultural and historic permanence were constantly studied. Attempts were made at a thorough study of the process of transfiguring the historic facts of their aesthetic integration. A text reflecting history is pervaded by the people's mentality, beliefs, thought stereotypy.

Scientific concern for the field of folkloric history has been preserved. The methods and ways of theoretically approaching folklore have been greatly diversified. Comparative research integrates Romanian research within the scientific European and Universal context.

Outstanding syntheses have recorded the theoretical and methodological thought of the forerunners and the modern views of the present research. Innovating prospects were suggested. A methodological synthesis comprises an analytical study of the collecting method and a survey of the interpretation method. Historiography is also a field of interest. A synthesis on literary folklore resorted to new theoretical and methodological aspects, proper to the dynamics of the field and to the evolution of scientific thought, in the wide context of sociohuman disciplines.

Permanent attempts have been made at grasping the *specificity* of folklore characters. The study of folklore esthetic points to the distinctions of the oral artistic phenomenon. Folklore values are integrated within the coordinates of modern culture. Esthetic exegesis implies a multitude of methodological

https://biblioteca-digitala.ro

orientations and principles, from empiricism and intuitive evaluation up to attempts at rigorously applying the methods of positive sciences. Wide circles of estheticians, literary historians and critics, writers are involved.

There are also several studies on the relation between folklore and literature. In the 1960–1980 period, modern folklore studies showed interest in the humanities, especially in linguistics, and in structuralism. Structural methodology has been fruitfully applied in the field of fairy-tales, ballads and in lyrics. A re-systematization of the findings of structuralist analyses may result in a grammar of Romanian folklore, which will not reproduce the grammar of the language, but will represent a coherent system of co-relations between relevant methodological elements, of every way of expression of our folk creation.

The study of functionality is greatly diversified, as the real object of research – the folklore phenomenon – should be viewed in relation with various integrating contexts. The contextualized study of the folkloric-cultural phenomenon and the knowledge of contexts with psychological, social and cultural connotations focused the specialists' attention.

Within modern research, the theory of communication emphasizes folklore as a process more than as a product, by specifying that it is an act of communication. The semiotic principles have been applied to the analysis of the oral text. A text is a configuration of signs aimed at materializing a communication intention, according to the code characteristic of the text type or to the permissivity concept. Variability and innovation are assumed at text level. The study of the expression syncretism and of language cooperation permits to determine the articulations of the folklore text, of the verbal poetic language, in interaction with the other languages: melodic, gestual-ritual /nonritual, mimic, objectual-ritual.

Cultural syncretisms (magic–myth–religion) have been widely discussed, with special reference to aspects related to the intertextuality of the magic and religious text.

Multidisciplinary and interdisciplinary investigations have endeavored to grasp the complexity of heterogeneity and the unity and cohesion of the folkloric phenomenon. Modern folkloristic studies should centre on the diversity of group and milieus. Similar to studies devoted to rural life, the folkloristic investigation of the urban milieu requires interrelations with complex socio-human disciplines, adaptations of theoretical structures from sociology, psychology, philosophy of culture, history, geography, etc.

Future directions of the interdisciplinary synthesis will center round semiotics and axiology. The imperative of interdisciplinarity has a wide opening to cultural anthropology. Folklore studies aim at the definition of concepts and their re-defining, the doing away with ambiguous terminology. However, the reconsideration of concepts, especially of that of "folklore", is still open to debate and proper formulation.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

ETNOCOREOLOGIA ROMÂNEASCĂ*

CONSTANTIN COSTEA

Fenomen artistic colectiv, cu largi implicaţii în plan social, *jocul (dansul popular)* se distinge ca o originală şi valoroasă manifestare în contextul culturii tradiţionale a poporului român. În comparaţie cu celelalte produse ale folclorului, *jocul* se constituie într-o obligaţie socială, condiţionând integrarea deplină a individului în societatea sătească. Caracterul colectiv şi implicaţiile sociale ale acestuia nu îngrădesc însă exprimarea individuală, jucătorii mai dotaţi decât media generală capătă, în oricare colectivitate sătească, calitatea de modele stimulatoare pentru păstrarea şi perpetuarea creaţiei coregrafice populare.

Ca expresie artistică, *jocul nostru popular* se distinge, după cum remarcă Ovidiu Bîrlea[1], „prin valenţe neaşteptat de complexe şi, ca un corolar, printr-o bogăţie de primă mână, care îl aşază printre cele dintâi în ierarhia europeană". Privit ca fenomen artistic, trebuie să remarcăm că însuşirile sale deosebite şi-au exercitat atracţia, în toate timpurile, nu numai în mediile rurale româneşti, ci şi printre străinii care s-au arătat fascinaţi de realele lui virtuţi spectaculare. În acest sens, mărturiile, ce ne parvin încă din secolul al XVI-lea, evidenţiază originalitatea şi calităţile performante ale *jocului românesc*, ca un reflex al puternicei impresii exercitate, încă din acele timpuri, asupra autorilor respectivi.

Abia în secolul trecut, sub impulsul corifeilor Şcolii Ardelene, cărturarii transilvăneni încep să aibă preocupări pentru studierea vieţii spirituale tradiţionale, în vederea dezvoltării unei puternice culturi naţionale. Aceste preocupări se vor reflecta în diverse articole publicate în „Foaie pentru minte, inimă şi literatură" şi „Familia" lui Iosif Vulcan. În acest context, dansul popular, recunoscut ca valoare incontestabilă, se reliefează ca una dintre principalele forme de manifestare ale mişcării cultural-educative de după Revoluţia de la 1848.

Pe plan coregrafic se desfăşoară o intensă activitate practică, animată de profesorul Iacob Mureşanu şi de Ştefan Emilian, având ca scop realizarea unor forme naţionale de exprimare în cadrul diferitelor manifestări de divertisment şi spectaculare. Astfel, pentru a reduce ponderea dansurilor străine – valsul, polca, mazurca, cadrilul etc., la modă în saloanele vremii –, se creează (în 1850) *Romana* pe motive coregrafice şi muzicale româneşti. Ca forme spectaculare, Ştefan Emilian

* O variantă a acestui studiu a fost publicată în „Revista de etnografie şi folclor", tom. 39, nr. 1–2, 1994, p. 39–50.

[1] Ovidiu Bîrlea, *Eseu despre dansul popular românesc,* Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1982, p. 11.

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 101–117

https://biblioteca-digitala.ro

creează (mai bine zis aranjează) în 1851 dansurile *Romanul (Căluşerul)*, *Bătuta (Bătuta căluşerului)* şi *Banu Mărăcine,* pe baza figurilor învăţate de la doi „căluşari vestiţi", din Lona de Arieş. Despre această activitate putem afirma, fără să greşim prea mult, că ea reprezintă începutul mişcării artistice de amatori din ţara noastră.

În acelaşi timp, pe tărâm ştiinţific, diletantismul şi influenţa latinizării excesive spre care lunecaseră urmaşii Şcolii Ardelene au generat confuzii, care s-au resimţit şi în lucrările apărute mai târziu. Concentrându-se mai ales asupra problemelor teoretice ale fenomenului folcloric, vizând îndeosebi demonstrarea latinităţii poporului român, cărturarii din acea epocă au neglijat în mare parte realitatea folclorică contemporană lor. Cu câteva excepţii, din a doua jumătate a secolului trecut şi până în preajma primului război mondial, preocuparea pentru cunoaşterea coregrafiei populare devine o activitate cu totul secundară a folcloriştilor vremii. Interesul acestora se îndreaptă cu precădere către creaţia poetică populară, proza populară sau către folclorul obiceiurilor. În acest context doar *jocul căluşarilor* s-a bucurat de o oarecare atenţie, dar nu din punct de vedere coregrafic, ci în intenţia de a elucida multiplele lui semnificaţii. Excepţiile, sub forma unor descrieri sau simple consemnări din diferite perioade, le aflăm în lucrările unor cărturari ca Nicolae Filimon[2], Teofil Frâncu şi George Candrea[3], Valeriu Braniţte[4], George Alexici[5], Pompiliu Pârvescu[6] şi Béla Bartók[7].

După primul război mondial se manifestă o recrudescenţă a interesului pentru cunoaşterea şi cultivarea dansului popular, ceea ce declanşează o puternică mişcare culturală, având ca mentor pe marele cărturar Nicolae Iorga. Pe fundalul acestei mişcări culturale se înfiripă şi ideea de studiere ştiinţifică a coregrafiei populare, concretizată în lucrările lui G.T. Niculescu-Varone[8], Alexandru Dobrescu[9] şi C.I. Flinţiu[10], publicate între anii 1930 şi 1940. Alexandru Dobrescu încearcă şi elaborarea unei notaţii grafice menite să depăşească faza descriptivă, adică să creeze un instrument de lucru indispensabil demersului ştiinţific. Dar cel de al doilea război mondial a generat o breşă în activitatea lui pe acest tărâm, împiedicându-l să-şi perfecţioneze sistemul de notare grafică.

[2] Nicolae Filimon, *Jocul bănăţean,* în „Naţionalul", an. I, 1858, nr. 88.

[3] Teofil Frâncu şi George Candrea, *Românii din Munţii Apuseni,* Bucureşti, 1888, cap. *Datini,* p. 134–135.

[4] Valeriu Braniţte, *Muzică şi dans din sec. XVI–XVII,* în „Anonimul bănăţean", Bucureşti, 1898, vol. I, fasc. III, p. 320–380.

[5] George Alexici, *Trecutul poeziei populare române (Pagini din trecut),* în „Luceafărul", 1905.

[6] Pompiliu Pârvescu, *Hora din Cartal,* Bucureşti, 1908.

[7] Béla Bartók, *Romanian Folk Music,* The Hague, 1967, vol. I.

[8] G.T. Niculescu-Varone, *Jocuri româneşti necunoscute,* Bucureşti, 1930; idem, *Alte jocuri româneşti necunoscute,* Bucureşti, 1931; idem, *Dicţionarul jocurilor româneşti, coreografie populară,* Bucureşti, 1931; idem, *Folclor român coreografic,* Bucureşti, 1932; idem, *Les danses populaires roumaines,* Bucureşti, 1933; idem, *Jocurile naţionale româneşti,* Bucureşti, Editura ziarului „Universul", 1938.

[9] Alexandru Dobrescu, *Jocuri româneşti (Manual de dansuri naţionale),* Craiova, Scrisul Românesc (fără dată).

[10] C.I. Flinţiu, *Coreografie românească,* Târgovişte, Tipografia „Dâmboviţa", 1936.

https://biblioteca-digitala.ro

Din păcate, încercările izolate ale autorilor citaţi au constituit doar un impuls şi nu o bază de plecare pentru cercetările ulterioare. Acestea au însă marele merit că atrag atenţia asupra necesităţii studierii ştiinţifice a coregrafiei populare, una dintre cele mai deosebite valori ale culturii noastre tradiţionale.

Anul 1948 a marcat, prin festivităţile prilejuite de sărbătorirea centenarului Revoluţiei de la 1848, începutul unei mişcări culturale în care promovarea folclorului, ca manifestare artistică, a cunoscut un avânt fără precedent. În cadrul acestei mişcări culturale, dansul popular s-a situat pe un loc de prim rang, devenind principala formă de exprimare a numeroase colective artistice de amatori şi profesioniste. Dezvoltarea unei asemenea activităţi artistice a impus, firesc, preocuparea pentru culegerea dansului popular de la sursă. Astfel, unii dintre realizatorii spectacolelor cu caracter folcloric au efectuat culegeri pe teren[11], ba chiar au publicat, de-a lungul anilor, diferite colecţii de dansuri populare, folosind descrierea ori notaţii grafice personale.

Această activitate de culegere a dansului popular, secundară pentru mai toţi iniţiatorii ei, nu a urmărit studiul ştiinţific, ci doar să acopere necesităţile repertoriale imediate ale spectacolelor scenice sau cele pedagogice (în şcolile de coregrafie şi la cursurile de specializare pentru instructorii coregrafi). De altfel, mare parte din piesele culese (uneori de la a doua mână) şi publicate nu întrunesc calităţile unor documente ştiinţifice. Desigur, ele pot fi folosite în cercetarea ştiinţifică, dar numai ca material auxiliar şi în urma unor minuţioase verificări.

Interesul, tot mai mare, pentru cunoaşterea şi cultivarea dansului popular, credem că a generat ideea creării unui compartiment de cercetare ştiinţifică (etnocoreologică) în cadrul Institutului de Folclor, înfiinţat în anul 1949. Acest compartiment urma să studieze folclorul coregrafic după normele unui institut de cercetări specializat, norme instituite de marele folclorist şi om de cultură Constantin Brăiloiu. Adică să abordeze metodic folclorul coregrafic, nu numai ca expresie artistică, ci şi ca un fenomen complex, cu largi implicaţii pe toate planurile vieţii tradiţionale a satului românesc.

De fapt se urmărea conturarea unei noi ramuri a folcloristicii, *etnocoreologia* de astăzi, a cărei geneză s-a produs în anul 1951.

Aşadar, *etnocoreologia românească* s-a conturat sub egida Institutului de Folclor – în prezent Institutul de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu" al Academiei Române – pornind practic de la zero. În această situaţie noua ştiinţă trebuia mai întâi să se autodefinească, să-şi creeze metodele şi instrumentele de lucru şi să realizeze un corpus de documente pe potriva bogăţiei folclorului nostru coregrafic. Mai precis, să-şi construiască puternice baze de plecare pentru studierea ştiinţifică a fenomenului folcloric coregrafic după normele institutului citat mai înainte.

[11] Printre cei care au efectuat culegeri de dansuri populare în perioada 1950–1960, culegeri pentru necesităţi de ordin artistic şi pedagogic, s-au numărat: Ion Popescu-Judeţ, Gh. Baciu, Octavian Stroia, Sever Tita, Ion Popescu, Th. Vasilescu. Tot în aceeaşi perioadă a publicat două colecţii de dansuri Gh. Popescu-Judeţ.

https://biblioteca-digitala.ro

Rolul principal în geneza şi definirea *etnocoreologiei româneşti* şi l-a asumat profesoara şi coregrafa Vera Proca-Ciortea, chemată să lucreze în cadrul Institutului de Folclor la începutul anului 1951. Aceasta credem că era, prin excepţionala sa pregătire intelectuală şi profesională[12] dobândită atât în ţară, cât şi în străinătate, persoana cea mai potrivită pentru a demara şi conduce cercetarea ştiinţifică a dansului popular. În plus mai putem adăuga că doamna Vera Proca-Ciortea, interesată de altfel de cunoaşterea dansului popular, avusese prilejul să-l cunoască şi să colaboreze cu Constantin Brăiloiu, care i-a sugerat ideea studierii ştiinţifice a folclorului coregrafic. Despre această colaborare domnia sa ne mărturiseşte, într-un interviu realizat în anul 1987 de Lucian Cursariu, următoarele: „În anul 1940 l-am cunoscut pe Constantin Brăiloiu şi am avut şansa să merg cu el pe teren, să văd la lucru un mare folclorist. El m-a învăţat cum se culege dansul popular şi m-a îndemnat să mă preocup de a crea o notaţie pentru dansul popular, ceea ce am realizat peste un număr de ani".

Pornind de la zero, obiectivele imediate ce se impuneau în cercetarea ştiinţifică a folclorului coregrafic erau: adaptarea metodei de culegere a folclorului la specificul obiectului de studiu; elaborarea unei notaţii grafice necesare realizării documentului ştiinţific; un mod de conservare (arhivare) a materialelor coregrafice culese pe teren şi, nu în ultimul rând, închegarea unui colectiv de colaboratori ce urmau să devină specialiştii domeniului.

Practic, abordarea în teren a fenomenului după canoanele Institutului de Folclor impunea o metodologie cuprinzând patru operaţii principale, ce urmau să se desfăşoare după următoarea schemă: colectarea de date referitoare la viaţa jocului în contextul sociocultural sătesc, prin anchete; observarea directă a fenomenului în ocaziile în care el se produce; înregistrarea muzicii de joc; culegerea şi notarea dansurilor din repertoriul local. Dintre operaţiile citate, doar colectarea datelor prin anchete şi notarea grafică a dansurilor ridicau probleme specifice domeniului; celelalte două se încadrau în practica curentă a culegerii folclorului în general şi urmau să fie însuşite ca atare.

Colectarea datelor prin anchete comporta o adaptare a normelor generale ale folcloristicii la specificul domeniului. În acest sens, profesoara Vera Proca-Ciortea, având experienţa colaborării cu Constantin Brăiloiu, a întocmit încă din primul an

[12] Profesoara Vera Proca-Ciortea s-a născut la Sibiu, într-o familie de intelectuali, şi tot acolo a făcut şcoala primară şi liceul. A urmat apoi Academia Naţională de Educaţie Fizică (ANEF), unde a studiat cu o pleiadă de personalităţi din ştiinţa şi cultura românească. Absolventă ANEF „Magna cum laude", a funcţionat timp de doi ani ca profesoară de liceu în Bucureşti, devenind apoi cadru didactic al ANEF. Din anul 1951 a trecut la Institutul de Cinematografie, apoi la IATC, urcând toate treptele universitare de la lector la profesor. Cu dansul Vera Proca-Ciortea s-a întâlnit încă de la vârsta de 9 ani, în Sibiu. Apoi a studiat dansul clasic în ţară cu Floria Capsali, Ileana Penescu-Liciu şi Gabriel Negri. De la vârsta de 16 ani a urmat cursuri de dans (clasic şi ritmic) în străinătate (mai întâi în Austria şi apoi în Germania) cu mari personalităţi ale domeniului: Harald Kreutzberg, Mary Wigman, Grete Palucca şi alţii. De asemenea, s-a specializat în coregrafia de teatru în Germania, la Meisterstätten für Tanz (Academia Maeştrilor), unde a studiat cu Max Terpis.

https://biblioteca-digitala.ro

de activitate două chestionare: unul, denumit *Chestionar general de dans,* era destinat anchetelor asupra vieții jocului în contextul sociocultural al satului; celălalt, denumit *Chestionar special de dans,* viza date cât mai complete despre fiecare dans din repertoriul local. Cu unele amendamente, respectivele chestionare sunt aplicabile și în prezent.

Dacă culegerea de date prin anchete s-a putut rezolva relativ ușor printr-o adaptare, notarea dansurilor impunea crearea (inventarea) unui sistem grafic, analog celui muzical, capabil să fixeze cât mai precis și mai amănunțit piesele coregrafice culese pe teren. Desigur, înregistrarea pe pelicula cinematografică ar fi fost, de la bun început, modul cel mai adecvat de culegere și conservare a dansurilor[13], dar aceasta nu putea exclude notarea lor grafică, indispensabilă analizei amănunțite a procesului mișcării[14].

Calitățile pe care trebuia să le cumuleze o asemenea notație ne sunt înfățișate de autoarea ei, doamna Vera Proca-Ciortea, în preambulul studiului *Despre notarea dansului popular românesc*[15]: „Să fie rapidă, înțelegând prin aceasta că dansul să se poată nota în cel mai scurt timp posibil. Să fie simplă pentru a putea fi însușită ușor de cât mai mulți specialiști. Semnele să conțină elemente cât mai cuprinzătoare, cu scopul de a capta cu puține semne cât mai multe caractere ale dansului. Să fie sugestivă. Să se poată suprapune perfect pe muzică în sensul de a avea posibilitatea verificării în orice moment a concordanței pașilor cu muzica".

Elaborarea notației coregrafice a Institutului de Folclor, destul de dificilă, a durat câțiva ani, necesitând multe căutări și experimente. La rezolvarea diferitelor probleme, ivite pe parcurs, au contribuit, după priceperea lor, profesorul universitar de cultură fizică Laurențiu Bran, maestrul coregraf Gheorghe Baciu, precum și cercetătorii Andrei Bucșan și Constantin Costea. Notația coregrafică în cauză a fost finalizată de autoare sub forma unui studiu științific, publicat, într-o primă ediție, în „Revista de folclor" nr. 1–2 pe 1956 și nr. 1–2 pe 1957, cu titlul *Despre notarea dansului popular românesc.*

[13] La acea vreme, posibilitățile de aplicare a metodei de culegere a dansului popular cu ajutorul peliculei cinematografice erau practic nule. Nu posedam mijloacele tehnice necesare și nici experiență în materie. Abia după câțiva ani, când am putut căpăta un minimum de mijloace tehnice (aparat de luat vederi, masă de montaj și peliculă) și am urmat un curs de inițiere, s-a putut trece la filmarea dansurilor.

[14] Deși unanim considerat ca cea mai veche formă de manifestare artistică, dansul a rămas multă vreme în afara cercetării științifice. Marea întârziere ar putea fi explicată prin lipsa unei notații viabile, analoagă alfabetului ori sistemului muzical. Preocupări pentru notarea mișcărilor dansului s-au manifestat încă de la sfârșitul secolului al XV-lea, dar rezolvarea a început să se întrevadă abia în deceniul al treilea al secolului nostru, când coregraful german Rudolf von Laban și-a propus elaborarea unui sistem de notare bazat pe analiza științifică a mișcărilor corpului omenesc într-un spațiu determinat; este vorba de bine cunoscuta *Kinetografie.*

[15] Vera Proca-Ciortea, *Despre notarea dansului popular românesc,* în „Revista de folclor", anul I, nr. 1–2, 1956, p. 136.

https://biblioteca-digitala.ro

Întrucât respectiva metodă de notare coregrafică a fost publicată, considerăm că nu mai este cazul să ne oprim asupra modului de rezolvare a grafiei propriu-zise. Trebuie să remarcăm însă că autoarea a cuprins în lucrare, pe lângă reprezentările grafice, şi aspecte legate de terminologie, morfologie şi sintaxă coregrafică. În ultimă instanţă putem afirma că metoda de notare coregrafică a Institutului de Folclor se prezintă, atât prin conţinut, cât şi prin forma sistematică de cuprindere a problemelor, ca un cod de norme pentru cercetarea etnocoreologică pe diferite nivele – culegerea şi notarea dansurilor, analize de structură coregrafică, clasificare tipologică etc.

În anul 1957, metoda de notare coregrafică a institutului nostru a fost prezentată de către autoare în cadrul unui simpozion internaţional de coreologie ţinut la Dresda, având ca temă fixarea grafică a dansului în general. La această întâlnire, dominată de altfel de adepţii *Metodei Kinetografice Laban-Knust,* notaţia noastră a fost bine cotată ca mod de scriere coregrafică rapidă, mai ales pentru dansul popular. În urma acestei întâlniri şi ca semn al consideraţiei dobândite, notaţia Institutului de Folclor a fost publicată în Grecia, Olanda, Germania şi America.

Ca orice „prototip" ce necesită unele perfecţionări, şi notaţia noastră s-a încadrat într-un asemenea proces, determinat, în ultimă instanţă, de evoluţia domeniului. Astfel, după publicare, aceasta a fost verificată de semnatarul rândurilor de faţă timp de trei ani pe aproximativ 2 500 de variante de joc. În urma acestor verificări s-au propus câteva amendamente la nivelul grafiei, amendamente ce nu afectau principiile de bază ale notaţiei. Observaţiile şi propunerile de amendare fiind acceptate, autoarea a redactat o nouă ediţie îmbunătăţită a notaţiei, care a fost multiplicată în 50 de exemplare, cu mijloacele tehnice ale institutului, în anul 1962.

Aşa cum am arătat mai înainte, una dintre priorităţile *etnocoreologiei româneşti,* la început de drum, era şi închegarea unui grup de colaboratori, viitori specialişti ai respectivei discipline. Acţionând pe această linie, profesoara Vera Proca-Ciortea a reuşit în doi ani (1952–1954) să unească pentru ideea cercetării ştiinţifice a dansului popular un grup de câţiva entuziaşti. Aceştia au fost încadraţi în sectorul coregrafic al Institutului de Folclor în următoarea ordine cronologică: Veronica Micznic, Constantin Costea, Emanuela Balaci, Anca Giurchescu şi Andrei Bucşan. La cei citaţi s-a raliat, ceva mai târziu, şi documentarista Paraschiţa Ştefănescu.

Perioada de început a *etnocoreologiei româneşti*, perioadă care a durat aproximativ zece ani, s-a caracterizat printr-o intensă activitate, dusă pe trei direcţii principale, ce urmărea: 1. perfecţionarea profesională, teoretică şi practică, specifică respectivei discipline; 2. realizarea unui prim corpus de documente coregrafice; 3. valorificarea primelor rezultate obţinute în activitatea de culegere şi analizare a folclorului coregrafic.

În ceea ce priveşte perfecţionarea profesională, condiţiile debutului au obligat pe viitorii *etnocoreologi* să se educe din mers pentru o nouă profesie care le depăşea

https://biblioteca-digitala.ro

pregătirea profesională inițială. Această specializare a constat în seminarii (vizând latura teoretică a folcloristicii), exerciții practice de dans popular și de notație grafică, audiții muzicale și chiar cursuri de tehnică cinematografică[16] și fotografică. Tot în contextul specializării profesionale putem încadra și cooptarea colaboratorilor sectorului coregrafic în colectivele monografice, care urmăreau continuarea cercetărilor inițiate de Constantin Brăiloiu. Pentru noi, proaspeții etnocoreologi, aceste colective au constituit o bună școală a terenului, deoarece am avut ocazia să lucrăm alături de cercetători cu mare experiență în acest sens, ca: Emilia Comișel, Ovidiu Bîrlea, Tiberiu Alexandru, Constantin Zamfir, Paula Carp și alții.

În primii zece ani, sectorul coregrafic al Institutului de Folclor a reușit, pe lângă specializarea profesională, să culeagă și să noteze un număr de 2 500 de variante coregrafice din diferite zone ale țării. Pentru conservarea lor, profesoara Vera Proca-Ciortea a conceput o fișă sintetică de joc în care se înscriau, pe lângă notația coregrafică și cea muzicală, toate datele referitoare la varianta respectivă, ca un fel de certificat de naștere. Realizarea acestei fișe a constituit o cucerire importantă pentru acea vreme; ea ne-a permis o rapidă sistematizare a variantelor de joc culese prin notare directă. Primul corpus de 2 500 de documente a reprezentat, în acel moment, nucleul a ceea ce denumim astăzi *Secțiunea coregrafică* a *Arhivei Naționale de Folclor.*

Paralel cu activitățile prezentate mai înainte, membrii sectorului coregrafic al Institutului de Folclor au reușit, în acea etapă de acumulări, să se manifeste și pe plan publicistic. Astfel, între anii 1955 și 1962 s-a reușit editarea a cinci colecții de folclor coregrafic, pe care le citățm în ordine cronologică: *Jocuri populare românești*[17] (Vera Proca-Ciortea, 1955), *Jocuri din Ardealul de sud*[18] și *Jocuri populare din Muscel și Bran*[19] (Andrei Bucșan, 1957 și 1958), *Jocuri feciorești din Ardeal*[20] (Constantin Costea, 1961) și *40 de dansuri populare* (lucrare colectivă, 1962)[21]. La volumele citate mai trebuie să adăugăm și o serie de articole și studii publicate în „Revista de folclor".

Așa învățând și făcând, primele obiective ale culegerii și studierii dansului popular au fost împlinite într-un timp relativ scurt, raportat, bineînțeles, la lipsa de

[16] Prin elaborarea unui sistem de notare grafică nu s-a renunțat la filmarea dansurilor. Această operație doar s-a amânat din lipsă de mijloace tehnice. Începând din 1963, metoda filmării dansurilor a devenit practică curentă, iar din 1985 s-a trecut la înregistrarea video.

[17] Vera Proca-Ciortea, *Jocuri populare românești,* București, ESPLA, 1955.

[18] Andrei Bucșan, *Jocuri din Ardealul de sud,* București, ESDP, 1957.

[19] Idem, *Jocuri populare din Muscel și Bran,* București, ESDP, 1958.

[20] Constantin Costea, *Jocuri feciorești din Ardeal,* București, Editura Muzicală, 1961. Lucrarea, depășind limitele unei simple colecții, cuprinde o primă încercare de clasificare a jocurilor feciorești în cadrul căreia se abordează pentru prima oară problemele de structură coregrafică. În acest sens, lucrarea se prezintă ca o premieră chiar pe plan internațional.

[21] *40 de dansuri populare,* colecție alcătuită de sectorul coregrafic al Institutului de Folclor – A. Bucșan, Emanuela Balaci, C. Costea, Anca Giurchescu și P. Ștefănescu, coordonator Vera Proca-Ciortea. A fost multiplicată cu mijloacele institutului, în 50 de exemplare, în 1962.

https://biblioteca-digitala.ro

experienţă într-o astfel de activitate. Rezultatele obţinute în acea perioadă de acumulări au demonstrat viabilitatea noii ramuri a folcloristicii. Mai mult decât atât, putem afirma că *etnocoreologia românească* s-a situat, de la bun început, prin modul superior de abordare a obiectului de studiu şi prin rezultate, la un nivel înalt, recunoscut şi pe plan internaţional. Dovada acestei recunoaşteri a fost cooptarea doamnei Vera Proca-Ciortea, a subsemnatului şi apoi a Ancăi Giurchescu în Grupul Internaţional de Studii Etnocoreologice de pe lângă Consiliul Internaţional de Muzică Tradiţională (ICTM), care este organism UNESCO. În anul 1962, chiar la înfiinţarea Grupului Internaţional de Studii Etnocoreologice, profesoara Vera Proca-Ciortea a fost aleasă, prin vot secret, preşedinta acestui colectiv pe care l-a condus timp de două decenii. Actualmente, unul dintre liderii grupului citat este Anca Giurchescu, adică tot o reprezentantă a *etnocoreologiei româneşti.*

Începând din anul 1963, Institutul de Folclor devine, prin înfiinţarea unei noi secţii, Institutul de Etnografie şi Folclor şi trece sub egida Academiei Române. Ca simplă coincidenţă, tot anul 1963 marchează începutul unei noi etape în evoluţia *etnocoreologiei româneşti,* etapă în care aceasta se consolidează ca nouă disciplină a folcloristicii.

A.I.E.F.: R.F. 1020/4 (1970)

Etnocoreologii
Anca Giurchescu şi Constantin Costea.

https://biblioteca-digitala.ro

Evoluția cercetării științifice a unui fenomen complex, precum este dansul popular românesc, și mai cu seamă adâncirea cunoașterii formelor de expresie ale acestuia, a condus firesc la preocuparea pentru o permanentă perfecționare a metodelor de investigare. Desigur, terenul a rămas principalul câmp de acțiune în studierea dansului popular. Dar pe lângă anchete și observare directă, necesare cunoașterii fenomenului în contextul de viață, s-a pus problema realizării unor documente coregrafice care să permită adâncirea demersului științific. În același timp, *etnocoreologia* trebuia să atingă nivelul celorlalte ramuri ale folcloristicii în ceea ce privește realizarea unor documente coregrafice prin înregistrarea mecanică. Adică să aplice principiile folcloristicii moderne, expuse de Constantin Brăiloiu încă din anul 1931[22], în cadrul cărora se subliniază obiectivitatea de netăgăduit a aparatelor de înregistrare, arătând totodată că „nu se închipuie o lucrare științifică lipsită de un permanent mijloc de control"[23]. Pentru dansul popular, modul cel mai eficient în realizarea unor documente viabile, cu un mai mare grad de probitate științifică, era înregistrarea pe pelicula cinematografică.

Aplicarea cu consecvență, din anul 1963, a metodei de culegere a dansului popular cu ajutorul peliculei cinematografice, a implicat însă și o reevaluare a cercetării etnocoreologice. Aceasta s-a transformat, în mare parte, într-o muncă de laborator, având la bază transcrierea grafică a filmelor (analoagă transcrierii muzicale sau literare), iar notarea pe teren, necesară în anumite circumstanțe, a rămas un procedeu auxiliar.

Filmarea dansurilor o putem compara, prin analogie, cu înregistrarea muzicală, dar în condițiile specifice tehnicii cinematografice, din acel moment, captarea imaginii pe peliculă s-a dovedit o operațiune mult mai complexă, atât pe plan tehnic, cât și organizatoric. Practic, concretizarea documentelor științifice – fixarea cinematografică a dansurilor și transpunerea grafică a filmelor – a ridicat o serie de noi probleme, a căror rezolvare a necesitat destule căutări și experimente.

În raport cu notarea directă pe teren, documentul fixat pe pelicula cinematografică oferă mult mai multe posibilități de înțelegere a piesei coregrafice în cauză. Vizionarea repetată a aceleiași variante de joc facilitează surprinderea diferitelor elemente ale dansului – mișcări, atitudini, variația ritmică, structura diferitelor unități coregrafice – în adevărata lor ipostază, fără a fi trecute prin filtrul subiectiv al culegătorului. De aici se impune firesc necesitatea unei transpuneri grafice amănunțite și totodată fidelă a elementelor coregrafice, o mai mare exigență și, în ultimă instanță, o nouă metodologie.

Având în vedere posibilitatea analizării fenomenului în toată complexitatea mecanismului său intim, s-a pus problema modului de concretizare a documentului grafic. S-a considerat că un asemenea document ar trebui să aibă, pe lângă

[22] Constantin Brăiloiu, *Arhiva de folklore a Societății Compozitorilor Români – Schiță a unei metode de folklore muzical,* în „Boabe de grâu", anul II, nr. 4, București, 1931.

[23] *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro

rigurozitatea ştiinţifică, şi o mare eficienţă, adică transcrierea mişcărilor în partitură să fie fidelă, dar în acelaşi timp fluentă şi uşor abordabilă în lectură. Pentru îndeplinirea acestui deziderat s-a urmărit cu consecvenţă ca transcrierea mişcărilor să se realizeze, pe cât posibil, în limitele numărului de semne deja existente în cadrul sistemului de notare. Atenţia s-a îndreptat spre valorificarea cât mai eficientă a acestor semne, eliminând de la bun început orice tendinţă de amplificare a grafiei (în afara unor stricte necesităţi).

Înregistrarea cinematografică a permis şi rezolvarea reprezentării grafice a policinetismului, aspect important şi totodată deosebit de complex al dansului popular. De pildă, se ştie că oricare dans de perechi are caracter policinetic şi că cea mai simplă variantă de cuplu îmbină două forme de exprimare coregrafică (una bărbătească şi alta femeiască), relativ independente. Notând direct un asemenea dans etnocoreologii puteau realiza numai un rând grafic, care cuprindea, de obicei, linia coregrafică a unuia dintre parteneri (în multe cazuri un fel de sinteză) şi separat câteva variaţiuni mai importante. În cazul transcrierii de pe film, situaţia s-a schimbat radical, datorită posibilităţii de concretizare grafică riguroasă a mişcărilor fiecărui dansator în parte şi de suprapunere reală şi exactă a rândurilor coregrafice.

În ceea ce priveşte organizarea partiturii coregrafice (suprapunerea rândurilor corespondente) ne-am inspirat, pentru rezolvarea ei, din grafia sistemului muzical de notare. Rândurile coregrafice au fost suprapuse sinoptic după modelul partiturii corale (sau orchestrale), realizându-se o coincidenţă perfectă a pulsaţiilor ritmice pe verticală. Astfel s-au putut realiza partituri coregrafice complexe de până la şase rânduri dispuse sinoptic (trei variante de cuplu în joc simultan).

Aşadar, după câteva experimente efectuate în anii 1960–1962, s-a trecut din anul 1963 la aplicarea cu consecvenţă a metodei de culegere a dansului popular cu ajutorul peliculei cinematografice[24]. În acest mod s-au realizat 306 culegeri[25] (din tot atâtea localităţi) şi 44 de sondaje (culegeri parţiale), între anii 1963 şi 1984. În filmele rezultate atât din culegeri, cât şi din sondaje, sunt cuprinse un număr de aproximativ 3500 de variante de joc. Trebuie să mai adăugăm că la realizarea tehnică a filmelor coregrafice au contribuit, într-o măsură importantă, şi operatorii de imagine Constantin Popa, Maria Teodorescu şi, mai cu seamă, Matilda Ionescu.

Având deja la bază un corpus de lucru satisfăcător, mereu îmbogăţit prin culegeri permanente, calitatea muncii de cercetare etnocoreologică a crescut simţitor şi constant după anul 1963. În afara culegerilor efectuate curent şi a preocupărilor pentru obţinerea unor documente grafice de înaltă probitate ştiinţifică, atenţia etnocoreologilor s-a îndreptat cu precădere către o adâncire a cunoaşterii fenomenului prin analize pe diferite paliere. Mai concret, activitatea

[24] Tehnica cinematografică de care dispuneam nu ne permitea obţinerea unor filme sonore (acesta ar fi fost modul ideal), ci doar înregistrarea paralelă a muzicii. Cu toate acestea, filmele obţinute capătă pe zi ce trece o valoare inestimabilă. Abia în 1974 am primit aparatură pentru filmare sincronă.

[25] Din cele 306 culegeri cu ajutorul peliculei cinematografice, 118 s-au efectuat fie în localităţi unde s-a cules anterior prin notare directă, fie prin aplicarea ambelor metode (filmare şi notare directă).

https://biblioteca-digitala.ro

Foto: R. Vulcănescu. A.I.E.F.: F.L. 1326/28 (1965)

Operator în culegere: Matilda Ionescu.

etnocoreologică s-a orientat pe următoarele coordonate principale: a) analizarea diferitelor aspecte ale structurii coregrafice – cunoaşterea mecanismului intim al dansului popular şi stabilirea unor parametri la nivel de morfologie şi sintaxă coregrafică; b) cercetarea şi valorificarea unor documente cu caracter istoric; c) determinarea specificului zonal, regional şi naţional; d) clasificarea tipologică a dansului popular românesc. Activitatea etnocoreologilor – în sensul celor arătate – s-a oglindit în zeci de articole şi studii semnate de Vera Proca-Ciortea, Andrei Bucşan, Anca Giurchescu, Emanuela Balaci şi subsemnatul, publicate în „Revista de etnografie şi folclor", anuarele Institutului, revista „Muzica", precum şi în alte publicaţii de profil din ţară şi din străinătate.

Evoluţia cercetării etnocoreologice se reflectă şi în alte lucrări, de mult mai mare anvergură, lucrări care depăşesc cu mult nivelul unor simple colecţii de dansuri populare. Între anii 1968 şi 1974 au fost editate următoarele volume: *Folclor coregrafic – Bihor,* vol. I[26] (Constantin Costea, 1968), *Jocuri din Transilvania de Sud*[27] (Emanuela Balaci şi Andrei Bucşan, 1969), *Specificul dansului popular românesc*[28] (Andrei Bucşan, 1971), *Folclor coregrafic – Bihor*[29], vol. II (C. Costea, 1972), *Dansuri şi obiceiuri de pe Valea Hârtibaciului*[30] (lucrare

[26] Constantin Costea, *Folclor coregrafic – Bihor*, vol. I, Zona Aleşd, Oradea, 1968. În acest volum s-a inclus, pentru prima oară, numai material coregrafic transcris de pe film în partituri sinoptice.

[27] Emanuela Balaci şi Andrei Bucşan, *Jocuri din Transilvania de Sud.* Monografie coregrafică, Braşov, 1969.

[28] Andrei Bucşan; *Specificul dansului popular românesc,* Bucureşti, Editura Academiei, 1971.

[29] Constantin Costea, *Folclor coregrafic – Bihor,* vol. II, Zona Beiuş, Oradea, 1972. Ca şi în volumul citat în nota 26, s-a inclus numai material coregrafic transcris de pe film în partituri sinoptice.

[30] *Dansuri şi obiceiuri de pe Valea Hârtibaciului.* Volumul a fost realizat de un colectiv alcătuit din Andrei Bucşan, Emanuela Balaci, Corneliu Dan Georgescu, Lia Stoica, Stanca Fotino, Măriuca Vulcănescu, coordonat de Andrei Bucşan, editat la Sibiu, în 1974.

https://biblioteca-digitala.ro

colectivă, 1974), *Folclor coregrafic din Ţara Vrancei*[31] (Anca Giurchescu şi Const. Eretescu, 1974).

Deşi pelicula cinematografică reprezintă, se pare, suportul cel mai adecvat pentru conservarea imaginii, înregistrarea video se impune din ce în ce mai mult datorită avantajelor pe care le oferă: imagine color de bună calitate; sincronizare perfectă între imagine şi sunet; camera de luat vederi este destul de uşor de manevrat; sensibilitatea deosebită nu necesită surse importante de iluminare; rezultatele înregistrării pot fi aflate imediat fără alte prelucrări; dimensiunile reduse ale aparaturii. Dar, pe lângă avantajele enumerate, se pare că există şi o oarecare slăbiciune a tehnicii video: timpul de conservare al casetei video ar fi mult mai redus decât cel al peliculei cinematografice. Aceasta rămâne însă de verificat şi, chiar dacă ar fi aşa, credem că în rapida evoluţie a tehnologiei în speţă se va afla un procedeu de conservare îndelungată.

Cu toate că ne-au lipsit fondurile necesare achiziţionării de aparatură video, am avut totuşi şansa să beneficiem de cuceririle tehnicii de înregistrare magnetică a imaginii prin relaţii personale. Astfel, din luna noiembrie 1985 şi până în prezent, semnatarul rândurilor de faţă a reuşit să realizeze, cu ajutorul tehnicii video, 24 de culegeri (24 de localităţi) şi 356 de sondaje (356 de localităţi din 24 de judeţe), totalizând 2320 de variante de joc.

Anul 1974 a adus o nouă schimbare în evoluţia organizatorică a institutului. Prin unificarea cu Centrul de Fonetică şi Dialectologie şi cu Casa Centrală a Creaţiei Populare, aceasta devine Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice şi trece sub umbrela fostului Consiliu pentru Cultură şi Educaţie Socialistă. Schimbările organizatorice nu au implicat şi modificări de substanţă în activitatea de cercetare ştiinţifică: fiecare sector de cercetare a putut să-şi urmărească în continuare obiectivele fundamentale ale programului ştiinţific[32]. Dar pe lângă aceste obiective, sectoarele de etnografie şi folclor au fost antrenate, ca sarcină de serviciu suplimentară, şi în îndrumarea aşa-zisei „culturi de masă".

Etnocoreologiei, antrenarea în activitatea de îndrumare în cadrul culturii de masă – de fapt îndrumarea colectivelor muzical-coregrafice de amatori –, i-a adus mari avantaje, dar şi unele dezavantaje. Printre avantaje putem enumera: a) Am putut beneficia de reţeaua organizatorică a *aşezămintelor culturale,* ceea ne-a înlesnit mult cercetările de teren; b) Ni s-a oferit un câmp larg de cunoaştere a problemelor evoluţiei contemporane a folclorului. Într-un timp destul de scurt am putut acumula o mare cantitate de informaţii, în care putem încadra şi cele 356 de sondaje amintite mai înainte; c) În relaţia cercetare–valorificare artistică ni s-a dat

[31] Anca Giurchescu şi Constantin Eretescu, *Folclor coregrafic din Ţara Vrancei,* lucrare cu caracter monografic, Focşani, 1974.

[32] Pentru sectoarele de etnografie şi folclor obiectivele fundamentale erau *Atlasul Etnografic al României* şi *Colecţia Naţională de Folclor.*

https://biblioteca-digitala.ro

prilejul de a ne impune ideea conservării modelelor autentice; d) Am putut aduce o contribuţie importantă la revitalizarea şi totodată la conservarea unor autentice valori ale culturii noastre tradiţionale. În ultimă instanţă, am reuşit să orientăm, într-o măsură importantă, o evoluţie pozitivă a folclorului faţă de impactul acestuia cu activitatea artistică de amatori.

Principalul dezavantaj al antrenării etnocoreologiei în îndrumarea activităţii artistice de amatori a fost orientarea pe două planuri – cercetare-îndrumare – a obligaţiilor profesionale. Această amplificare a sarcinilor de serviciu a însemnat şi aproape o dublare a eforturilor necesare îndeplinirii acestora. Dar cantitatea de informaţii obţinută, precum şi deschiderea unor noi perspective în cercetarea ştiinţifică a folclorului coregrafic ne determină să credem că a meritat să facem eforturi suplimentare.

În aceeaşi perioadă, obiectivul fundamental al programului de cercetări etnocoreologice a fost realizarea *Tipologiei dansului popular românesc*, componentă a *Colecţiei Naţionale de Folclor.* Pornită de la o schemă iniţială, elaborată de Andrei Bucşan şi publicată în volumul *Specificul dansului popular românesc,* această vastă lucrare de sinteză era menită să realizeze o primă ordine în miile de variante culese, ceea ce marca, de fapt, intrarea într-o nouă etapă a evoluţiei cercetărilor etnocoreologice. Prevăzută iniţial în trei volume, reprezentând principalele stiluri coregrafice româneşti – dunărean, transilvănean şi carpatic –, a fost realizată, din motive obiective, numai în două: *Tipologia generală a dansului popular românesc* şi *Studii tipologice speciale,* acesta din urmă cuprinzând tipologia folclorului coregrafic transilvănean. Din păcate, lucrarea nu a putut să vadă încă lumina tiparului, deoarece atunci când a fost programată (în anul 1988) i s-a substituit o altă lucrare susţinută de o anumită secţie de propagandă. Sperăm însă ca în cel mult doi ani să fie editat cel puţin unul dintre cele două volume realizate.

Activitatea din ultimii ani s-a caracterizat prin iniţierea a trei mari lucrări importante pentru cunoaşterea folclorului coregrafic românesc. Este vorba despre o altă lucrare fundamentală, *Mic atlas coregrafic românesc,* şi despre două monografii, *Jocul fecioresc transilvănean* şi *Dansurile de perechi transilvănene.* Din ambele monografii au fost publicate, în „Revista de etnografie şi folclor" şi în *Memoriile Comisiei de Folclor*, cinci capitole sub formă de studii independente. Pe lângă cele prezentate mai sus putem adăuga şi o serie de discuri (albume), destinate mai cu seamă exportului, realizate în colaborare cu Casa de discuri Electrecord[33].

Încercând un succint bilanţ al activităţii de peste patru decenii, putem constata că sectorul etnocoreologic al Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu"[34] a

[33] Discurile au apărut sub titulatura *Jocuri populare româneşti (Danses populaires roumaines. Romanian folk dances)* şi cuprind 94 de melodii de joc din zece zone folclorice (Ilfov, Teleorman, Mureş, Maramureş, Oaş, Lăpuş, Dolj, Braşov, Bacău şi Neamţ).

[34] În anul 1990 institutul şi-a recăpătat individualitatea sub vechea denumire de Institut de Etnografie şi Folclor, la care s-a adăugat numele marelui folclorist şi om de cultură Constantin Brăiloiu, şi a trecut din nou în cadrul Academiei Române.

https://biblioteca-digitala.ro

reuşit să aducă o însemnată contribuţie la studierea tezaurului folcloric românesc. Rezultat al unei activităţi duse pe trei coordonate principale, cercetare – conservare – valorificare, contribuţia sectorului de etnocoreologie însumează următoarele acţiuni şi realizări:

1. S-au iniţiat 580 de acţiuni de cercetare şi culegere a folclorului coregrafic în 462 de localităţi din toată ţara – 250 de culegeri prin notare directă a jocurilor, 306 cu ajutorul peliculei cinematografice şi 24 prin înregistrare video. De asemenea, s-au realizat 400 de sondaje – 44 cu ajutorul peliculei cinematografice şi 356 prin înregistrare video – în 24 de judeţe.

2. Din culegerile şi sondajele efectuate au rezultat peste 11 000 de variante coregrafice, însoţite de cel puţin tot atâtea variante muzicale de joc, precum şi câteva mii de fotografii. Toate aceste materiale alcătuiesc în prezent un fond distinct în cadrul *Arhivei Naţionale de Folclor.*

3. S-a reuşit redactarea a cincisprezece volume de profil coregrafic – colecţii de jocuri, monografii coregrafice, lucrări de sinteză, dintre care unsprezece au văzut lumina tiparului între anii 1955 şi 1974.

4. Au fost valorificate, în diferite publicaţii cu caracter ştiinţific ori cultural (din ţară şi de peste hotare), aproximativ 250 de studii şi articole, oglindind preocupările curente ale etnocoreologilor din institut.

5. De asemenea, etnocoreologii Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu" au participat activ, cu comunicări pe diverse teme, la numeroase manifestări ştiinţifice (în ţară şi în străinătate), precum şi la diverse emisiuni de radio şi televiziune.

Aşadar, pornită practic de la zero, *etnocoreologia românească* a reuşit să se impună ca disciplină de sine stătătoare în cadrul folcloristicii, ajungând la un înalt nivel ştiinţific, recunoscut atât în ţară, cât şi peste hotare.

Din păcate, generaţia celor care au contribuit la geneza şi dezvoltarea disciplinei s-a subţiat din ce în ce mai mult, încât a rămas un singur reprezentant activ, subsemnatul, care încearcă să ţină încă sus steagul cercetării etnocoreologice în institut. Trebuie însă să semnalăm, ca un aspect pozitiv, prezenţa a doi tineri cercetători în domeniu din afara institutului nostru – Zamfir Dejeu de la Arhiva de Folclor a Academiei Române din Cluj-Napoca şi Corina Iosif de la Muzeul Ţăranului Român –, cărora le dorim să aibă realizări cel puţin la nivelul celor din generaţia noastră.

În ceea ce priveşte actualul compartiment al Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu", acesta va trebui să-şi asigure continuitatea prin formarea unei noi generaţii de cercetători, generaţie care să ducă mai departe cercetarea etnocoreologică şi, în acelaşi timp, să valorifice experienţa şi zestrea acumulate în cele peste patru decenii de activitate.

https://biblioteca-digitala.ro

ROMANIAN ETHNOCHOREOLOGY

The Romanian *joc* (folk dance), a collective artistic phenomenon with wide implications on a social level, stands out as an original and valuable manifestation within the traditional culture of the Romanian people. The *joc* is a social obligation, which conditions the full integration of an individual into the village community. Its collective character and social implications do no limit, however, the individual expression, as gifted dancers become stimulating models for the preservation and perpetuation of the folk choreographic creation. As early as the 16th century, testimonies highlight the originality and performances of the Romanian *joc*.

The folk dance was one of the main forms of manifestation of the cultural-educational movement following the 1848 revolution.

After World War I, the interest in knowing and cultivating folk dances revived in a powerful cultural movement. The scientific study of folk choreography was initiated by the works of C.T. Niculescu-Varone, Alexandru Dobrescu and C.I. Flinţiu.

The celebration of the centennial of the 1848 revolution marked the beginning of a cultural movement which greatly promoted the folklore as artistic manifestation. Folk dances became an issue of local pride and collecting them right from the source became a must. However, this collecting was meant to enhance the show repertoire or to meet pedagogical requirements (in dance schools or training courses for dance instructors).

Within the Institute of Folklore, a department of scientific ethnochoreological research was created, with the view to studying choreographic folklore according to the scientific standards set up by the great scholar Constantin Brăiloiu. The choreographic folklore was to be approached as a complex phenomenon, with wide-ranging implication in the traditional life of Romanian villages.

Romanian ethnochoreology was outlined under the aegis of the Institute of Folklore, and its genesis and defining became the task of Vera Proca-Ciortea, in the early 1951. At that time, the most important objectives were: adjusting the method of collecting folklore to the object of study; working out a graphic notation for the scientific document; preserving and recording choreographic materials; creating a team of research workers who would become experts in this field.

Four main operations were to be carried out in the field: collecting data on the *joc* within the socio-cultural village context, by means of surveys; the direct observation; recording the *joc* music; collecting and writing down the dances of the local repertoires. For surveys, two questionnaires were used. The *General dance questionnaire* referred to the place of dance within the social-cultural life of the village. The *Special dance questionnaire* was meant to get most comprehensive data on every dance in local repertoires.

The choreographic notation used by the Institute of Folklore was worked out by Vera Proca-Ciortea, Laurenţiu Bran, Gheorghe Baciu, Andrei Bucşan and

https://biblioteca-digitala.ro

Constantin Costea. In 1956–1957, Proca-Ciortea published a synthesis on graphics, choreographic terminology, morphology and syntax. In 1962 an improved edition was published.

The choreographic department of the Institute of Folklore was completed with Veronica Miczinic, Constantin Costea, Emanuela Balaci, Anca Giurchescu, Andrei Bucşan and Paraschiţa Ştefănescu.

The early period of Romanian ethnochoreology followed up: 1. the improvement of theoretical and practical specific professional abilities; 2. the achievement of a first corpus of choreographic documents; 3. the turning to account of the first results obtained in collecting and analyzing the choreographic folklore.

The researches of the choreographic department were integrated in monographic teams that carried on the studies initiated by Constantin Brăiloiu.

A first corpus of 2,500 documents made up the core of what is now called "The choreographic section of the National Folklore Archives".

Between 1955 and 1962, five collections of choreographic folklore were published, concerning *Romanian folk jocuri* (Vera Proca-Ciortea, 1955), *Jocuri of South Transylvania* and *Folk jocuri of Muscel and Bran* (Andrei Bucşan, 1957, 1958), *Lad's jocuri of Transylvania* (Costea Constantin, 1961) and *Forty folk dances* (collective work, 1962).

As early as 1963, cinematography started being consistently used as an auxiliary of folk dance collecting. Research became a laboratory work, based on the graphic transcription of films, while field notation remained an auxiliary procedure.

Between 1963 and 1984 movie collections, both full and partial, resulted in about 3,500 *joc* variants. In this sense, the contribution of cameramen (Constantin Popa, Maria Teodorescu, and especially Matilda Ionescu) was important.

Ethnochoreological activity was performed along the following main coordinates: a) the analysis of different aspects of the choreographic structure (intimate mechanism of the folk dance), and the establishing of parameters for the choreographic morphology and syntax; b) the study and turning to account of historical documents in ethnochoreology; c) determination of the zonal, regional and national specific characters; d) typological classification of the Romanian folk dances.

Between 1968 and 1974 the following volumes were published in Romanian: *Choreographic folklore from Bihor*, vol. I (Constantin Costea, 1968), *Jocuri of southern Transylvania* (Emanuela Balaci and Andrei Bucşan, 1969), *Specificities of the Romanian folk dance* (Andrei Bucşan, 1971), *Choreographic folklore from Bihor*, vol. II (C. Costea, 1972), *Dances and customs on the Hârtibaciu Valley* (collective work, 1974), *Choreographic folklore of Vrancea county* (Anca Giurchescu and Constantin Eretescu, 1974).

https://biblioteca-digitala.ro

Video recording started being used ever more, thanks to its technical advantages. From November 1985, video technique has been used by me to achieve 24 full collections (24 localities), and 356 partial collections (356 localities of 24 countries), amounting to 2,320 *joc* variants.

After 1974, ethnochoreology was supposed to guide mass culture. In field work, the research benefited from the organizational network of *State Cultural establishments* and we also got acquainted with the issues of the folklore contemporary evolution. The idea of preserving genuine models for staging gained ground. The reviving and preservation of real values of the traditional culture were substantially enhanced.

The fundamental objective of our research was the achieving of a *Typology of the Romanian folk dance* as a component of the National Folklore Collection. This comprehensive synthesis, projected to have three volumes, eventually materialized in two volumes: *The general typology of Romanian folk dance* and *Special typological studies*.

In recent years, three great works have been initiated: *The Small Romanian Choreographic Atlas* and the monographs on *The Transylvanian lads' joc* and *Transylvanian dances in pairs*.

The Ethnochoreology department of the "Constantin Brăiloiu" Institute of Ethnography and Folklore has successfully initiated 580 actions of collecting and studying the choreographic folklore of 462 localities throughout the country. Four hundred partial collections were made in 24 counties. They resulted in more than 11,000 choreographic variants, with as many musical variants of *joc* and several thousand photos. All these make up a special fonds in the National Folklore Archives. Fifteen volumes devoted to choreography were elaborated and eleven were published between 1955 and 1974. Some 250 studies and papers were printed and a great number of scientific papers were presented in the country and abroad.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CERCETAREA ETNOGRAFICĂ ÎN INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR

GERMINA COMANICI

De la integrarea preocupărilor de etnografie în lucrările de istoriografie românească, începând cu *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie,* continuând cu cronicarii Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce şi momentul de vârf al secolului al XVIII-lea, reprezentat de complexa personalitate a lui Dimitrie Cantemir, au trecut două secole de importante acumulări, până când etnografia s-a impus ca una dintre cele mai importante ştiinţe ce studiază antroposul.

În acest lung segment temporal s-au conturat etape, s-au impus personalităţi şi s-au fondat instituţiile de profil.

Un eveniment cultural important este înfiinţarea în 1879 a Academiei Române, forum ştiinţific care va promova şi va stimula ştiinţa şi cultura românească în general, etnografia ca parte componentă a ştiinţelor umaniste. Anterior fondării Academiei, cercetările de etnografie au fost stimulate prin înfiinţarea în 1875 a secţiei de etnografie a Societăţii Geografice Române, secţie existentă în cadrul unor societăţi similare şi în alte ţări europene. În 1905 este inaugurat Muzeul Istoric şi Etnografic al Astrei la Sibiu, iar în 1906 se fondează Muzeul de Etnografie, Artă Naţională, Artă Decorativă şi Industrială la Bucureşti, care va deveni Muzeul de Artă Populară.

Etapa majoră în conturarea etnografiei ca ştiinţă o constituie faza cercetărilor integrate în sistemul unor ştiinţe fundamentale: lingvistica, geografia, sociologia. Contribuţii deosebite în deschiderea de noi perspective pentru etnografie le-au adus o pleiadă de valoroşi geografi, care au activat în această direcţie interdisciplinară: Şcoala geografică de la Bucureşti (Simion Mehedinţi) şi cea de la Cluj (George Vâlsan şi Romulus Vuia). Alături de activitatea universitară desfăşurată între 1926 şi 1940 la catedra de etnografie de la Universitatea din Cluj, numele lui R. Vuia este legat şi de cercetarea muzeistică sistematică, prin înfiinţarea în 1922 a unei prestigioase instituţii de profil – Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj. La dezvoltarea etnografiei o contribuţie deosebită au avut-o cercetările sociologice în cadrul Şcolii Sociologice de la Bucureşti, condusă de Dimitrie Gusti. Deşi etnografia nu a fost privită ca o ştiinţă independentă, ci, alături de folcloristică, ca instrumente sociologice de investigaţie, cercetările complexe asupra culturii populare prin metoda monografică au dus la o concepţie lărgită a integrării etnografiei în sistemul ştiinţelor

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 119–126

https://biblioteca-digitala.ro

înrudite. De numele conducătorului ştiinţific al Şcolii Sociologice de la Bucureşti, D. Gusti, este legat un eveniment de epocală semnificaţie pentru etnografia românească: fondarea, în 1936, a Muzeului Satului la Bucureşti. Aceste sumare repere, selectate dintr-o bogată istorie a disciplinei, premerg etapa de importanţă fundamentală: cea a creării unui cadru organizat şi instituţionalizat, cu colective de specialişti cu orientare de profil.

În anul 1949 ia fiinţă secţia de artă populară în cadrul Institutului de Istorie a Artei, iar în 1951 se creează sectorul de artă populară al secţiei de artă a filialei Academiei Române din Cluj. În 1954, în cadrul Institutului de Arheologie se organizează sectorul de etnografie, prima unitate ştiinţifică de cercetare etnografică din ţara noastră, care s-a dezvoltat în secţia de etnografie. Această secţie a fost integrată, în 1963, în Institutul de Folclor, care devine astfel Institutul de Etnografie şi Folclor.

În cei 35 de ani de activitate etnografică, prestigioase realizări ştiinţifice, de importanţă majoră la nivel naţional, oferă un bilanţ ce cu dificultate poate fi marcat, chiar numai în componentele esenţiale.

Una dintre primele lucrări de importanţă fundamentală, la care au fost antrenaţi toţi specialiştii etnografi, demarată cu peste trei decenii în urmă, este *Atlasul Etnografic Român*, lucrare monumentală de interes naţional, orientată spre culegerea, tezaurizarea, prelucrarea şi reprezentarea culturii populare româneşti prin tehnici şi metode cartografice. Culegerea unui vast material de teren, investigat cu chestionare elaborate de specialiştii institutului în aproximativ 600 de sate, cules de la peste 18 000 de subiecţi, a format cea mai importantă arhivă naţională din ţară. Orizontul problematicii este amplu, cuprinzând fundamentalele aspecte de ordin material şi spiritual proprii domeniului culturii populare româneşti: amenajarea adăpostului uman (aşezare, gospodărie, locuinţă, interior); asigurarea mijloacelor de existenţă (ocupaţii, meşteşuguri, instalaţii tehnice populare, alimentaţie, transport, schimb de produse); manifestări spirituale: obiceiuri legate de ciclul vieţii (naştere, căsătorie, moarte), obiceiuri calendaristice, obiceiuri legate de muncă, mitologie; manifestări artistice (artă, port popular). S-a urmărit diacronia fenomenelor, prin raportarea la două momente: anul 1900 şi jumătatea secolului al XX-lea. Peste 600 de hărţi, cu legende minuţios elaborate pe bază de tipologii însoţite de comentarii, fundamentează o masivă şi valoroasă realizare ştiinţifică, prestigioasă în ansamblul contribuţiilor moderne şi reprezentativă pentru valorile culturale naţionale. Primul volum de 60 de hărţi şi macheta lucrării sunt pregătite în vederea publicării.

Dacă prin *Atlasul Etnografic Român* s-a urmărit conturarea specificului culturii populare de pe teritoriul nostru, prin colaborarea la *Atlasul etnografic al Europei* s-a reflectat comparativ contribuţia culturii româneşti la patrimoniul culturii europene. Cercetătorii au participat la dezbaterile teoretice în cadrul conferinţelor internaţionale de la Zagreb (1966), Bonn (1968), Helsinki (1970),

https://biblioteca-digitala.ro

Stockholm (1972) şi au trimis hărţi însoţite de comentarii la temele: *Plugul în România*, *Date calendaristice de aprindere a focurilor rituale*, *Materiale de construcţie a caselor*, *Unelte de secerat şi cosit*, *Date calendaristice de împodobire a gospodăriei cu ramuri verzi*. Harta şi comentariul la tema *Date calendaristice de aprindere a focurilor rituale* au fost publicate la Göttingen, în 1980, în volumul *Volkskundeiches Atlas European und der Nachbarländer,* Schwarz Verlag.

O direcţie de cercetare abordată din prima etapă a existenţei secţiei de etnografie este cea legată de *cultura populară contemporană,* de procesul complex al integrării valorilor culturii tradiţionale în patrimoniul cultural actual. În 1971, un colectiv al secţiei de etnografie a iniţiat cercetări privind valorificarea tradiţiei în produsele meşteşugăreşti contemporane. În aceeaşi direcţie de cercetare, cu aceleaşi ipoteze de lucru, între anii 1971 şi 1973 s-au desfăşurat cercetări în satele din Muscel şi Argeş (300 p. ms.), iar în anul 1974 în satele jud. Neamţ (400 p. ms.). S-a urmărit procesul de evoluţie în mai multe meşteşuguri locale: port, ţesături, ceramică, lucrul în lemn. În anul 1974, un colectiv al secţiei de etnografie a desfăşurat o amplă cercetare în judeţul Dâmboviţa privind evoluţia unui singur meşteşug: olăritul. În anul 1975, la nivelul institutului s-a iniţiat o cercetare complexă interdisciplinară, având în vedere unele aspecte ale integrării valorilor culturii populare în contemporaneitate în variate componente: literatură, muzică, artă populară, port popular, obiceiuri.

Foto: R. Vulcănescu

A.I.E.F.: R.F. 869/4 (1969)

Echipă de cercetători în Iugoslavia, în Zona Porţilor de Fier.

https://biblioteca-digitala.ro

Cercetări zonale cu caracter complex, cu participarea specialiştilor din institut alături de cei din afară, s-au efectuat în zonele ce au fost dezafectate: Valea Bistriţei şi Porţile de Fier. Rezultatul acestor investigaţii a fost valorificat pe calea tiparului, în două lucrări de referinţă pentru etnografia românească: *Etnografia Văii Bistriţei. Zona Bicaz,* Piatra-Neamţ, Comitetul Culturii şi Educaţiei Socialiste, 1973, 620 p., şi *Atlasul complex „Porţile de Fier",* Bucureşti, Editura Academiei, 1973, 260 p., ambele coordonate de cercetători din institut. *Atlasul complex „Porţile de Fier"* constituie o premieră în literatura românească de specialitate, prima reprezentare prin metode cartografice a faptelor de cultură populară. Specialiştii secţiei de etnografie au întocmit majoritatea cartogramelor; cele privitoare la ocupaţii, sisteme tradiţionale de arătură, unelte agricole tradiţionale, păstoritul tradiţional, sericicultura, instalaţii de morărit, alimentaţia după structura materiei prime, tovărăşii cu caracter agricol.

Membrii secţiei de etnografie au participat, de asemenea, la cercetări zonale cu caracter complex, organizate în colective multidisciplinare: Tinca – jud. Bihor (1972); Şanţ – jud. Bistriţa-Năsăud (1972); Pecica – jud. Arad (1973); Valea Hârtibaciului – jud. Sibiu (1973); Domneşti – jud. Argeş (1977). S-a tezaurizat un bogat material de teren, iar rezultatele cercetărilor s-au valorificat într-o suită de studii. Cercetarea din Valea Hârtibaciului a fost publicată la Sibiu cu sprijinul organelor locale *(Dansuri şi obiceiuri de pe Valea Hârtibaciului,* 1974, 184 p.).

O direcţie de cercetare etnografică este cea legată de *etnografia urbană.* În 1967 s-a elaborat lucrarea *Despre viaţa muncitorilor portuari* (ms. 80 p.). Între anii 1978 şi 1980, un microcolectiv al secţiei de etnografie a participat la o lucrare complexă cu tema *Aspecte etnosociologice în medii muncitoreşti.* Lucrarea s-a axat pe metodologia abordării problemelor culturale, familiale şi de habitat în unele centre muncitoreşti. În anul 1988 s-a finalizat lucrarea *Oraşul românesc – preliminarii etno-istorice,* urmărindu-se evoluţia specificului tradiţional urban românesc (ms. 130 p.). Aceste lucrări au fost valorificate parţial prin publicare de studii.

Cea mai substanţială realizare a membrilor sectorului de etnografie o constituie elaborarea lucrărilor materializate în volume, publicate sau în manuscris. De la înfiinţarea institutului până în prezent, cercetarea etnografică a beneficiat de contribuţia ştiinţifică a unor prestigioşi cercetători, cei mai mulţi formaţi în cadrul institutului, care a oferit climatul ştiinţific cel mai adecvat. Cu formaţie universitară variată – filologi, istorici, geografi, filozofi, istorici ai artei –, neexistând, până în ultimii ani, învăţământ universitar de orientare etnografică, specializarea s-a realizat în complexele activităţi iniţiate în institut.

O bogată şi, în special, valoroasă literatură de specialitate, probând maturitatea autorilor, impune azi etnografia la cota unei discipline bine fundamentate, cu domeniul clar conturat, cu metodologia adecvată, cu conceptele fixate şi cu o riguroasă interpretare teoretică. La un moment aniversar, ce necesită

https://biblioteca-digitala.ro

un bilanț științific, este dificil de a avea pretenția unei prezentări exhaustive. Bibliografiile curente, lucrările privind istoricul disciplinei și ultimul volum *Întâlnirea generațiilor*, publicat de institut cu prilejul împlinirii a 45 de ani de la înființare, oferă o imagine completă.

În spațiul acordat vom decupa principalele domenii, lucrările publicate sau în manuscris (parțial valorificate prin studii), tipul lucrării. Acestea sunt atât lucrări din planul institutului, cât și elaborări din afara planului, prezentarea făcându-se în ordine cronologică.

I. Lucrări de sinteză definind domeniul etnografiei (istoricul disciplinei, metode, concepte): *Etnografia – știința culturii populare,* București, 1968, 110 p.; *Etnografia românească. Istoric. Cultură materială. Obiceiuri,* București, Editura Științifică, 1973, 508 p.; *Istoria etnologiei românești,* Colecția „Istoria științelor", București, Editura Academiei, 1975, 184 p.; *Introducere în etnologie,* vol. colectiv, București, Editura Academiei, 1980, 244 p.

II. Sinteze (teoretizare, tipologie) pe macrodomenii:

II.1. Gospodăria: *Structura și funcțiile gospodăriei rurale românești în a doua jumătate a secolului al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea.* (ms.), 1989, 400 p.

II.2. Ocupații: *Agricultura – ocupație tradițională la români. Studiu etnografic* (ms.), 400 p.; *Albinăritul – monografie etnografică* (ms.), 1996, vol. I, 330 p., vol. II (documente), 100 p.; *Creșterea viermilor de mătase în România* (ms.), 1990, 184 p.

II.3. Meșteșugurile populare: *Meșteșugurile la români,* (ms.), 1992, 250 p.

II.4. Artă populară: *Arta populară românească* (colab.), București, Editura Meridiane, 1981, 146 p.

II.5. Costumul popular: *Le costume populaire roumain,* București, Editura Datini, 1996; *Costumul popular românesc,* București, Editura Datini, 1996, 110 p.

II.6. Mitologie: *Mitologia românească,* București, Editura Academiei, ed. I, 1985, ed. a II-a, 1987, 714 p.

III. Sinteze pe o problematică ce decupează anumite elemente categoriale de definire a domeniului.

III.1. Locuință: *Vatra în concepția poporului român,* (ms.), 1990, 100 p.

III.2. Interior: *Mobilierul țărănesc românesc,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974; *Arta populară românească. Țesături decorative,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975, 128 p.

III.3. Ocupații: *Plugul în civilizația românească,* Oradea, 1978, 60 p.; *Evoluția recipientelor și a amenajărilor pentru păstrarea produselor agro-alimentare în România,* (ms.), 1990, 190 p.

III.4. Artă populară: *Ornamentica tradițională comparată,* Editura Meridiane, 1979, 160 p.; *Broderia populară românească,* Editura Meridiane, 1985; *Meșteșugul și arta acului*, Editura Tehnică, 1986.

https://biblioteca-digitala.ro

III.5. Portul popular: *Funcţiile ceremoniale ale portului popular de sărbătoare* (ms.), 1988, 200 p.; *Diferenţieri sociale în portul popular românesc* (ms.), 1989, 300 p.; *Portul popular de sărbătoare, imaginea ţăranului român,* (ms.), 1990, 200 p.; *Însemn şi simbol în vestimentaţia românească,* Bucureşti, Editura Semne, 1997, 106 p.

III.6. Domeniul vieţii spirituale, deosebit de complex în varietatea aspectelor prezentate, s-a structurat pe următoarea grilă tematică:

III.6.1. Relaţii de familie: *Familia românească între tradiţie şi contemporaneitate* (ms.), 1990, 190 p.; *Familia nucleară românească* (ms.), 1994, 170 p.

III.6.2. Interpretarea obiceiurilor la nivel teoretic din perspectivă semantică: *Roluri şi performanţă în obiceiurile populare* (ms.), 1992, 244 p.

III.6.3. Sinteze teoretice şi tipologice pe anumite categorii de obiceiuri: *Tradiţii de muncă româneşti,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986, 319 p.; *Sărbătoarea Anului Nou* (ms.), 1989, 350 p.; *Modele comunitare de muncă şi întrajutorare: Şezătoarea, Claca, Asocierile de muncă* (ms.), 1993, 250 p.; *Microcosmosul gospodăriei. Practici magice şi religioase de apărare,* Bucureşti, Editura Paideia, 1998, 320 p.

III.6.4. Sinteze etnologice din perspectiva elementelor circumstanţiale ale manifestărilor de ordin spiritual: Spaţiul şi timpul: *Vârstele timpului,* Bucureşti, Editura Meridiane, 1988, 310 p.; *Toposuri sacre,* (ms.), 1995, 200 p.

III.6.5. Elemente circumstanţiale în perspectiva spiritualităţii: *Casa tradiţională, topos al „existenţei autentice" – funcţia spirituală a stâlpilor sculptaţi* (ms.), 1996, 221 p.

III.6.6. Sinteze etnologice pe simboluri reprezentative: *Coloana cerului,* Bucureşti, Editura Academiei, 1972, 268 p.; *Ramura verde în spiritualitatea românească* (ms), 1996, 400 p.

III.6.7. Sinteze etnologice privind funcţia şi racordajele unor elemente din structura obiceiurilor: Recuzita: *Măştile populare,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1970, 346 p.; Darul: *Magia darului,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1997, 268 p.; Alimentaţia rituală: *Paşi spre sacru. Din etnologia alimentaţiei româneşti,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1996, 244 p.

IV. Lucrări de sinteză cu caracter interdisciplinar.

IV.1. Domenii interdisciplinare: *Etnologie juridică,* Bucureşti, Editura Academiei, 1970, 340 p.; *Etnoistoria – convergenţă interdisciplinară,* Bucureşti, Editura Academiei Române, Comisia de Antropologie şi Etnologie, 1983, 122 p.; *Demografie şi etnografie,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986, 326 p.; *Deschideri filozofice în cultura tradiţională,* Bucureşti, Editura Eminescu, 1990, 288 p.

IV.2. Lucrări de sinteză privind domeniul paleoetnologiei: *Istoria agriculturii pe teritoriul României până în secolul al IV-lea* (ms.); *Evoluţia locuinţei pe teritoriul României* (ms.).

https://biblioteca-digitala.ro

V. Dicționarele constituie un tip de lucrare ce atestă maturitatea unei științe care și-a elaborat fundamentalele instrumente de lucru: *Dicționar de etnologie*, București, Editura Științifică, 1979, 438 p.; *Dicționar de artă populară* (colab.), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, 520 p.; *Gospodăria rurală tradițională. Glosar* (ms.), 1991, 160 p.; *Obiceiurile populare de peste an. Dicționar*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997, 286 p.

VI. Lucrări de tip monografic:

VI.1. Zonale: *Dobrogea*, (ms.), 1975, 150 p.; *Zona etnografică Rădăuți*, Editura Sport–Turism, 1979, 156 p.; *Țara Bârsei*, 3 vol. (lucrare colectivă) 1972–1982, București, Editura Academiei, 414 p.; *Civilizația tradițională românească în Curbura Carpatică Nordică* (lucrare colectivă), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, 310 p.; *Zona etnografică Teleorman*, București, Editura Sport–Turism, 1985, 184 p.; *Mărginenii Sibiului. Civilizație și cultură* (lucrare colectivă), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, 412 p.

VI.2. Tematice:

VI.2.1. Arhitectură: *Arhitectura românească din Vestul țării*, Arad, 1979, 230 p.

VI.2.2. Artă populară: *Arta populară din Vâlcea* (volum colectiv) Centrul Județean de Îndrumare a Creației Populare, Vâlcea, 1972, 354 p.; *Nestemate bihorene* (colab.), București, Editura Tehnică, 1974, 124 p.; *Arta populară din Mehedinți*, Drobeta-Turnu-Severin, 1982; *Arta populară în Munții Apuseni*, București, Editura Meridiane, 1981, 98 p.; *Broderii tradiționale și artizanale românești*, Editura Ceres, 1984.

VI.2.3. Port popular: *Portul popular românesc de pe Târnave* (colaborare), Casa Creației Populare a județului Brașov, 1968, 283 p.

VII. Volume bazate pe material etnografic, de largă referință culturală: *Drumuri și popasuri străvechi*, București, Editura Albatros, 1974, 152 p.; *Creatori populari contemporani din România*, București, Editura Sport–Turism, 1981, 252 p.; *Popasuri etnografice românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, 118 p.; *Cartea Șimleului. Repere istorice și culturale ale vieții românești*, București, Editura Litera, 1995, 230 p.

Menționăm ca un act cultural important îngrijirea ediției unor mari personalități din știința și cultura românească: *Idealul uman și valorile vieții. Vasile Pârvan*, București, Editura Albatros, 1983, 150 p.; B.P. Hasdeu. *Scrieri filozofice*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985, vol. I, 504 p.

O prestigioasă direcție de cercetare o constituie colaborarea la mari lucrări colective de interes fundamental: *Tratatul de istorie a artei*, București, Editura Academiei, 1969; *Atlasul național de geografie*, București, Editura Academiei, 1972–1980; *Istoria filozofiei românești*, București, Editura Academiei, vol. I, 1972, vol. II, 1980; *Enciclopedia geografică a României*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.

https://biblioteca-digitala.ro

Alături de ampla şi valoroasa contribuţie adusă de volumele menţionate, o substanţială bibliografie etnografică este constituită din studiile editate atât în publicaţiile institutului, cât şi în alte publicaţii: „Revista muzeelor", „Studii şi cercetări de istoria artei", „Revista Traco-Dacica", „Ethnos", „Demos", anuarele muzeelor.

O direcţie semnificativă în activitatea etnografică din institut o constituie colaborarea cu muzeografii, materializată în două direcţii: realizarea documentării şi îmbogăţirii patrimoniului muzeal (Vâlcea, Sibiu, Goleşti, Gorj); participarea cu studii, comunicări, referate la reuniunile ştiinţifice sau publicaţiile muzeelor etnografice: Muzeul Satului, Muzeul Transilvaniei – Cluj, Muzeul Tehnicilor Populare (Sibiu), Muzeul Moldovei (Iaşi), Muzeul Agriculturii Româneşti (Slobozia), Muzeul din Goleşti, Bran, enumerarea fiind selectivă.

O altă direcţie de cercetare a constituit-o implicarea etnografilor în acţiuni cu caracter cultural larg. Activitatea a constat în îndrumarea, selecţia şi promovarea unor autentice valori ale artei populare, costumului, obiceiurilor. Specialiştii s-au implicat în prestaţii de culturalizare prin mass-media (presă, emisiuni la radio şi televiziune).

Premii prestigioase au confirmat valoarea unor lucrări: Premiul Academiei Române pentru lucrările: *Etnografia românească. Istoric. Cultură materială. Obiceiuri; Demografie şi etnografie; Paşi spre sacru. Din etnologia alimentaţiei româneşti;* Premiul Fundaţiei Ethnos pentru lucrările: *Costumul popular românesc*; *Obiceiuri populare de peste an. Dicţionar* şi *Paşi spre sacru. Din etnologia alimentaţiei româneşti.*

Unul dintre dezideratele cercetării etnografice a fost cel al organizării catedrelor de specialitate din învăţământul universitar. Azi, reputaţi etnografi sunt profesori şi conferenţiari, autori de cursuri universitare pe profil etnografic. O importantă realizare a constituit-o organizarea de doctorate în specialitate, începând cu anul 1994. Deja s-au susţinut în institut o serie de apreciate lucrări de doctorat, elaborate atât de specialişti din, cât şi din afara institutului. Cercetătorii institutului sunt membri ai unor importante foruri de specialitate internaţionale: Comitetul Internaţional de Antropologie şi Etnologie, Asociaţia Europeniştilor, Societatea Internaţională de Etnografie şi Folclor, International Organization of Folk Art (IOFA).

Integrată în constelaţia de discipline ce au ca domeniu de cercetare cultura populară, etnografia s-a impus ca o ştiinţă-pivot cu realizări remarcabile şi abordări de noi orizonturi ştiinţifice. Afirmăm că etnografia este o ştiinţă-pivot, în măsura în care orice cercetare legată de un element sau ansamblu al culturii populare nu poate să eludeze racordajele cu acest domeniu. De altfel, o cercetare modernă presupune un spirit holistic, disciplinele ce slujesc cercetarea culturii populare sunt conexate, având deschidere spre toate ştiinţele ce au ca domeniu de cercetare antroposul.

https://biblioteca-digitala.ro

UN SECOL DE PELICULĂ CINEMATOGRAFICĂ

MARIA BÂTCĂ

La Paris, în seara zilei de 28 decembrie 1895, lumea bună a „Oraşului Luminilor" participa la prima reprezentaţie a cinematografului „Lumière".

Bucureştii, ţinând îndeaproape – în acea vreme – pasul cu viaţa ştiinţifică şi culturală a Occidentului, se numără printre primele capitale ale Europei care beneficiază de această „minune a secolului" al XIX-lea. În mai 1896 este adus în România primul aparat de proiecţie şi înregistrare, iar în primăvara următoare tânărul fotograf bucureştean, de origine franceză, Paul Menu, realizează un „program naţional de filme".

Seara zilei de 27 iulie 1897 se înscrie în istoria etnologiei româneşti prin vizionarea întâiului film etnografic, intitulat *Târgul moşilor din Bucureşti.*

Alegerea acestui subiect se potrivea pe deplin concepţiei firmei Lumière, care urmărea ca documentarele realizate de operatorii săi să corespundă atât necesităţii „cunoaşterii de sine – cinematografice", cât şi difuzării în toată lumea a unor filme prin care să fie prezentat specificul etnic al fiecărui popor.

Aflat în opoziţie cu elitele vremii, curentul romantic al secolului al XIX-lea, adusese în lumina tiparului imensa bogăţie şi frumuseţe a folclorului literar, făcând din cultura tradiţională stindardul luptei de eliberare a popoarelor oprimate.

Fotografia, formă perfectă de limbaj pictural, intrase, de curând, în „Galaxia Gutenberg", dezvăluind lumii secolului al XIX-lea şi frumuseţea obiectului de artă populară.

În pragul secolului al XX-lea cinematografia scotea fotografia din încremenire, dându-i mişcare. Ce unealtă perfectă de cercetare şi înregistrare a fenomenului etnografic în desfăşurarea sa!

Impresionat de vizionarea imaginii cinetice, Ion Luca Caragiale publică, în „Moftul român" din 18 mai 1901, primul „decupaj" de film mut românesc, *Moşii*, cu toată atmosfera şi diversitatea lui, din care redăm doar secvenţa ce prezintă produsele meşteşugăreşti şi de artă populară: „[...] velinţe – altiţe – bibiluri – fote – perdele – ştergare – marame — furci – căldări – pirostrii – lopeţi – albii – copăi [...]".

„Cine ar nega serviciul imens ce e în stare să-l aducă culturii umane cinematograful" – scria, cu un deceniu mai târziu, profesorul Constantin Iordăchescu în cartea intitulată *Cinematograful şi educaţia. Arta populară* – „[...] să ne scoborâm deci în popor, să adunăm şi să studiem produsele primitive ale artei lui, [...] să nu aşteptăm să ni le culeagă străinii spre a se mândri apoi cu ele, cum au început a face

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 127–131

https://biblioteca-digitala.ro

Nemții, în Bucovina sau cum au făcut Ungurii cu melodiile noastre din Transilvania și Banat, pe care în culegerile lor le dau drept ungurești. Să ne gândim că cu fiecare an ce trece, lumea se preface: mahalalele împrumută ce are mai rău centrul, iar satele ce are mai urât mahalaua; cu fiecare bătrân care se stinge, piere o parte de adevărată și curată artă populară. [...] Să culegem deci cu râvnă produsele de artă populară și să pregătim astfel calea celor ce vin după noi, și calea spre civilizație a patriei noastre, [...] atunci numai vom putea aprecia drept serviciile incalculabile pe care le poate aduce culturii naționale cinematograful"[1].

În primele trei decenii ale secolului al XX-lea, filmotecile occidentale și chiar ale unor țări mai apropiate de noi înmagazinaseră un impresionant număr de documentare etnografice. La noi, după un start promițător și câteva izbucniri de entuziasm pentru acest instrument de înregistrare pe peliculă a imaginilor vii din realitatea înconjurătoare, s-a instaurat o condamnabilă nepăsare.

Când, în anul 1926, Vasile Gociu se încumetă să realizeze documentarul *Dâmbovița, apă dulce*, în care erau prezentate contrastele sociale ale capitalei, cenzura vremii interzice difuzarea filmului.

Chiar și prestigiosul Institut Social Român, înființat în 1920, își îndreaptă atenția către film ca instrument de cercetare, cu o întârziere de 8 ani! Dimitrie Gusti, creator al conceptului de film sociologic, începe realizarea acestui gen de documentare, împreună cu colaboratorii săi P. Sterian, H. Stahl, C. Brăiloiu și O. Nemțeanu, abia în anul 1928, monografia etnografică a comunei Drăguș fiind terminată în 1929.

Tot în anul 1929 are loc la Praga, sub egida Societății Națiunilor Unite, primul Congres internațional de artă populară. Pornindu-se de la observația că istoria este „în cea mai mare măsură rezultatul comunicării decât al conservării", organizatorii și-au propus să alcătuiască un studiu metodic asupra domeniilor culturii populare pe baza referatelor participanților la congres și a schimburilor de vederi asupra raporturilor ce unesc între ele formele naționale de acțiune. România a fost reprezentată briant de Al. Tzigara Samurcaș, Artur Gorovei și Ion Mușlea.

Prefațat de Henri Focillon și ilustrat cu numeroase imagini fotografice, studiul *Art populaire, travaux artistiques et scientifiques du I-er Congres des arts populaires*[2], are și două mari capitole consacrate arhivelor internaționale de înregistrări ale muzicii și cântecului popular, și proiectului de organizare a arhivelor internaționale pentru arheologie artistică și populară.

Istoria arhivei de filme a Institutului de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu" începe cu primele pelicule „mute" supervizate de Dimitrie Gusti. *Jocuri naționale* are o dublă valoare documentară, deoarece printre spectatorii călușului din

[1] Constantin Iordăchescu, *Cinematograful și educația. Arta populară*, Botoșani, Tipografia „Reînvierea" Segall & Marcu, 1912, p. 26, 31, 50–52.

[2] *Art populaire. Travaux artistiques et scientifiques du I-er Congres international des arts populaires*, Tome I–II, Paris, Duchartre, 1931.

https://biblioteca-digitala.ro

Pădureți, paparudelor, ursarilor și a tarafului din Argeș, pot fi recunoscuți cercetătorii: Gusti, Rosetti, Brauner, Cocișiu, alături de colaboratorii lor. În dreptul filmului *Scene de nuntă în satul Feleag*, Alexandru Amzulescu nota în catalog, după o vizionare din anul 1980, când masa de montaj și aparatul de proiecție încă mai funcționau: „Un documentar bun, de epocă". Despre *Drăguș*, există mențiunea: „apare D. Gusti cu echipa complexă de cercetare și filmare". Din același lot merită menționate și *Societatea Chindia* – un film coregrafic fără sunet, *Junii din Brașov* și *Monografia comunei Șanț* (ultimul, cu inserturi în limba franceză).

Zadarnic am căutat în catalog copia monografiei satului Cornova (1931). După desființarea, în 1948, a Institutului Social Român, filmele acestuia au fost preluate de Arhiva Națională de Filme, care a făcut câte o copie pozitivă pe 16 mm și o copie negativă (KT) pe 35 mm pentru Institutul de Etnografie și Folclor, înființat în anul 1949. Materialul filmat în Basarabia de operatorul regizor Tudor Posmantir a rămas în forma sa brută.

Dar cel mai vechi film mut aflat în arhiva IEF este intitulat *Aromânii din Pind* și constituie mărturia avansului de mai bine de două decenii pe care îl aveau în cercetarea etnografică frații noștri din sudul Dunării. Încă din anii 1906–1911, frații Miltiade și Ienache Manachia filmau scene din viața aromânilor din Avdeta, Veria și alte localități ale Macedoniei grecești. Deși „armâni", care se declarau de etnie română, ei sunt revendicați ca pionieri ai cinematografiei din două țări balcanice: Grecia și Republica Macedonia.

Nevoia de cuvânt rostit și de muzică s-a simțit cu acuitate în toate filmele cinematografului mut, dialogurile și comentariile fiind substituite de cuvântul scris sub forma titlurilor intercalate între secvențe.

Apariția sonorului, în 1928, constituie un moment de împlinire a limbajului cinematografic, dialogul, comentariul, ambianța sonoră și muzica intrând, cu drepturi depline, alături de imaginea cinetică și montaj, în arsenalul creatorilor de film și a cercetătorilor științifici. Filmul sonor a dat posibilitatea lărgirii sferei de investigație etnologică, cuprinzând folclorul literar, folclorul muzical și dansurile populare.

Scurtul, dar rodnicul efort de aliniere a Institutului Social Român la standardele cercetării europene, prin intermediul tehnicii audiovizuale, se încheie cu excelentul documentar *Obiceiuri din Bucovina,* filmat în 1937 și finisat în 1939.

În anii '30 documentarul etnografic este abordat și de cineaștii români, dintre care ținem să-l menționăm pe regizorul Paul Călinescu, care a străbătut țara, surprinzând scene de muncă și de sărbătoare, pe care le-a imortalizat în filmele *Colțuri din România* și *Oameni și obiceiuri din țara Moților*, cel de al doilea fiind distins cu premiul I la Bienala de la Veneția în anul 1938 și copiat apoi pe peliculă de 16 mm pentru a fi difuzat prin puținele instituții care aveau aparate de proiecție pentru film îngust.

https://biblioteca-digitala.ro

În majoritatea țărilor europene cercetarea și învățământul trecuseră pe filmul de 16 mm, mult mai ieftin și aproape la fel de performant ca cel de 35 mm. La noi existau în 1943 doar 15 asemenea aparate.

Profesorul Constantin Kiriţescu, fost director general al învățământului superior în Ministerul Educației, luptând împotriva birocrației obtuze care punea piedici în calea introducerii filmului îngust în școală și cercetare, trăgea, în presa vremii, un semnal de alarmă, deosebit de actual și azi: „Tradiția e un lucru prețios. Respectul trecutului dă temelii solide gândirii actuale. Aceasta nu înseamnă că trebuie să nesocotim înnoirile și să n-avem încredere în ele. [...] A rămâne închegat în forme vechi, închistat în carapacea trecutului, a tăgădui valoarea înnoirilor înseamnă a trânti ușa în obrazul prezentului și a rămâne în urma altor popoare, privindu-le cum trec înainte, pe lângă noi, peste noi"[3].

Pe aceeași poziție se situează și Th. Marinescu-Asău, participant la primul Congres european al filmului îngust (Zagreb, 1943) și autor al cărții *Cinematografia cu film îngust*: „Rămâne surprinzător pentru mine și pentru toți cei cunoscători, cum am putut să nu observăm că toate țările care ne înconjoară și-au făcut din filmul îngust o puternică armă de propagandă și cultură... Fiindcă filmul de 16 mm este filmul documentelor, al științelor, al instrucției, al propagandei, al peisajelor, al etnicului, al tradiției și al bogățiilor românești ce pot fi, prin el, exploatate, cunoscute și iubite de noi și de străinătate..."[4].

Un fond cu totul deosebit în cadrul arhivei de documente etnologice ale IEF îl constituie cele 38 de filme, realizate de Institutul pentru Filmul Științific din Göttingen în colaborare cu cercetători români din IEF. Tematica acestora este diversă și acoperă numeroase zone etnofolclorice din România[5].

De la ultimul film al echipelor de cercetători conduse de profesorul Dimitrie Gusti și până în 1960, când Institutul de Etnografie și Folclor a primit aparatura de film necesară cercetării etnologice, au trecut mai bine de două decenii. Poate

[3] Th. Marinescu-Asău, *Cinematografia cu film îngust (film de 16 mm)*, Editura „Universul", 1943, p. 109.

[4] *Ibidem*, p. 1–7.

[5] Pentru exemplificare, vom cita doar următoarele titluri: *Volkstänze in Cimpu lui Neag* [Dansuri populare din Câmpul lui Neag], 179 m; *Volkstänze in Desa* [Dansuri populare din Desa], 97 m; *„Bocet" Sonntägliche Totenklage in Desa* [Bocetul, jelirea duminicală a morților în Desa], 178 m; *Beklagen der Toten zu Pfingsten in Priseaca* [Plângerea morților la Rusalii în Priseaca], 51 m; *Brothacken in Sirbova* [Coacerea pâinii în Sârbova], 217 m; *Sächsische Volkstänze aus der Gemeinde Kristian bei Sibiu* [Dansuri populare săsești în comuna Cristian], 87 m; *Pfingstbrauch der Kaluscharen Aufrichten der Fahne und Tanz auf einem Hof in Priseaca* [Obiceiuri de Rusalii ale călușarilor. Pregătirea steagului și dans într-o curte din Priseaca], 250 m; *Herstelln vor Schwarzer Keramic in Marginea (Moldau)* [Producerea ceramicii negre în Marginea, Moldova], 152 m; *Zubereiten von „burduf-käse" auf einer Grühjahrsalm im Cibin-Gebirge* [Pregătirea brânzei de burduf pe o pășune de primăvară în munții Cibinului], 167 m; *Spielen auf einer Sackpfeife in Alunis* [Cântatul la Cimpoi în Aluniș], 72 m; *Herstellen einer Hirtenföte in Vaideeni* [Construcția unui fluier la Vaideeni], 355 m; 10 dansuri populare din Veștem, ocupând 7 pelicule, între 22 și 50 m.

https://biblioteca-digitala.ro

calcula cineva câte comori spirituale şi materiale ale culturii populare s-au pierdut în anii socializării agriculturii, fără a fi înregistrate în memoria peliculei?

După un început timid (1960–1964), primii care au înţeles că fără film nu se poate face cercetare modernă au fost coregrafii şi apoi muzicologii. Dintre cele 315 subiecte înregistrate din 1960 şi până în 1989 pe peliculă negativă de către cercetătorii institutului, 80% conţin cântece şi dansuri populare, 13,3% datini şi obiceiuri, 3,5% diverse aspecte etnografice, 1,2% meşteşuguri populare şi 1% teatru popular de păpuşi. Aceasta este zestrea de filme pe peliculă de 16, respectiv 35 mm cu care intrăm în mileniul III[6].

După 1990, drămuitorii bugetelor de austeritate au considerat pelicula de film un material prea scump pentru cercetarea ştiinţifică. Apăruse tehnica modernă, şi mult mai ieftină, a înregistrării video. Cu toate că achiziţionarea primei camere video a IEF a avut loc abia în 1996, încă din 1992 s-au executat culegeri de teren şi s-au realizat filme video care au intrat în patrimoniul arhivei IEF[7].

A trecut un secol de la prezentarea pe ecran a primului subiect etnografic românesc. Ce am tezaurizat în „lada de zestre" a filmografiei etnologice? Puţin. Foarte puţin! Cât timp cercetarea românească va mai rămâne în postura de fată săracă a Europei?

[6] Din filmele arhivei IEF, menţionăm selectiv: a) filme realizate înainte de înfiinţarea Institutului de Folclor: *Jocuri naţionale*, 1925; *Scene de nuntă în satul Feleag*, 1928; *Drăguş*, 1928; *Aromânii din Pind* (f.a.); *Ţara Moţilor*, 1935; *Rapsodie rustică* (f.a.); *Şanţ*; *Obiceiuri din Bucovina*, 1937; b) filme realizate de către cercetătorii Institutului: *Jocuri din Mălaia*, 1960 (Andrei Bucşan); *Jocuri din Hodac*, 1962 (Anca Giurchescu); *Jocuri din Leşu*, 1962 (Constantin Costea); *Jocuri din Sibiel*, 1963 (A. Bucşan şi Emanuela Balaci); *Căluşul din Bârca*, 1964 (Mihai Pop); *Colinde din Loviştea*, 1965 (Ovidiu Bîrlea şi Iosif Herţea); *Nuntă la Pianul de Sus*, 1966 (Anca Giurchescu); *Nedee la Târsa*, 1966 (A. Giurchescu), *Măşti – obiceiuri de iarnă din Lespezi*, 1968 (Anca Giurchescu); *Târgu de la Boişoara*, 1968 (M. Pop, Constantin Eretescu); *Boul înstruţat din comuna Silvaş*, 1968 (Anca Giurchescu); *Căluşerii de iarnă din Romos*, 1968 (Nicolae Jula); *Sărindarul de obşte*, 1969 (Alexandru Amzulescu); *Înmormântare în comuna Păuneşti*, 1970 (Ion Vlăduţiu); *Desfăcutul şi ursitul*, 1971 (Radu Răutu); *Tânjaua*, 1971 (Anca Giurchescu); *Kurbanul*, 1975 (Cornelia Călin); *Boul cu sânziene*, 1978 (Radu Maier); *Pusul cinstelor*, 1978 (R. Răutu); *Sânzienele la aromânii din Dobrogea*, 1982 (Constantin Breazna).

[7] Câteva dintre realizările video: *Ceremonialul nupţial din microzona Banatului iugoslav – Uzdin*, 1997 (Carmen Obădean); *Ceremonialul circumciziei la turco-tătarii din Dobrogea*, 1998 (Maria Bâtcă); *Căluş în Greci şi Osaca de Sus*, 1998 (Anca Giurchescu); *Pâinea rituală*, 1998 (Ofelia Văduva); *Meşteşugurì*, 1998 (R. Maier); *Istorie orală*, 1998 (Laura Jiga); *Sărbătoarea de Joi Mari la cimitir*, 1998 (Sabina Ispas, Mihai Fifor); *Legenda întemeierii oraşului Babadag*, 1999 (Maria Bâtcă).

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

VALORIFICAREA DISCOGRAFICĂ A ARHIVEI INSTITUTULUI

MARIAN LUPAŞCU

Constantin Brăiloiu a acordat o atenţie deosebită înregistrării şi conservării documentelor sonore, în cadrul *Arhivei de Folklore a Societăţii Compozitorilor Români*, chiar de la întemeierea acesteia (1928). Nu întâmplător, comunicarea sa, susţinută în 1937, la Paris, la primul *Congres Internaţional de Folclor*, se referă la tehnicile de înregistrare[1]. Brăiloiu consideră că înregistrarea sonoră este o operaţie fundamentală în cercetarea folclorului muzical, idee argumentată detaliat: „Sitôt que cette science tard-venue a ébauché ses buts et ses méthodes, l'enregistrement sonore a été, à bon droit, jugé indispensable, pour plusieurs raisons, bien connues: insuffisance de la seule notation, besoin d'un moyen de contrôle, nécessité de conserver des phénomènes voués à une disparition certaine. Mais à ces raisons s'ajoute une autre dont nous commençons à peine de saisir la gravité. Le folklore musical est né dans le temps même où l'objet sur lequel il s'exerce s'altère, s'appauvrit ou meurt"[2].

Rezultă importanţa alegerii mijloacelor tehnice care să asigure fidelitatea şi durabilitatea înregistrărilor, mijloace care să fie la îndemâna tuturor. În acest sens, etnomuzicologul analizează minuţios diverse tehnici de imprimare (mecanică, pe cilindri de ceară; optică, pe film; electrică, pe fir de oţel sau pe discuri de gelatină, metal etc.). El considera că doar discul de ebonită de tip industrial (25 cm diametru, 78 ture), înregistrat electric, răspunde necesităţilor[3].

Într-o primă etapă, în perioada 1930–1935, Brăiloiu iniţiază copierea înregistrărilor-document (valoroase ca specimen folcloric şi ca interpretare vocală şi / sau instrumentală) de pe cilindri de fonograf pe discuri. Firma pariziană Pathé realizează 10 discuri (nr. 517–526)[4] cu un total de 32 de melodii (jocuri, balade,

[1] Constantin Brăiloiu, *Techniques des enregistrements sonores*, în „Muzica", 18 (1968), nr. 8 (august), p. 20–21.

[2] *Ibidem*, p. 20.

[3] *Ibidem*, p. 20–21.

[4] Toate numerele indicate corespund catalogului de discuri al arhivei Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu". În cazul în care discul respectiv nu se află în inventarul arhivei, am specificat seria şi numărul matriţei, indicate de producător. Discul poate fi identificat astfel şi, uneori, se poate stabili şi proveniența materialului. Matriţele marcate SC (Societatea Compozitorilor) sunt realizate în ţară. Uneori, ele poartă totuşi alte serii (MH – Musée de l'Homme sau AI – Archives Internationales), conform catalogului instituţiilor respective.

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 133–140

https://biblioteca-digitala.ro

doine, cântece propriu-zise, de joc şi de leagăn, piese rituale din repertoriul funebru şi bocete). Fidelitatea nesatisfăcătoare şi costurile ridicate determină sistarea acestei operaţii[5].

Etnomuzicologul încearcă apoi să direcţioneze interesul caselor de discuri autohtone (Lifa şi Cristal, ultima devenită mai târziu Electrecord) şi a celor străine (Odeon, Columbia, His Master's Voice) spre folclor[6]. Adăugăm celor citate firma românească Mischozniky şi cea germană Lindström. Apare astfel un număr impresionant de discuri adresate publicului larg, care cuprind, în general, melodii de joc şi cântece, cu acompaniament, din toate zonele ţării. Valoarea ştiinţifică este uneori discutabiă, deoarece criteriul estetic-comercial primează în activitatea firmelor respective.

O categorie aparte o constituie seria de 24 de discuri (nr. 349–370; 788; 1558), editate de *Archive de la parole* şi înregistrate în 1929 de firma Pathé, serie ce prezintă material folcloric de certă autenticitate şi valoare ştiinţifică. Sunt imprimate jocuri, doine, piese din repertoriul păstoresc şi nupţial, balade, cântate cu fluierul, alături de cântece propriu-zise, de seceră, strigături de nuntă, balade, colinde, interpretate vocal, toate fără acompaniament. Materialul provine din zonele: Dolj, Gorj, Argeş, Alba, Constanţa, Vâlcea, Durostor – Bulgaria, Frăşari – Macedonia. În aceeaşi categorie se înscriu şi cele două discuri (nr. 371, 372) editate de Akademie der Wissenschaften in Wien şi realizate în 1934 de Phonogramm Archiv. Discurile includ melodii de joc şi o baladă, cântate de doi lăutari (un viorist şi un cobzar) din Jitia – Vrancea. Repertoriul prezentat, valoarea materialului, modalităţile de interpretare şi zonele acoperite ne conduc la certitudinea că Brăiloiu a selecţionat piesele înregistrate pe discurile din această categorie.

În 1935 apare un disc (nr. 545), editat de The English Folk Dance and Song Society la Casa Decca Record. Prima faţă a discului poartă titlul *The Romanian Calushari. Ritual Dance*. Înregistrarea a fost făcută la Londra, cu prilejul *Festivalului Internaţional de Folclor* la care au participat şi căluşarii din Pădureţi–Argeş, acompaniaţi de un viorist şi un cobzar. Constantin Brăiloiu şi Harry Brauner i-au însoţit şi, aşa cum reiese din adnotările făcute de Tiberiu Alexandru în catalogul de discuri al arhivei, au supravegheat înregistrarea.

Constantin Brăiloiu este primul editor român de disc ştiinţific, necomercial. El comandă şi realizează, cu concursul producătorilor, un număr de 851 feţe de disc, care cuprind 1784 de melodii[7]. Înregistrările sunt făcute sub directa sa supraveghere, uneori cu concursul colaboratorilor săi (Tiberiu Alexandru, Harry Brauner, Emilia Comişel, Ilarion Cocişiu, Constantin Palade, Constantin Bugeanu, Paula Carp, Gheorghe Ciobanu). Discurile cuprind, în majoritate, material din ţară,

[5] Tiberiu Alexandru, *Constantin Brăiloiu şi valorificarea înregistrărilor de muzică populară*, în *Folcloristică, organologie, muzicologie*, Bucureşti, Editura Muzicală, 1978, p. 115.

[6] *Ibidem*, p. 117.

[7] *Ibidem*.

https://biblioteca-digitala.ro

dar şi din alte zone geografice locuite de români. Menţionăm cele cinci discuri (nr. 1024, 1026, 1031, 1032, 1145), înregistrate în 1939 în studiourile firmei Cristal. Ele cuprind folclor aromân din Gramotic – Grecia (cântece, jocuri, balade, piese rituale de nuntă, de înmormântare, de Florii, de Crăciun, de Anul Nou). În 1941 apare o serie de nouă discuri (nr. 1448–1456), produse la Electrecord. Înregistrările prezintă folclor românesc din Timocul sârbesc (jocuri, cântece propriu-zise, balade, doine, piese rituale de nuntă).

Brăiloiu urmărea elaborarea, în cele din urmă, a unei ample antologii sonore, sistematizată pe genuri şi zone, lucrare ce ar fi integrat înregistrările de pe discurile ştiinţifice realizate în etapele anterioare[8].

În anul 1941 el editează, prin firma Mischozniky, primul album discografic (cinci discuri, nr. 1369–1373) din antologia proiectată, album care poartă titlul *Ţara Oaşului (Satu Mare)*. Materialul muzical include trei doine, trei bocete, două piese rituale nupţiale, două jocuri, un semnal păstoresc şi o colindă[9]. În acelaşi an, Brăiloiu editează, cu sprijinul Ministerului Propagandei Naţionale, alte trei albume[10]. Primul, *Roumanian Popular Dances I* (trei discuri, nr. 1542–1544), însoţit de text explicativ, reuneşte 12 piese. Al doilea, purtând acelaşi titlu (trei discuri, nr. 1545–1547), prezintă 13 melodii din diverse zone. Ultimul album, intitulat *Romanian Peasant Wedding in Transylvania* (două discuri, nr. 1548 şi 1549), cuprinde patru piese.

În 1950, apare la Paris albumul intitulat *Musique populaire roumaine* (patru discuri, MH 49–2 şi 49–3, MH 49–4 şi 49–5, MH 49–8 şi 49–7, MH 49–6 şi 49–1). Albumul este editat de Département d'ethnologie musicale du Musée de l'Homme, cu concursul lui Brăiloiu. Înregistrările au fost realizate în ţară de Constantin Brăiloiu şi Tiberiu Alexandru în perioada 1935–1940. Sunt prezentate opt piese (două doine, un cântec propriu-zis, un bocet, o scenă de nuntă, o alta cu obiceiuri de Anul Nou şi două jocuri), însoţite de un text explicativ[11].

Între anii 1951 şi 1958, Brăiloiu iniţiază şi participă la editarea seriei *Collection universelle de musique populaire enregistrée*, realizată de Archives Internationales de Musique Populaire (AIMP). Cele patruzeci de discuri (25 cm diametru, 78 ture) sunt grupate în opt albume, fiecare însoţit de un comentariu ştiinţific. Folclorul românesc, ilustrat prin patru discuri (14 piese), este cel mai bine reprezentat. Materialul muzical specific altor popoare şi populaţii acoperă, de obicei, câte un disc, cel mult două (francezii şi italienii). Discul 4 (SC 47 şi 51) prezintă o „dragoste" din zona Bucureştiului şi un cântec de joc din Gorj, înregistrate de Brăiloiu în 1938, respectiv 1939. Discul 17 (AI 44 şi SC 31) include

[8] *Ibidem*, p. 118–120.
[9] *Ibidem*, p. 120–121.
[10] *Ibidem*, p. 122.
[11] André Schaeffner, *Bibliographie des travaux de Constantin Brăiloiu*, în „Revue de Musicologie", nr. 43 (1959), juillet, p. 22.

https://biblioteca-digitala.ro

o doină din nordul Transilvaniei şi două cântece din Banat, înregistrate de Brăiloiu în 1939, respectiv 1937. Discul 24 (AJ 58 şi 59) cuprinde patru cântece, dintre care unul ritual nupţial şi un bocet, piese din folclorul românilor din zona Bug – Ucraina. Imprimările sunt realizate de Brăiloiu în 1942. Discul 38 (AI 120 şi 121) prezintă un bocet şi trei cântece rituale nupţiale din folclorul macedoromânilor din Pind – Grecia. Brăiloiu a realizat înregistrările în 1939[12].

Lucrare de referinţă, monumentala colecţie a fost reeditată în 1984, pe şase discuri LP de 30 cm (nr. 5251–5256). Materialul românesc este grupat pe prima faţă a celui de-al treilea disc (nr. 5253), intitulat *Europe 1*. Noua ediţie reproduce notele explicative ale lui Constantin Brăiloiu referitoare la piesele româneşti. Întregul album este precedat de o introducere semnată de Laurent Aubert, de un amplu studiu al lui Jean-Jacques Nattiez consacrat lui Brăiloiu şi completat cu ilustraţii ale unor scene rituale (una nupţială din zona Baia Mare şi alta funerară din Gorj).

După înfiinţarea Institutului de Folclor (1949), editarea discurilor, în ţară, este continuată de Tiberiu Alexandru. Sub îndrumarea sa, în anul 1949, Electrecord produce 29 de discuri ştiinţifice (nr. 1722–1750). Materialul, cules de cercetătorii institutului, provenea din Muntenia, Oltenia, Banat (jocuri, doine, „dragoste", cântece propriu-zise, piese din repertoriul păstoresc, balade). Ultimele şase discuri prezintă folclor sârbesc din Timiş (jocuri, cântece propriu-zise, balade, piese rituale de nuntă).

Urmează o perioadă de 10 ani în care editarea discurilor-document este întreruptă. În acest interval apar totuşi câteva înregistrări cu un caracter aparte. În 1949 a fost înfiinţată, pe lângă Institutul de Folclor, o orchestră populară experimentală, formată din interpreţi proveniţi din toate zonele ţării, în majoritate lăutari de certă valoare (viorişti, cobzari, ţambalagii, contrabasişti, acordeonişti, naişti, clarinetişti etc.) Unii cercetători ai institutului au îndrumat, la început, activitatea orchestrei, numită, începând din 1951, *Orchestra „Barbu Lăutaru"*. Instrumentelor tradiţionale lăutăreşti li s-au adăugat, în timp, cele ţărăneşti (fluier, cimpoi) şi soliştii vocali. Masivitatea formaţiei (aproape 80 de membri), particularităţile timbrale, tehnice, stilistice şi repertoriale ale fiecărui instrument, interpret, şi ale fiecărei zone folclorice, precum şi specificul concertant (implicând prelucrarea, armonizarea şi orchestrarea tuturor pieselor) au făcut necesară coordonarea ansamblului de către un dirijor provenit dintre lăutarii viorişti. În anul 1950, cu prilejul unui turneu la Praga, orchestra, dirijată de Nicu Stănescu şi Ionel Budişteanu, înregistrează la casa Supraphon cinci discuri (nr. 2361–2365). Repertoriul include 17 piese (jocuri, cântece instrumentalizate, cântece de joc, o doină şi o horă de concert) interpretate de orchestră şi de soliştii Maria Lătăreţu (voce), Nicu Stănescu şi Ionel Budişteanu (vioară), Fănică Luca şi Alexandru Găvănescu-Boiţă (nai), Ion Păturică (cobză). Orchestra „Barbu Lăutaru" trece, în

[12] *Ibidem*, p. 22–24, 26.

https://biblioteca-digitala.ro

1953, sub patronajul Filarmonicii „George Enescu", unde desfăşoară o intensă activitate concertistică şi înregistrează discuri comerciale până în anul 1969, când este desfiinţată.

A.I.E.F.: I 811/5555

Fănică Luca

În 1959 se reia înregistrarea discurilor-document. Institutul editează la Electrecord primul album (trei discuri, nr. 2974, 2975, 3001) din seria intitulată *Antologia muzicii populare româneşti,* al cărei redactor este Tiberiu Alexandru. Albumul, însoţit de text explicativ, prezintă piese interpretate la diverse instrumente muzicale (disc 1), cântece (disc 2) şi jocuri (disc 3).

În 1961, tot sub îngrijirea lui Tiberiu Alexandru, apare cel de al doilea album al seriei (trei discuri, nr. 3229–3231), completat, şi de această dată, de o broşură explicativă. Materialul include datini de iarnă, de primăvară şi vară, piese rituale funebre şi nupţiale (disc 4). Sunt prezentate apoi doine şi piese din repertoriul păstoresc (disc 5) şi, în final, cântece bătrâneşti (disc 6). Albumele integrează, pe lângă piese preluate de pe discurile ştiinţifice editate de Brăiloiu, şi melodii culese mai recent. Este evidenţiată astfel evoluţia folclorului pe diverse paliere (repertoriu, instrumente, structuri intonaţionale şi ritmice, modalităţi de interpretare etc.). Ambele albume au fost reeditate în anul 1977 (nr. 4497–4502).

În 1963, Tiberiu Alexandru şi Alexandru Amzulescu editează două discuri ştiinţifice (nr. 3464, 3465) cu titlul *Cântece bătrâneşti. Balade*, la Casa Electrecord.

https://biblioteca-digitala.ro

Cele opt piese sunt reprezentative pentru repertoriul muntenesc şi oltenesc al acestei categorii folclorice. În acelaşi an apare la New York un disc-document (KL 5799) intitulat *The Folk Music of Rumania*, cel de al optsprezecelea din seria *The Columbia World Library of Folk and Primitive Music*[13]. Materialul muzical, valoros şi divers (trei colinde, o Capră, toconelele, Paparuda, un cântec de seceriş, un bocet, două piese ceremoniale funebre, un cântec de nuntă, două semnale de bucium, un poem muzical păstoresc, patru doine, două balade, cinci cântece propriu-zise, un cântec de joc, 11 jocuri şi o horă de concert) provine din arhiva Institutului de Folclor şi a fost selectat şi editat de Tiberiu Alexandru. El semnează, alături de A.L. Lloyd, şi comentariul ştiinţific. Alan Lomax a alcătuit şi îngrijit discul în forma sa finală.

În anul 1970, institutul, în colaborare cu Electrecord, realizează al treilea album (două discuri, nr. 3987, 3988) din seria *Antologia muzicii populare româneşti*. Albumul, editat de Emilia Comişel şi Ovidiu Bîrlea, este însoţit de o broşură explicativă. Materialul include obiceiuri de Anul Nou (piţărăi, urări, Turca, Ursul, Capra), colinde, din zone folclorice ale Munteniei şi Olteniei (disc 1) şi colinde din Transilvania (disc 2).

În 1976, sub egida UNESCO, firma Odeon (Italia), cu concursul Institutului de Etnografie şi Folclor, lansează discul intitulat *Rumania* (nr. 4449), cel de al treisprezecelea al seriei *Musical Atlas*. Seria cuprinde folclor din diverse zone ale globului. Înregistrările au fost pregătite şi asistate de Mihai Pop. Materialul a fost înregistrat şi comentat de Bernard Mauguin şi editat de Alain Danielou. Sunt prezentate piese interpretate la caval, ocarină, trâmbiţă, precum şi două doine, un bocet, un cântec ceremonial funebru, un dans al mascaţilor din ciclul ceremonial de iarnă, un cântec polifonic aromân şi o baladă.

Între 1980 şi 1983, la Casa Electrecord apare o nouă serie de discuri. Seria, intitulată *Jocuri populare româneşti* (şase discuri, nr. 4773, 4793, 4772, 4820, 4831, 5081), este îngrijită de etnocoreologul Constantin Costea. Materialul acesta are un caracter special: el provine din arhiva institutului (culegeri cu solişti sau tarafuri din Muntenia, Mureş, Maramureş, Oltenia, sud-estul Transilvaniei şi Moldova) şi a fost pus de către cercetător la dispoziţia interpreţilor (lăutari din orchestre profesioniste, conduse de dirijori). Aceştia, după ce au învăţat şi au prelucrat repertoriul (armonizare, orchestraţie) l-au înregistrat[14]. Fiecare disc include un comentariu semnat de îngrijitorul seriei.

În perioada 1982–1984, Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice (ICED, în componenţa căruia se afla actualul Institut de Etnografie şi Folclor

[13] *Tiberiu Alexandru la 80 de ani. Curriculum vitae*, în „Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor «Constantin Brăiloiu»", Bucureşti, Editura Academiei Române, tomul 5, 1994, p. 203.

[14] Orchestra „Ion Albeşteanu" a interpretat melodiile incluse pe primul, al patrulea şi al cincilea disc (*Muntenia, Oltenia şi sud-estul Transilvaniei*), deşi dirijorul era originar din Ialomiţa, iar zona predilectă pentru el era Vlaşca–Teleorman.

https://biblioteca-digitala.ro

„Constantin Brăiloiu") realizează la Electrecord seria de discuri-document *The Romanian National Collection of Folklore* (şase discuri, nr. 4991, 5048, 5064, 5069, 5155, 5195), discuri editate de Speranţa Rădulescu şi Carmen Betea. Sub titulatura *The Traditional Folk Music Band* sunt prezentate formaţii şi repertorii specifice Olteniei (disc 1), Bucovinei (disc 2), Transilvaniei, Bihorului şi Aradului (disc 3), zonelor Ilfov, Vlaşca, Teleorman (disc 4), Câmpiei Transilvaniei (disc 5), Maramureşului şi Oaşului (disc 6). Unele dintre înregistrări sunt preluate de pe discurile ştiinţifice editate de Brăiloiu, altele (majoritatea) sunt realizate ulterior. Seria a fost reeditată în 1986 (nr. 5296–5301).

În anul 1985 este lansat la Paris albumul *Ballades et fêtes en Roumanie* (două discuri, nr. 5321, 5322), din seria *Le chant du monde*. Materialul este integrat colecţiei fondate de Gilbert Rouget, colaborator şi continuator al lui Brăiloiu, colecţie publicată sub patronajul a două prestigioase instituţii: Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) şi Musée de l'Homme. Albumul, de o calitate excepţională, este editat şi produs de CNRS. Înregistrările au fost realizate în 1980–1981, pe teren, în România (Olt, Dolj, Teleorman, Brăila), de Bernard Lortat-Jacob şi Jacques Bouët. Materialul muzical (şapte balade, două piese rituale de nuntă, două jocuri şi două cântece propriu-zise) este însoţit de un studiu amplu, semnat de cei doi culegători. Sunt incluse transcrieri şi analize de text şi melodie, însoţite de fotografii şi de o hartă a zonei investigate.

În 1988, ICED realizează la Electrecord un nou disc-document, intitulat *Performers in the Past. Transylvanian Harmonies* (nr. 5469). Este ultimul disc editat şi comentat de Tiberiu Alexandru. Materialul muzical, triat cu exigenţa datorată îndelungatei sale experienţe în domeniu, reproduce înregistrări realizate în 1941 de Constantin Brăiloiu şi de Tiberiu Alexandru, iniţial pe discuri ştiinţifice. Sunt prezentate jocuri interpretate de tarafuri tradiţionale din Bistriţa-Năsăud, Mureş, Cluj, Braşov. În acelaşi an, sub egida AIMP, Casa Ocora scoate la Paris un CD intitulat *Roumanie. Musique des Tsiganes de Valachie. Les Lăutari de Clejani* (nr. 5501), realizat de Laurent Aubert şi Thierry Fischer. Înregistrările au fost făcute în 1986 la ICED, cu concursul Speranţei Rădulescu (consilier ştiinţific). Materialul muzical include repertoriul tipic românesc (două cântece bătrâneşti, o „dragoste", un cântec propriu-zis, o suită de jocuri) şi este însoţit de un text explicativ. Tot în 1988, AIMP realizează la Casa VDE–Gallo, albumul intitulat *Roumanie: musique des villages. Oltenie – Moldavie – Transylvanie* (trei CD-uri, nr. 5502–5504), album editat de Speranţa Rădulescu. Sunt prezentate 23 de piese din Oltenia, 28 din Moldova şi 35 din Transilvania (doine, jocuri, bocete, piese rituale funebre, de nuntă, de Anul Nou, de Crăciun, de clacă, de seceriş, cântece bătrâneşti, cântece epice, cântece propriu-zise şi de joc, semnale vocale şi instrumentale). Piesele sunt preluate de pe discurile ştiinţifice editate de Brăiloiu în perioada 1933–1943 şi sunt însoţite de o broşură explicativă.

În anul 1999, Institutul de Enografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu" reia editarea înregistrărilor-document. Noua serie, *Arhive Folclorice Româneşti,* este

https://biblioteca-digitala.ro

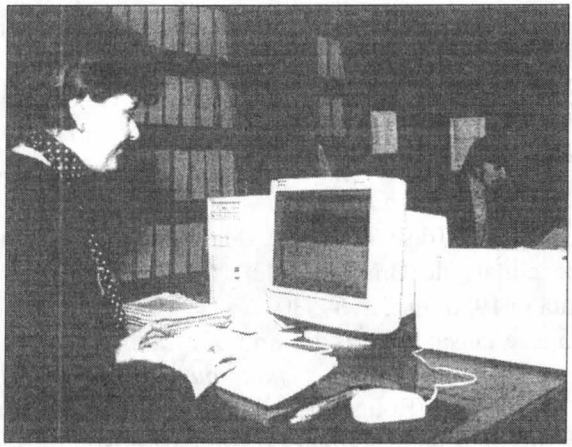

Foto: E. Pârvu

Arhiva Institutului de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu", Secţia „Manuscrise". Custode: Cristina Neamu (1999).

Foto: E. Pârvu

Autorii CD-ului *Rădăcini* cu ocazia prezentării la Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România.

deschisă de CD-ul intitulat *Rădăcini* (nr. 5703). Materialul muzical selectat (54 de piese aparţinând repertoriilor rituale-ceremoniale, epice, lirice, de joc), în cea mai mare parte inedit, a fost cules de Constantin Brăiloiu şi colaboratorii săi între 1929 şi 1941. Comentariul integrează un amplu aparat ştiinţific şi este semnat de etnomuzicologii Emilia Comişel, Mariana Kahane şi Marian Lupaşcu, ultimul fiind şi editorul seriei. Lucrarea are şi o variantă în limba engleză, traducerea fiind realizată de Bogdan Ştefănescu.

https://biblioteca-digitala.ro

MOMENTE DIN EVOLUȚIA SERVICIULUI TEHNIC

ION GEORGESCU

În cercetarea culturii populare orale, prima fază importantă o constituie înregistrarea fenomenelor acestui domeniu, iar grija cea mai mare a serviciului tehnic a fost aceea de a asigura gradul de fidelitate permis de tehnica momentului, pe un suport material care să asigure o bună conservare documentelor audiovizuale realizate în această etapă, evitându-se astfel copierile repetate ale acestora şi, prin urmare, dublarea sau triplarea costurilor cercetării. În tehnică, gradul de fidelitate a înregistrărilor a evoluat o dată cu perfecționarea aparaturii de studio şi a parcurs drumul de la fonograf la înregistrarea digitală. În institut, din motive diverse, dar, în principal, din înțelegerea eronată de către forurile de decizie a rosturilor acestuia în cercetarea culturii populare orale, nu s-a putut urmări, cum ar fi fost firesc, drumul parcurs de tehnică. Acest drum a fost complet blocat, cu un sfert de secol în urmă, prin refuzul aceloraşi foruri şi din aceleaşi motive, de a actualiza, sub orice formă, aparatura specifică cercetării domeniului.

În 1949, Institutul de Folclor îşi avea sediul în Piața Amzei, în două clădiri situate la numerele 6 şi 12. În subsolul clădirii de la numărul 6 funcționa şi serviciul tehnic al institutului. În acest subsolul se amenajase un studio de înregistrări şi cabina

Foto: C-tin Popescu

A.I.E.F.: F.L. 3746 (1979)

Înregistrarea unui interpret de balade în studioul institutului: cercet. Al. I. Amzulescu, A. Vicol şi tehn. Dan Vuşdea.

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 141–148

https://biblioteca-digitala.ro

tehnică aferentă în care se afla un magnetofon profesional nou de fabricație Philips cu viteză mare de deplasare a benzii (76,2 cm/s) şi un amplificator cu câteva intrări de microfon, construit în laboratorul institutului. În acest studio a fost înregistrată pe bandă de magnetofon o mare parte dintre creațiile populare ale unor purtători de folclor autentic, cântăreți sau povestitori, grupuri de colindători vestiți pentru repertoriul lor, descoperiți de cercetătorii institutului în peregrinările lor prin țară întreprinse chiar în acest scop.

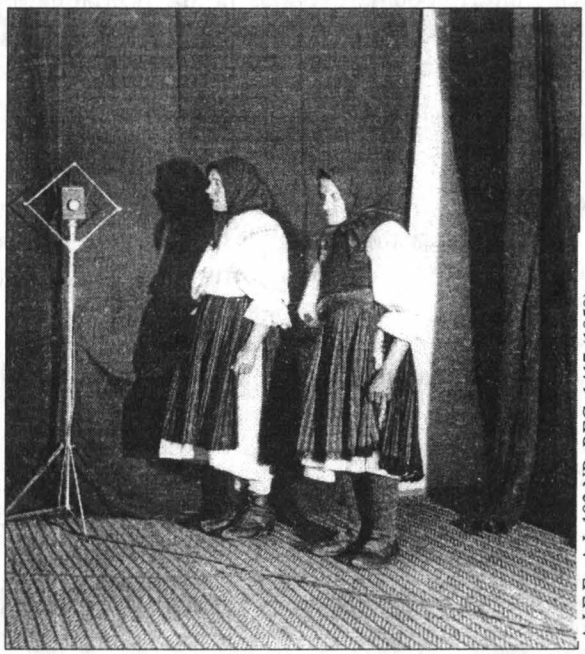

Foto: C-tin Popescu

A.I.E.F.: A.I. 192 NR. REG. 1417 (1959)

Înregistrarea unor cântărețe din Clopotiva – jud. Hunedoara în studioul institutului.

Înregistrări nu se făceau numai în studio; tehnicienii laboratorului însoțeau echipele de cercetători în deplasările prin țară şi utilizau fonograful cu cilindri de ceară în forma în care îl realizase Edison, inventatorul acestuia. În această formă, fonograful nu avea nimic electric în componența sa. Energia care punea cilindrul în mişcare era furnizată de un mecanism cu arc care trebuia „întors" la fiecare trei minute. Energia necesară săpării şanțului în ceara care purta înregistrarea era asigurată de interpret, obligat, astfel, să cânte cât putea de tare într-o pâlnie de tablă care orienta sunetul spre „diafragma" din fundul acesteia, purtătoarea acului de înregistrare. Asemenea condiții excludeau din start interpreții foarte în vârstă care, de regulă, sunt cei mai interesanți. Excluse erau şi grupurile de interpreți, deci colindele şi obiceiurile, ca şi formațiile instrumentale. Problema „amplasării" optime a interpreților nu se putea pune. Durata înregistrării nu depăşea 3 minute,

https://biblioteca-digitala.ro

ceea ce obliga echipa de cercetători să fie bine aprovizionată cu cilindri „cruzi", iar calitatea înregistrărilor era „la nivelul tehnicii timpului", adică foarte slabă.

La vremea aceea, fonograful nu se mai fabrica în variantele care au ajuns la noi în țară și cei mai mulți îl cunoșteau din cărțile de școală. De piese de schimb nici nu putea fi vorba, nici măcar de ace de schimb – cilindri de sticlă cu grosimea de 0.5 mm, lungimea de 3–4 mm și cu o sferă de sticlă la capătul activ, obținută prin încălzirea capătului respectiv la o flacără de spirt, în laboratorul institutului. Apăruse între timp patefonul, care funcționa tot pe principiul fonografului, dar nu putea fi folosit la înregistrări. După 10–15 ani au apărut pick-up-urile cu motor electric și cu „doză" de redare electromagnetică, în fond, patefonul „electrificat". Nici pe acestea nu se puteau face înregistrări, dar dozele lor magnetice au fost adaptate la fonografe, ceea ce a făcut posibilă utilizarea microfonului la înregistrările pe aceleași fonografe și redarea lor în difuzor. Era o nouă etapă în cercetarea culturii populare orale și laboratorul o datora lui Gheorghe Abălașei, un tehnician împătimit perfecționării mijloacelor de înregistrare a sunetului, fascinat definitiv, încă din copilărie, de această minune a vremii, un om deosebit de înzestrat în acest domeniu și „mâna dreaptă" a lui Constantin Brăiloiu, pe care l-a însoțit în toate culegerile.

A apărut apoi magnetofonul. Principiul de funcționare era cunoscut printre ingineri și tehnicieni, dar culegerile de folclor se făceau, în continuare, pe fonograf, pentru că nu exista încă un magnetofon destul de ușor încât să poată fi luat în expedițiile prin țară.

Durata redusă, ca și calitatea slabă a înregistrărilor pe cilindri l-a determinat pe Gheorghe Abălașei să construiască un magnetofon portabil, plecând de la un mecanism de fonograf cu arc care mișca o bandă de magnetofon prin fața unor „capete" de înregistrare sau redare. El a reușit să depășească greutățile legate de

Foto: C-tin Popescu

A.I.E.F.: F.L. 43/23/A.I. 28(1952)

Înregistrarea unor cântărețe din com. Cerișor – jud. Hunedoara,
în laboratorul institutului: cercet. Ilarion Cocișiu și Dumitru Capoianu.

https://biblioteca-digitala.ro

procurarea materialelor necesare, recurgând la adaptări şi improvizări surprinzătore. A rămas celebru un microfon construit într-o cutie de conserve, care, spre surpriza tuturor, funcţiona destul de bine.

Dar fonograful, în forma lui îmbunătăţită, evident, folosind ca amplificatori de redare aparate de radio Pioner, era utilizat în continuare de către cercetători în

A.I.E.F.: NR. REG. 1397 (1950)

Înregistrare cu fonograful în laboratorul Institutului de Folclor.

activitatea de transcriere (notarea în limbaj muzical) a materialelor folclorice înregistrate fie pe cilindri, fie pe bandă magnetică, operaţie impusă de faptul că, în cercetarea culturii populare orale şi cu precădere a folclorului muzical şi literar nu se pot stabili tipologii şi nici un fel de clasificări sau filiaţii fără o prealabilă transcriere muzicală. Fazele operaţiei de transcriere erau următoarele: în laboratorul tehnic se executa o copie de pe un cilindru original pe un alt cilindru „crud", obţinut prin turnarea în forme speciale a unui material care avea la bază ceara de albine (operaţie executată tot în laboratorul tehnic). O dată transcris, cilindrul se mai putea folosi şi pentru alte copii, după ce înregistrarea precedentă fusese înlăturată de pe suprafaţa acestuia prin răzuire, printr-un fel de strunjire pe o maşină specială asemănătoare cu fonograful.

Transcrierea muzicală presupune ascultarea îndelung repetată a unei melodii, pe pasaje foarte scurte, până când cercetătorul nu mai are nici un dubiu în legătură cu durata şi înălţimea fiecărui sunet al acesteia. Repetarea unui pasaj presupune, la rândul său, reluarea acestuia exact din acelaşi loc, manevră destul de dificilă, pe care unii cercetătorii ajunseseră să o execute cu o adevărată virtuozitate prin manevrarea într-un anume fel a unei pârghii care comanda diafragma fonografului în aşa fel încât acesta citea o singură spiră de pe cilindru, facilitate pe care magnetofonul introdus în anii '60 în cercetare n-a mai oferit-o, ceea ce a făcut ca cercetătorii mai vechi din institut să treacă cu regret de la fonograf la magnetofon.

https://biblioteca-digitala.ro

Foto: C-ti n Popescu

A.I.E.F.: F.L. 47/A.I. 316 (1950)

În depozitul de cilindri al Institutului de Folclor cercetătoarea Lucilia Georgescu.

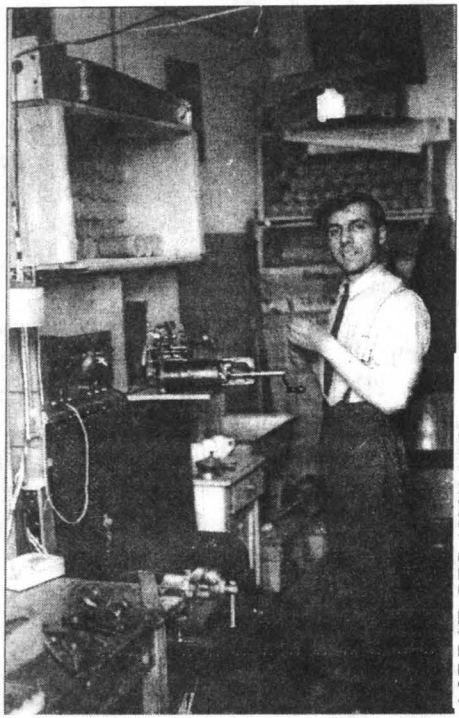

A.I.E.F. NR. REG. 1396/A.I. 364

În laboratorul de cilindri al Institutului de Folclor.

În muzica populară românească, interpretările vocale de mare virtuozitate, de pildă, au sunete care variază în mod continuu, ceea ce îl obligă pe cercetătorul-transcriitor să recurgă la aproximări şi simplificări care denaturează realitatea. Nici în sectorul literar transcrierea nu era o activitate uşoară, mai ales când se transcria un basm al cărui povestitor era mai vârstnic, cu dantura descompletată, dar interesant prin repertoriu. Desele reluări ale aceluiaşi pasaj, de fiecare dată din alt punct decât cel dorit, ceea ce nu se putea constata decât după pornire, când era prea târziu, slăbeau repede atenția cercetătorului, cu efecte negative în planul preciziei şi instalau oboseala mult mai devreme decât în alte activități ale cercetării. Transcrierea consumă o mare cantitate de timp, răpit activităților de interpretare, de creație şi de extragere a ideilor generalizatoare.

Apariția magnetofonului portabil a uşurat mult cercetarea pe teren, ca şi activitatea de transcriere. De-a lungul timpului au fost schimbate câteva tipuri de magnetofoane: Smaragd, Butoba, Terta şi Uher, cu performanțe sporite de la un tip la altul.

Cu prilejul aniversării a 10 ani de la înființarea institutului, s-a organizat Congresul internațional de folclor, care a avut loc în 1959, la Sinaia. Au fost aprobate fonduri pentru construcția unui studio profesional de înregistrări în

https://biblioteca-digitala.ro

actualul local – unde institutul funcţiona deja de doi ani – şi pentru achiziţionarea aparaturii aferente.

În anii '60 a fost înfiinţat un laborator de film pe 16 mm înzestrat cu mijloace tehnice modeste. La început, sunetul acestor filme se înregistra pe bandă de magnetofon, sincronizarea cu imaginea devenind posibilă abia la începutul anilor '70, când laboratorul a obţinut echipamentul tehnic adecvat. Sectorul de coreologie a fost primul beneficiar al progresului realizat, care permitea transcrierea dansurilor populare de pe peliculă în limbaj coregrafic, într-o tehnică asemănătoare cu transcrierile muzicale în sensul că, folosind mese de montaj simple, deveneau posibile reluările repetate, ceea ce nu se putea obţine la transcrierile directe, în timpul desfăşurării dansului. Sectorul de etnografie, beneficiind de aceeaşi aparatură, a realizat numeroase filme etnografice din domeniul obiceiurilor, al meşteşugurilor, al portului popular etc. Aparatura de proiecţie a pus la dispoziţia celor ce se interesau de filmul etnografic exemplarele unice din arhiva institutului sau din colecţia de filme realizate la Göttingen.

În anii '80, în laboratorul tehnic a fost conceput şi realizat un metronom electronic cu afişaj digital, al cărui ritm poate fi programat atât în privinţa numărului de „bătăi" pe minut, cât şi a formulei ritmice, adică a distribuirii accentelor în măsură, răspunzându-se astfel nevoii cercetătorilor de a pătrunde cât mai profund în intimitatea fenomenului cercetat. Au fost achiziţionate mai multe magnetofoane Uher pentru efectuarea transcrierilor de texte muzicale, literare şi pentru culegerile de teren.

După 1989, foşti lucrători ai institutului stabiliţi de mai mulţi ani în străinătate şi cunoscând situaţia precară a aparaturii laboratorului tehnic, au venit, încă din 1990, cu ajutoare concretizate într-un magnetofon portabil tip Nagra, un casetofon profesional Sony şi un copiator Toshiba (Anca Giurchescu), un magnetofon portabil tip Philips, un altul Sony, trei casetofoane, un filtru şi altele (Radu Don).

În 1994, institutul a primit fonduri pentru un calculator cu imprimantă laser. În anul următor, institutul a primit fonduri pentru achiziţionarea de aparatură de înregistrare şi redare video: o cameră de luat vederi, o masă de montaj, un videorecorder şi un monitor, toate profesionale. Tot în acest an a fost achiziţionat primul calculator, un PC-386 cu imprimanta laser.

Din anul 1996, institutul a intrat în posesia unui calculator Pentium cu un hard disc de 1,6 gigabyts şi o frecvenţă de „clock" de 100 de megaherzi, pe care se realizează, începând cu 1997, o bază de date privind materialele documentare din arhiva institutului.

În 1997 a fost achiziţionat un aparat de copiat cu ajutorul căruia se copiază manuscrisele şi cataloagele din aceleaşi arhive, în vederea depozitării lor în locuri diferite şi protejarea originalelor.

Pentru anul în curs s-a avut în vedere trecerea la înregistrarea digitală şi s-a înzestrat serviciul tehnic cu aparatură de înregistrat pe CD în ideea de a copia toate

https://biblioteca-digitala.ro

fondurile sonore şi video pe acest suport material, mult mai rezistent în timp, mult mai compact şi mult mai operativ în exploatare. A fost prevăzut, de asemenea, achiziționarea de programe care să uşureze munca cercetătorilor din institut cum ar fi programe de scris note muzicale, de mărit durata unui fragment muzical sau literar fără alterarea înălțimii sunetelor –, ceea ce sporeşte precizia activității de transcriere a documentelor din arhivă, simplificând-o totodată, lăsându-i cercetătorului mult mai mult timp liber pentru munca de concepție şi de interpretare. Programele care oferă posibilitatea de a introduce pe harta României, la scări diferite, cu ajutorul calculatorului, diferite simboluri, permit, în fond, actualizarea atlaselor etnografice şi folclorice pe măsura evoluției fenomenelor, ca şi circulația acestora pe CD sau pe Internet, una dintre căile cele mai eficiente şi mai ieftine de circulație a culturii, în general.

În perspectiva anilor următori, se urmăreşte realizarea unei rețele de calculatoare, cel puțin câte unul de fiecare sector, cu acces la baza de date a institutului, echipate cu programe performante în tehnica de transcriere, calculatorul dovedindu-se singurul mijloc cu adevărat eficient în asemenea activități.

*

Conservarea, în strânsă legătură cu tehnica timpului, a urmat, din păcate, acelaşi curs: aflate în primejdia de a fi pierdute, se continuă imprimările pe bandă magnetică şi pe peliculă, supuse degradării mecanice şi demagnetizării.

Faza următoare constă în aşa-numita transcriere a documentului creat în faza precedentă. Cu mulți ani în urmă s-a făcut următorul experiment în institut: un pasaj mai dificil al unei melodii populare a fost ascultat şi pus pe note de mai mulți cercetători. Apoi au fost comparate transcrierile. S-a constatat, cu surprindere, că transcrierile nu erau identice. Astăzi, pare absurd să se ceară cercetătorilor o transcriere fidelă, eliberată de interpretări subiective, fără a le oferi instrumentele de lucru adecvate. De aproape 20 de ani, magnetofonul s-a dovedit a fi impropriu în activitatea de transcriere. În țările dezvoltate din punct de vedere economic, constatările de mai sus, dar nu numai acestea, au dus la înlocuirea magnetofonului din cercetarea culturii populare orale cu calculatorul. Calculatorul oferă cercetătorului posibilitatea reluării unui pasaj muzical sau literar totdeauna dintr-un anume punct ales de cercetător, indiferent de locul unde se află acest punct. Apoi, reluarea pasajului studiat se face automat, până când cercetătorul este complet edificat şi consideră că poate trece mai departe. Mai mult: cercetătorul primeşte informații de la calculator în legătură cu durata şi înălțimea sunetelor. În plus, pasajul studiat poate fi mărit ca durată de la simplu la dublu, păstrând neschimbată înălțimea sunetelor. Astfel, avantajele pe care calculatorul le oferă muzicologilor se aseamănă cu avantajele oferite de microscop cercetătorilor din domeniul biologiei, adică se permite pătrunderea în miezul intim al fenomenului cercetat şi, prin aceasta, descoperirea unor elemente care trec neobservate la o ascultare obişnuită.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea, durata piesei cercetate poate fi redusă la jumătate fără să fie alterată vocea interpretului, ceea ce este important atunci când, de pildă, un basm care durează două ceasuri poate fi ascultat numai într-o oră, rămânând perfect inteligibil.

În domeniul înregistrării şi prelucrării imaginii, calculatorul rămâne, de asemenea, instrumentul cel mai eficient, datorită facilităţilor acestuia şi în acest domeniu.

Considerăm că cele relatate justifică pe deplin introducerea calculatorului în activitatea de cercetare a culturii populare orale.

https://biblioteca-digitala.ro

PROBLEME ALE CONSERVĂRII PE SUPORTURI OPTICE A ÎNREGISTRĂRILOR SONORE DIN ARHIVA INSTITUTULUI DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR „C. BRĂILOIU"

NICOLAE TEODOREANU

Prezentul studiu reprezintă rezultatul unor documentări şi teste realizate în perioada august – decembrie 1999, în cadrul Arhivei Institutului de Etnografie şi Folclor (A.I.E.F.) „Constantin Brăiloiu", pe a căror bază va putea începe transferarea în sistem digital a arhivei sonore a institutului.

Ca în orice operaţiune de anvergură aflată la momentul de debut, a trebuit să plecăm de la luarea unor decizii fundamentale. În cazul acesta s-au formulat iniţial mai multe întrebări, premisa fiind clară, anume: trebuie intervenit imediat prin copierea (duplicarea) *fondurilor sonore istorice* aflate în arhiva institutului nostru în vederea protejării lor. Iată câteva dintre aceste întrebări:

– Care sunt priorităţile de copiere a materialului sonor din arhivă?

– Pe ce suport se va face aceasta: magnetic (bandă de magnetofon) sau optic (compact disc sau altceva)?

– Fiindcă suportul optic prezenta avantaje nete faţă de cel magnetic, s-a pus întrebarea: avem suficiente posibilităţi tehnice de a porni digitalizarea arhivei sonore?

– Pentru ce format să optăm: cel care poate fi citit de orice Compact Disk Player sau altul, care să fie lecturat numai prin computer?

– Trecerea se va face direct de pe bandă, disc sau cilindru de fonograf pe compact disc sau printr-o etapă intermediară, prin copiere pe computer?

– Să optăm pentru o copiere fidelă sau comprimată a materialului original?

– Ce modalităţi de urgentare a copierii sunt posibile?

– Ce se întâmplă cu informaţiile auxiliare materialului sonor; pot fi şi ele stocate pe acelaşi suport, alături de documentul sonor?

– Cum s-ar putea realiza totodată o resistematizare a arhivei sonore, în vederea întocmirii *bazei de date audio*?

La unele dintre aceste întrebări încercăm să răspundem în continuare. Dată fiind evoluţia extrem de rapidă a tehnologiei şi ştiinţei informatice, am considerat necesară o prezentare detaliată a operaţiilor pe care le-am desfăşurat şi a reflecţiilor ce ni s-au impus *la această dată*, în ideea că într-un viitor apropiat, baza tehnică şi informatică generală ar putea fi atât de diferită de cea de astăzi, încât modalitatea de lucru, metodele şi obiectivele noastre ar putea fi greu de reconstituit.

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 149–161

https://biblioteca-digitala.ro

În încheierea acestui studiu, este prezentat şirul de operaţii concrete ce trebuie realizate pentru trecerea înregistrărilor sonore de pe suport magnetic şi mecanic pe suport optic.

În etapa iniţială, înainte de începerea propriu-zisă a copierii, se impune fixarea unei strategii de lucru stabilite la nivelul compartimentelor de Arhivă şi Tehnic şi în acord cu acei cercetători ai institutului interesaţi de documentul sonor, care să vizeze pregătirea materialului sonor pentru digitalizare şi un proiect de ordonare a acestui material. Operaţiunea de copiere va trebui să fie însoţită de alcătuirea periodică a unor protocoale de activitate, pe baza cărora să se poată urmări activitatea de digitalizare efectuată în decursul timpului.

I. CAUZE ŞI DEZIDERATE CARE IMPUN COPIEREA NEÎNTÂRZIATĂ A ARHIVEI SONORE

– Degradarea progresivă a suporturilor magnetice şi mecanice (benzi de magnetofon, discuri negre, cilindri de fonograf) impune salvarea conţinutului lor prin copiere. Din acest punct de vedere se poate spune că situaţia arhivei sonore a institutului nostru, una dintre cele mai mari din sud-estul Europei, este mai mult decât critică;

– Necesitatea uneia sau a două copii de rezervă a materialelor sonore de arhivă;

– Nevoia unei sistematizări a fondului sonor al arhivei, ceea ce înseamnă realizarea *bazei de date audio*;

– Înlesnirea accesului la documentul sonor.

ALEGEREA SUPORTULUI OPTIC

Indiscutabil, suportul optic, care permite stocarea digitală a informaţiei, prezintă la ora actuală cele mai multe avantaje:

– Copia digitală este cea mai fidelă, practic identică cu originalul (în limitele percepţiei noastre). Aceasta, chiar şi atunci când apar anumite pierderi ale informaţiei codificate digital, fiindcă, în anumite limite, acestea pot fi reconstituite complet cu ajutorul unor algoritmi computerizaţi, precum EDAC *(error detection and correction)*[1]. Aşadar, o dată realizată digitalizarea, se poate spune că oricâte multiplicări ale originalului digital vor fi tot atâtea „originale";

– Calitatea sonoră ridicată, nealterabilă, între anumite limite, de factori mecanici;

– În ultima vreme a căpătat o răspândire foarte mare, atât la nivelul studiourilor acustice, arhivelor sonore din lume, cât şi în mediile de difuzare, ceea ce îl face să fie la îndemână din punct de vedere al costului şi permite compatibilitatea cu alte instituţii similare.

[1] Vezi William R. Nugent, *Issues in Optical Disc Longevity – From Trithemius to Arrhenius Testing*, în „Archiving the Audio-Visual Heritage – Third Join Technical Symposium", 1990, May 3–5, p. 89–95.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă toate argumentele *fizice* pledează pentru digitalizare, trebuie menţionat un argument de natură conceptuală, *filozofică*, care i se opune şi care ţine chiar de esenţa procesului de digitalizare: acesta înseamnă o codificare numerică, o simulare a realităţii sonore, realizată pe baze numerice (digit = cifră)[2]. Acustic vorbind, deosebirea faţă de semnalul original este insesizabilă, dar teoretic, procesul reprezintă trecerea de la *continuum (analogic)* la *discret (digital)*. Însă avantajele pe care le aduce digitalizarea primează în faţa oricărui argument de natură pur teoretică.

PRINCIPII

1. Trecerea pe suport optic se face astfel ca înregistrarea-copie să fie cât mai aproape de original (la stadiul la care se află la momentul copierii, fără „pierderi").

Potrivit acestui principiu, deşi din punct de vedere tehnic este posibilă eliminarea unor zgomote, deci recondiţionarea înregistrării, aceasta nu este recomandată. Ea ar opera o anumită falsificare a materialului original, potrivit unor algoritmi de calcul şi unor factori de decizie subiectivi. Însă recondiţionarea înregistrării rămâne un procedeu extrem de valabil în cazul în care s-ar pune problema, spre exemplu, a valorificării înregistrărilor sonore din arhivă.

2. Digitalizarea arhivei sonore înseamnă nu numai o operaţiune mecanică de transfer, ci ea reprezintă în paralel şi o muncă de *arhivare*, reprezintă crearea impecabilă din punct de vedere ştiinţific şi tehnic a *bazei de date audio*. Aceasta presupune, deopotrivă, verificarea şi ordonarea materialului după criterii ştiinţifice şi după standardele internaţionale ale arhivelor. Aşadar, operaţiunea presupune colaborarea între tehnician şi cercetătorul ştiinţific.

II. OPERAŢII PRELIMINARE LA NIVEL TEHNIC

Înainte de începerea operaţiunii de digitalizare sunt obligatorii următoarele operaţii (condiţionate însă de resursele financiare avute la dispoziţie):

1. Verificarea, etalonarea la cei mai înalţi parametri de fidelitate şi eventual recondiţionarea magnetofoanelor şi a celorlalte aparate de redare, pentru a se evita orice pierdere de calitate a semnalului de digitalizat. Posibilităţile tehnice actuale permit ca la redarea semnalului sonor înregistrat pe un suport magnetic sau mecanic să se poată obţine, în mod surprinzător, informaţii auxiliare privind semnalul sonor originar, ceea ce nu era posibil cu aparatura din trecut, cu care s-au realizat înregistrările[3].

[2] Informaţia stocată indică amplitudinea vibraţiei la un moment dat, după o *rată de eşantionare – Sampling Rate* – mai fină sau mai grosieră (vezi nota 4). Acesta este o aproximare a realităţii, care constă în înlocuirea curbei de vibraţie a sunetului cu puncte aflate la distanţă mai mare sau mai mică, între care se interpolează (vezi graficul 1).

[3] Vezi Technical Committee, *The Safeguarding of the Audio Heritage: Ethics, Principles and Preservation Strategy*, în seria „Standards, Recommended Practices and Strategies", IASA-TC 03, http://www.llgc.org.uk/iasa/, Version 1, Feb. 1997.

https://biblioteca-digitala.ro

2. Ridicarea calității sonore de înregistrare-redare a computerului prin achiziționarea unui convertor digital-analogic DAC, cu calități performante, pentru a se evita distorsiunile sonore, precum zgomotele de fond etc.

3. Dotarea Stației Computerizate cu un pachet de programe (*software*), care să permită copierea, editarea, prelucrarea și arhivarea semnalelor sonore la cei mai ridicați parametri, conform standardelor moderne de lucru, valabile pentru majoritatea arhivelor europene și din lume.

4. Procurarea de accesorii electronice diverse, precum microfoane, cabluri etc. și, nu în ultimul rând, de discuri compact înregistrabile.

III. OPȚIUNI LA NIVELUL SISTEMULUI DIGITAL

La ora actuală, cel mai accesibil suport optic este discul compact (CD-R). Poate că alături de acesta s-ar putea lua în discuție și alte suporturi, precum caseta digitală (R-DAT), dar aceasta este mult mai costisitoare în sine și prin aparatura ce o implică, sau Hard Discul (HDD), cel din urmă nereprezentând la ora actuală o posibilitate reală din punctul de vedere al dimensiunii fondului sonor care trebuie digitalizat.

Discul compact, apărut în 1982/83 pe piață, s-a impus în prezent ca cel mai accesibil suport de stocare a informației (inclusiv a semnalelor sonore digitalizate). Din păcate, în privința „speranței de viață" a acestuia nu se știe încă ceva sigur. După diverse opinii și ca urmare a unor teste, rezistența sa s-ar înscrie între 10 și 50 de ani, în condiții optime de păstrare. Posibil ca în curând să apară alte suporturi pentru informație digitalizată mai sigure, ceea ce ar putea pune problema schimbării sistemului de fixare a informației. Dar, operația de digitalizare odată desfășurată, schimbarea sistemului se va putea face mult mai ușor, căci este mult lesne de transferat date numerice de pe un suport pe altul decât a înregistra o bandă de magnetofon pe oricare suport de tip digital. În orice caz, la ora actuală nu există un suport considerat ideal de stocare a informației digitale, respectiv a semnalelor sonore, și problema se pune în sensul de a salva nu suporturile, oricare ar fi ele, ci *conținutul* lor. Așadar, încă nu poate fi vorba despre o fixare definitivă, ci ea va trebui în continuare reînnoită, în funcție de evoluția tehnicii.

O problemă de ordin foarte general este dacă digitalizarea documentelor sonore din arhivă ar urma să se facă în format AUDIO TRACK, care să poată fi citit de orice CD-Player, sau ca document (WAVE, AIFF etc.), accesibil numai prin computer. Fiecare variantă prezintă anumite avantaje și dezavantaje. În general, formatul AUDIO TRACK este cel mai obișnuit în mediile de difuzare și presupune o înaltă calitate acustică. Formatul WAVE are însă mai multe avantaje, el permite:

- calitate acustică la fel sau chiar mai ridicată[4];

[4] Calitatea sonoră depinde de: a) *rata de eșantionare*, ceea ce înseamnă frecvența momentelor de testare a amplitudinii, cunoscută sub numele de *sampling rate*, care determină lățimea benzii de frecvență (*bandwidth sau frequency range*) și b) de acuratețea *rezoluției* amplitudinii (*quantization*), determinată de

https://biblioteca-digitala.ro

- o concordanţă mai exactă între tipul de semnal de stocat şi memoria digitală ocupată, ceea ce este important pentru înregistrările *mono* (frecvente în arhiva noastră), care în formatul WAVE ocupă un volum de memorie aproape la jumătate faţă de AUDIO TRACK;
- el favorizează codificarea numerică sau prin titlu a fiecărei piese în parte după criteriile arhivei şi asocierea, în acelaşi mediu de stocare, a diverselor informaţii conexe, precum: fişe de catalog, comentarii privind starea materialului original (a suportului sonor sau a conţinutului său), diverse adnotaţii în legătură cu operaţiunea propriu-zisă de digitalizare. În perspectiva realizării *bazei de date audio* aceste informaţii ar trebui copiate şi stocate separat, cu ajutorul unui program de arhivare, ceea ce ar constitui catalogul general computerizat al înregistrărilor sonore. Acesta, la rândul lui, ar putea fi coordonat cu catalogul celorlalte documente din arhivă, obţinându-se astfel un unic fişier computerizat al arhivei;
- pentru o viitoare prelucrare computerizată: recondiţionare, analiză electroacustică sau transcriere cu ajutorul computerului, acest format este oricum cel mai convenabil.

Menţiune: varianta mai recentă a formatului WAVE este BWF (Broadcast WAVE Format), introdus de European Broadcasting Union în 1996, care înlesneşte stocarea în paralel cu materialul sonor digitalizat a unor informaţii adiacente, ceea ce permite organizarea documentelor sonore în mod direct ca *bază de date audio*[5].

Aceste argumente pledează în mod decisiv pentru formatul WAVE sau varianta sa BWF. De altfel, acestea sunt la ora actuală formatele „universale", acceptate de celelalte arhive sonore.

IV. PROBLEME CONCRETE

Strategia de digitalizare este condiţionată de doi factori diametral opuşi:

a) necesitatea de conservare cât mai fidelă a originalului, conform principiului 1 enunţat mai sus;

b) mijloacele tehnice şi financiare avute la îndemână.

La modul practic se pun următoarele probleme:

– Dacă încercăm să estimăm cu aproximaţie timpul necesar copierii întregii arhive pe compact disc, pentru cele aproximativ 18 000 – 20 000 ore de

numărul de unităţi binare (*binary digits* sau *bits*). În timp ce pentru formatul AUDIO TRACK *rata de eşantionare* este de 44.1 KHz, pentru WAVE ea permite 48 KHz, iar mai nou chiar 96 KHz. *Rezoluţia* obişnuită în ambele formate este de 16 bits, dar pentru formatul WAVE devine posibil şi cel de 20, chiar de 24 de bits (vezi Technical Committee, *The Safeguarding of the Audio Heritage..., op. cit.*).

[5] Vezi *Broadcast Wave Format: Users Guide*, http://www.ebu.ch/pmc_bwf_ug.html, nov. 1999.

https://biblioteca-digitala.ro

înregistrare sonoră în A.I.E.F. (ce corespund celor circa 12 000 de benzi – aici sunt incluse şi copiile pe bandă ale discurilor şi cilindrilor de fonograf) ar fi necesare minimum 60 000 de ore de lucru[6], dacă nu se mai introduc în calcul şi eventualele teste de verificare a CD-urilor şi dacă nu apar probleme deosebite. La o săptămână ideală de lucru de 40 h, ar fi necesare cam 1 500 de săptămâni, deci aproape 33 ani (pentru anul de lucru de aproximativ 46 de săptămâni). Un calcul mai realist poate conduce uşor la circa 50–60 de ani. Aşadar, este imperios necesară găsirea unor modalităţi de economisire a timpului de lucru; este ceea ce va fi tratat mai departe, la punctul A. Considerăm că, dată fiind extensia în timp posibilă a operaţiunii de digitalizare, introducerea de date ar trebui să urmeze o anumită strategie, care să ţină cont de mai multe priorităţi: vechime, stadiul de degradare a anumitor suporturi magnetice sau mecanice şi, nu în ultimul rând, „valoare" şi importanţă ştiinţifică.

– De asemenea, pentru cele 18 000–20 000 de ore de înregistrare sonoră din A.I.E.F. ar fi necesară o însemnată cantitate de compact discuri, minimum 12 000. Aşadar, s-ar putea pune problema încercării de reducere a acestei cantităţi, deci a cheltuielilor şi a spaţiului de depozitare a discurilor. Această problemă va fi tratată la punctul B.

A. PROBLEMA ECONOMISIRII TIMPULUI DE LUCRU

În afară de varianta de a se lucra la mai multe computere în paralel (sau chiar în două schimburi), au fost imaginate câteva posibilităţi tehnice, prin care se putea interveni în sensul economisirii timpului de lucru, dar care trebuiau verificate. Prezentăm în continuare testele realizate, informaţiile dobândite şi concluziile ce se impun:

a) Dat fiind faptul că majoritatea înregistrărilor din arhivă sunt *mono*, iar sistemul de digitalizare obişnuit este *stereo*, s-a încercat înregistrarea în paralel a două benzi de magnetofon, urmând ca separarea canalelor mono din fişierul stereo să se facă ulterior în computer, o dată cu separarea pieselor şi verificarea lor. Aceasta ar reduce timpul de înregistrare pe HDD-ul computerului la jumătate. Înregistrarea a două canale mono (a două benzi de magnetofon) simultan pe un canal stereo este simplă şi nu prezintă nici un fel de problemă. Canalele nu interferează, semnalul nu este modificat. De menţionat că datorită posibilităţii de editare a sunetului nu poate apărea nici un fel de confuzie la nivelul titulaturii materialului sonor înregistrat. Singura problemă, care este, de altfel, foarte serioasă, este acea că o unică persoană nu poate supraveghea două aparate de redare în paralel, dată fiind situaţia deseori precară a suporturilor mecanice sau electromagnetice de la care se pleacă.

b) Un alt procedeu: înregistrarea la viteză dublă de pe bandă pe computer şi reducerea vitezei apoi în computer. Şi acest procedeu ar reduce timpul de înregistrare pe HDD-ul computerului la jumătate. Din testele făcute a rezultat însă

[6] Această valoare s-a stabilit luându-se în calcul un raport de 1/4 până la 1/6 ore de înregistrare faţă de ore de lucru, conform experienţei celor din arhivele similare din lume.

https://biblioteca-digitala.ro

modificarea semnalului original[7], ceea ce face ca acest procedeu să nu poată fi considerat valabil. El ar putea fi eventual utilizat pentru genurile literare, sau interviuri, înregistrate deseori pe viteze de 4,75 cm/s sau chiar pe 2,37 cm/s, unde modificările semnalului inițial ar fi mai mici și mai puțin semnificative.

c) Înregistrarea cu două plăci de sunet în paralel, o variantă posibilă, ar avea de asemenea ca avantaj reducerea timpului de înregistrare pe HDD la jumătate. (Situația este similară cu cea prezentată la punctul a).

d) Este de reținut că înregistrarea pe CD-R, care ea însăși se poate face într-un timp de 4 ori mai scurt decât timpul real (prin selectarea vitezei de scriere: *4), poate avea loc, teoretic, în paralel cu o altă înregistrare de pe bandă pe HDD, deci nu solicită un timp suplimentar. Procedeul este, însă, riscant și poate conduce la erori de copiere sau chiar la ratarea acesteia.

Așadar, trebuie excusă posibilitatea de economisire prin astfel de „artificii" a timpului de lucru.

B. PROBLEMA REDUCERII VOLUMULUI DE STOCARE A SEMNALULUI SONOR DIGITALIZAT

Un CD audio permite înregistrarea a 74 minute stereo (respectiv, în funcție de tip, 80 minute) în formatul AUDIO TRACK. Condensarea informației de stocat pe discuri s-ar putea realiza după următoarele procedee:

a) Este destul de cunoscut sistemul *mp3, mpeg* de comprimare, denumit, în mod tehnic: „reducere de date". Procedeul duce la o compresie cu aproximativ 90%, ceea ce înseamnă o comprimare de aproximativ 10 CD la volumul unuia singur necomprimat. Două aspecte comportă acest procedeu: unul practic de lucru și unul de principiu:

– aspectul practic: comprimarea și decomprimarea necesită un timp aparte de lucru, este drept că acesta poate fi „scurtat", prin efectuarea altor operații în paralel. În schimb, decomprimarea poate fi ocolită, datorită faptului că există programe de computer care citesc în timp real fișierele comprimate;

– dar mai important este aspectul de principiu: reducerea de date operează pe baza unor algoritmi computerizați, care elimină din sunet acele componente spectrale considerate *irelevante*[8]. Din punct de vedere acustic, noi nu percepem diferența, dar privită fizic aceasta este reală. Fișierul comprimat „arată" la decomprimare diferit de original, procedeul este ireversibil[9]. Trebuie menționat faptul că aceste filtre de *irelevanță* sunt rodul unor cercetări importante de acustică, însă, din punctul de vedere al principiului 1. al digitalizării arhivei sonore afirmat la

[7] Vezi graficul 2.

[8] Astfel de algoritmi se numesc „filtre de irelevanță". Acestea elimină din sunet acele componente spectrale care sunt „ascunse", conform fenomenului denumit *efectul de mascare*. Parametrii acestor algoritmi au fost stabiliți pe baze experimentale.

[9] Vezi graficul 3.

https://biblioteca-digitala.ro

început, semnalul digitalizat trebuie să fie practic „identic" cu cel original, or în acest caz avem de a face cu o reală modificare fizică. Am putea, teoretic, accepta o asemenea „modificare", despre care credem că este *imperceptibilă*, dar problema în esență este următoarea: Este auzul nostru un dat obiectiv și universal, deci sunt universal valabile experimentele care au stat la baza acestor filtre? Potrivit celor mai noi cercetări de psihologie generală, percepția noastră este determinată *de coduri de percepție (scheme)*, dobândite în decursul formării noastre și condiționate cultural. Se pune, așadar, întrebarea dacă nu cumva ceea ce noi nu auzim astăzi va fi audibil mâine sau este deja perceptibil într-un alt spațiu cultural? În acest sens, fidelitatea față de semnalul fizic originar se impune în mod indiscutabil, ea ține de etica profesională a lucrului cu arhiva. Probleme deosebite ar putea apărea la o eventuală prelucrare ulterioară computerizată a semnalului sonor manipulat în acest fel, spre exemplu la filtrare, mixare sau introducere de ecou. De asemenea, analiza electroacustică ar fi complet lipsită de sens, fiindcă ea nu ar mai porni de la semnalul sonor originar, ci de la o copie infidelă a acestuia[10]. Dacă pentru arhivare procedeul nu este recomandat, el ar putea fi însă folosit la realizarea unei a doua sau a treia copii (de siguranță și eventual de difuzare prin rețea internet sau intranet).

b) O posibilitate de reducere a memoriei de stocare a informației ar putea fi înregistrarea semnalului cu o *rată de eșantionare* mai mică de 48 KHz, de exemplu: 22 050 Hz. Aceasta ar fi posibilă pentru acele înregistrări al căror spectru nu depășește 11 025 Hz[11], în special cele vechi, înregistrate cu aparate de calitate scăzută, sau care s-au degradat[12]. Opțiunea pentru acest procedeu impune testarea fiecărei înregistrări în parte[13]. Din eșantioanele care au fost testate, rezultă în mod cert că cele mai multe înregistrări, în orice caz cele realizate la viteza de 76 cm/s, nu pot beneficia de acest procedeu, spectrul lor depășește 11 025 Hz. Iar la modul general, o *rată de eșantionare* mai ridicată descrie un semnal sonor într-un mod mai fin, de aceea este oricum recomandată *rata de eșantionare* de minimum 48 KHz și chiar de 96 KHz[14].

c) Un aspect amintit deja este faptul că o înregistrare *mono* în format WAVE sau BWF ocupă un spațiu de înmagazinare aproape la jumătate față de formatul AUDIO TRACK.

Așadar, reducerea volumului de stocare nu este recomandabilă nici prin algoritmul „reducere de date" (tip *mp3*, *mpeg*) și nici prin înregistrarea cu o *rată de*

[10] Vezi pentru această problemă: Dietrich, Schüller, *Datenreduktion und Schallarchivierung*, în „Das Audiovisuelle Archiv", t. 33/34 (1994), Mai, p. 8–14.

[11] Este vorba de „spectru semnificativ", cel a cărui amplitudine depășește valoarea luată ca etalon de –90 dB.

[12] Dat fiind faptul că pentru descrierea unei frecvențe sunt necesare două puncte: pentru valorile 0 și 1 ale funcției de tip sinus care descrie semnalul sonor, rezultă că prin codificarea *cu rata de eșantionare* de 22 050 Hz pot fi redate frecvențe sonore care se găsesc sub limita de 11 025 Hz.

[13] Graficul nr. 4 prezintă câteva astfel de teste.

[14] Vezi *Broadcast Wave Format: Users Guide, op. cit.*

https://biblioteca-digitala.ro

eşantionare mai mică de 48 KHz. În mod similar, nu este indicată nici utilizarea unei *rezoluţii* mai mici de 16 bits.

V. CONCLUZII

1. Se impune începerea neîntârziată a digitalizării şi transferării pe suport optic a arhivei sonore a institutului, chiar dacă în viitorul apropiat vor apărea noi modalităţi de convertire în digital sau de stocare a informaţiilor mai interesante, mai sigure sau mai eficiente.

2. Înregistrarea în format WAVE şi mai ales BWF prezintă avantaje sporite de calitate sonoră pentru arhivare şi în eventualitatea unei prelucrări ulterioare computerizate a materialului sonor. Dezavantajul, care este dependenţa de un calculator, va fi probabil în viitor de neglijat, dată fiind vertiginoasa scădere a preţurilor la tehnologie.

3. Economisirea timpului de lucru nu este posibilă prin nici un procedeu de sincronizare a operaţiunilor de digitalizare.

4. Nu se poate opera nici o reducere a volumului de stocare; aceasta este însă implicită în cazul semnalelor *mono* prin folosirea formatului WAVE.

VI. ORDINEA PROPRIU-ZISĂ A OPERAŢIILOR DE TRECERE A ÎNREGISTRĂRILOR SONORE PE COMPACT DISC

1. Verificarea calităţii înregistrărilor sonore originale cu ajutorul spectogramei şi Analizei Fourier (FFT) în timp real;

2. Verificarea balansului pentru sistemul *stereo*, dacă este cazul;

3. Înregistrarea în computer a sunetului etalon *la* al camertonului, dacă există, verificarea înălţimii sale şi calcularea, dacă este cazul, a coeficientului de corecţie necesar;

4. Înregistrarea în computer a unei benzi în întregime (disc sau cilindru);

5. Separarea pieselor unele faţă de altele în paralel într-un fişier *stereo* şi eventual introducerea anunţurilor;

6. Realizarea eventuală a corecţiei de înălţime;

7. Dacă este cazul, introducerea informaţiilor din fişele de catalog şi a altor documentaţii;

8. Trecerea pe CD a documentelor sonore şi, eventual, a informaţiilor aferente;

9. Introducerea informaţiilor adiacente documentului sonor digitalizat în *baza de date audio.*

10. Realizarea protocoalelor de lucru, martori de etapă ai procesului de digitalizare a arhivei de folclor a institutului.

https://biblioteca-digitala.ro

Descrierea aceluiaşi eşantion sonor la diverse *rate de eşantionare*

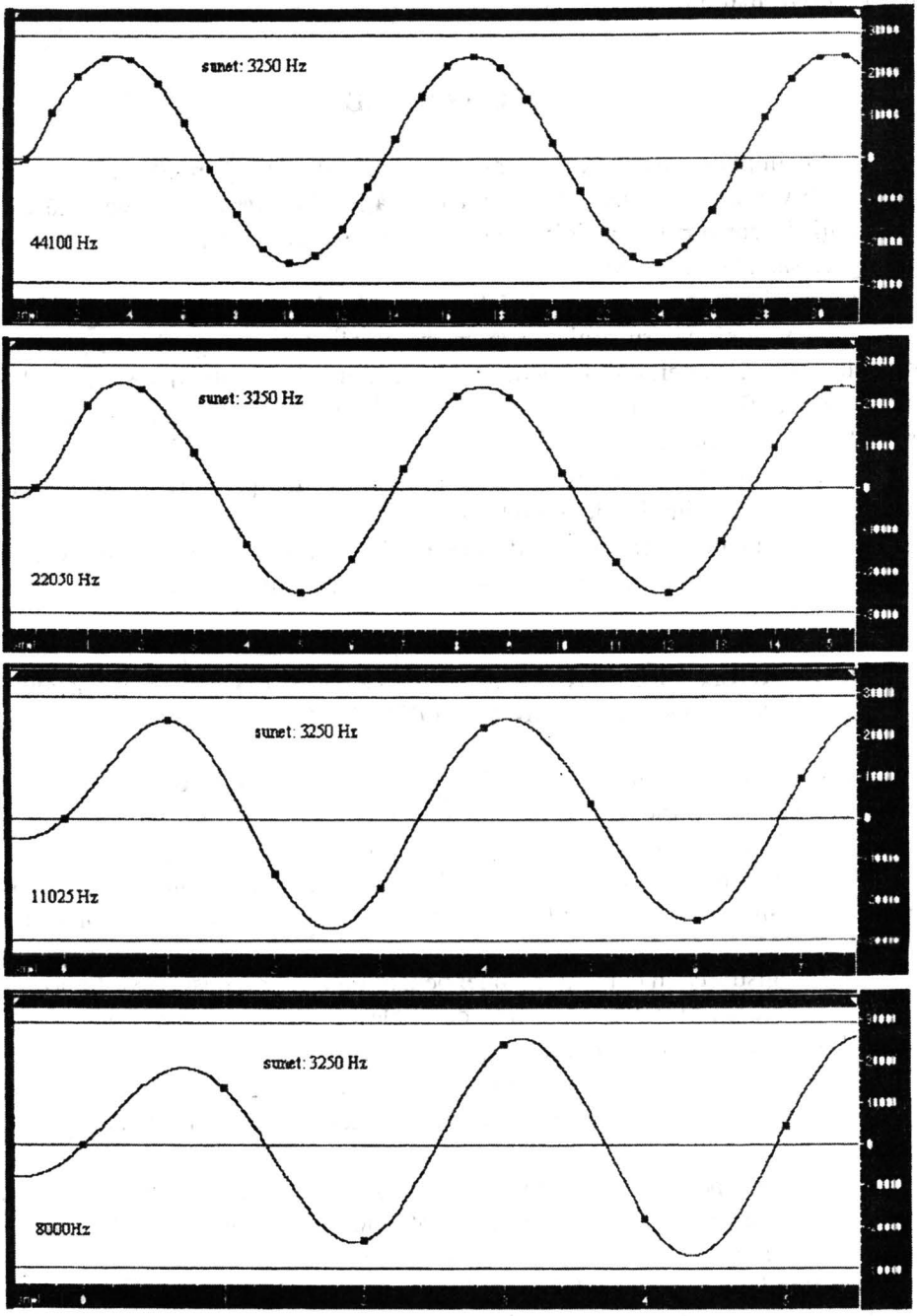

1.

https://biblioteca-digitala.ro

Test pentru compararea semnalului original cu cel obţinut prin înregistrarea la viteza dublă (2*)
şi apoi cu cel redus (în computer) la viteza iniţială (*2/2)

sunet nr.	Original HZ	dB	*2/2 HZ	dB	rap-freq (in centi)	dif-dB	*2 HZ	dB	rap-freq (in centi)	dif-dB
1	96.867	143.57	96.439	143.87	-8	0.30	193.217	143.7	1195	0.13
	96.846	140.04	96.46	142.05	-7	2.01	193.107	140.513	1195	0.47
2	488.35	143.11	486.32	143.73	-7	0.63	973.29	143.495	1194	0.39
	488.66	138.62	486.77	140.77	-7	2.15	974.063	139.049	1194	0.43
3	2931.5	138.78	2920.3	141.83	-7	3.05	5843.46	139.561	1194	0.78
	2931.7	132.18	2920.6	134.35	-7	2.17	5843.05	133.078	1194	0.90
4	7782.7	125.67	7755.3	128.45	-6	2.78	15506.9	130.563	1193	4.89
	7780.3	121.45	7754.6	125.1	-6	3.65	15500.9	126.067	1193	4.62
5	9798	120.42	9767.3	124.65	-5	4.23	19524.2	124.203	1194	3.78
	9799.4	116.4	9770.4	118.49	-5	2.09	19529.4	119.502	1194	3.10

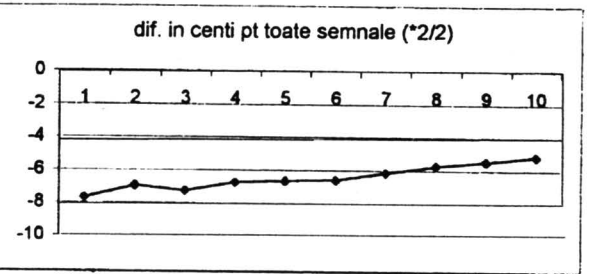

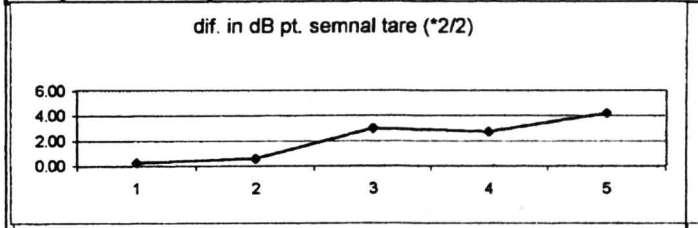

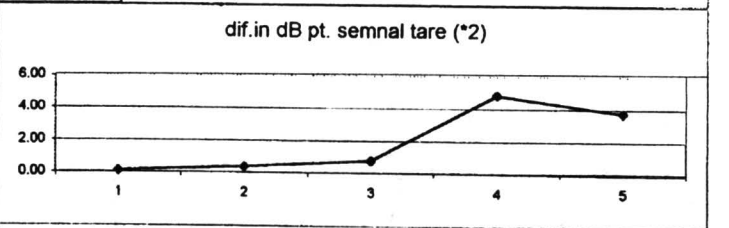

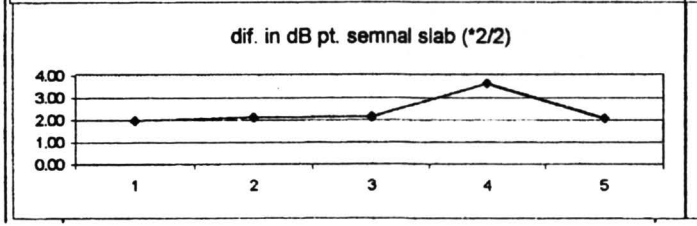

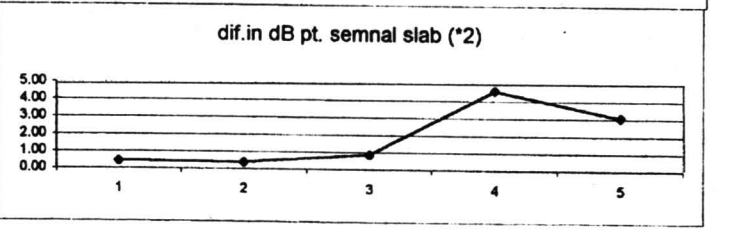

2.

https://biblioteca-digitala.ro

Comparare între originalul sonor şi varianta sa după comprimare prin spectrogramă (SON) şi Analiză Fourier (FFT) pentru un moment şi pentru un interval de timp

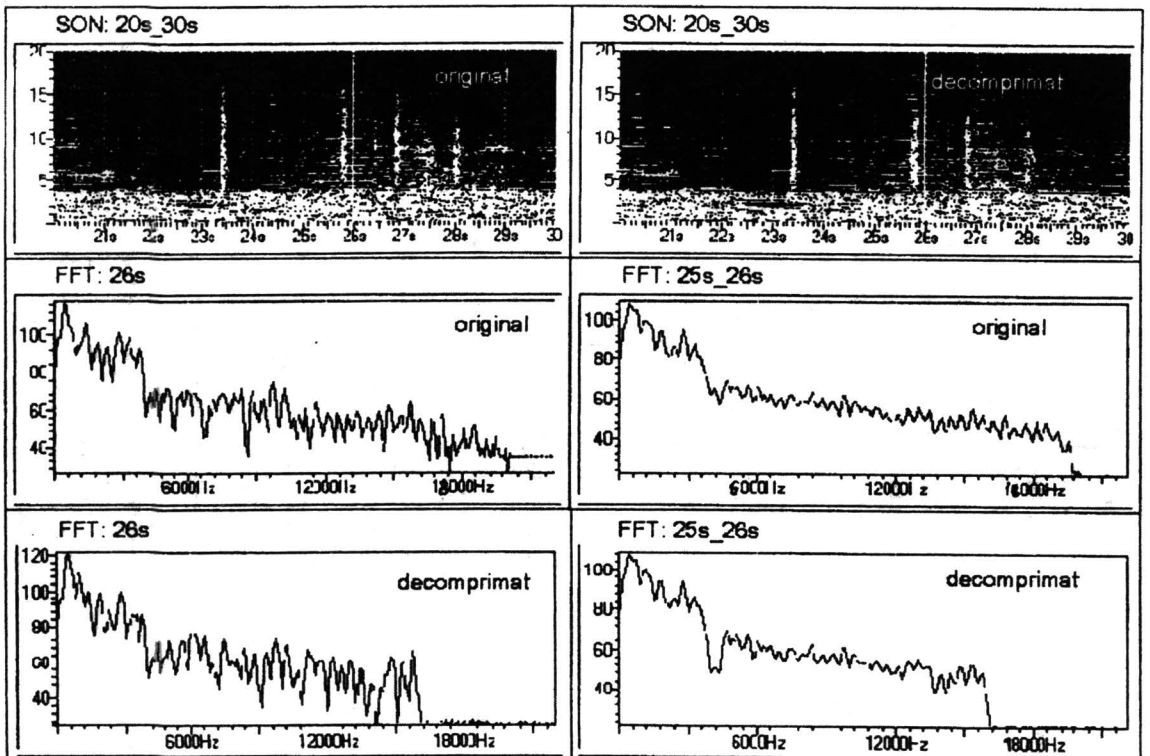

3.

https://biblioteca-digitala.ro

Teste ale înregistrărilor de pe bandă de magnetofon
în vederea stabilirii amplitudinii componentelor spectrale (analiză FFT în timp real)

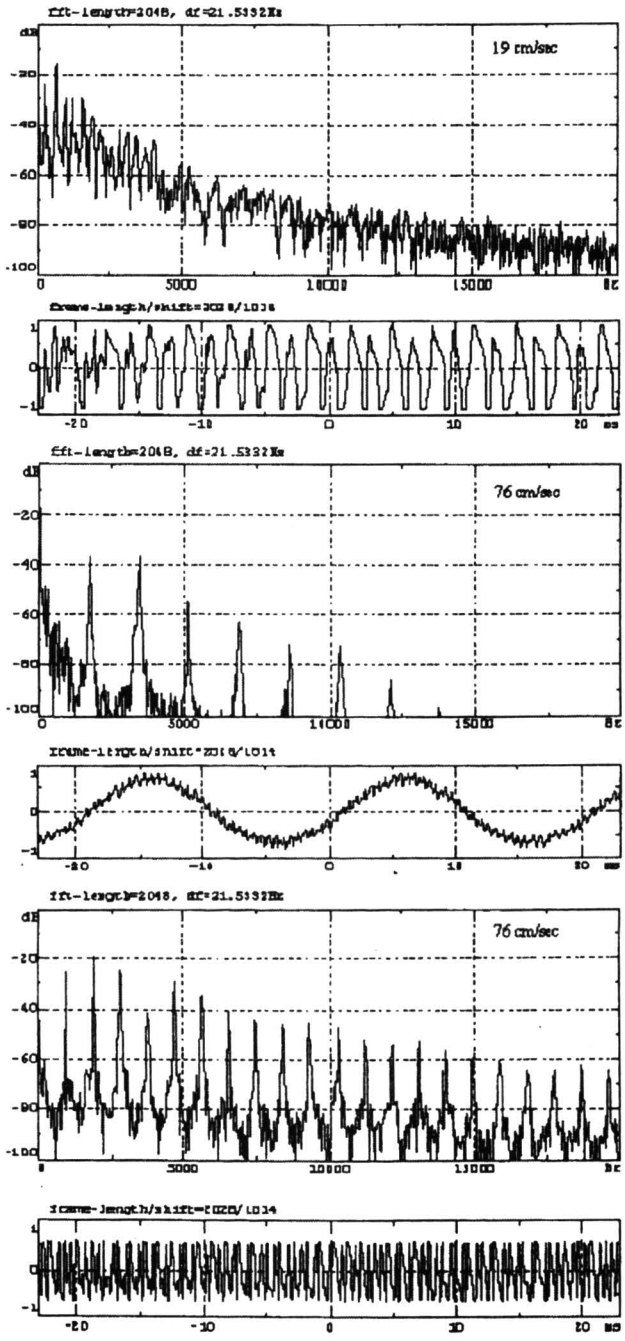

4.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

BIBLIOTECA INSTITUTULUI - UN FOND DE PUBLICAȚII DE SPECIALITATE DE O MARE VALOARE ȘTIINȚIFICĂ

ELENA BERCEANU

Indispensabilă oricărei cercetări ştiinţifice, literatura de specialitate de care dispune o bibliotecă, înzestrarea acesteia cu lucrările fundamentale ale domeniului asigură accesul cercetătorului la o bibliografie cât mai reprezentativă şi completă.

Funcţionând pe aceste coordonate şi cu aceste obiective, bibliotecile institutelor de cercetare au o importanţă majoră în obţinerea unor rezultate de excepţie în cercetarea întreprinsă în domeniile date. Din această perspectivă ne vom îngădui să dăm câteva date ce ni s-au părut relevante pentru fondul de carte şi de publicaţii periodice de specialitate din biblioteca Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu".

Înainte de 1949, an în care a luat fiinţă Institutul de Folclor, parte din fondurile de azi ale bibliotecii institutului exista în biblioteca Societăţii Compozitorilor Români.

La înfiinţarea Institutului, cărţile de specialitate (7 000 volume) din biblioteca sus-menţionată au fost transferate aici, punându-se bazele bibliotecii de azi. Acestea au provenit în special din donaţii particulare; putem menţiona numai câteva personalităţi care au donat publicaţii de specialitate, importante ca număr şi valoare ştiinţifică: Constantin Brăiloiu, Dimitrie Gusti, D.G. Kiriac.

Cel mai valoros fond de carte îl reprezintă donaţia lui Constantin Brăiloiu. Aceasta totalizează 1 824 volume cărţi, 78 titluri periodice în 479 exemplare şi 113 partituri.

Fondul „Brăiloiu" cuprinde cărţi de specialitate sau din domenii apropiate, tipărite în ţară sau în străinătate. Cea mai veche carte este *O mie şi una de nopţi*, vol. III şi V, tipărită la Braşov, în 1836, cu alfabet chirilic, iar cea mai recentă – Rolland Romain, Herz A.: *Viaţa lui Beethoven*, Bucureşti, 1948. Valoarea donaţiei este cu atât mai mare, cu cât ea cuprinde unele dintre cele mai importante lucrări din domeniul etnografiei şi folclorului. Aici s-ar putea menţiona: Simion Florea Marian: *Vrăji, farmece şi desfaceri*, Bucureşti, 1893, *Nunta la români*, Bucureşti, 1890, *Înmormântarea la români*, Bucureşti, 1892; Elena Sevastos: *Nunta la români*, Bucureşti, 1889; G. Dem. Teodorescu: *Cercetări asupra proverbelor române*, Bucureşti, 1877; Tudor Pamfile: *Sărbătorile la români*, Bucureşti, 1904, *Cimilituri româneşti*, Bucureşti, 1908, *Cromatica poporului român*, Bucureşti, 1914, *Povestea lumii de demult*, Bucureşti, 1913, *Agricultura la români*, Bucureşti,

Anuar IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, Bucureşti, p. 163–167

https://biblioteca-digitala.ro

1910, *Mitologia românească*, Bucureşti, 1916, *Diavolul învrăjbitor al lumii*, Bucureşti, 1915; Tache Papahagi: *Basme aromâne şi glosar*, Bucureşti, 1905, *La românii din Albania*, Bucureşti, 1920, *Antologie aromânească*, Bucureşti, 1922; Moses Gaster: *Apocrifele în literatura română*, Bucureşti, 1883–1884.

Tot aici găsim o serie de cărţi publicate în străinătate, importante pentru conţinutul lor, cum ar fi: S.G. Haterly: *A treatise on Bizantine music*, London, 1892; *La musique au Moyen Age*, Paris, 1832; Nisard Charles: *Des chansons populaires chez les anciens et chez les Français*, vol. I–II, Paris, 1867.

Cele mai importante periodice din Fondul „Brăiloiu" care se găsesc în colecţie aproape completă sunt: „Şezătoarea", cu volumele din anii: 1892, 1893, 1898, 1899, 1901–1904, 1907, 1916, 1922–1929; „Comoara satelor", cu numere din 1906 până în 1927; „Sămănătorul", cu numerele 3, 4, 9–12, 20–28, 30, 31, 33, 36, 38–42; „Nouvelle Revue musicale" din anii 1920–1925.

Începând cu anul 1959 s-au făcut achiziţii din librării, anticariate, s-au primit alte donaţii. La creşterea fondului a contribuit, în mod substanţial, schimbul cu străinătatea, începând cu anul 1961, prin trimiterea „Revistei de etnografie şi folclor" instituţiilor interesate din alte ţări. Ca urmare, fondul a crescut treptat, de la valoarea de 10 330 lei, în 1959, la 5 410 308 lei, cât are azi, cuprinzând peste 47 000 volume, din care 25 234 cărţi, 18 997 periodice, 2599 partituri muzicale şi 990 traduceri dactilografiate.

Cea mai mare parte a cărţilor şi periodicelor sunt din domeniul etnografiei şi folclorului, antropologiei sociale şi culturale. Există însă şi un număr însemnat de publicaţii din domenii apropiate: istorie, sociologie, lingvistică, filozofie, psihologie, geografie, artă.

Astăzi, achiziţionarea de noi publicaţii se face prin contract cu Colectura Bibliotecilor, schimb cu străinătatea, donaţii de la persoane fizice sau juridice, abonamente şi cumpărare.

Pentru organizarea şi menţinerea corectă a evidenţei tezaurului bibliotecii, în afară de Fondul „Brăiloiu", mai există şi alte câteva „fonduri", repartizate „geografic" în condiţiile cunoscute: Fond Carte Institut, Fond Carte Vest, Fond Periodice Vest, Fond Periodice Est, Fond Traduceri (990 exemplare), Fond muzical (partituri).

Fondul de Carte al Institutului cuprinde 18 379 volume şi a fost constituit în principal din donaţii. Cele mai importante donaţii din ultimii ani sunt donaţia de la Brown University Library (SUA) de 517 volume cărţi şi periodice din domeniile sociologiei şi antropologiei şi donaţia de carte rusească de specialitate primită în 1992 de la Academia Română (99 volume cărţi).

Acest fond principal de carte cuprinde publicaţii de mare valoare ştiinţifică, unele dintre ele adevărate unicate prin vechime şi conţinut, cum sunt: Simion Florea Marian: *Legendele Maicii Domnului. Studiu folkloristic*, Bucureşti, 1904, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, vol. I, *Cârnilegile* (1898), vol. II, *Părăsemile* (1899),

https://biblioteca-digitala.ro

vol. III, *Cinci-Decimea* (1901), *Tradiții poporane române din Bucovina*, Bucureşti, 1895, *Descântece poporane române*, Suceava, 1886; Bogdan Petriceicu Hasdeu: *Cărțile poporane ale românilor din sec. al XVI-lea*, Bucureşti, 1879; Artur Gorovei: *Datinele noastre la naştere*, Bucureşti, 1909, *Datinele noastre la nuntă*, Bucureşti, 1910; Iuliu A. Zane: *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia – Proverbe, Dicetori, Povățuiri, Cuvinte adevărate, Asemănări, Idiocisme şi Cimilituri, cu un glosar româno-frances*, vol. I (1895), vol. II (1897), vol. III (1899), vol. IV (1900), vol. V (1900), vol. VI (1901), vol. VII (1901) şi IX (1901); Lazăr Şăineanu: *Studii folklorice. Cercetări în domeniul literaturei populare*, Bucureşti, 1896, *Basmele române în comparațiune cu legendele antice clasice şi în legătură cu basmele poporeloru învecinate şi ale tuturoru poporeloru romanice – studiu comparativ*, Bucureşti, 1895; Elena Niculiță-Voronca: *Studii de Folklor*, vol. I, II, Bucureşti, 1908.

Seria „Din viața poporului român", apărută sub egida Academiei Române, cuprinde lucrări de mare însemnătate pentru domeniile etnografiei şi folclorului: Pompiliu Pârvescu: *Hora din Cartal*, vol. I al seriei, Bucureşti, 1908; Tudor Pamfile: *Cimilituri românești*, Bucureşti, 1908, vol. II; *Jocuri de copii*, Bucureşti, 1909 (vol. VI); *Industria casnică la români*, Bucureşti, 1910 (vol. VIII); *Agricultura la români. Studiu etnografic*, Bucureşti, 1913 (vol. XVI), *Povestea lumii de demult – după credințele poporului român*, Bucureşti, 1913 (vol. XVIII); *Sărbătorile de toamnă şi postul Crăciunului*, Bucureşti, 1914 (vol. XIX); *Sărbătorile la români. Crăciunul*, Bucureşti, 1914 (vol. XX); *Mitologie românească*, vol. I; *Comorile*, Bucureşti, 1916 (vol. XXX); vol. III: *Pământul*, Bucureşti, 1924 (vol. XXXII); *Cerul şi podoabele lui*, Bucureşti, 1915 (vol. XXVI); Béla Bartók: *Cântece populare românești din Comitatul Bihor (Ungaria)*, Bucureşti, 1913 (vol. XIV); C. Rădulescu-Codin: *Îngerul românului. Poveşti şi legende din popor*, Bucureşti, 1913 (vol. XVII); Gh. F. Ciauşanu: *Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi şi nouă*, Bucureşti, 1914 (vol. XXI); Artur Gorovei: *Credințe şi superstiții ale poporului român*, Bucureşti, 1915 (vol. XXVII).

În fondul general sunt cărți străine valoroase, ca de exemplu: Arnold van Gennep: *Le folklore du Dauphine*, Tome I–II, Paris, 1933; Emmanuel de Martonne: *La Valachie – Essai de Monographie géographique*, Paris, 1902; *The Oxford Dictionary of English Proverbs*, second edition, Oxford, 1948; Paul Sébillot: *Le Folklore de France*, Tome I (1904), Tome II (1905), Tome III (1906), Paris; J.G.Frazer,: *The Golden Bough*, London, 1955, în 14 volume etc.

Tot aici avem şi Colecția *Folklore Fellows Communication*, apărută sub egida Academiei de Ştiințe Finnice, tipărită la Helsinki (Finlanda) în limbile engleză şi germană din 1910 (anul apariției) şi cu unele intermitențe până în 1990. Această colecție conține lucrări importante din domeniul etnologiei, scrise de specialişti din întreaga lume.

https://biblioteca-digitala.ro

Fondul general cuprinde numeroase dicţionare şi enciclopedii. Cele mai importante dintre acestea sunt: *The Encyclopedia Britannica*, London, 1926, *Larousse de XX-e Siècle*, Paris, 1928; *Der Grosse Brockhaus*, Leipzig, 1928–1935; *Meyers Lexicon*, Leipzig, 1924; *Enciclopedia României*, vol. I, II, III; *Dicţionarul limbii române literare contemporane*, vol. I, II, III, IV; *Dicţionarul enciclopedic român*, vol. I, II, III, IV.

Fondul de Carte Vest este alcătuit din 5 186 titluri. Cea mai mare parte dintre ele a provenit din schimbul cu străinătatea. În ultimii ani s-a renunţat la cotarea şi inventarierea separată a cărţilor venite din Occident. Acum ele sunt luate în evidenţă la *Fondul de Carte al institutului.* Cărţile din fondul mai sus menţionat sunt din domeniul folclorului, antropologiei, istoriei, sociologiei, unele foarte interesante din punct de vedere ştiinţific: *Storia Della Musica*, tipărită la Milano, 1964, în 14 volume, fiecare volum având câte o mapă de discuri; *Catalog of Folklore and Folk Songs*, vol. I (A–L), vol. II (M–Z), Boston, 1964; Child Francis: *The English and Scottish Popular Ballads*, vol. I–IX; *General Anthropology*, New York, 1965; *Histoire Générale des Civilisations*, vol. I–VII, Paris, 1963–1967; Thompson Stith: *The types of classification and bibliography*, Helsinki, 1964, *Tales of the North American Indians*, London, 1968; Propp V.I.: *Morphology of the folktale*, London, 1968.

Fondul de carte al bibliotecii s-a îmbogăţit în ultimii ani (1996–1998) cu importante publicaţii româneşti şi străine (traduse în limba română).

Tot în această perioadă au fost reeditate lucrări importante pentru domeniul nostru de cercetare. Dintre autori amintim: Constantin Rădulescu-Codin, Dumitru Drăghicescu, Mircea Eliade, Ioan P. Culianu, Simion Florea Marian, Ernest Bernea, Tudor Pamfile.

În ultimii ani au apărut numeroase traduceri importante pentru domeniile etnologiei, folcloristicii, pe care biblioteca noastră le-a achiziţionat, ca de exemplu opere semnate de: Arnold van Gennep, Vadime Elisseeff, Daniele Elisseeff, Richard Alan Miller, Mircea Eliade, Hajime Nakamura, Marcel Mauss, Henri Hubert, Jean François Catalan, Roger Caillois, Marianne Mesnil, Assia Popova, Gail Kligman.

Fondurile de periodice Est şi Vest au fost alcătuite din donaţii, abonamente sau schimbul internaţional de carte şi publicaţii periodice cu institutele de cercetare similare de peste hotare.

Periodicele Est provin din ţările foste comuniste sau de la institutele cu acelaşi profil din ţară. Colecţia *de periodice Est* cuprinde peste 800 de titluri periodice în 10 594 exemplare. Unele dintre ele au apărut în perioada interbelică sau chiar înainte de primul război mondial. Cele mai cunoscute şi care se găsesc în bibliotecă în colecţie aproape completă sunt: „Comoara satelor", care a apărut la Blaj, există numerele începând din 1923 până în 1927; „Grai şi suflet", Bucureşti, 1923–1937; „Ion Creangă", apărută în 1908, la Bârlad, există numerele din 1908

https://biblioteca-digitala.ro

până în 1920; „Anuarul Arhivei de Folclor" (din Cluj), numerele din 1932 până în 1945 (după 1981 s-a reluat editarea sa); „Şezătoarea", editată la Fălticeni din 1892 şi din care există numere până în 1929; „Semănătorul", apărut în 1901 la Bucureşti, se găseşte în colecţie aproape completă până în 1907; „Arhiva – revistă enciclopedică populară" are ca loc de editare Bucureştiul, în 1897, şi figurează în evidenţa bibliotecii până în 1903; „Revista Fundaţiilor Regale", care apare din 1934 până în 1947; „Căminul cultural" (Bucureşti), din 1934 până în 1947; „Analele Academiei Române", din 1869, cu unele întreruperi, până în 1968; „Viaţa românească", din 1906, cu unele discontinuităţi, până în 1974; „Muzica", ce figurează din 1950 până în 1974.

Dintre periodicele străine, care se găsesc în colecţie aproape completă, amintim: „Slovensky narodopis" din Bratislava (1954–1991); „Cesky Lid", Brno (1957–1996); „Sovetskaia etnografia", Moscova (1947–1991), „Sovetskaja Muzyka", Moscova (1946–1992); „Demos", Berlin (1960–1994); „Bŭlgarska etnografia", Sofia (1975–1995).

Fondul de periodice Vest este alcătuit din peste 500 titluri în 8 162 exemplare. Acestea provin în principal din ţările Europei Occidentale, dar şi din America de Nord şi de Sud, Asia şi Africa. Dintre periodicele care există în colecţii aproape complete, amintim: „Folklore" (Marea Britanie), numere din 1956 până în 1974; „Österreichische Zeitschrift für Volkskunde" (Austria) există din 1956 (vol. 59) până în 1998 (vol. 101); „Rheinsch-Westfalische Zeitschrift für Volkskunde" (Germania), din 1954 până 1996; „Fabula" (Germania) din 1958 până inclusiv 1997; „Svensca Landsmal och Svensct Folkliv" (Suedia), din 1958 până în 1995; „Folklore de France" pe intervalul 1958–1993; „Ethnologie française" (Franţa), din 1971–1987; „Schweizerisches Archiv für Volkskunde" (Elveţia), din 1955 până în 1987; „Aikakauskirja – Journal de la Société Finno-Ougrienne" (Finlanda), din 1955 până în 1997; „Lares" (Italia), 1955–1998, „Tools & Tillage" (Danemarca), din 1969 până în 1996 inclusiv; „Southern Folklore Quarterly" (SUA), din 1954 până în 1981; „American Anthropologist" (SUA), pe perioada 1961–1984; „Revue de Corée" şi „Korea Journal", din 1977 şi până în 1996 inclusiv.

Cele mai recente publicaţii periodice care au intrat în bibliotecă după 1989 sunt: „Anthropology Today" (Marea Britanie), „Tradiciones de Guatemala", „Anthropology and Education" (SUA), „Scandinavian Yearbook of Folklore" (Suedia), „Bulletin du Centre Genevois d'Anthropologie" (Belgia), „Totem – Journal du Musée d'Ethnographie de Genève" (Elveţia).

Se poate aprecia că biblioteca Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu" gestionează un fond de carte şi de publicaţii periodice de specialitate valoros din punct de vedere ştiinţific, unic, poate, prin vechimea multor volume care nu au fost încă reeditate.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

ILUSTRAȚII

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Rákoskeresztur, 18. Dec. 1913.

Cher Monsieur,

Je vous remercie pour votre lettre. Il m'a fait grand plaisir d'entendre que les sympathies entre M. Ravel et moi soient mutuelles. Je lui enverrai un exemplaire de ma collection de Bihor sachant qu'il s'intéresse aux mélodies populaires. Peut-être qu'il sera inspiré par quelques-unes.

Vous avez partiellement raison en blâmant le classement des chansons de Bihor. Je regret beaucoup que votre lettre dans laquelle vous expliquez vos raisons s'est perdue!

Mais le principe du classement

https://biblioteca-digitala.ro

— qui est grâce à Dieu d'une autre personne que moi et que je peux en conséquence louer sans aucune réserve — est bon. De quelle utilité pratique il est, ça se voit chaque jour de plus en plus en classant les simples mélodies à 4 lignes. On a mis dans nos mains (de moi et de mon collègue, Zoltán Kodály, un musicien de première classe) l'édition universelle des chansons populaires hongroises (5000 mélodies environ); nous les avons classé selon ce système de Ilmari Krohn, un peu modifié par nous. Pour pouvoir les comparer avec les chansons de nos voisins les Slovaques, j'ai classé selon le même système 3000 chansons slovaques

https://biblioteca-digitala.ro

à peu près. Et je puis vous dire :
c'est admirable comme les variantes
s'approchent par le (seul) classement machi-
nal. ~~Avec un~~ On peut retrouver
une mélodie quelconque ~~dans~~ avec une
facilité sans pareille dans une masse
si imposant, qui est classé selon ce
système!

Dans les chansons pop. roumaines
la chose est un peu différent.
Chez le Slovaques et chez nous
encore plus, la limite entre les diffé-
rents catégories des chansons s'est
effacé un peu. Tandis que les
limites des catégories chez les Roumains
est encore intact. En conséquence
il faut d'abord séparer les mélodies
appartenantes à des différents caté-
gories (par cette action on obtiendra

https://biblioteca-digitala.ro

les catégories des „ colinda ", des airs mortuaires, des chansons de mariages, des airs de danse, et des „ doina ". Étant fait cette séparation on divise les mélodies de chaqueune de cette catégorie en 3 groupes : mélodies de deux lignes, de trois lignes, et de quatre lignes. Cette dernière contient dans la collection de Màràmures (et aussi dans celle de Dărăt) la plupart des mélodies qu'on peut alors classé selon les tons finals des lignes.

J'ai malheureusement omise cette avant-division en „ colinda " „ doina " „ bocete " etc. ; c'est la faute du groupement dans la collection de Bihor. C'était parce-que en ce temps là étant novice dans

https://biblioteca-digitala.ro

l'étude des chansons Roumaines, je n'ai pas encore aperçu la grande importance de la différence entre le catégories des „ colinda " des „ doina " etc.

Cette faute je l'ai éliminé dans la collection de Mărămures. Vous verrez, comme le groupement est systématique, comme les variantes se touchent.

Ci-joint je vous envois une copie d'une lettre adressé à l'Académie Roumaine, dans laquelle je plaide pour qu'on fasse graver les notes (de musique) au lieux de les faire composer; et 2 pages d'épreuves gravés.

Vous pouvez lire le raisonnement

https://biblioteca-digitala.ro

dans cette copie ; je veux vous dire seulement, que réellement je ne sais pas, comment on pourra composer ces signes de glissement : 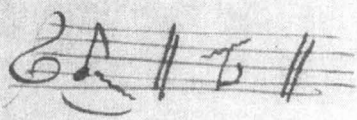

Toutefois il n'est pas possible de les exprimer autrement (c. à d. avec des signes conventionnels) sans être incorrect. Ou il faudra les remplacer avec un immense nombre d'explications sur chaque page ! Le nombre des pages sera amoindri par la gravure, et en conséquence le honoraire aussi ; mais en échange nous aurons au moins la moitié de peine avec la correcture des épreuves que nous avions eu avec ceux de la collection de Dihor.

https://biblioteca-digitala.ro

Je vous prie instamment de parler en faveur de cette proposition : la gravure sera incomparablement plus pratique et plus belle que la composition.

J'espère qu'on verra paraître dans peu de temps une volume de votre collection, ce qui nous intéressera beaucoup !.

Je vous salue cordialement

Béla Bartók

Mes respects à Madame !

https://biblioteca-digitala.ro

Scrisoare primită de Dumitru (Georgescu) Kiriac de la Arnold van Gennep

Bourg la Reine , I23 Grande Rue , vendredi

Cher Monsieur et confrère

C'est seulement ce matin que je reçois la lettre adressée chez Duchartre et qu'il m'a transmise.. enfin !

Certes , les amis de Tsigara sont mes amis ; et je pense que le plus commode serait que vous veniez dimanche après midi vers 2 heures et demi-trois heures ; il fait frais dans mon petit jardin.... Vous prenez soit le métro jusqu'à la porte d'Orléans et là le tram, et descendez Place Condorcet , puis continuez en vous éloignant de Paris ; le I23 est sur le trottoir de gauche et notre maison est au fond de la petite rue , à droite.

soit le métro jusqu'à Denfert seulement et là le train ; vous prenez la rue devant vous et retombez sur la place Condorcet.

Je serai très content de parler de folklore avec vous et j'ai sans doute pas mal de choses aussi à vous montrer qui vous intéresseront.

J'espère que ce mot vous arrivera à temps pour dimanche après midi ; en tout cas j'ai le Téléphone 765. Bourg-la-Reine ;

Bien cordiale poignée de mains de votre

A. van Gennep.

P.S. Ma fille cadette travaille chez Melle Droz : elle m'avait dit que vous m'aviez écrit, et j'attendais –

https://biblioteca-digitala.ro

27/6 1957

Es war sehr interessant die Volkslieder zu hören. Es hat mich sehr viele Freude gemacht.

(mit besten Pakklati) (isländisch)

Mit bestem Dank

Sigridur Einars.

aus Island

Med bestu þökkum fyrir ánægjulega stund.

Sigridur Einlangsdóttur

Reykjavik - Island

Foi um grande prazer para nós visitar esta casa de cultura que tanto respeita e estimula as artes populares numerosas. Saimos encantados e com vontade de conhecer mais de perto êste povo tão sentimental e artístico.

[illegible]

16/7/57

(RIO DE JANEIRO, BRASIL)

https://biblioteca-digitala.ro

[illegible] ၂၇-၇-၅၇

ယနေ့ နံနက် ၉း ၅၅ မိနစ်မှ ၁၀ နာရီ ၃၀ မိနစ်အထိ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ။

[illegible] ၂၇/၇/၅၇

[illegible]

[illegible]

Bucureşti 27 VIII 1957

Traducere.

Am plăcerea să vizitez Inst. de Folclor dela ora 10-11 din şi mi-a plăcut deosebit de mult să ascult [illegible] detailate ale creatorilor acestui Insti-tut.

It was a treat to visit the institute of folk lore, where I saw the most beautiful musical instruments made by the village people, and also heard the recorded music. The tunes represented the ~~ithe~~ inner soul of the people which reminded me of the similarity with the tunes of the Indian folk music. I ~~[illegible]~~ felt so much at home this morning.

Amrutlal Krishna

29. 8. 57.

New Delhi.

Gjatë qëndrimit tonë si delegatë të furar nga Istituti Rumun për Marëdhanje Kulturale me botën e jashtme, vizituam Istitutin e Folklorit të Bukureshtit - Prej nji kohe prej afro dy javish ne pamë me hollësi të gjithë seksionet e separtet e Istitutit dhe konstatuam se muzikologët Rumunë kanë berë një punë shumë serioze në mbledhjen e studimin e folklorit popullor - Puna e organizimi i mbredshëm janë shemtullorë - Studimet skencore, materjalet shumë të çmuarshme që janë mbledhur e studjuar, botimet, monografitë etj shërbejnë jo vetëm për artin e kulturën e R. P. të Rumanisë por ato japin nji kontribut të math për të gjithë folklorin e vendeve të Demokracive popullore të Ball Kanit e të mbarë botës -

Istituti i folklorit në Bukuresht eshtë një nga qendrat kulturale e shkencore më të mira në botë -

Kjo i dedikohet punës plot pasion e e atdhedashuri të patriotëve Rumunë në të kaluarën e punës shkencore, të zellshme e me vetmohim që bejnë studjozët e folklorit Rumunë, shkencëtare, muzikologë folkloristë etj dhe drejtimi shumë i mirë i udhëhegjes së Istitutit -

Ne muzikantëve Shqiptarë do të na vlejë shumë eksperienca e punës e shokëve Rumunë mbassi folklori i yne ka mjaft gjera të përbashkëta me folklorin e popullit vlla Rumun -

Baki Kongoli
Shef i seksionit të muzikës pranë
Ministris Arësimit dhe Kulturës
Tirana - Albanie

Bukuresht
16-XII-1957

Eftimi Dheri
Radio - Tirana
Albania

https://biblioteca-digitala.ro

I have visited the Institute and it was a very stimulating visit. There is concentrated an extremely rich and interesting material, which makes it possible to understand more fully the character of the rumanian people.
I wish you all the success and thank you.

20/X/1958

Dr. A. Harell
(KID K.B.)
Minister of Israel.

Le 20 août 1959

Avec reconnaissance à l'Institut de Folklore de Bucharest, pour l'organisation parfaite du XIIe Congrès International à Sinaïa - Nous nous attendons tous à Québec, en août 1961 - Très cordialement,

Hélène Baillargeon-Côté
Montréal - Canada

Thank you so much for a wonderful morning here at the Folk-lore Institute. Certainly we know that you have a wide-wide range of musics in your interesting country. But it was very rewarding to hear all of the music, especially the epic forms. Again thanks

Paul Robeson
Aug. 22, 1959.

https://biblioteca-digitala.ro

In Memory of my Visite in the National Roumania
FOLKlor Institue – one Example of the wonderful
Attidulle of new-Rumania to the development
and Preservation of cultural minorities
Peace and Friendship

Nov. 28/59 ABraham Bick
New-York, U.S.A

Εἶμαι καί ὥσπερ εὐτυχής
σοῦ ἄκουσα τά ἄσματα τραγοῦδια
καί χορούς τῆς ὡραίας χώρας
Ρουμανίας. Οἱ συγκινήσεις μου
εἶναι ἐξαιρετικές.

Θεοδ. Βαβαγιάννης
Ἀθῆναι

Theod. Varayannis
athène
21- decembre
1959.

https://biblioteca-digitala.ro

Sînt pentru prima oară la București. Am vizitat mai multe instituții culturale și — firește — am rămas profund impresionat de cele văzute aici. În special m-a încîntat vizita la Institutul de folclor.

M-a surprins prețuirea de care se bucură astăzi în R.P.R. cîntecul și jocul popular; în mod deosebit m-a impresionat munca migăloasă și nivelul înalt științific cu care se face culegerea, studierea și valorificarea creațiilor artistice populare. Se impune constatarea că actualul regim de democrație populară a creat condițiile optime pentru ca această instituție — a cărei activitate rodnică e cunoscută și peste hotare — să realizeze cu succes sarcinile ce i-au fost încredințate.

Sînt adînc recunoscător tov. Mihai Pop și colaboratorilor săi pentru bunăvoința și căldura cu care am fost primit și mai ales pentru prețioasele îndrumări de care am avut atîta nevoie în culegerea și cercetarea folclorului din Banatul iugoslav.

Trandafir Jurjovan
Radio Novi Sad
Iugoslavia

Institut za folklor je jedna institucija koju nisam posećivao. Najlepše zahvaljujem drugovima iz Instituta što su mi pružili priliku da upoznam i ovaj žanr umetnosti. Ustanova je postigla po mom mišljenju velike rezultate i postigli ozbiljan nivo rada i metoda.

Posebno se zadužujem što su drugovi bili prema ljubazni da drugu iz N. Sada prenesu svoja iskustva iz ovaj domena i da mu pomognu!

Iskreno me raduje da budem najprijateljskije primljen u ovaj ozbiljni i plemeniti ustanovi sa toplim drugarskim ponašanjem njenih službenika.

Zahvaljujem toplo.

služb. ambasade FNRJ
sekretar
Banić Veselin

De institutul de folclor din Bucuresteu am rămas încîntat. Am vizitat toate cabinetele institutului și în fiecare din ele am văzut lucru foarte serios.

Dorese colectivului institutului succes la munca.

Mulțămesc călduros tov. Sabin Drăgoi - directorul institutului și tov. Tiberiu Alt., cari mi-au dat tot concursul în cercetarea institutului.

Asistent emerit din republica socialistă moldovenească; prof. la conservatorul de stat din Chișinău, Jor Borș (Gh. Borș)

I am very happy to visit the Folklore Institute and to know its system of work and researches. I think it is very important for the progress of the Romania People, and very interesting and important for the studies of folklor all over the world. I hope we will be always in contact and good friendship,

A. Makhtaa

Ministry of Culture of the R.A.V.

https://biblioteca-digitala.ro

The Rumanian Folklore Insitute is doing a marvellous work of preservation of the golden treasury of the folk art.

All countries should do the same and then the life of everybody will be richer.

Ludmilla Shapiro
correspondent of the „Observer"
May 19, 1961

A brief visit to this Institute has brought home to me the colossal work that it is doing. The collection of 75,000 folk lores and their preservation for posterity is a unique achievement in itself. What has given me a greater happiness is the fact that the Institute takes steps to popularise these folk-lore. I wish still greater success to the work of the Institute and certainly I shall have much to tell about it in my country.

Mohinder Singh

September 12, 1961

(Prof. MOHINDAR SINGH).
Secretary, Indo-Rumanian
Friendship Society

https://biblioteca-digitala.ro

Not only is this Rumanian Institute of Folklore the most complete in the Balkans, but from the point of view of singleness of purpose and the organization to fulfill this purpose, it is probably one of the great developments in the entire world. The promise of having for one great people the complete archive of folklore, well recorded and professionally documented, is important for the whole world. Up until now this does not exist for any people; soon it will be a reality for Rumania. I congratulate you, and wish you continued success.

Sol Tax, Professor of
Anthropology of the
University of Chicago
Fellow of the American
Anthropological Association
and Fellow of the American
Folklore Society
Editor of Current Anthropology
which includes Folklore.
18 September 1962

Med en hjertelig tak for nogle meget
interessante timer med hilsen fra

Danmark
2/3 - 63
Niels Lergaard
Ib Lergaard
Stofa Lergaard

Tusend tak for alt den
venlighed De har ødslet på:

Chr. Mortensen
Ellebakken 27
Birkerød
om Kopenhagen.

Danke sehr."
28/3/1963.

https://biblioteca-digitala.ro

25. V 63

Mit großem Interesse haben wir in diesem Institut Demonstrationen rumänischer Tänze gesehen und angehört und den Reichtum der Motive wie die Virtuosität der Tänzer bewundert. Wir stehen noch unter dem Eindruck des wissenschaftlichen Interesses und der Freude an der tänzerischen Bewegung, die sich in den Mitarbeitern des Instituts vereinigt. Herzlichen Dank!

Prof. Dr. Dr. H. Grimm,
Humboldt-Universität Berlin
Charlotte Grimm

I want to express my sincere thank to the Institute for the very good visitation I have got and for the interesting songs from different occasions in the life of the Rumanian people I have heard.

July 1st 1963

Albert Eskeröd

ALBERT ESKERÖD
HEAD OF THE ETHNOLOGICAL
DEPARTMENT OF THE NORTHERN
MUSEUM, STOCKHOLM, SWEDEN.

https://biblioteca-digitala.ro

Gloire à ceux qui savent sauvegarder le patrimoine artistique qu'ils ont hérité de leurs ancêtres.
Il faut féliciter l'Institut de folklore de la R.P.R d'avoir mis en valeur la richesse de son pays.
Nos collaborateurs et moi-même remercions Monsieur le Directeur de cet Institut et ses assistants de nous avoir initié à leurs admirables travaux.

Ministre de France à Bucarest
26 Janvier 1963

I should like to thank the Institute very sincerely for all the kindness and hospitality I have been shown. I am very proud to have been here and I shall say my Swedish colleges that they have to go to Bucarest in order to know how folkloristic science shall be carried out.

Yours very sincerely
Carl-Herman Tillhagen
Dr. phil.
head of the folkloristic collections at Nordiska museet, Stockholm
Bucaresti Oct. 10. 1963

https://biblioteca-digitala.ro

Delegada Mexicana

El cariño y cuidado que este Instituto tiene por su Tradición Folclorica es extraordinariamente interesante, los pueblos que aman su historia, como los nuestros, Rumania y nuestro querido Mexico, tienen una más fuerte base, en sus futuras proyecciones a una mejor vida de Paz y Amistad.

Bucaresti 14-XII-63

Anna Mayés6

Cette visite à l'Institut du Folklore nous a permis, grâce aux explications de son directeur et aux auditions caractéristiques de l'art musical folklorique roumain, de compléter nos informations sur l'intéressante variété des manifestations populaires de ce beau pays.

René et Jeanne Klutz
du Comité liégeois du Mouvement
belge de la Paix.

Este magnífico esfuerzo de estudio y divulgación cultural es lo mas eficaz que he conocido para el conocimiento de los diferentes estratos del folklore rumano. Creo que el apasionante exponente que nos ha hecho el señor Bîrlea Ovidio brindando nos esta inolvidable visión de música y literatura podría componerse para ser ofrecido en teatro a un numeroso publico o nutridos grupos turísticos

Buenos Aires - Argentina
17-8-64

https://biblioteca-digitala.ro

Avec toute mon admiration pour le magnifique travail effectué par l'Institut d'Ethnographie et Folklore pour la conservation et l'étude de votre riche et passionnante musique populaire, merveilleuse ambassadrice pour faire comprendre et aimer le peuple roumain à vos amis de France – et aussi, pour les musiciens et musicologues, l'un des plus attachants et des plus instructifs parmi tous les répertoires populaires.

Marille

14.9.1964

avec un souvenir ému à la mémoire de mon ami C. Brăiloiu qui fut pendant 3 ans mon collaborateur à la Sorbonne

---

Mes remerciements les plus chaleureux à l'encontre de M. le Directeur Sabin V. Dragoi, et à M. Tiberiu Alexandru, pour l'accueil qu'ils nous réservés à l'Institut folklorique le plus célèbre. Nous venons de passer plus de deux heures à entendre de la musique populaire roumaine, à discuter du folklore, et je suis heureux d'espérer que l'Institut nous délégue un éminent folkloriste pour nous guider en Egypte.

Merci pour le généreux accueil du peuple ami, de la République Populaire roumaine

le 22 Septembre 1964

Hussein Fauzi

Ex-Doyen de la Faculté des Sciences } d'Alexandrie
Ex-Vice-Recteur de l'Université }
Ex-Sous-Secrétaire d'Etat au Ministère de la Culture et de l'Orientation Nationale de la R.A.U.,
Egypte
Membre du Conseil Supérieur des Sciences et Lettres d'Egypte

https://biblioteca-digitala.ro

Ce qui me frappe en écoutant votre musique, votre folklore c'est qu'il pourrait l'œuvre d'un auteur de maintenant qui aurait beaucoup de talent. Ce que j'aime c'est la vie que traduit cette musique. Et puis je pense aussi qu'un français qui visite votre pays ne peut que l'aimer. Il s'y sent un peu chez soi avec ces légendes qui ressemblent tant aux nôtres! A bientôt

Pierre Rochetay
journaliste Radio Luxembourg.

I have had a thoroughly enjoyable time listening to your Romanian folk-music. I feel now that I have a more comprehensive understanding of much of the art music of this lovely country. As an American composer of Italian heritage, this sentiments expressed here I am close to.

Cordially,
Norman Dello Joio
New York City, U.S.A.

https://biblioteca-digitala.ro

我们今天在这里度过了一个很愉快的上午。从这里我们知道了罗马尼亚人民有着悠久的非常丰富和优美的民间艺术，这是罗马尼亚人民的傲骄。祝罗马尼亚人民在发展自己的民族文化的事业中取得更大的成就。

中国驻罗马尼亚大使馆
一等秘书 侯锡九
随员 钱玉彬

一九六五年三月卅一日

It was a great joy for me to meet my old friend Prof Sabin Dagoi and renew our cultural contacts. He heads a very fine institution, the like of which we would like to establish in India. I wish him and his fine band of workers all success.

R K Kapur
(R. K. KAPUR)
Joint Secretary, Ministry of Education
New Delhi
21/6/65

Længe havde jeg ønsket at besøge dette institut, hvis publikationer har givet mig indtryk af vel=organiseret arbejde og vakt min nysgerrighed efter at lære den rumænske folkemusik at kende. – Og det blev en glædelig oplevelse!

På gensyn!

Birthe Trærup.
Danmark.

https://biblioteca-digitala.ro

15.9.65.

Many Songs & Dances heard here are so delightful, & am very grateful to the Institute for the time spent in letting me hear them.
I shall be able to let other people in Britain know of the great care & Research made into the past & present their very valuable folk material.

Glyn Evans
Secretary British Rumanian Friendship Assoc London

Felicitaciones por el hermoso trabajo que hace el Instituto de Folklore. Reconozco que es uno de los mejores institutos de investigación folklórica de que he tenido conocimiento.

Sara G. de las Heras.
Profesora de Música del Conservatorio Nacional de Música. Chile.

25-X-65.

J'ai été aujourd'hui enthousiasmé par la Comte Visite que j'ai faite à l'Institut d'Etnographie et de folklore de Bucarest; la Roumanie, pays de vieille civilisation et dont le peuple a une très vieille tradition culturelle et artistique se devait d'avoir ~~de~~ un institut d'un niveau aussi élevé pour perpétuer cette tradition.
Je félicite vivement les responsables et leur souhaite encore plus de succès dans leur noble tâche.

le 21 Avril 1966

Raimond Dasmonni
Ambassadeur de Monaco

+ le 22.2.68

https://biblioteca-digitala.ro

The work of the Institute is most comprehensive and to hear the records of folk music was an inspiration. Diolch yn fawr.

Iorwerth C. Peate 6.V.1966.

We were very impressed with the excellent work carried out at the Institute.

J. Geraint Jenkins Welsh Folk Museum. 6.V.66.
(Ethnic Folk Life.)

罗马尼亚人民有着优秀的艺术传统，
罗马尼亚人民有着丰富的艺术宝藏，
在罗马尼亚天才的艺术家们的加工
创造下，开放了更加鲜艳的花朵。

https://biblioteca-digitala.ro

La visita all'Istituto, che conoscevo già per fama, mi ha entusiasmato per la mole e la qualità del lavoro che ha già svolto e che svolge. E ancor più mi confermo nel desiderio di applicarmi personalmente a lavori sui rapporti, che in tanti settori mi sembrano suggestivi, tra il mondo popolare tradizionale italiano e quello romeno.

Liliana Cirese

Eugenio Cirese

Cirese

20. 8. 66

Εδώ υπάρχει ζωντανή η μουσική λαϊκή παράδοση του Ρουμανικού λαού. [illegible] [illegible] καταλαβαίνουν και να προσφέρουν τα [illegible] και [illegible] κατανοητοί [illegible]

Ευχαριστώ [illegible] [illegible] [illegible] μέσα στην καρδιά μου [illegible]

Ευχαριστώ, για την [illegible] [illegible] για την [illegible].

Δημήτριος Βαλλιάνος [illegible]

[illegible]

3/10/66

تشرفت بزيارة جامعتكم للفولكلور وقد اعجبتني كل الاعجاب
بما انجزتموه من عمل جبار يخلد هذا الفن مدى الاجيال
ولقد لاحظت ان الاجهزة التي تعولون عليها للمحافظة
على هذا الفن حديثة عجيبة تحتاج الى مجهود او
وكثير ... وانى بهذه المناسبة اتقدم
الى السيد مدير هذه المؤسسة باخلص التشكرات
والتمنيات وكذلك السيد ... على مساعدته
على ما قدمته من معلومات واجمعت والسلام

عبد الوهاب ـــــ اكومي
مدير المعهد الوطني
للموسيقى والرقص والفن المسرحي
بالرباط
المغرب الاقصى 13/9/64

Dans cet émouvant et admirable Conservatoire des diverses expressions d'une âme populaire riche et généreuse, j'ai compris mieux encore que jusqu'alors à quel point le peuple roumain est spontanément artiste.
J'emporte un durable et cher souvenir de mon passage dans cette maison et de l'accueil si cordial que l'on a bien voulu nous y réserver. En toute gratitude et admiration!

15-5-1968

A. Chagot.

Président de l'Association "France Roumanie"

M. Chagot

https://biblioteca-digitala.ro

September 10, 1968

It is a most interesting experience for a visiting folklorist to see the works of another folklore institute. We thoroughly enjoyed ourselves and have profited from our all too brief view of an efficient and well organized archive system.

Mr. & Mrs. Philip V.R. Tilney
Indiana University Folklore Institute
Bloomington, Indiana USA.

My very happy astonishment that in Romania, so much efforts have been paid to collect, revive and maintain or perhaps also develop your traditional folklore songs, dances with customs by this Institute. For me, it was interesting to find some similarity with Janese folklore songs and old customs. I heartily wish furth succes in your works, with flourishment of Romanian folkdance and song ensembles.

R. Honda
executive director
Japan Council against A & H Bombs.

Thank you one and all for hosting such a wonderful international folklore conference, and for showing us your incomparable Folklore Institute

Hand, University of California
Los Angeles, California

Toelken, University of Oregon
Eugene, Oregon

Yoder, University of Pennsylvania
Philadelphia, Pennsylvania

Wayland D. Hand
Barre Toelken
Don Yoder

Aug. 28, 1969

https://biblioteca-digitala.ro

In appreciation and gratitude for the gracious hospitality and generous kindness of the Folklore Institute of the Romanian Academy on the occasion of my first visit to Romania for the Fifth International Congress of the Society for Folk Narrative Research. An inspiring experience.

August 29, 1969

Albert B. Lord
Harvard University
Cambridge, Mass. U.S.A.

With warmest thanks for the unstinting help and instruction given by my friends and colleagues in the Institute of Ethnography and Folklore in the summer of 1969,

Bucureşti,
27 August

David E. Bynum
Committee on Degrees in
Folklore and Mythology
Harvard University

Mit großem Interesse und mit aufrichtiger Bewunderung durfte ich Ihr reiches und vortrefflich organisiertes Institut kennen lernen.
Ein alter Freund Rumäniens!
Prof. Dr Johannes Künzig, Freiburg
und Dr Waltraut Werner

Wir werden uns über einen Besuch an Ihrem Institut freuen!

https://biblioteca-digitala.ro

We enjoyed very much the visit to your Institute, and we admire the wonderful work done by you. We hope that there will be close contacts between Rumanian and Israeli folklorists — Dov Noy — [illegible]

Y. Lewinsky [illegible]

Zalmen [illegible]

[illegible] Natalon [illegible]

M. [illegible]

Passionné par les quelques enregistrements que j'ai pu entendre, que de rapprochements intéressants avec certaines mélodies tunisiennes voire avec certaines coutumes

1er sept. 1969 A. Louis
Tunis

I am very envious of the scale and efficiency of this department — if we had something like this in Scotland we would be very happy! I am very grateful to Mr. Spiritam and all those who took the trouble to show me round with such patience.

1 Sept. 1969 Alan Bruford
School of Scottish Studies
Edinburgh

Reimund Kvideland, University of Bergen, Norway

Pirkko-Liisa Rausmaa, Helsinki, Finland

Pille Kippar, Tallinn, Estonia USSR

Encantado de esta visita, y admirado de su trabajo de este Instituto,

Arcadio de Larrea Madrid.

Ar lielu interesi iepazināmies ar Institūta bagāto zinātnisko un tehnisko iekārtu, kā arī ar tik krāšņo un daudzveidīgo rumāņu tautas mūziku.

4. IX. 69.

Jēk. Vītoliņš
Rīga, Latvija

Институтда йиғилган катта бойлик олимларнинг халқ меросига бўлган чуқур муҳаббатидан далолат беради.

Ф. Каромат
Тошкент, 1969.

Je viens de passer quelques heures dans un chateau où se cache un trésor. Et je le quitte avec l'impression d'y pouvoir rester des années, à écouter.

Merci votre patience, votre gentillesse.

Un journaliste français, folkloriste profane à ses heures.

Jacques Gandebeuf
20/11/69

https://biblioteca-digitala.ro

à Bucarest, 19 oct. 1970

L'homme du 20e siècle, saturé par les multiples essais infructueux des musiques actuelles, a besoin - plus que jamais - d'un retour en arrière - vers les sources pures desquelles jaillit l'expression de l'âme populaire fertilisante. Pour ce qui me concerne, l'impact, le coup de foudre que provoqua la rencontre avec la musique du peuple roumain (- nos cousins latins de l'Est) dure toujours et avec une intensité qui va „crescendo". J'ai le bonheur de partager cet enthousiasme avec des milliers d'auditeurs-mélomanes, convaincus du pouvoir émotionnel de vos créations artistiques populaires. Votre musique populaire, de par sa diversité et richesse stupéfiante, - engendré par votre situation géographique et historique particulière, - peut mettre en vibration les cordes de sensibilité les plus intimes du mélomane le plus exigeant, ... au même titre qu'une oeuvre de Bach, Stravinski ou Schönberg.

Je rends hommage aux dirigeants et collaborateurs - spécialistes de l'Institut bucarestois qui oeuvre inlassablement à la mise en évidence des joyaux du peuple roumain.

Pour faciliter leur tâche, je me permets de remettre à l'Institut une petite installation d'enregistrement et de reproduction stéréophonique afin que la qualité des travaux puisse satisfaire aux exigences des techniques actuelles.

Avec mes voeux profondément sincères pour une pleine réussite de toutes vos activités.

Marcel Cellier c/o Radiodiffusion Suisse + ORTF France

https://biblioteca-digitala.ro

Z wielkim zainteresowaniem wysłuchaliśmy informacji o pracy Waszego Instytutu i wysłuchaliśmy skromnej cząstki ogromnych zbiorów pieśni muzyki i tańców ludowych Rumunii. Życzymy dalszych osiągnięć w naukowej działalności Instytutu, działalności którą między innymi chroni od zapomnienia przebogate i przepiękne wartości kultury ludowej.

Delegacja Ogólnopolskiego Komitetu Pokoju
Edward Buda
Sekretarz NK ZSL

Grzegorz Sokołowski
Sekretarz OKP

Nagy élmény volt számomra a román népszerű oly sok érdekes típusával közelebbről, szakavatott vezetéssel, megszerzettel megismerkedni. További jó munkát kívánok a kitűnő intézet kollektivájának.

Dr Zoltán Falay
MTA Zenetudományi Intézet
Budapest I. Országház-u. 9.

https://biblioteca-digitala.ro

Ich danke meinen Kollegen vom Institut für Folklor und Ethnographie für die liebe Aufmerksamkeit und ich wünsche sie Glück und Erfolg.

Elena Tonkhova
Institut für Musik - Sofia

27. II. 1971.

Outstanding work done under able leadership
De mahai pop deserves great-applaus.

PAKISTAN
Director Institute of Folk Heritage
Islamabad.
28. 8. 74.

Mes impressions de votre institut sont: l'organization et le sentiment que nous devons collaborer a l'avenir plus etroitement.

Constantin Kyphalas
Directeur du musee Ethnographique
de Macedoine - Grece

https://biblioteca-digitala.ro

With gratitude to Dr. Mihai Pop for his hospitality and enlightening discussion about Romanian folklore and his great institution. A most helpful and delightful visit at the beginning of my assignment in Romania

Sincerely,
Aurelius Fernandez
Counselor for Press & Cultural Affairs
American Embassy
Bucharest
September 11 1974

1975年9月30日

ギゼラ・スリチェアヌ博士、並びにコルネリウ・バルブレスク博士から種々ルーマニアの民族音楽について教えを受け、又いろいろな音楽をきく機会を得たことに心から謝意する。なお頂いた資料は有效に使用させて頂きたい。

I should be very much obliged to Mr. dr. G. Sulcteanu and Mr. dr. C. Barbulescu. I was very happy to learn about the Rumanian folk music from them. Thank you.

田村一郎
Ichiro Tamura

This is a good introduction to the great variety of social and cultural life in Romania. The collection of the past is essential for the understanding of the present.

Conrad O. Reining
Professor of anthropology
Catholic University
Washington DC USA

https://biblioteca-digitala.ro

10.5.76

The Cultural delegation of three members which visited this Institute was very much impressed by the work being done here. We found from the talks and from the films shown to us that there are valuable things which may be lost if they are not documented and preserved in the form of film etc.

We will go back to Tanzania very enlightened by the many valuable talks we held here and by what we saw.

H. J. Semboke – Principal Secretary
Ministry of National Culture and Youth
Dar es Salaam – TANZANIA.

A. A. MTUKI
DIRECTOR OF ANTIQUITIES.

E. S. MATTERU – SENIOR ASSISTANT SECRETARY

https://biblioteca-digitala.ro

Fotografii din Arhiva Institutului de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu"

1. Institutul de Folclor. Curtea interioară. Foto: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 322 (1959).
2. Institutul de Folclor. Curtea interioară. Foto: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 322 (1959).
3. Prof. Romulus Vuia – etnograf (1887–1963).
4. Harry Brauner, Constantin Brăiloiu şi H.H. Stahl pe teren. Reproducere: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 1697/7. A.I. 17.
5. Delegaţie străină în vizită la Institutul de Folclor. A.I.E.F., nr. registru 33887.
6. Constantin Costea, Emilia Comişel. Cercetare în Albania. A.I.E.F., F.L. 331 (1959).
7. Congresul Societăţii Internaţionale pentru Studiul Naraţiunii Populare, la Bucureşti. În Aula Academiei Române: Corneliu Bărbulescu, Kurt Ranke. Foto: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 1913/19 (1969).
8. A 12-a Conferinţă Internaţională a I.F.M.C., la Sinaia. A.E. Cherbulez (Elveţia) A.I.E.F., nr. registru 15 547 (1959).
9. A 12-a Conferinţă Internaţională a I.F.M.C., la Sinaia. A. Lloyd (Anglia) A.I.E.F., nr. registru 15 511 (1959).
10. C. Brăiloiu lucrând cu o informatoare în Drăguş – jud. Braşov. Reproducere: C-tin Popescu. A.I.E.F.
11. A.I.E.F., text fg. S.C.R. nr. 13b, Zăplaz – jud. Buzău (1930).
12. Folclorista Raina Katzarova (Bulgaria) în vizită la Arhiva de Folclor a Societăţii Compozitorilor Români. A.I.E.F., nr. registru 6155.
13. Depozit de cilindri şi fonografe la Arhiva de Folclor a S.C.R. A.I.E.F., nr. registru 5632, A.I. 310.
14. Cântăreţ din fluier, localitatea Jugur – jud. Argeş, înregistrat la Institutul de Folclor. A.I.E.F., nr. registru 1125, A.I. 221.
15. Emilia Comişel lucrând cu o informatoare la Arhiva de Folclor a S.C.R. Foto: T. Alexandru.
16. Constantin Brăiloiu în culegere. A.I.E.F., F.L. 294/40, A.I. 9.
17. Înregistrarea unor lăutari la Arhiva de Folclor a S.C.R. Reproducere: C-tin Popescu. A.I.E.F., cl 65173, A.I. 123.
18. Constantin Brăiloiu şi Paula Carp. Reproducere: C-tin Popescu, A.I.E.F., F.L. 2070/1.
19. Înregistrarea unui cântăreţ în studioul Institutului de Folclor. A.I.E.F., nr. registru 1355, A.I. 195.
20. Cercetătorul Radu Răutu. Culegere în localitatea Sârbi – jud. Maramureş. Foto: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 2499/15 (1973).
21. Cercetătorul Ilarion Cocişiu. Culegere. A.I.E.F., nr. registru 5451, A.I. 30.
22. „Pe Râuşor", Muscel – jud. Argeş. Foto: C-tin Popescu.
23. Cercetătorul danez Heins Hansen în timpul culegerii de teren în localitatea Gura Teghii – jud. Buzău. Foto: Ghizela Sulițeanu. A.I.E.F., F.L. 1466/7 (1966).
24. Cercetare în comuna Runcu – jud. Gorj: Mariana Kahane şi tehn. Eugen Iacobovschi. Foto: Eugen Iacobovschi. A.I.E.F., F.L. 1431/31 (1966).
25. Cercetare în localitatea Boşorod – jud. Hunedoara: Constantin Eretescu şi tehn. N. Mănescu. Foto: Matilda Ionescu. A.I.E.F., F.L. 1391/27 (1965).
26. Cercetare la Stâna din Sârbi – jud. Maramureş: Jean Cuisenier (Franţa) şi Măriuca Vulcănescu. Foto: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 2497/33 (1973).
27. Constantin Brăiloiu şi H.H. Stahl în Drăguş – jud. Braşov. Reproducere: C-tin Popescu. A.I.E.F., F.L. 2073/7.
28. Iarna pe teren. A.I.E.F., nr registru 2647, A.I. 168.
29. Culegere din localitatea Daia Română – jud. Alba: cercetătorii Anca Giurchescu (Danemarca) şi Felföldi László (Ungaria). Foto: C. Costea. A.I.E.F., F.L. 4242/5 (1993).
30. Horă cu lăutari de Sf. Ion în localitatea Stolojani – jud. Gorj. A.I.E.F., nr. registru 1099.
31. Constantin Brăiloiu şi un grup de femei din Drăguş – jud. Braşov. A.I.E.F., nr. registru 1399.
32. Cercetătorul Ion Ghinoiu în Boşorod – jud. Hunedoara (1999).

https://biblioteca-digitala.ro

1.

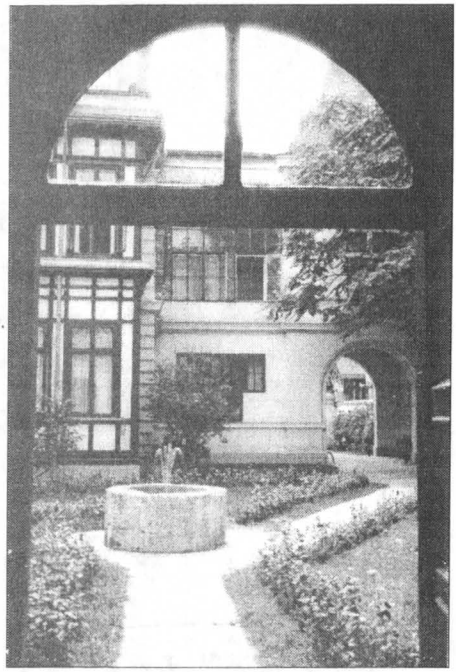

2.

3.

4.

https://biblioteca-digitala.ro

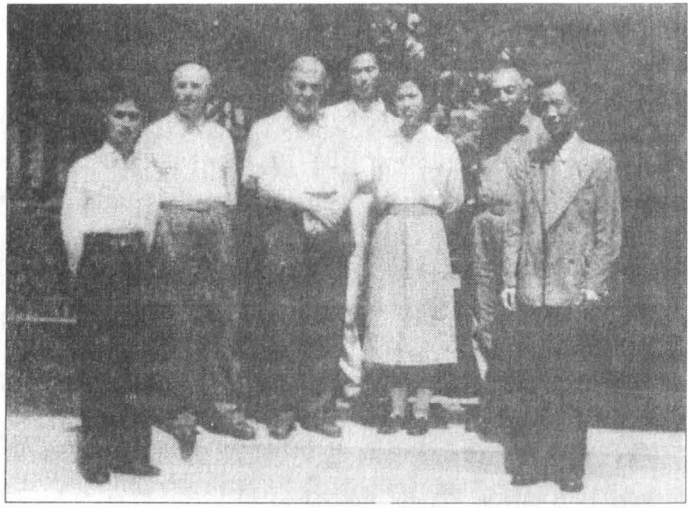

5.

6.

7.

https://biblioteca-digitala.ro

8.

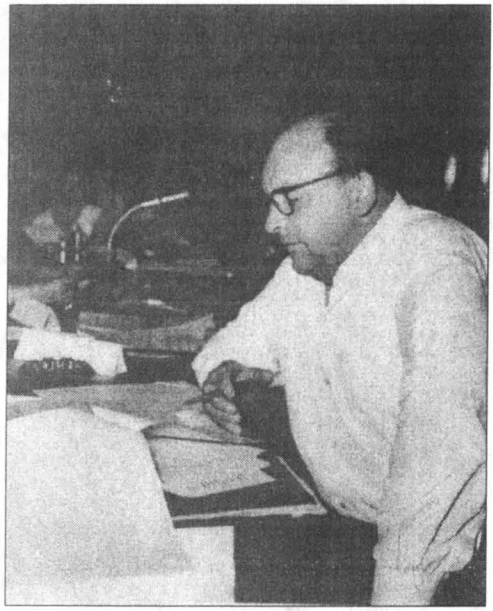

9.

10.

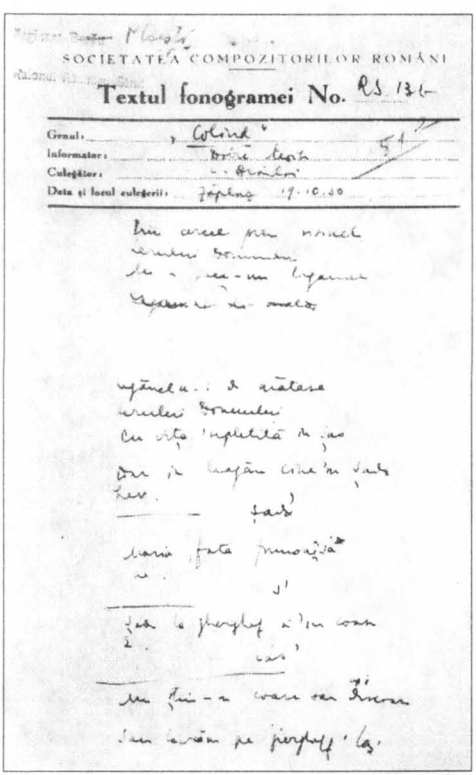

SOCIETATEA COMPOZITORILOR ROMÂNI

Textul fonogramei No. RS 136

Genul: „Colind"

Informator: [illegible]

Culegător: [illegible]

Data și locul culegerii: Zăplaș 19.10.50

[illegible]

11.

https://biblioteca-digitala.ro

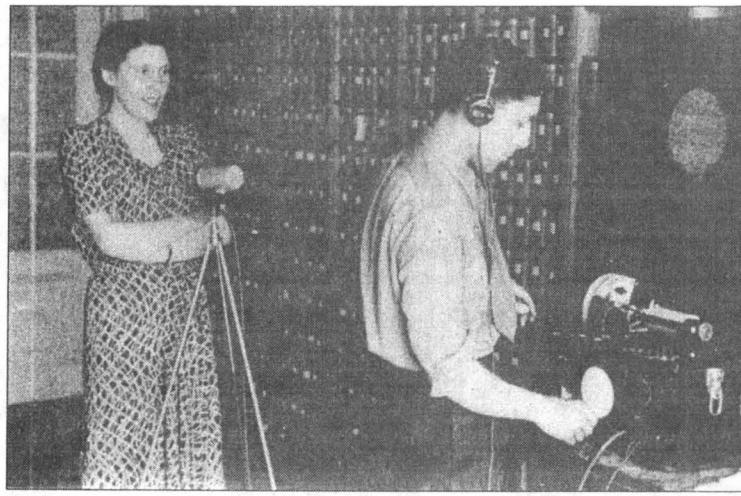

12.

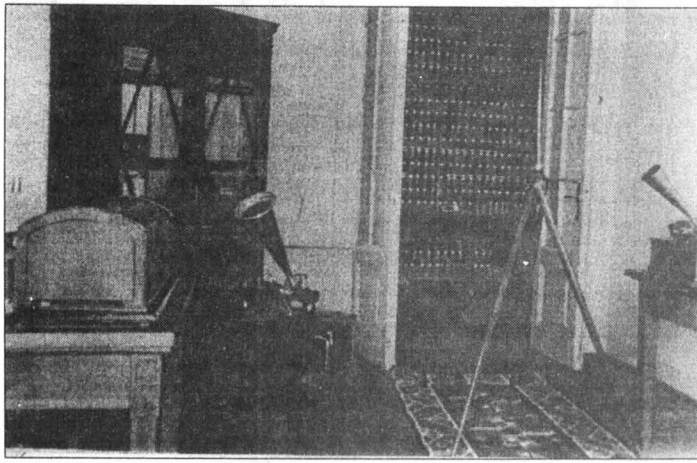

13.

14.

https://biblioteca-digitala.ro

15.

16.

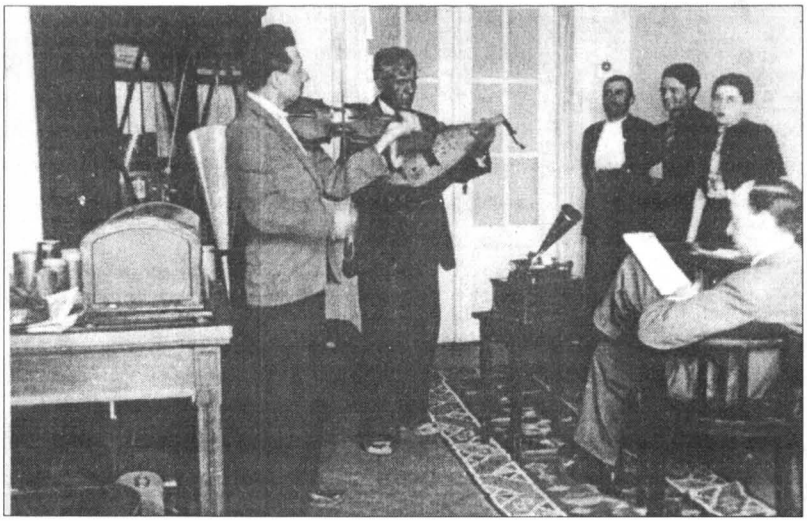

17.

https://biblioteca-digitala.ro

18.

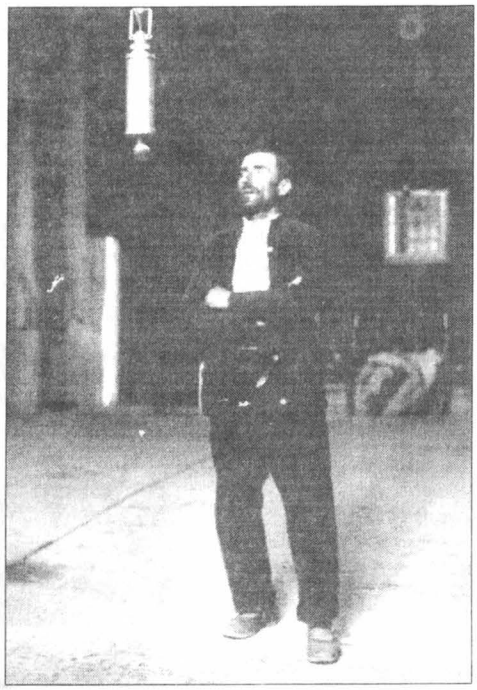

19.

20.

https://biblioteca-digitala.ro

21.

22.

23.

https://biblioteca-digitala.ro

24.

25.

26.

https://biblioteca-digitala.ro

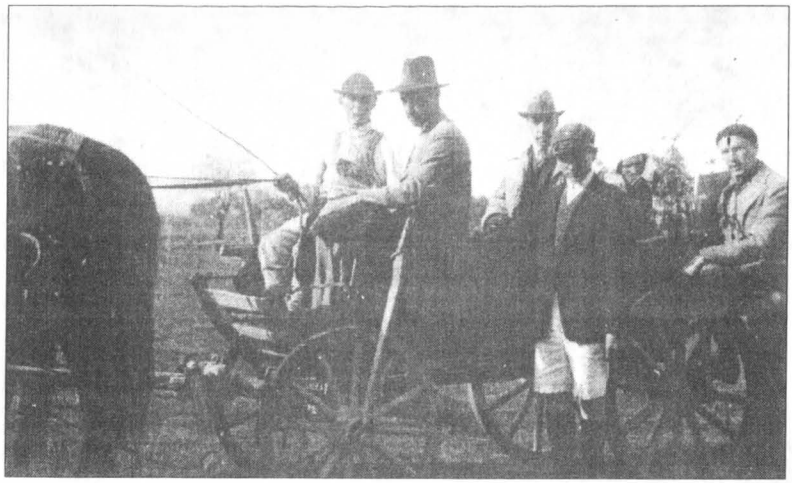

27.

28.

29.

https://biblioteca-digitala.ro

30.

31.

32.

https://biblioteca-digitala.ro

D E C I Z I U N E

No.1

Noi, HARRY BRAUNNER, Director al INSTITUTULUI DE FOLCLOR, numit prin Decizia No.9050 a Ministerului Artelor şi Informaţiilor din 22 Aprilie 1949;

Având în vedere Art.I. din Decretul-Lege No.136, publicat în Buletinul Oficial No.16 din 6 Aprilie 1949;

Având în vedere schema de organizare a INSTITUTULUI DE FOLCLOR, aprobată de Comisia pentru simplificarea şi raţionalizarea aparatului de Stat din 31 Martie 1949;

Având în vedere prevederile Decretului No.29 pentru reglementarea drepturilor şi îndatoririlor salariaţilor administrativi şi personalului technic de conducere din Instituţii şi Intreprinderi de Stat şi Cooperative de orice fel, din 29 Ianuarie 1949;

Având în vedere Decizia Consiliului de Miniştri No.47 pentru reglementarea funcţiunilor şi salariilor personalului administrativ şi personalului technic de conducere al Intreprinderilor de Stat şi Cooperativelor de orice fel, publicat în Monitorul Oficial No.24 din 29 Ianuarie 1949;

Având în vedere instrucţiunile comisiei pentru simplificarea şi raţionalizarea aparatului de Stat;

D E C I D EM:

ART.I./ Salariaţii INSTITUTULUI DE FOLCLOR, mai jos notaţi, se încadrează pe data de 6 Aprilie 1949, după cum urmează:

1) MIHAI POP	Conf.-Insp.Gral.	XIII/3	lei	19.2oo.
2) SACHE BOGOSSIAN	Sef.Serv.Cadre	XII/3	"	16.2oo.
3) ADRIANA SACHELARIE	Sef Lucrări	XII/3	"	16.2oo.
4) OVIDIU BARLEA	" "	XII/3	"	16.2oo.
5) ISABELLA JURIST	Trad.Limba rusă	IX/3	"	8.21o.
6) POPESCU MELANIA	Dactilografă	VI/2	"	6.782.
7) ILARION COCISIU	Conf.-Insp.Gral.	XIII/3	"	19.2oo.
8) PAULA CARP	" " "	XIII/3	"	19.2oo.

./.

https://biblioteca-digitala.ro

9)	FLORIN COMISEL	Sef Lucrări	XII/3	Lei 16.2oo.
10)	EMILIA DRAGNEA	" "	XII/3	" 16.2oo.
11)	Constantin ZAMFIR	" "	XII/3	" 16.2oo.
12)	GHIZELLA SULITEANU	Asist. def.	XI/3	" 13.7oo.
13)	VERONICA MICINIK	" "	XI/3	" 13.7oo.
14)	MARIANA RABINOVICI	" "	XI/3	" 13.7oo.
15)	ION FLOREA	" "	XI/3	" 13.7oo.
16)	ELIZA FEYER	" "	XI/3	" 13.7oo.
17)	VASILE NICULESCU	" prov.	X/3	" 11.6oo.
18)	LUCILIA STANCULEANU	" "	X/3	" 11.6oo.
19)	LIVIU FLOREA	" "	X/3	" 11.6oo.
20)	TIBERIU ALEXANDRU	Conf.-Insp.Gral.	XIII/3	" 19.2oo.
21)	GHEORGHE CIOBANU	" " "	XIII/3	" 19.2oo.
22)	CHIRIAC MIRCEA	Sef Lucrări	XII/3	" 16.2oo.
23)	ION LUCA-BANATEANU	Asist.def.	X/3	" 13.7oo.
24)	GHEORGHE ABALASEI	Technician	XI/3	" 14.9oo.
25)	IACOB AVRAM	Şofeur	IV/2	" 5.536.
26)	NICULAE PANA	"	IV/2	" 5.536.
27)	OLIMPIA DUŢESCU	Referend.Sef	VII/3	" 6.963.
28)	FANICA LUCA	Conf.-Insp.Gral.	XIII/3	" 19.2oo.
29)	ION ZLOTEA	Sef Lucrări	XII/3	" 16.2oo.
30)	DINU NICULAE (CIUCIU)	" "	XII/3	" 16.2oo.
31)	DICRAN BOGOSSIAN	Sef Serv.[redacted]-Adm.L.	XII/3	" 16.2oo.
32)	GRIGORE CAVAFU	Sef Secţie-Cassier	X/3	" 11.6oo.
33)	ALEXANDRU LUPASCU	Arhivar Sef	VI/3	" 6.18o.
34)	VASILE BAJENARU	Adm. imobil	IV/3	" 4.888.
35)	ELENA GHEORGHE	Ingrijitoare	II/3	" 3.64o.
36)	TITA SFETCU	"	II/3	" 3.64o.
37)	JULIA SZEGÖ	Insp.General	XIII/3	" 19.2oo.
38)	IOAN NICOLA	" "	XIII/3	" 19.2oo.
39)	I. IAGAMAS	Sef Lucrări	XII/3	" 16.2oo.
40)	I. ELEKES	" "	XII/3	" 16.2oo.

Dată astăzi 7 Aprilie 1949.

D I R E C T O R,

Hom Brauner.

https://biblioteca-digitala.ro

Amintiri despre profesorul Constantin Brăiloiu

În anul 1922 am intrat ucenic în atelierul graficianului George Chiriac. Acolo mi se permitea în timpul liber să mă ocup cu felurite mecanisme și cu gramofoane. A trecut vremea și prin anul 1929 a venit la graficianul G. Chiriac, profesorul Constantin Brăiloiu pentru a i se caligrafia note muzicale cu cântecele Arhivei de Folclor. Intro zi venind la noi, profesorul Brăiloiu m-a observat că mă pricep la o mașinărie. Întrebându-l pe graficianul G. Chiriac, acesta m-a recomandat de amator de mașinării. Atunci profesorul Brăiloiu mi-a propus să vin la Arhiva de Folclor în strada Lipscani No. 116, etajul 4, să repar la niște fonografe.

De atunci am luat cunoștință de lumea minunată a înregistrării și reproducerii sunetelor. În anul 1932 am plecat dela graficianul G. Chiriac, al cărui atelier se desființase, și am devenit salariat la Arhiva de Folclor. Pe lângă întreținerea fonografelor, profesorul C. Brăiloiu îmi dădea să caligrafiez note muzicale pentru Arhivă.

Odată profesorul nostru mi-a arătat o revistă străină în care se vedea un fonograf căruia i se montase o doză de pikup, pentru ca reproducerea să fie mai tare — comparativ cu reproducerea slabă a fonografului. Profesorul dorea ceva asemănător la un fonograf de al nostru.

În micul colectiv format la Arhiva de Folclor, profesorul C. Brăiloiu era pentru fiecare un îndrumător și dezrobitor de drum. Astfel mi-am propus construirea cu mijloace de amator a unui sistem de înregistrare și reproducere pe cilindrii de fonograf, pe cale electrică.

Vremea trecea și se apropia al doilea război. Arhiva își a suspendat activitatea și a plecat în dispersare.

După reîntoarcere ne-am mutat din Str. Lipscani în Str. Dionisie Lupu, ca Institut de Folclor.

Acolo neam reluat activitatea în interior și pe teren.

Fiind nevoie de cilindrii de ceară pentru fonografe și neputându-se aduce din străinătate, am improvizat turnarea unor cilindrii din spărturile și ceara altor cilindrii vechi, — putându-ne continua activitatea până la apariția magnetofoanelor.

În răstimpul de 12-13 ani cât a fost între noi profesorul Constantin Brăiloiu ne-a fost pentru fiecare călăuză pentru a persevera și desăvârși un lucru, ne-a prilejuit și am cunoscut frumusețea cântecului popular, și a lăsat în amintirea noastră o lumină care ne va călăuzi preocupările și viața.

16 decembrie 1978 Abalașei Gheorghe

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LUCRĂRI APĂRUTE
ÎN EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

EMILIA COMIŞEL, **Constantin Brăiloiu (1893–1958),** 1996, 126 p.

ACADEMIA ROMÂNĂ, **Memoriile Comisiei de Folclor,** tomul VII (1993), 1996, 192 p.

ACADEMIA ROMÂNĂ, **Memoriile Comisiei de Folclor,** tomul VIII (1994–1996), 1997, 232 p.

Cărţile şi revistele publicate de Editura Academiei Române pot fi procurate direct de la depozitul editurii, Calea 13 Septembrie nr. 13, tel. 410 32 00/int. 2811, sau de la următoarele librării din Bucureşti:

Librăria ACADEMIEI, Calea Victoriei nr. 12 A, tel. 313 85 88;

Librăria LUCEAFĂRUL, Bd. Unirii nr. 10, bl. 7 B, tel. 315 56 74;

Librăria MINERVA, Calea Victoriei nr. 126, tel. 650 39 43;

Librăria EMINESCU, Str. Edgar Quinet nr. 6, tel. 315 28 86;

Librăria SADOVEANU, Bd. Magheru nr. 68, tel. 211 29 65;

Librăria UNIVERSUL, Calea Moşilor nr. 62–68, tel. 315 70 70 / int. 119.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

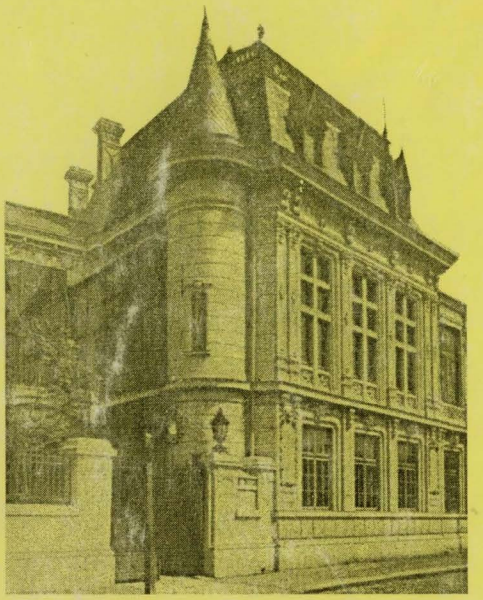

INSTITUTUL DE ETNOGRAFIE ŞI FOLCLOR
„C. BRĂILOIU"

Reproducere din volumul lui Frédéric Damé, *Bucarest en 1906,* Bucureşti, Sorec & C-ie, 1907 („Hôtel de M. Take Ionescu, Ministre des Finances en 1906. Strada Cătun, 25")

ISSN 1220-5230

ANUAR IEF, serie nouă, tom. 9–10, 1998–1999, p. 1–222, Bucureşti

8,00 = lei

https://biblioteca-digitala.ro

80.000 lei